

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ»**

Κατεύθυνση Ιδιωτικού Δικαίου

**«Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΣΤΟ
ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ»**

**Διπλωματική εργασία
Καμπουρίδη Δημητρίου
(Α.Μ. 0912Μ031)**

Τριμελής Επιτροπή
Α. Μπώλος, Επικ. Καθηγητής (Επιβλέπων)
Β. Δούβλης, Καθηγητής
Σ. Βασιλόπουλος, ΔΝ - Ειδικός Επιστήμων

**ΑΘΗΝΑ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2014**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα στο οικοδόμημα του Αθλητισμού αποτελεί ο τρόπος επίλυσης των διαφορών που ανακύπτουν από την εφαρμογή των κανόνων δικαίου στο αθλητικό γίγνεσθαι.

Ο αθλητισμός είναι ένας κόσμος ο οποίος εδρεύει εντός οργανωμένης κοινωνίας, θεσπισμένος χάριν δημοσίου κυρίως σκοπού. Οι συγκρούσεις και οι διαφορές που αναφύονται στο πεδίο του θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με γνώμονα τα αθλητικά και φίλαθλα ήθη καθώς επίσης της ιδέας του αθλητισμού. Παράλληλα, ο αθλητισμός σήμερα θεωρείται έδαφος πρόσφορο για την ανάπτυξη ευρείας οικονομικής δραστηριότητας, αναπτυσσομένης κατά κύριο λόγο από σωματεία και Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρείες, νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου τα οποία αποκομίζουν σημαντικά οικονομικά οφέλη.

Συνεπώς, η ταχεία επίλυση της διαφοράς η οποία ωστόσο θα εναρμονίζεται παράλληλα με τις αρχές της ορθής δίκης αποτελεί σκοπούμενο και προαπαιτούμενο του δικαιοδοτικού μηχανισμού. Τα χαρακτηριστικά του θεσμού της Διαιτησίας φαίνεται πως ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούν τα αθλητικά όργανα απονομής δικαιοσύνης ώστε να κρίνονται αποτελεσματικά. Για τον λόγο αυτό, ο εν λόγω θεσμός εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο στην επίλυση των διαφορών τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο με πρότυπο ομαλούς λειτουργίας και εκφραστή της λεγόμενης *lex sportiva* το C.A.S, χωρίς ωστόσο να ελλείπουν οι προβληματισμοί ως προς το αν στην πραγματικότητα αναφερόμαστε σε *ex lege* θεμελίωση αναγκαστικής Διαιτησίας.

Παράλληλα, ο θεσμός της διαμεσολάβησης, ο οποίος συνιστά μια αποτελεσματική μέθοδο εναλλακτική επίλυσης διαφορών παρέχει μια επιπρόσθετη δυνατότητα για την πληρέστερη αντιμετώπιση των αθλητικών διαφορών. Παρά το γεγονός αυτό εντούτοις, η αθλητική διαμεσολάβηση σε εθνικό επίπεδο θεωρείται *terra incognita*.

Η ορθή ενσωμάτωση των ανωτέρω θεσμών στο νέο αθλητικό νόμο, του οποίου επίκειται η ψήφιση στο προσεχές μέλλον, θα αποτελέσει έρεισμα και εφαλτήριο για την προοδευτική βελτίωση των κακώς κειμένων στον αθλητικό χώρο.

ABSTRACT

The Structure of Sport consists of the method to resolve disputes arising from the application of law in the sporting scene. Sport is a domain that is positioned within a regulated society, enacted primarily for the public interest. Conflicts and disputes arising in the field should be treated with distinct procedures promoting the ethos and ideal of sport.

Moreover, sport is now considered as breeding ground for broader development of economic activity, primarily constituted by Unions, Sports Limited Companies, as well as entities gaining significant financial benefits.

Therefore, the quick resolution of a dispute in accordance with the principles of fairness is viewed as a prerequisite of the judicial mechanism. The characteristics of arbitration seem to fulfill the requirements/criteria set for the sport justice institutional bodies in order for them to act effectively and efficiently.

Consequently, arbitration is mostly relevant to litigate both at national and international level according to the international operational standards and CAS is considered as the main exponent of the so-called "lex sportiva". However, there are concerns regarding the actual reference to ex lege foundation as compulsory arbitration institute.

At the same time, the mediation process constitutes an effective method for alternative dispute resolution (ADR) provides an additional opportunity for holistic approach to sports disputes. Despite this, the athletic mediation at national level is considered terra incognita.

Nevertheless, the appropriate integration of the above mentioned bodies within the sports law that is currently under review will provide the basis and preliminary act for the improvement of sport wrongs.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ - Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Ι. ΕΘΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

1. Βασικά χαρακτηριστικά διαιτητικού θεσμού	19
2. Η διαιτησία στον αθλητισμό.....	21
3. Η φύση της αθλητικής διαφοράς	22
4. Συγκρότηση αθλητικής δικαιοδοτικής τάξης – Σκοπός ειδικής οργανικής συγκρότησης.....	23
4.1. Α΄ βαθμός δικαιοδοσίας.....	24
4.1.1. Συγκρότηση των πρωτοβάθμιων δικαιοδοτικών οργάνων.....	24
4.1.2. Αρμοδιότητες.....	25
4.1.3. Διαδικασία ενώπιον των οργάνων	27
4.1.4. Εκτελεστότητα αποφάσεων	28
4.1.5. Προσφυγή κατά αποφάσεων	28
4.2. Β΄ Βαθμός δικαιοδοσίας	28
4.2.1. Συγκρότηση ΑΣΕΑΔ.....	29
4.2.2. Αρμοδιότητες.....	29
4.2.3. Άσκηση και συζήτηση προσφυγής	30
4.3. Η αθλητική δικαιοδοσία στο πεδίο του ποδοσφαίρου.....	31
4.3.1. Οι αιτίες των ειδικότερων ρυθμίσεων του αθλητικού νόμου – Η σύγκρουση εθνικού νομοθέτη – FIFA	31
4.3.2. Α΄ βαθμός δικαιοδοσίας	32
4.3.3. Β΄ Βαθμός δικαιοδοσίας.....	33
4.4. Δικαιοδοσία επί οικονομικών διαφορών	33
4.4.1. Α΄ Βαθμός Δικαιοδοσίας	33
4.4.2. Β΄ Βαθμός Δικαιοδοσίας	34
5. Προβληματισμοί στην εφαρμογή του θεσμού της διαιτησίας στον αθλητισμό	35
5.1. Ρήτρες διαιτησίας: Εκούσια ή υποχρεωτική η αθλητική διαιτησία;	35
5.1.1. Ρήτρα υπαγωγής αθλητικών – οικονομικών διαφορών στις Ε.Ε.Ο.Δ.....	36
5.1.2. Ρήτρα διαιτησίας – Σύμβαση προσχωρήσεως.....	38
5.1.3. Κριτική ανάλυση των θεσπιζόμενων ρητρών διαιτησίας.....	39
5.2. Το ζήτημα της ελεύθερης εξουσίας διαθέσεως	41

5.3. Νομική φύση των δικαιοδοτικών οργάνων	44
5.4. Η πρόβλεψη δικονομικών διατάξεων	46
5.5. Το πρόβλημα καταμερισμού δικαιοδοσίας	47
5.6. Αθλητική και Εμπορική διαιτησία: Συσχέτιση θεσμών	49

II. ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΗ ΤΑΞΗ – ΤΟ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ (CAS)

1. Βασικά χαρακτηριστικά του Διεθνούς Διαιτητικού Δικαστηρίου.....	53
2. Δικαιοδοτική αρμοδιότητα του ΔΔΑ.....	53
2.1. Τακτική διαδικασία διαιτησίας.....	53
2.1.1. Η εκκίνηση της διαδικασίας.....	53
2.1.2. Συγκρότηση του Πάνελ	54
2.1.3. Η διαδικασία ενώπιον του Πάνελ.....	54
2.1.4. Εφαρμοστέο δίκαιο – Απόφαση.....	55
2.2. Κατ' έφεση διαδικασία διαιτησίας	55
2.2.1. Η εκκίνηση της διαδικασίας.....	55
2.2.2. Συγκρότηση του Πάνελ	56
2.2.3. Η διαδικασία ενώπιον του Πάνελ.....	56
2.2.4. Εφαρμοστέο Δίκαιο – Απόφαση	56
3. Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα του ΔΔΑ.	57
4. Η Μεσολαβητική αρμοδιότητα του CAS.....	57
5. Το ad hoc τμήμα του ΔΔΑ. για τους Ολυμπιακούς Αγώνες.....	58
6. Εκτελεσιμότητα αποφάσεων του ΔΔΑ.....	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ - Η ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

1. Εισαγωγή – Ιστορικά στοιχεία	60
2. Βασικά χαρακτηριστικά διαμεσολάβησης	60
3. Τακτικές διαμεσολάβησης	63
4. Η εφαρμογή του θεσμού της διαμεσολάβησης στο αθλητικό δίκαιο	63
4.1. Οριοθέτηση περιπτώσεων υπαγωγής στο Ν. 3898/2010.....	64
4.2. Η Διαμεσολαβητική διαδικασία στο ΔΔΑ (CAS).....	65
4.2.1. Αντικείμενο διαμεσολάβησης	65
4.2.2. Έναρξη της διαδικασίας	66
4.2.3. Διορισμός διαμεσολαβητών	66
4.2.4. Διεξαγωγή της διαμεσολάβησης.....	67
4.2.5. Τερματισμός της διαδικασίας	68
4.2.6. Ο διακανονισμός	69
4.2.7. Εκτελεσιμότητα συμφωνίας των μερών	69

4.2.8. Δικαστικές δαπάνες.....	69
4.2.9. Ανταπόκριση της διαμεσολάβησης του CAS.....	69
4.3. Άλλοι οργανισμοί επίλυσης αθλητικών διαφορών.....	70
4.3.1. JSI – Ιρλανδία	70
4.3.2. Sports Resolutions – Ηνωμένο Βασίλειο.....	71
4.3.3. Sports Tribunal – Νέα Ζηλανδία	72
4.3.4. SDRCC/CRDSC – Καναδάς.....	73
4.3.5. SSDC – Νότια Αυστραλία	74
4.3.6. JSAA – Ιαπωνία	75
4.4. Ο θεσμός του MED/ARB	75
5. Προβληματισμοί και συμπερασματικές κρίσεις στην εφαρμογή της διαμεσολάβησης στον αθλητισμό.....	78
5.1. Δυνατότητες αξιοποίησης του θεσμού	78
5.2. Επί της εκτελεστότητας της συμφωνίας των μερών κατά τη διαμεσολάβηση στο CAS.....	81
5.3. Επί του θεσμού του MED/ARB.....	82
5.4. Επί της προτάσεως υποχρεωτικού χαρακτήρα της διαμεσολάβησης.....	83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ (CAS) - CASES STUDY

1. Η επίκληση και η εφαρμογή γενικών αρχών δικαίου	85
1.1. Παράθεση αποφάσεων.....	85
1.1.1. Η αρχή lex mitior	85
1.1.2. Η αρχή της αναλογικότητας («proportionality»).....	87
1.1.3. Άλλες εφαρμοσμένες γενικές αρχές δικαίου.....	89
1.2. Σχολιασμός – Κριτικές παρατηρήσεις	89
2. Ζητήματα ιθαγένειας και εθνικότητας – Η έννοια της «αθλητικής ιθαγένειας»	90
2.1. Παράθεση αποφάσεων.....	90
2.2. Κριτικές παρατηρήσεις.....	92
3. Κανόνες του παιχνιδιού – «Rules of the game»	93
3.1. Παράθεση αποφάσεων.....	93
3.2. Κριτικές παρατηρήσεις.....	95
4. Doping – Αρχή της αυστηρής ευθύνης («strict liability») και επιρροή της υπαιτιότητας («culpability»).....	97
4.1. Παράθεση αποφάσεων.....	97
4.2. Κριτικές παρατηρήσεις.....	99
5. Το αυτοδιοίκητο των αθλητικών φορέων	101
5.1. Παράθεση αποφάσεων.....	101

5.2. Κριτικές παρατηρήσεις.....	103
6. Δυσμενείς διακρίσεις («discrimination»)	105
6.1. Παράθεση αποφάσεων.....	105
6.2. Κριτικές παρατηρήσεις.....	107
7. Η νομολογία του CAS ως παράγοντας σχηματισμού της δικανικής πεποίθησής του	108
7.1. Παράθεση αποφάσεων.....	108
7.2. Κριτικές παρατηρήσεις.....	110

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄: ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ Ν. 2725/1999**

1. Εθνική δικαιοδοτική τάξη – Προτεινόμενες διατάξεις	112
2. Διεθνής δικαιοδοτική τάξη – Το Διαιτητικό Δικαστήριο Αθλητισμού (CAS)	122
2.1. Δομή και λειτουργία του Διαιτητικού Δικαστηρίου Αθλητισμού (CAS).....	122
2.2. Η νομολογία του CAS	123
2.3. Η αναγκαστική διαιτησία του CAS – Προτάσεις	124
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	127
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	133
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	138
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	141
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	144

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

A.A.E.	Αθλητική Ανώνυμη Εταιρεία
αδημ	αδημοσίευτη
Αθ	Αθηνών
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
αρ.	άρθρο
αριθ.	αριθμός
Αρμ	Αρμενόπουλος (περιοδικό)
ΑΣΕΑΔ	Ανώτατο Συμβούλιο Επίλυσης Αθλητικών Διαφορών
βλ.	βλέπε
ΓΓΑ	Γενική Γραμματεία Αθλητισμού
CAS	Court of Arbitration for Sport
ΔΕΕ	Δικαστική Επιτροπή Εφέσεων
ΔΕΝ	Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας (περιοδικό)
ΔΔΑ	Διαιτητικό Δικαστήριο του Αθλητισμού
Διδικ	Διοικητική Δίκη (περιοδικό)
Δ.Ο.	Διεθνής Ομοσπονδία
ΔΟΕ	Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
ΕΑΘΛΔ	Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου (περιοδικό)
εδ.	εδάφιο
ΕΔΔ	Επιθεώρηση Δικαίου του Δημοσίου (περιοδικό)
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΟΔ	Επιτροπή Επίλυσης Οικονομικών Διαφορών
ΕΕΟΔΑΚ	Επιτροπή Επίλυσης Οικονομικών Διαφορών Αμειβομένης Καλαθοσφαίρισης
ΕισΝΑΚ	Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα
ΕΚΕΑΔ	Ελληνικό Κέντρο Έρευνας Αθλητικού Δικαίου
εκδ.	έκδοση
ΕΛΛνη	Ελληνική Δικαιοσύνη (περιοδικό)
ΕΝΔ	Επιθεώρηση Ναυτιλιακού Δικαίου
ΕΟΚ	Ελληνική Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης
επ	επόμενα
ΕΠΑΕ	Ένωση Ποδοσφαιρικών Ανωνύμων Εταιριών
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)

ΕΠΑΔ	Επισκόπηση Αθλητικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕΠΟ	Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία
ΕΠολΔ	Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας
Εφ	Εφετείο
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕΦΙΠ	Επιτροπή Φίλαθλου Ιδιότητας
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Θεσ	Θεσσαλονίκη
IASL	International Association of Sports law
IOC	International Olympic Committee
ISLJ	International Sports Law Journal
ISLR	International Sports Law Review
κ.α	και άλλα
ΚΑΔ	Κώδικας Αθλητικής Διαιτησίας
κ.λπ.	και λοιπά
ΚΠολδ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
λ.χ	λόγου χάρη
ΜΠρ	Μονομελές Πρωτοδικείο
ν. ή Ν	Νόμος
ΝοΒ	Νομικό Βήμα (περιοδικό)
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ο.π.	όπου παραπάνω
ΠΑΕ	Ποδοσφαιρική Ανώνυμη Εταιρία
π.δ.	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΠρ	Πολυμελές Πρωτοδικείο
ΣΕΓΑΣ	Σύνδεσμος Ελληνικών Αθλητικών Σωματείων
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΑΑ	Τμήμα Αμειβομένων Αθλητών
ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
ΤοΣ	Το Σύνταγμα
υποσημ.	Υποσημείωση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου (περιοδικό)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η σημασία των εναλλακτικών τρόπων επίλυσης των διαφορών για την απονομή δικαιοσύνης καθώς και η απαρχή της ανάπτυξής τους έλαβε χώρα για πρώτη φορά στην Αρχαία Ελλάδα¹ με την εδραίωση μιας φιλοσοφικής σκέψης η οποία ωθούσε τα μέρη να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του αυτοελέγχου των παθών τους, ώστε να απεμπολήσουν κάθε συναίσθημα εχθρότητας από την ψυχή τους και να επιλύσουν τα προβλήματα που τους απασχολούσαν, ψήγματα της οποίας εμφανίζονταν ακόμα και στην αρχαία ελληνική μυθολογία². Αν και οι αρχαίοι Έλληνες ουδέποτε χρησιμοποίησαν τους όρους «διαμεσολάβηση» ή «διαιτησία», στοιχεία και έννοιες της σύγχρονης εναλλακτικής επίλυσης διαφορών είχαν ήδη αρχίσει να αναπτύσσονται, με κύριο παράγοντα την παρέμβαση ενός τρίτου ο οποίος με την ψύχραιμη θεώρηση των πραγμάτων που του παρέχει η ουδετερότητα ως προς την αντιδικία των μερών θα επιχειρήσει να καταλήξει στην ορθότερη λύση είτε κρίνοντας αποφασιστικά είτε προσπαθώντας να απαλείψει τις διαφορές και να καταστήσει τα μέρη ικανά να προσεγγίσουν μια συμφωνία.

Ερέθισμα για την συγγραφή της παρούσας μελέτης αποτέλεσε το γεγονός ότι με το πέρασμα των χρόνων αντί να παρατηρηθεί μια γόνιμη ανάπτυξη αυτών των θεσμών στην κοιτίδα τους, την ελληνική έννομη τάξη, διαπιστώνουμε την πλήρη εξοστράκιση της εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών από την ιδιοσυγκρασία μας παρά την, κατά γενική ομολογία, ανεπαρκή λειτουργία του πολιτειακού συστήματος απονομής δικαιοσύνης³.

1. *Gutierrez*, A study on mediation tactics in the context of Ancient Greek Mythology, *American journal of mediation* 2012, 65

2. *Gutierrez* (2012), 66 όπου παρατίθεται ως χαρακτηριστικό το παράδειγμα του μύθου του Αδη και της Περσεφόνης η οποία απήχθη από τον θεό του πολέμου προκαλώντας την οργή του πατέρα της Δία, διένεξη που έλυσε επιτυχημένα με την παρεμβολή της η Ρέα, δρώντας κατευναστικά και βοηθώντας στην άμβλυση των διαφορών.

3. Σε επίπεδο στατιστικής, μία πολύ ενδιαφέρουσα πηγή πληροφοριών, είναι η έρευνα που διεξήχθη με τίτλο «The Cost of Non ADR -Surveying and Showing the Actual Costs of Intra-Community Commercial Litigation» (http://www.adrcenter.com/jamsinternational/civil-justice/Survey_Data_Report.pdf), σύμφωνα με την οποία για τη δικαστική επίλυση μιας αστικής διαφοράς με αντικείμενο αξίας 200.000 €, ο χρόνος που απαιτείται στην Ελλάδα είναι 970 ημέρες (από τους υψηλότερους στην Ευρώπη, αφού ο απαιτούμενος χρόνος κατά τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο προσδιορίζεται στις 697 ημέρες) και το κόστος ανέρχεται σε 14.700 € (που είναι μεν υψηλό, αλλά κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που προσδιορίζεται στις 25.337 ευρώ). *Φορτσάκης*, Η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης, Προφορική Εισήγηση για τη δικαιοσύνη στο Μέγαρο Μουσικής την 16.6.2012 (<http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs/sylltomos14/563-574%20Fortsakis%202014.pdf>): Σύμφωνα με στοιχεία έρευνας που παρατέθηκε αναφορικά με τα Διοικητικά Δικαστήρια, στο Συμβούλιο της Επικρατείας εκκρεμούν σχεδόν 28.000 υποθέσεις, με μέσο όρο εκδίκασης πέντε χρόνια. Στα Διοικητικά Εφετεία εκκρεμούν περισσότερες από 60.000 υποθέσεις, με μέσο όρο εκδίκασης τριάντισι χρόνια, ενώ στα Διοικητικά Πρωτοδικεία εκκρεμούν πάνω από 376.000 υποθέσεις, με μέσο όρο εκδίκασης πέντε χρόνια. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο εκκρεμούν περισσότερες από 30.000 υποθέσεις, με μέσο όρο εκδίκασης τρία χρόνια.

Στην παρούσα, θα επιχειρηθεί να γίνει μια συστηματική έρευνα και εμβάθυνση στον προβληματισμό αυτό υπό το πρίσμα των αθλητικών διαφορών η οποία στόχο έχει να αποσαφηνίσει τα ζητήματα που αφορούν στην αθλητική δικαιοδοσία, στα όργανα της αθλητικής δικαιοδοτικής τάξης και των εναλλακτικών θεσμών επίλυσης διαφορών της διαιτησίας και της διαμεσολάβησης, ούτως ώστε ο αναγνώστης να διαθέτει, μετά την ολοκλήρωση της μελέτης, πανοπτική εικόνα και να δύναται να απαντήσει ως προς το αν μια εναλλακτική δικαιοδοτική προσέγγιση είναι ικανή να μεταβάλει το «τοπίο» και να ανατρέψει τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζει το αθλητικό δίκαιο στον εν λόγω τομέα.

Για την έρευνα, τη μελέτη και τη συγγραφή της παρούσης ακολουθείται η διαίρεση του έργου σε πέντε μέρη:

1. Εισαγωγικά κρίνεται σκόπιμο να αναλυθούν ακροθιγώς βασικές έννοιες του αθλητικού δικαίου και να παρουσιαστούν οι ιδιαιτερότητες που διακρίνουν το αθλητικό δίκαιο και το καθιστούν ειδικό κλάδο δικαίου.

2. Στο πρώτο μέρος της παρούσας (Κεφάλαιο Α) θα επιχειρηθεί η θεσμική διερεύνηση της αθλητικής δικαιοσύνης ως διαιτητικής διαδικασίας. Σε ένα πρώτο στάδιο κρίνεται σκόπιμο να παρουσιαστούν τα όργανα επίλυσης διαφορών Αθλητικού Δικαίου κατά το εσωτερικό νομοθετικό πλαίσιο, καθώς και η Διεθνής Αθλητική Δικαιοσύνη και εν συνεχεία η ανάπτυξη των προβληματισμών ως προς τη φύση, τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα αυτών των δικαιοδοτικών οργάνων.

3. Στο δεύτερο μέρος της μελέτης (Κεφάλαιο Β) γίνεται προσπάθεια να ερευνηθεί σε ποιο βαθμό ο νέος θεσμός της διαμεσολάβησης και η εναλλακτική επίλυση των διαφορών είναι δυνατόν να ανταποκριθεί στις ανάγκες της αθλητικής απονομής δικαιοσύνης, εάν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του νόμου 3898/2010, καθώς και να αναδειχθούν τα πλεονεκτήματα και τα ενδεχόμενα μειονεκτήματα αυτής της μεθόδου επίλυσης των διαφορών.

4. Το τρίτο μέρος (Κεφάλαιο Γ) αποτελεί μία επισκόπηση και μελέτη της νομολογίας του Διαιτητικού Δικαστηρίου του Αθλητισμού (CAS), ούτως ώστε να καταλήξουμε σε συμπεράσματα ως προς την αντιμετώπιση των αθλητικών διαφορών από ένα δικαιοδοτικό όργανο υψίστης σημασίας για την εφαρμογή του αθλητικού δικαίου σε διεθνές επίπεδο.

5. Τέλος, στο Κεφάλαιο Δ παρατίθενται παρατηρήσεις επί του συνόλου των ζητημάτων που τέθηκαν στην παρούσα, συνοψίζοντας τους θεμελιώδεις νομικούς προ-

βληματισμούς. Κατόπιν, κρίνεται σκόπιμο να τεθούν συγκεκριμένες προτάσεις τροποποίησης των σχετικών διατάξεων της αθλητικής νομοθεσίας (Ν. 2725/1999) πάντοτε με άξονα την βελτίωση της ταχύτητας, της αποτελεσματικότητας και της αμερόληπτης κρίσεως απονομής δικαιοσύνης, εν όψει των εργασιών της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής για τη θέσπιση του νέου αθλητικού νόμου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. Το αθλητικό δίκαιο ως ειδικός κλάδος

Πολλάκις έχει απασχολήσει τη νομική επιστήμη η φύση και το περιεχόμενο του αθλητικού δικαίου. Ήδη από το πρώτο διεθνές συνέδριο Αθλητικού Δικαίου στην Αθήνα το 1992⁴ έγινε φανερό ότι το γενικότερο συμφέρον που προκύπτει από την αθλητική δράση των ιδιωτών, ο σκοπός που εξυπηρετεί ο αθλητισμός γενικά και η συμμετοχή σε αυτόν στο πλαίσιο της ικανοποίησης του δημοσίου συμφέροντος με το αθλείσθαι, προδίδουν ένα ειδικό αθλητικό κλάδο.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ο αθλητικός θεσμός και να δημιουργηθεί ένα στέρεο έρεισμα για την ελεύθερη και κατ' επάγγελμα αθλητική δραστηριότητα και παροχή αθλητικών υπηρεσιών απαιτείται η ύπαρξη αθλητικού μηχανισμού προστασίας της αθλητικής δραστηριότητας κάθε επιπέδου. Τίθενται επομένως κανόνες δικαίου που ρυθμίζουν την όλη αθλητική δράση και εξασφαλίζουν τη θεσμική αυτονομία τις ιδιωτικής αθλητικής δράσης στο πλαίσιο του αθλητικού θεσμού, αλλά και κανόνες δικαίου για την αθλητική δράση και τα αθλητικά γεγονότα που προβάλλουν το δημόσιο σκοπό του αθλητισμού και προστατεύουν τον αθλητικό θεσμό⁵.

Κατά τον Auneau, αθλητικό δίκαιο είναι το δίκαιο το οποίο διαμορφώνεται από τη ρύθμιση των θεμάτων του αθλητικού γίνεσθαι και την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αναφύονται στην καθημερινή ζωή ως *Specificite Sportive*⁶. Ποιοι είναι όμως οι κανόνες που προσδιορίζουν το αθλητικό γίνεσθαι και τι χαρακτήρα έχουν;

Ο Έλληνας Συνταγματικός νομοθέτης από πολύ νωρίς διαπίστωσε την ανάγκη προστασίας της φυσικής αγωγής και της αθλητικής δράσης περιβάλλοντάς τες με υπερνομοθετική προστασία. Συγκεκριμένα το άρθρο 16 του Συντάγματος στην παράγραφο 2 ρυθμίζει τα θέματα που αφορούν στη φυσική αγωγή και την εκπαιδευτική διαδικασία ως ακολούθως: «Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες», ενώ στην παράγραφο 9 ορίζεται ότι «Ο αθλητισμός τελεί υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του Κράτους. Το Κράτος επιχορηγεί και ελέγχει τις ενώσεις των αθλητικών σωματείων κάθε είδους, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει επίσης τη διάθεση των ενισχύσεων που παρέχονται κάθε φορά στις επιχορηγούμενες ενώσεις σύμφωνα με τον προορισμό τους».

4. Panagiōtopoulos, IASL Bulletin Information, 1997, 29.

5. Παναγιωτόπουλος, Αθλητικό Δίκαιο, 2006, 66.

6. Auneau, Legal aspects of the financial management of sports activities, Proceedings 4th IASL Congress, 1997, 47.

Κατά συνέπεια, καθίσταται φανερό εκ των ανωτέρω ότι η ανάπτυξη της αθλητικής δραστηριότητας τελεί υπό τη θεσμική εγγύηση του κράτους. Η ατομική και συλλογική αθλητική δράση αποτελεί ένα συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα το οποίο συνεπάγεται υποχρεώσεις διαφύλαξης από τον κρατικό νομοθέτη. Η παρέμβαση δηλαδή του κρατικού νομοθέτη είναι προαπαιτούμενο στην προσπάθεια περιχαράκωσης της δημόσιας και αθλητικής τάξης οι οποίες είναι πανθομολογούμενο ότι διακινδυνεύουν από πλείστες όσες περιστάσεις και ζητήματα λαμβάνουν χώρα στον αθλητισμό. Τέτοια θέματα είναι η παράνομη βία, τα χρηστά αθλητικά ήθη και η προστασία του ασθενέστερου συμβαλλόμενου σε αθλητικές συμφωνίες ανισοδύναμων μερών κ.α⁷.

Παράλληλα με το «κρατικό» δίκαιο που απαρτίζεται από νόμους, και διοικητικές πράξεις και ενδεχομένως τη νομολογία⁸, λειτουργεί το ιδιωτικό δίκαιο στο πλαίσιο της κατοχυρωμένης αυτονομίας του αθλητισμού⁹ κύριο χαρακτηριστικό του οποίου είναι η ιδιωτική βούληση, καθώς ο πυρήνας της οργάνωσής του διαπνέεται από ιδιωτικά χαρακτηριστικά με κύριο παράδειγμα το αθλητικό σωματείο, το οποίο αποτελεί Ν.Π.Ι.Δ., ιδρύεται δε και δρα εναρμονιζόμενο στις οικείες διατάξεις του ΑΚ.

Συνοπτικά θα ήταν δυνατόν να ταξινομήσουμε τους κανόνες δικαίου που συγκροτούν το Αθλητικό Δίκαιο ως εξής:

Α) Κανόνες δικαίου για την αθλητική δράση επί ειδικών αθλητικών θεμάτων του αθλητικού γίγνεσθαι,

Β) Κανόνες θεσμικής αυτονομίας, της *lex sportiva* διεθνώς κυρίως και στο εσωτερικό δίκαιο κανόνες που αφορούν την ιδιωτική πρωτοβουλία και την ενδοσωματειακή δραστηριότητα και

Γ) Κανόνες που αφορούν τη ρύθμιση γενικότερων ζητημάτων περί του αθλητισμού (φυσική αγωγή, σωματική δραστηριότητα για σκοπούς σωματικής υγείας – ευεξίας).

Οι ως άνω κανόνες που διέπουν τον αθλητισμό προβλέπονται από το νόμο ή κατ' εξουσιοδότηση με διοικητικές κανονιστικές πράξεις των οργάνων της διοίκησης. Εντούτοις, ο αθλητικός νομοθέτης αφήνει τη ρύθμιση αρκετών θεμάτων στην κανονιστική αρμοδιότητα των οργάνων των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου του αθλητισμού, όπως είναι το αθλητικό σωματείο ή η αθλητική ομοσπονδία κάθε κλάδου αθλήσεως, των οποίων οι κανονισμοί εντάσσονται στον χώρο του ιδιωτικού δικαίου. Το ερώτημα βέβαια που τίθεται είναι μέχρι ποιου σημείου μπορούν οι ιδιώτες να θέτουν κανόνες στην αθλητική δραστηριότητα και ποια η δυνατότητα της διοίκησης να θέτει νόμους για τον αθλητισμό. Ως προσδιορίστηκε ανωτέρω, ένα μεγάλο μέρος των κανόνων

7. *Stathopoulos*, The science of sports law, National and International Sports – Sports Justice, Proceedings 1st International Congress on Sports Law, 1992, 33.

8. Αναπτύσσεται κατωτέρω η νομική φύση των αθλητικών δικαιοδοτικών οργάνων.

9. *Healey*, Sport and the Law, 2005, 23.

για τον αθλητισμό τον θέτει ο νομοθέτης κατά τις διατάξεις του Συντάγματος. Το σύστημα αυτό διέπεται από έντονο παρεμβατισμό, ενώ η ιδιωτική πρωτοβουλία περιορίζεται στη διαμόρφωση κανόνων δικαίου μόνο στη λειτουργία του αθλητικού σωματείου και υπό τους όρους που θέτουν οι αθλητικοί νόμοι¹⁰.

Επομένως, το αθλητικό δίκαιο είναι φανερό ότι δεν δύναται να ενταχθεί απόλυτα ούτε στον τομέα του δημοσίου δικαίου ούτε στον τομέα του ιδιωτικού δικαίου¹¹. Το «αθλητικό δίκαιο διαμορφώνεται από τη σύγκρουση εννόμων τάξεων του αθλητισμού και του κράτους»¹². Είναι επί της ουσίας ένα δίκαιο μικτού χαρακτήρα με χαρακτηριστικά και από τους δύο κλάδους δικαίου, στοιχείο το οποίο θα μας απασχολήσει ιδιαίτερα στη συνέχεια της παρούσας, καθώς οδηγεί σε προβληματισμούς και σημαντικά νομικά ζητήματα¹³.

B. Lex Sportiva

Ο Αθλητισμός λόγω της βαθμιαίας ανάπτυξής του έχει ξεπεράσει προ πολλού τα εθνικά σύνορα με αποτέλεσμα να δημιουργεί έννομες σχέσεις τόσο μεταξύ κρατών όσο και μεταξύ αθλητικών φυσικών και νομικών προσώπων, μέσω των αγώνων και των διεθνών συναντήσεων¹⁴.

Η οργάνωση του αθλητισμού θα ήταν δυνατόν να απεικονιστεί σχηματικά με πυραμιδοειδή μορφή στη βάση της οποίας βρίσκονται τα αθλητικά σωματεία κάθε κράτους, οι εθνικές και διεθνείς ομοσπονδίες και στην κορυφή η Δ.Ο.Ε¹⁵.

Το ζήτημα ωστόσο, που έχει απασχολήσει την επιστήμη είναι αν μπορεί η αθλητική οργάνωση να αποτελέσει υποκείμενο με ικανότητα παραγωγής δικαίου για την αθλητική δραστηριότητα. Δηλαδή, το καίριο ερώτημα που τίθεται είναι αν είναι δυνατόν νομικές οντότητες πλην των κρατικών, νομικά πρόσωπα που δεν έχουν ιδρυθεί από κρατικούς φορείς να παράγουν δίκαιο στον διεθνή αθλητικό χώρο¹⁶.

10. Παναγιωτόπουλος, Αθλητική έννομη τάξη – Αρνητικά φαινόμενα στον αθλητισμό και την αθλητική δεοντολογία, 2003, 57

11. Παναγιωτόπουλος, Δικαστική Αρμοδιότητα στον Αθλητισμό, Διδικ 2001, 1 επ.

12. Μαλάτος, Η αθλητική δικαιοσύνη ως πεδίο σύγκρουσης της αθλητικής και της κρατικής έννομης τάξης, Επετηρίδα Αθλητικού Δικαίου ΕΚΕΑΔ, 2005, 341.

13. Παναγιωτόπουλος, Αθλητική έννομη τάξη (εθνική – διεθνής), αθλητική δικαιοδοσία και εφαρμοστέο δίκαιο, Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου, 2001, 81 επ.

14. Παναγιωτόπουλος, Αθλητικό Δίκαιο, 2006, 87 επ.

15. Μπερεδήμας, Η νομική φύση της Δ.Ο.Ε και των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών και η σχέση τους προς τη διεθνή και κρατική έννομη τάξη, Ολυμπιακοί αγώνες και δίκαιο, 2005, 78.

16. Παναγιωτόπουλος, Δίκαιο αθλητικών σχέσεων και θεσμών, 2005, 35 επ · Sieckman, Introduction to European and International Sports Law, 2012, 8 · Parrish, Sports Law and Policy in the EU, 2012, 23.

Μεγάλη απήχηση ως προς το εν λόγω ζήτημα εντοπίζεται στην ανάπτυξη της θεωρίας της *lex sportiva* που ομοιάζει αναλογικά με τη *lex mercatoria*¹⁷ στο διεθνές εμπόριο. Αφορά δηλαδή στην αυτόβουλη δημιουργία ενός συνόλου εθιμικών κανόνων δικαίου από ιδιωτικούς φορείς και η σχέση τους στη διεθνή αθλητική ζωή διαμορφώνουν κανόνες για τον αθλητισμό κοινά αποδεκτούς.

Το αθλητικό δίκαιο στο διεθνές αθλητικό πεδίο, η *lex sportiva*, αποτελεί επί της ουσίας αθλητικό δίκαιο. Η ανεθνική αυτή έννομη τάξη με τα ιδιωτικά χαρακτηριστικά εδραιώνεται κατά πρώτον βάσει της μονοπωλιακής πυραμιδικής διάρθρωσης¹⁸ της αθλητικής οργάνωσης¹⁹. Οι ευρισκόμενοι στη βάση της πυραμίδας (σωματεία, αθλητές κλπ) δεσμεύονται από τις αποφάσεις των ευρισκομένων στην κορυφή αυτής (διεθνείς ομοσπονδίες, Δ.Ο.Ε²⁰ κλπ).

Για την επίτευξη του γεγονότος αυτού σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι συμβάσεις προσχωρήσεως που συνεπάγονται μία αλυσιδωτή δέσμευση που φτάνει μέχρι το επίπεδο των αθλητών. Αναλυτικότερα, οι εθνικές ομοσπονδίες που προσχωρούν στις διεθνείς ομοσπονδίες δεσμεύουν τους αθλητές διαμέσου των αθλητικών ομάδων που τις απαρτίζουν. Η δεσμευτικότητα αυτή στο διεθνές πεδίο συνδράμει στη συνοχή του αθλητικού χώρου²¹.

Παράλληλα, θεμελιώδη συμβολή για τη διατήρηση της ομοιογένειας της αθλητικής έννομης τάξης προσφέρουν τα ιδιαίτερα αθλητικά δικαιοδοτικά όργανα με διαιτητικά χαρακτηριστικά τα οποία ιδρύουν οι διεθνείς αυτές αθλητικές οργανώσεις. Συγκεκριμένα, το Αθλητικό Διαιτητικό Δικαστήριο (CAS – TAS)²² ιδρύθηκε από τη Δ.Ο.Ε. και οι διεθνείς ομοσπονδίες αποδέχονται με τα καταστατικά τους τη δικαιοδοσία του επί των ανακυπτόμενων αθλητικών διαφορών αποκλείοντας μάλιστα με ειδική ρήτρα την προσφυγή στα εθνικά πολιτικά δικαστήρια και την οποία οφείλουν να αποδέχονται οι εθνικές αθλητικές οργανώσεις, διασφαλίζοντας κατά τον τρόπο αυτό την ομοιογένεια της

17. Πρόκειται για «ουσιαστικούς κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου», που ρυθμίζουν τις διεθνείς συναλλαγές. Οι κανόνες αυτοί δεν έχουν την πηγή τους στο εθνικό δίκαιο (ούτε καν στο διεθνές), αλλά γεννώνται αυτόνομα (*droit spontane*) και εκφράζονται κυρίως διαμέσου των αποφάσεων των διεθνών διαιτητών *Περάκης*, Γενικό μέρος εμπορικού δικαίου, 2000, 160.

18. *Nafziger*, Interlocking Rings of International Sports law, Proceedings of the 1st International Congress on Sports Law, 1992, 217.

19. *Panagiotopoulos*, The Institutional Autonomy in Sports and the Limits of the Economy Freedom, International Sports Law review Pandektis, 2002, 31 επ.

20. Η Δ.Ο.Ε. αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με νομική προσωπικότητα και ικανότητα δικαίου κατά το Ελβετικό δίκαιο.

21. *Ekonomou*, Legal Nature and signification of the Olympic Recognition, The Institution of the Olympic games: A Multidisciplinary approach, 1991, 331 επ.

22. *Mbaye*, The Court of Arbitration for Sport (CAS), International organization of sports, 1987, 1 επ. · *Swaar*, Court of Arbitration for Sport, Proceedings of the International Congress on Law and Sport, 1993, 27 επ. · *Nafsiger*, International Sports Law as a Process for resolving disputes, I.S.L.R. Pandektis, 1994, 109 επ.

απονομής δικαιοσύνης, σημαντικού παράγοντα για την εδραίωση μιας ανεθνικής έννομης τάξης όπως η *lex sportiva*²³.

Γ. Αθλητική Δικαιοδοσία

Δεδομένου ότι το αθλητικό δίκαιο είναι μια πρόσφατη επιστήμη, η εφαρμογή νομικών κανόνων εντοπίζεται κυρίως στη θεμελίωση του επαγγελματικού αθλητισμού²⁴ και της οικονομικής ανάπτυξης²⁵ στον εν λόγω τομέα, που αποφέρει σημαντικά κέρδη σε όσους δραστηριοποιούνται στην οικονομική αγορά²⁶.

Η Ελληνική Πολιτεία ωστόσο, από το 1975 και ύστερα παρατηρούμε ότι ακολουθεί την πολιτική του άκρατου κρατικού παρεμβατισμού προβαίνοντας σε ένα εξαντλητικό πλέγμα νομοθετικών ρυθμίσεων αποτελούμενο από σειρά νόμων, προεδρικών διαταγμάτων, αμέτρητων υπουργικών αποφάσεων²⁷ που ρυθμίζουν ή απορυθμίζουν τον αθλητισμό²⁸.

Αναφορικά με την «αθλητική δικαιοδοσία» τα όργανα απονομής δικαιοσύνης συνιστώνται είτε στο πλαίσιο των κανόνων της *lex sportiva*²⁹ διεθνώς και στον εσωτερικό χώρο στο πλαίσιο των κανόνων του αθλητικού δικαίου που τίθενται από τον κρατικό νομοθέτη.

Τα βασικά χαρακτηριστικά για την ορθή απονομή δικαιοσύνης στον αθλητικό χώρο έχουν καταγραφεί μάλλον επιτυχημένα από το CAS το οποίο αναφέρεται στα ι-δανικά τέσσερα F: Fast, Free, Fair and Final δηλαδή στις τέσσερις προϋποθέσεις ουσιαστικής απονομής δικαιοσύνης που πρέπει να είναι: Ταχεία, Ανεξάρτητη, Δίκαιη και Τελεσίδικη³⁰.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους διεθνείς κανόνες, στοιχεία μιας ορθής αθλητικής δίκης αποτελούν η εγγύηση των δικαιωμάτων των αθλητών και των μετεχόντων στην αθλητική ζωή και δράση, η έγκυρη δικαιοδοτική δομή για την εξασφάλιση του δικαιώματος της δικαστικής προστασίας και της ουσιαστικής δικαστικής κρίσης των αθλητικών διαφορών και το ειδικό αθλητικό δικονομικό σύστημα για την απονομή της δικαιοσύνης με πληρότητα και ασφάλεια δικαίου³¹.

23. Παναγιωτόπουλος (2006), 102· Ο ίδιος (2003), 48 επ.

24. Greenfield Osborn, *Regulating football*, 2012, 73.

25. Lefever, *New media and sport*, 2012, 31.

26. Παναγιωτόπουλος, *Αθλητική δραστηριότητα κατ' επάγγελμα*, 1997, 38 επ.

27. Ενδεικτικά: Ν. 75/75, Ν. 1070/80, Ν. 2725/1999, Ν. 3057/2002, Ν. 3262/2004, Ν. 3479/2006· Π.Δ. 550/79, Π.Δ. 553/82· ΥΑ 22767/2013, ΥΑ 37157/ 2013, ΥΑ 7270/2013.

28. Δέδες, *Εισηγήσεις Αθλητικού Δικαίου*, 2008, 79.

29. Pinná, *The Trials and Tribulations of the Court of Arbitration for Sport, Contribution to the Study of the Arbitration of Disputes concerning Disciplinary Sanctions*, *International Sports Law Journal* 2005, 8.

30. Δέδες (2008), 107.

31. Παναγιωτόπουλος (2006), 51.

Στόχος της μελέτης είναι να αποσαφηνιστεί αν ο θεσμός της διαιτητικής επίλυσης της διαφοράς, καθώς και η εναλλακτική επίλυση των διαφορών μέσω του θεσμού της διαμεσολάβησης πραγματικά ανταποκρίνεται στις ανωτέρω αξιώσεις, λαμβανομένων υπόψη όλων των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του αθλητικού δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ - Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Ι. ΕΘΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

1. Βασικά χαρακτηριστικά διαιτητικού θεσμού

Στην ελληνική έννομη τάξη το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας θεμελιώνεται στο άρθρο 20 του Συντάγματος και υλοποιείται από τα τακτικά δικαστήρια σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 87 επ Σ.

Η διαιτησία αποτελεί επί της ουσίας ένα μηχανισμό απονομής δικαιοσύνης ο οποίος λειτουργεί παράλληλα με την κρατική δικαιοδοσία. Σε αντίθεση όμως με την πολιτειακή δικαιοδοτική τάξη κύριο χαρακτηριστικό της διαιτησίας αποτελεί το γεγονός ότι η άσκηση δικαιοδοσίας δεν τελείται από τα πολιτειακά όργανα, δηλαδή τα δικαστήρια που συγκροτούνται από τακτικούς δικαστές, αλλά από τρίτα πρόσωπα κατά κανόνα ιδιώτες³².

Αποτελεί έναν εναλλακτικό μηχανισμό απονομής δικαιοσύνης³³, ο οποίος είναι αρκετά ευέλικτος και οφείλει την ύπαρξή του σε μια σύμβαση ιδιωτικού δικαίου, τη συμφωνία διαιτησίας, η οποία θεμελιώνει αφενός μεν την εξουσία κρίσης των διαιτητών (ιδιωτών δικαστών), αφετέρου δε αποκλείει την κρατική δικαιοδοσία (αρνητικό αποτέλεσμα). Η διαιτητική επίλυση των εσωτερικών διαφορών ρυθμίζεται από τα αρ. 867 επ. ΚΠολΔ.

Η διαιτητική έννομη σχέση θεμελιώνεται με τη διαιτητική συμφωνία³⁴. Η συμφωνία διαιτησίας αποτελεί πρωταρχικό στοιχείο της διαιτησίας, καθώς από το συνδυασμό των αρ.8 και 5 Σ συνάγεται, ότι τα μέρη μπορούν να αποκλείσουν με τη θέλησή τους το νόμιμο δικαστή υπάγοντας τη διαφορά σε διαιτητική επίλυση, γεγονός που πραγματοποιείται με τη διαιτητική συμφωνία³⁵.

Η συμφωνία για διαιτησία είναι μια σύμβαση και κατά το αρ. 869 παρ.2 ΚΠολΔ διέπεται από τις σχετικές με τις συμβάσεις ουσιαστικού δικαίου διατάξεις. Το συνηθέστερο είναι να ενσωματώνεται η συμφωνία περί διαιτησίας (ρήτρα διαιτησίας) στη σύμβαση που συνάπτουν τα μέρη για να ρυθμίσουν τις μεταξύ τους σχέσεις³⁶. Για την έγκυρη κατάρτισή της απαιτείται η προέλευση των διαφορών από μία έννομη σχέση, η δυνατότητα υπαγωγής των διαφορών αυτών σε διαιτησία, η ικανότητα των μερών, το

32. Stephenson, Arbitration Practice, 1996, 1.

33. McNeill, American Arbitration Law, 1992, 6 · Lew, Contemporary problems in international arbitration, 1986, 13 · Miles/ Brown, Investment treaty Law and Arbitration, 2011, 3.

34. Καλαβρός, Δίκαιο Διαιτησίας - Εσωτερική Διαιτησία, 2011,40.

35. Γραμματικάκη- Αλεξίου/ Παπασιώπη – Πασια /Βασιλακάκης, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, 2012,470 επ.

36. Καλαβρός (2011), 7 επ.

σύμφωνα με το περιεχόμενο και η τήρηση του νόμιμου τύπου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 869 ΚΠολΔ.

Αναφορικά με το περιεχόμενο της συμφωνίας αξίζει να αναφερθεί ότι η συμφωνία περί διαιτησίας θα πρέπει να αφορά την επιτέλεση γνήσιου δικαιοδοτικού έργου και όχι την απλή διαπίστωση πραγματικών γεγονότων³⁷. Επιπροσθέτως, τα μέρη απαιτείται να αποκλείουν την προσφυγή στα δικαιοδοτικά όργανα της πολιτείας. Στην περίπτωση που η συμφωνία των μερών λαμβάνει χαρακτήρα προδικαστικό εν όψει της τελικής κρίσης από τα πολιτειακά όργανα τότε θα αναφερόμαστε σε προσπάθεια συμβιβασμού και όχι σε διαιτητική συμφωνία. Τέλος, η βούληση των μερών στην διαιτητική συμφωνία απαιτείται να κατατείνει στο γεγονός ότι η διαιτητική απόφαση θα πρέπει να παράγει αποτελέσματα ισοδύναμα με μια δικαστική απόφαση, δηλαδή να παράγει δεδικασμένο, να διέπεται από εκτελεστότητα και να επιφέρει διαπλαστική ενέργεια. Σε αντίθετη περίπτωση, η ανάθεση σε τρίτο θα έχει χαρακτήρα συμβιβαστικής ή διαμεσολαβητικής αποστολής.

Επιπροσθέτως, τα μέρη που σκοπεύουν να υπαγάγουν μία διαφορά σε διαιτησία πρέπει να διαθέτουν δικαιοπρακτική ικανότητα. Οι κρίσιμοι ωστόσο παράγοντες προκειμένου να διαπιστωθεί αν μία διαφορά πληροί τις αντικειμενικές προϋποθέσεις για να υπαχθεί σε διαιτητική συμφωνία προσδιορίζονται στο άρθρο 867 ΚΠολΔ. Συγκεκριμένα, δεκτικές διαιτητικής επίλυσης μπορούν να αποτελέσουν οι διαφορές που συμπεριλαμβάνονται στο αντικείμενο της πολιτικής δίκης. Επιπλέον, το αντικείμενο της διαφοράς πρέπει να υπόκειται στην ελεύθερη διάθεση των μερών και να είναι αλλοτριωτό. Όριο της ελεύθερης διάθεσης αποτελεί η δημόσια τάξη. Κατά συνέπεια, όταν η έννομη σχέση διέπεται από διατάξεις αναγκαστικού δικαίου τα μέρη δεν διαθέτουν εξουσία ελεύθερης διάθεσης και δεν δύνανται να υπαγάγουν τη διαφορά σε διαιτησία. Εξαιρούνται επομένως από τη διαιτησία ως μη υποκείμενες σε διάθεση π.χ. οι γαμικές διαφορές, διαφορές γονέων-τέκνων, διαφορές που ανάγονται στην προστασία της προσωπικότητας, δικαιώματα τρίτων, δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας³⁸, καταναλωτικές διαφορές, ζητήματα οικογενειακής κατάστασης χωρίς άμεσο οικονομικό συμφέρον, διαφορές πτωχευτικού δικαίου, αναγκαστικής εκτέλεσης. Επίσης, περιεχόμενο διαιτητικής συμφωνίας δεν μπορεί να αποτελέσει διαφορά, η επίλυση της οποίας επέρχεται αποκλειστικώς από τα αρμόδια πολιτειακά όργανα π.χ. η αποδοχή σήματος, η παραβίαση των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού.

37. Κουσουλής, Θεμελιώδη προβλήματα της διαιτησίας, 1996, 13 επ.

38. Εξαιρούνται οι συμβατικές παραχωρήσεις χρήσεως των δικαιωμάτων αυτών (π.χ. copyright, ευρεσιτεχνίας, know-how) από τρίτους και στην περίπτωση αυτή τα θέματα εγκυρότητας της μεταβίβασης, εφαρμογής, παραχώρησης, λήξης της σύμβασης μπορούν να υπαχθούν σε διαιτησία. Απαιτήσεις αποζημίωσης για παράνομη χρησιμοποίηση ευρεσιτεχνίας, σήματος κ.α. κατά κρατούσα άποψη μπορούν. Βλ. Φουστούκος (2000), 19 επ.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συμφωνία διαιτησίας απαιτεί έγγραφο τύπου ο οποίος είναι συστατικός (άρθρο 869 ΚπολΔ)³⁹.

2. Η διαιτησία στον αθλητισμό

Η διάρθρωση και η οργάνωση του αθλητισμού έχει δομηθεί στο πλαίσιο της αυτονομίας του αθλητικού χώρου και της ανάπτυξης ιδιαίτερων θεσμών και κανόνων που λειτουργούν υπό το πρίσμα και τα όρια της *lex sportiva*. Αν και ο νομικός χαρακτηρισμός της αθλητικής δικαιοσύνης τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό δεν έχει αποσαφηνιστεί πλήρως⁴⁰, κατά την επικρατούσα άποψη στη λειτουργία της θα μπορούσε να αναγνωριστούν δομικά χαρακτηριστικά διαιτησίας. Ένα από τα πλεονεκτήματα της διαιτησίας αποτελεί το γεγονός ότι διασφαλίζει την ομοιόμορφη εφαρμογή αυτών των ανεθνικών κανόνων σε διεθνές επίπεδο⁴¹.

Η εφαρμογή του αθλητικού δικαίου ως «διεθνής» *lex sportiva*, δεν τελείται αυτόματα δεδομένου ότι δεν εξασφαλίζεται από τα εθνικά δικαστήρια στο εσωτερικό των κρατικών εννόμων τάξεων. Συγκεκριμένα, κάθε εθνικό δίκαιο είναι κατ' αρχήν δυνατόν να προβλέπει διαφορετικές διατάξεις στον αθλητικό τομέα προσανατολιζόμενο σε διαφορετικές κατευθύνσεις, ενώ οι κανονισμοί των οικείων ομοσπονδιών δύνανται να επιφυλάσσουν διαφορετική ερμηνεία με αποτέλεσμα οι παγκόσμιοι σκοποί των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών και της ΔΟΕ να κατακερματίζονται και να παραμένουν αλυσιστελείς.

Κατά συνέπεια, η εναρμόνιση της πρακτικής σε κάθε άθλημα, η εδραίωση πεδίου δικαιοδοτικής εξουσίας και η στερεοποίηση της νομολογιακής προσέγγισης των ζητημάτων στο αθλητικό γίνεσθαι εξυπηρετείται μέσω της ανάπτυξης διαιτητικών θεσμών⁴². Η τακτική αυτή συνίσταται στο ότι οι διεθνείς και οι εθνικές ομοσπονδίες αντανακλαστικά, θέτουν διατάξεις με τις οποίες αποκλείεται η προσφυγή στα πολιτικά δικαστήρια και εδραιώνουν πεδίο δικαιοδοτικής εξουσίας στα όργανα της *lex sportiva* (Δ.Δ.Α και εθνικά δικαιοδοτικά όργανα), στοιχείο το οποίο θα αναπτυχθεί εκτενώς στο οικείο κεφάλαιο⁴³.

Τέλος, η ίδια η φύση της αθλητικής δραστηριότητας καθιστά απαραίτητη την αμερόληπτη και ταχεία εκδίκαση των διαφορών⁴⁴. Όταν μία αθλητική διαφορά που αφορά για παράδειγμα τη νόμιμη ή μη αφαίρεση βαθμών ή την συμμετοχή ενός αθλητή σε επικείμενο αγώνα γεννάται κατά τη διεξαγωγή του πρωταθλήματος ή ακόμα την

39. Φουστούκος, Διαιτησία (Μελέτες, Άρθρα, Παρμέμβαση), 2000, 15 επ.

40. Μαλάτος, Παραδόσεις Αθλητικού Δικαίου, 2010, 743.

41. Παναγιωτόπουλος (2006), 64 επ.

42. Σταθόπουλος, Ζητήματα οικονομικού και ουσιαστικού δικαίου από αθλητικές διαφορές, ΝοΒ 1986, 525.

43. Ιωάννου – Περάκης, Εισαγωγή στη Διεθνή Δικαιοσύνη, 1984, 123 επ.

44. Ταμπάκης, Εργασιακά – Αθλητικά Συμβάσεις, ΔΕΝ 1994, 1061 επ.

προκήρυξη αθλητών για την εθνική ομάδα, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η άμεση και ορθή απόδοση της δικαιοσύνης προέχει και καθίσταται επιτακτική ανάγκη.

Ο διαιτητικός θεσμός κατ' αρχάς, λαμβανομένων υπ' όψιν των βασικών χαρακτηριστικών του, φαίνεται πως δύναται να ανταποκριθεί στις προαναφερθείσες απαιτήσεις. Η ανίχνευση του τρόπου επίλυσης των αθλητικών διαφορών διά των δικαιοδοτικών οργάνων και η εν γένει μελέτη της αθλητικής δικαιοδοτικής τάξης που θα ακολουθήσει τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο αποτελεί προαπαιτούμενο προκειμένου να προβούμε στην ανάλυση της φύσεως των δικαιοδοτικών οργάνων, καθώς και στους ενδεχόμενους προβληματισμούς που συνεπάγεται η δομή και η λειτουργία τους και απασχολούν ή πρέπει να απασχολήσουν κατά την άποψη του γράφοντος την αθλητική δικαιοσύνη.

3. Η φύση της αθλητικής διαφοράς

Στο νομικό ορίζοντα οι διαφορές ως προσδιορίζονται στο Σύνταγμα διακρίνονται σε διοικητικές διαφορές, οι οποίες άγονται ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, σε ιδιωτικές διαφορές που υπάγονται στα πολιτικά δικαστήρια καθώς και στις ποινικού χαρακτήρα διαφορές οι οποίες υπάγονται στα ποινικά δικαστήρια.

Οι αθλητικές διαφορές αποτελούν διαφορές μεικτής φύσεως⁴⁵, εγγενές χαρακτηριστικό των οποίων αποτελεί η ποικιλία των εκφάνσεών με την οποία μπορούν να εμφανισθούν στο νομικό γίγνεσθαι, στοιχείο εκ του οποίου εξάλλου αναφύεται η ιδιαιτερότητά τους σε σύγκριση με τις συνήθεις διαφορές που άγονται ενώπιον των δικαιοδοτικών αρχών.

Αναλυτικότερα οι αθλητικές διαφορές⁴⁶ διακρίνονται⁴⁷:

Α. Στις αθλητικές διαφορές πειθαρχικού χαρακτήρα⁴⁸, οι οποίες απαρτίζουν τη σημαντικότερη κατηγορία της αθλητικής δικαιοσύνης, διότι μέσω αυτών εφαρμόζεται το πειθαρχικό δίκαιο κάθε ομοσπονδίας. Η αθλητική δικαιοσύνη στον τομέα αυτόν ασχολείται με την τιμωρία όσων παραβιάζουν τους κανόνες αθλητικής συμπεριφοράς, αλλά και όσων παραβιάζουν την αθλητική ηθική γενικότερα και διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: σε αυτές που επιβάλλονται αυτόματα, όπως ο αποκλεισμός από αγώνες λόγω παρατηρήσεων (κίτρινες κάρτες) κατά τη διάρκεια της αγωνιστικής περιόδου και σε αυτές που επιβάλλει το πειθαρχικό όργανο αξιολογώντας την απαξία της συμπεριφοράς, όπως π.χ. σε περιπτώσεις αντιαθλητικής συμπεριφοράς σε βάρος αντιπάλου, διαιτητή κ.λπ. Σε αρκετές περιπτώσεις (π.χ. φαρμακοδιέγερση) οι διαφορές αυτές θεωρείται ότι

45. *Weatherill*, *European Sports Law*, 2014², 2.

46. *Davis*, *What is Sports Law?*, *Marquette Sports Law Review*, 2001, 211 όπου εμφανίζεται η διεθνικότητα του προβληματισμού σχετικά με τη φύση της αθλητικής διαφοράς.

47. *Μαλάτος* (2010), 735.

48. *Λύτρας*, Το πειθαρχικό φαινόμενο στο σύγχρονο ελληνικό δημόσιο δίκαιο, 1989, 226.

κινούνται στις «παρυφές» του ποινικού δικαίου⁴⁹ με τις ανάγκες της γενικής και ειδικής πρόληψης να εμφανίζονται επιτακτικές.

Β. Στις αθλητικές διαφορές διοικητικού χαρακτήρα, οι οποίες σχετίζονται με την τήρηση των κανόνων που νομιμοποιούν τη συμμετοχή των αθλητών στην αγωνιστική δράση και τη συμμετοχή των συλλόγων ή αθλητικών παραγόντων στην οργάνωση και διοίκηση του αθλήματος (π.χ. κώλυμα αθλητικών παραγόντων ως προς την κατοχή διοικητικής θέσης, μεταγραφές κ.α.).

Γ. Στις «αμιγώς αθλητικές διαφορές» που σχετίζονται με το κατεξοχήν αγωνιστικό μέρος του αθλητισμού, οι διαφορές δηλαδή εκείνες που εκ της φύσεώς τους επιδέχονται μίας μόνο λύσης. Εδώ υπάγονται οι διαφορές που συνδέονται με τη διεξαγωγή του αγώνα, οι λεγόμενοι «κανόνες παιδιάς».

Δ. Στις αθλητικές διαφορές οικονομικού χαρακτήρα, οι οποίες αφορούν την επίλυση οικονομικών διαφορών μεταξύ των μελών ή υποκειμένων του αθλητικού κινήματος που πηγάζουν από την μεταξύ τους οικονομική σχέση ή δραστηριότητα.

Στην εν λόγω «κατηγοριοποίηση» των αθλητικών διαφορών ανταποκρίνονται εξάλλου και οι επί μέρους λειτουργίες της αθλητικής δικαιοσύνης.

4. Συγκρότηση αθλητικής δικαιοδοτικής τάξης – Σκοπός ειδικής οργανικής συγκρότησης

Στην ελληνική έννομη τάξη η αθλητική δικαιοσύνη έχει δομηθεί με προσανατολισμό να ανταποκριθεί στην ιδιάζουσα φύση των αθλητικών διαφορών.

Η αθλητική δικαιοσύνη ασκείται από όργανα τόσο των αθλητικών οργανώσεων όσο και του κράτους και διέπεται από τις διατάξεις του Ν. 2725/1999. Ο αθλητικός αυτός νόμος θεμελιώνει τη νομική φύση ιδιωτικού δικαίου των αθλητικών διαφορών. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα άρθρα 1 επ. και 19 επ. του Ν. 2725/1999 ορίζεται ότι τα αθλητικά σωματεία, ενώσεις και ομοσπονδίες ιδρύονται και λειτουργούν σύμφωνα με τις περί σωματείων διατάξεις του Αστικού Κώδικα. Στο πλαίσιο αυτής της σωματειακής μορφής και φύσης των αθλητικών οργανώσεων, τα άρθρα 5, 14, 24 παρ. 4 και 26 παρ. 1 Ν. 2725/1999 θέτουν το έρεισμα της αυτονομίας του αθλητισμού ορίζοντας ότι με τα καταστατικά των αθλητικών οργανώσεων ρυθμίζονται όλα τα θέματα που τις αφορούν, μεταξύ των οποίων και η συγκρότηση των οργάνων τους και κατά συνέπεια και τα αρμόδια για την επίλυση των αθλητικών διαφορών όργανα. Σύμφωνα δε με το άρθρο 129

49. Παπαδογιαννάκης, Η φαρμακοδιέγερση ως αξιόποινη πράξη, Proceedings 1st International Congress on Sports Law, 1992, 309.

του νόμου, προβλέπεται ότι ειδικοί κανονισμοί των οικείων αθλητικών ομοσπονδιών θα καθορίζουν τον τρόπο, τη διαδικασία και το όργανο επίλυσης των αθλητικών διαφορών και η επιβολή πειθαρχικών ποινών για τους κλάδους άθλησης, κατηγορίες πρωταθλημάτων ή αγώνες που δεν προβλέπονται ρητά στις διατάξεις του αθλητικού νόμου. Επιπροσθέτως, ειδικές διατάξεις (άρθρα 119 έως 128 Ν. 2725/1999) εισάγουν ειδικές ρυθμίσεις περί αθλητικής δικαιοσύνης για ορισμένα αθλήματα τα οποία ο νομοθέτης θεωρεί ως μεγαλύτερης σπουδαιότητας για την έννομη τάξη.

Συνεπώς, καθίσταται φανερό ότι η αυτοτέλεια του αθλητικού δικαίου η οποία ερείδεται στο γεγονός ότι η αθλητική δραστηριότητα αναπτύσσεται στο φάσμα του ιδιωτικού δικαίου, συνεπάγεται την πρόβλεψη από το νομοθέτη ειδικής οργανικής συγκρότησης αναφορικά με την διαδικασία δικαιοδοτικής επίλυσης των διαφορών. Η κρατική ρύθμιση σε δραστηριότητες και σε χώρους ιδιωτικούς όπου δεν συμμετέχουν κράτη, όπως το πεδίο του αθλητισμού, θα πρέπει να περιορίζεται στη στοιχειοθέτηση του νομικού πλαισίου και όχι στην πρόβλεψη εξαντλητικών νομοθετικών διατάξεων οι οποίες θα περιορίζουν υπέρμετρα την συμβατική ελευθερία. Περαιτέρω, οι ανάγκες οι οποίες αναφύονται από την ίδια τη φύση της αθλητικής δραστηριότητας αλλά και από τον ιδιάζοντα χαρακτήρα της αθλητικής διαφοράς, καθιστούν δομικό χαρακτηριστικό της εύρυθμης ανάπτυξης του αθλητισμού την ταχεία και αποτελεσματική εκκαθάριση των διαφορών.

Οι αξιολογήσεις αυτές φαίνεται πως οδήγησαν τον νομοθέτη στη διαμόρφωση ενός ειδικού, προνομιακού σχεδόν πλαισίου επίλυσης αθλητικών διαφορών το οποίο παρατίθεται αναλυτικά κατωτέρω.

4.1. Α΄ βαθμός δικαιοδοσίας

4.1.1. Συγκρότηση των πρωτοβάθμιων δικαιοδοτικών οργάνων

Το σύστημα επίλυσης των αθλητικών διαφορών στην ελληνική έννομη τάξη είναι χαώδες, πολυδαίδαλο και κινείται ανάμεσα στα αθλητικά δικαιοδοτικά όργανα και τα κοινά δικαστήρια. Σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του Ν. 2725/1999 στις αθλητικές ομοσπονδίες όλων των αθλημάτων πλην ποδοσφαίρου, καλαθοσφαίρισης, πετοσφαίρισης και υδατοσφαίρισης λειτουργούν πειθαρχικά και άλλα δικαιοδοτικά όργανα, τα οποία ιδρύονται από τις ομοσπονδίες, σύμφωνα με τα καταστατικά και τους κανονισμούς στο πλαίσιο της ιδιωτικής αυτονομίας⁵⁰. Επί της ουσίας, οι αποφάσεις τους μπορούν να έχουν από το καταστατικό δύναμη ενδοσωματειακής εκτελεστότητας ή να χρήζουν επικύρωσης από το Δ.Σ. της ομοσπονδίας.

50. Παναγιωτόπουλος (2006), 97.

Ο νομοθέτης στο άρθρο 119 του αθλητικού νόμου ορίζει ότι στις αθλητικές ομοσπονδίες και στους επαγγελματικούς συνδέσμους, όπου αυτοί υπάρχουν, των αθλημάτων της καλαθοσφαίρισης, της πετοσφαίρισης, της χειροσφαίρισης και της κολυμβητικής ομοσπονδίας⁵¹, μόνο σε ό,τι αφορά το άθλημα της υδατοσφαίρισης, συνιστώνται πρωτοβάθμια δικαιοδοτικά όργανα για την επίλυση των αθλητικών διαφορών. Επομένως, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι παρά το γεγονός ότι τα όργανα αυτά συνιστώνται ως όργανα Ν.Π.Ι.Δ., δηλαδή των αθλητικών ενώσεων ή ομοσπονδιών, ο νομοθέτης θεωρώντας τα αθλήματα αυτά σημαντικά τόσο για την αθλητική δραστηριότητα του κράτους όσο και για την οικονομική ζωή επιλέγει ο ίδιος να προσδιορίσει τις διαδικασίες συγκρότησης και λειτουργίας τους, κατ' επιταγή νόμου⁵² και όχι στο πλαίσιο της ιδιωτικής αυτονομίας.

Τα πρωτοβάθμια δικαιοδοτικά όργανα σε όλα τα αθλήματα πλην του ποδοσφαίρου είναι μονομελή και απαρτίζονται αποκλειστικά από εν ενεργεία δικαστικούς λειτουργούς χωρίς να μπορεί ο κρινόμενος να επιλέγει τους δικαστές του. Η επιλογή αυτή, κατά την αιτιολογική έκθεση του νόμου, προσανατολίζεται στη διασφάλιση της αμεροληψίας και αδιάβλητης δικανικής κρίσης, καθώς και στην εν γένει θωράκιση της απονομής δικαιοσύνης με εχέγγυα αξιοπιστίας.

Στον διορισμό των τακτικών δικαστών προβαίνει το Διοικητικό Συμβούλιο της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας και διορίζει ως μονομελές όργανο ένα πρωτοδίκη της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης, με θητεία δύο ετών που αρχίζει την 1η Αυγούστου του έτους διορισμού του. Ο δικαστής αυτός κληρώνεται από τριπλάσιο αριθμό δικαστών οριζόμενο με απόφαση Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης του Πρωτοδικείου της έδρας της Ομοσπονδίας, ύστερα από αίτημα του Δ.Σ. αυτής ή του οικείου επαγγελματικού συνδέσμου. Για τον ορισμό λαμβάνεται υπόψη και συνεκτιμάται ιδιαίτερα η γνώση και η εμπειρία σε θέματα αθλητισμού⁵³.

4.1.2. Αρμοδιότητες

Το άρθρο 120 του Ν. 2725/1999, όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 3057/2002 ορίζονται για πρώτη φορά οι αρμοδιότητες του πρωτοβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου⁵⁴. Κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι το άρθρο 119 του αθλητικού νόμου προσδιορίζει αυθεντικά και περιοριστικά τη δικαιοδοσία των αθλητικών δικαστών οριοθετώντας τη στα αθλήματα της καλαθοσφαίρισης, της πετοσφαίρισης, της υδατοσφαίρισης και της χειροσφαίρισης μόνο για τους αγώνες της Α1, Α2 και Β' εθνικής κατηγορίας ανδρών και

51. Σε ό,τι αφορά το άθλημα του ποδοσφαίρου βλ. παρ. 4.3 του παρόντος.

52. Μαλάτος (2010), 754.

53. Άρθρο 119 Ν. 2725/1999.

54. Πανταζόπουλος, Η αθλητική δικαιοσύνη (Μετά τους Ν. 2725/1999, 3057/2002 και 3262/2004), ΕΑΘΛΔ 2007, 213 επ.

γυναικών και του κυπέλλου Ελλάδας. Με απόφαση δε του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από πρόταση της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας, επιτρέπεται να τροποποιούνται το είδος των αγώνων και οι κατηγορίες των πρωταθλημάτων που υπάγονται στην αρμοδιότητα των οργάνων αυτών.

Αναλυτικότερα, τα πρωτοβάθμια δικαιοδοτικά όργανα είναι αρμόδια:

A) Για την εκδίκαση των πειθαρχικών παραπτώματων και λοιπών παραβάσεων, καθώς και για την επιβολή των ποινών, οι οποίες προβλέπονται από τις διατάξεις των κανονισμών αγώνων του οικείου αθλήματος. Οι παραβάσεις πρέπει να έχουν σχέση με τη διεξαγωγή των αγώνων και τα αποτελέσματά τους,

B) για την εκδίκαση των παραβάσεων που αφορούν υποθέσεις δωροδοκίας ή δωροληψίας, για αλλοίωση αποτελέσματος αγώνων και την επιβολή ποινών,

Γ) για την εκδίκαση ενστάσεων⁵⁵ που αναφέρονται σε κύρος αγώνα. Σημειωτέον ότι κατά το σύνθημα, ο προσδιορισμός των περιπτώσεων και των προϋποθέσεων που εάν θίγονται προσβάλλουν το κύρος του αγώνα τίθεται στο καταστατικό των διαφόρων ομοσπονδιών ή σε γενικούς κανονισμούς οργάνωσης και διεξαγωγής πρωταθλημάτων (π.χ. αντικανονική συμμετοχή αθλητή, πλαστοπροσωπία αθλητή κ.λπ.). Εντούτοις, λόγω του ότι αρκετές φορές δεν οριοθετούνται σαφώς οι περιπτώσεις οι οποίες εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης, έγκειται στην κρίση των δικαστών για το εάν τα πραγματικά περιστατικά μίας επίδικης υποθέσεως εντάσσονται στην έννοια του «κύρους του αγώνα» ή όχι. Σε κάθε περίπτωση, η ανωτέρω νομοθετική διατύπωση κατοχυρώνει το τεκμήριο αρμοδιότητας υπέρ του πειθαρχικού οργάνου για οποιαδήποτε αγωνιστική παράβαση, που θα μπορούσε να επηρεάσει το τελικό αποτέλεσμα ενός αγώνα⁵⁶.

Δ) για την εκδίκαση κάθε άλλης παράβασης και την επιβολή αντίστοιχων ποινών που ανατίθεται στο όργανο αυτό με διατάξεις του παρόντος νόμου⁵⁷ ή με κανονισμούς ή με αποφάσεις της οικείας ομοσπονδίας.

55. Ο τρόπος διατύπωσης των ενστάσεων ορίζεται ρητά στο νόμο ή στα καταστατικά των αθλητικών σωματείων. Σημαντική κρίνεται η διάταξη του άρθρου 120 παρ. 2 Ν. 2725/1999, τροποποιηθείσα τόσο με το νόμο 3057/2002 όσο και αργότερα με το ν. 3262/2004, σύμφωνα με την οποία οι ενστάσεις αναγράφονται στο φύλλο αγώνα και υποστηρίζονται εντός δύο ημερών από την τέλεση του αγώνα, με την επιφύλαξη των προβλεπομένων στους κανονισμούς του κάθε αθλήματος. Συνήθως οι κανονισμοί ορίζουν την καταβολή ενός παραβόλου. Η ως άνω νομοθετική επιφύλαξη πρέπει να ισχύσει και ως προς την προθεσμία υποστήριξης των ενστάσεων. Εάν δε, δεν ορίζεται προθεσμία υποστήριξης της ένστασης στους κανονισμούς των αθλημάτων, θα ισχύσει η προθεσμία των δύο ημερών του ως άνω άρθρου. Σε κάθε άλλη περίπτωση η προθεσμία του κανονισμού.

56. Πανταζόπουλος (2007), 221.

57. Εδώ εμπíπτουν: 1) η διαπίστωση των πειθαρχικών παραβάσεων που ορίζονται στα άρθρα 41 έως 41 ΣΤ, 2) η παράβαση σχετικά με την απαγόρευση πολυιδιοκτησίας και με τους περιο-

4.1.3. Διαδικασία ενώπιον των οργάνων

Ο νομοθέτης κατανοώντας την ανάγκη επίλυσης των διαφορών με ταχύτητα και αμεσότητα, καθιερώνει στο νόμο 2725/1999 ολιγοήμερες προθεσμίες προκειμένου η επίλυση της διαφοράς από το αρμόδιο όργανο να επέλθει σε σύντομο χρονικό διάστημα. Το γεγονός αυτό άλλωστε έγινε αντιληπτό ότι αποτελούσε προαπαιτούμενο για την ομαλή διεξαγωγή των πρωταθλημάτων τα οποία ήταν σε εξέλιξη, καθώς μέχρι τότε δεν ήταν λίγες οι φορές που η απόφαση του οργάνου που συνεπέφερε βαθμολογικές ποι-νές, κατέληγε χωρίς ουσιαστικό αντίκρισμα δεδομένου ότι πλέον η αγωνιστική περίο-δος είχε παρέλθει.

Επιπροσθέτως, ο νομοθέτης αποσκοπώντας στην ουσιαστική απονομή της α-θλητικής δικαιοσύνης στους αθλητικούς φορείς προβαίνει σε μία ομολογουμένως ρηξι-κέλευθη ρύθμιση μη θέτοντας κανένα περιορισμό ως προς τα νόμιμα αποδεικτικά μέ-σα. Κατά τον τρόπο αυτό, δίδεται για πρώτη φορά η δυνατότητα στον αθλητικό δικαστή να επιλαμβάνεται των διαφορών δρώντας αυτεπαγγέλτως και όχι μόνο με βάση το φύλλο αγώνα, αλλά λαμβάνοντας υπόψη τη μαγνητοσκοπήσή του, την αναφορά του Εισαγγελέα για τον αθλητισμό της αρμόδιας αστυνομικής αρχής και της Διαρκούς Επι-τροπής Αντιμετώπισης της Βίας (Δ.Ε.Α.Β.).

Ακολουθούνται δε πλήρως οι βασικές αρχές της πειθαρχικής διαδικασίας, κα-θώς προβλέπεται η κλήση του διωκόμενου από το πειθαρχικό όργανο με κύρωση και σε περίπτωση μη τήρησης της υποχρέωσης αυτής, την ακυρότητα της αποφάσεως⁵⁸. Οι αποφάσεις επί πειθαρχικών παραβάσεων και επί υποθέσεων δωροληψίας και δω-ροδοκίας εκδίδονται υποχρεωτικά μέσα σε επτά ημέρες⁵⁹ από την τέλεση του αγώνα.

Όσο για τις του κανόνες δικαίου που διέπουν τη διεξαγωγή της συζητήσεως ε-νώπιον των πρωτοβαθμίων δικαιοδοτικών οργάνων, αυτοί προβλέπονται σε ειδικούς κανονισμούς των ομοσπονδιών ή των επαγγελματικών συνδέσμων.

ρισμούς απόκτησης των μετοχών Α.Α.Ε. (άρθρο 69), 3) η μη προσκόμιση πιστοποιητικού της Ε.Ε.Α. και της τήρησης των υποχρεώσεων των Α.Α.Ε. ή Τ.Α.Α. (άρθρο 77 Α), 4) η παράβαση των διαχειριστικών υποχρεώσεων των Α.Α.Ε. και Τ.Α.Α. (άρθρο 78), 5) η παράβαση συμμετο-χής στα όργανα διοίκησης Α.Α.Ε και Τ.Α.Α. (άρθρο 80), η παράβαση της υποχρέωσης των Α.Α.Ε. και Τ.Α.Α. να χορηγούν αντίγραφο της κίνησης του λογαριασμού κίνησης που τηρείται σε αναγνωρισμένη τράπεζα στην Ε.Ε.Α. (άρθρο 81).

58. Η κλήση θα πρέπει να αναφέρει το παράπτωμα και οι αποφάσεις θα πρέπει να είναι πλή-ρως αιτιολογημένες.

59. Πρόκειται για ενδεικτική προθεσμία χωρίς καμία κύρωση από το νόμο. Ο νομοθέτης απο-σκοπεί στην ταχεία εκδίκαση της υπόθεσης και την επιβολή πειθαρχικών ποινών, με στόχο τη διεξαγωγή του πρωταθλήματος χωρίς σκοπιμότητες και με τη διασφάλιση των ίσων όρων.

4.1.4. Εκτελεστικότητα αποφάσεων

Οι αποφάσεις των πρωτοβάθμιων πειθαρχικών οργάνων είναι αμέσως εκτελεστές άμα τη εκδώσει τους, έστω και αν έχουν προσβληθεί ενώπιον δευτεροβάθμιων οργάνων. Τούτο συνάγεται και από το άρθρο 126 παρ.1, σύμφωνα με το οποίο η προσφυγή κατά των αποφάσεων των πρωτοβάθμιων δικαιοδοτικών οργάνων δεν αναστέλλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης⁶⁰.

4.1.5. Προσφυγή κατά αποφάσεων

Κατά των αποφάσεων των πρωτοβάθμιων δικαιοδοτικών οργάνων προβλέπεται προσφυγή ενώπιον του Ανώτατου Συμβουλίου Επίλυσης Αθλητικών Διαφορών (ΑΣΕΑΔ), όχι όμως σε όλες τις υποθέσεις αλλά μόνο σε εκείνες που περιοριστικά απαριθμεί ο νόμος. Ο νομοθέτης επιλέγει έτσι ένα σύστημα του περιορισμένα εκκλητού των αποφάσεων ανάλογα με τη φύση τους. Προσβάλλονται συνεπώς: α) οι αποφάσεις επί των ενστάσεων κατά κύρους αγώνα, β) όταν επιβάλλεται η ποινή της διεξαγωγής αγώνος χωρίς θεατές, γ) οι αποφάσεις που επιβάλλουν ποινή στέρησης δικαιώματος εισόδου σε αγωνιστικούς χώρους στους παράγοντες ομάδων για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δύο μηνών ή ποινές έκπτωσης από το σωματειακό ή εταιρικό αξίωμα για διάστημα μεγαλύτερο των δύο μηνών, δ) όταν επιβάλλονται ποινές αποκλεισμού σε αθλητές πάνω από δύο αγωνιστικές ημέρες και σε προπονητές ή σε άλλα πρόσωπα που έχουν σχέση με την ομάδα για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δύο μηνών, ε) όταν επιβάλλουν πρόστιμο τουλάχιστον 5.000 €.

4.2. Β΄ Βαθμός δικαιοδοσίας

Όλες οι αποφάσεις των πρωτοβάθμιων δικαιοδοτικών οργάνων κρίνονται από το Ανώτατο Συμβούλιο Αθλητικών Διαφορών (ΑΣΕΑΔ), πλην των διαφορών που ανακύπτουν στο ποδόσφαιρο των οποίων επιλαμβάνεται σε δεύτερο επίπεδο δικαιοδοτικής κρίσης η Επιτροπή Εφέσεων (Ε.Ε) της Ε.Π.Ο και των οικονομικών διαφορών οι

60. Σημαντική και στην ίδια κατεύθυνση, της άμεσης επιβολής της ποινής με ουσιώδες αντίκρισμα, είναι και η νομοθετική ρύθμιση που αφορά το χρόνο έκτισης της ποινής της διεξαγωγής αγώνα χωρίς θεατές του αθλητικού σωματείου, του ΤΑΑ ή της Α.Α.Ε. Σύμφωνα με το άρθρο 121 παρ. 2γ του Ν. 2725/1999, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 παρ. 2 του Ν. 3262/2004, οι αποφάσεις που επιβάλλουν την ως άνω ποινή εκτελούνται την επόμενη από την έκδοσή τους αγωνιστική ημέρα κατά την οποία το σωματείο, το ΤΑΑ ή η Α.Α.Ε. είναι γηπεδούχοι. Με τη ρύθμιση αυτή αποφεύγονται οι συνηθισμένες παρελκυστικές τακτικές του παρελθόντος κατά τις οποίες παρατηρούνταν η επιλογή αγώνος για την έκτιση της επιβληθείσας ποινής ανάλογα με τη δυναμική της αντίπαλης ομάδας.

οποίες κρίνονται από τη Δευτεροβάθμια Επιτροπή Επίλυσης Οικονομικών διαφορών (Ε.Ε.Ο.Δ.)⁶¹.

4.2.1. Συγκρότηση ΑΣΕΑΔ

Το ΑΣΕΑΔ⁶² λειτουργεί στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού η οποία επιφορτίζεται με τη λειτουργική και οικονομική στήριξη του και απαρτίζεται από τακτικούς δικαστές ο συνολικός αριθμός των οποίων είναι δεκαπέντε. Αναλυτικότερα, το Συμβούλιο απαρτίζεται από ένα πρόεδρο εφετών και δύο εφέτες της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης, ένα πρόεδρο εφετών και έναν εφέτη διοικητικών δικαστηρίων, πέντε προέδρους πρωτοδικών της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης, δύο προέδρους διοικητικών δικαστηρίων και τρεις εισαγγελείς πρωτοδικών⁶³.

Τα μέλη διορίζονται για θητεία δύο ετών με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται το μήνα Ιούνιο, κάθε δεύτερου έτους. Τα μέλη του ΑΣΕΑΔ ορίζονται από το τριμελές συμβούλιο διοίκησης του Εφετείου Αθηνών, του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, του Πρωτοδικείου Αθηνών, του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και από τον προϊστάμενο της Εισαγγελίας Αθηνών και όχι με κλήρωση, αφού ληφθούν υπόψη η γνώση και η εμπειρία στα θέματα του αθλητισμού.

4.2.2. Αρμοδιότητες

Το ΑΣΕΑΔ είναι αρμόδιο⁶⁴ για την εκδίκαση των προσφυγών⁶⁵:

A) Κατά αποφάσεων των ΔΣ των αθλητικών ενώσεων επαγγελματικών συνδέσμων και ομοσπονδιών,

B) Κατά αποφάσεων των οργάνων των πιο πάνω ενώσεων, επαγγελματικών συνδέσμων ή ομοσπονδιών που προβλέπονται από το καταστατικό τους, εφόσον οι αποφάσεις αυτές δεν χρήζουν επικύρωσης από τα διοικητικά τους συμβούλια.

Όλες οι παραπάνω πράξεις προσβάλλονται στο Α.Σ.Ε.Α.Δ., εφόσον αφορούν
αα) την επιβολή των κάθε είδους ποινών ή κυρώσεων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα,
ββ) την εγγραφή ή τη μετεγγραφή αθλητών, γγ) τη βαθμολογική ή την αγωνιστική θέση

61. Για την Ε.Ε. της Ε.Π.Ο. και την Ε.Ε.Ο.Δ. βλ. παρ. 4.3. και 4.4 του παρόντος.

62. Δέδες (2008), 80· Μαλάτος (2010), 767 επ.

63. Άρθρο 123 παρ. 2 Ν. 2725/1999.

64. Άρθρο 124 Ν. 2725/1999.

65. Για την τοπική αρμοδιότητα βλ. ΑΣΕΑΔ 81/2004, ΑΣΕΑΔ 82/2004 καθώς και ΑΣΕΑΔ 90/2003, ΑΣΕΑΔ 99/2003, ΑΣΕΑΔ 100/2003, ΑΣΕΑΔ 101/2003 (αδημ.). Για το παραδεκτό της προσφυγής βλ. ΑΣΕΑΔ 89/204, ΑΣΕΑΔ 69/2004, ΑΣΕΑΔ 37/2004, ΑΣΕΑΔ 101/2004 και για τη μη ύπαρξη εννόμου συμφέροντος.

των αθλητικών σωματείων ή δδ) την εφαρμογή των νόμων και των κανονιστικών διατάξεων.

Σημειώνεται ότι από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 124 Ν. 2725/1999 και του άρθρου 27 του Ν. 2725/1999 συνάγεται ότι ο έλεγχος ουσίας και νομιμότητας από το ΑΣΕΑΔ εκτείνεται στις πράξεις εκείνες των οργάνων των Ενώσεων ή των Ομοσπονδιών οι οποίες αναφέρονται σε ατομικές περιπτώσεις και έχουν ατομικό περιεχόμενο εφαρμόζοντας τις οικείες διατάξεις και όχι στον έλεγχο των πράξεων γενικού ή κανονιστικού περιεχομένου των παραπάνω νομικών προσώπων, με τις οποίες θεσπίζονται διατάξεις ρυθμιστικές της διεξαγωγής των πρωταθλημάτων, όπως είναι οι πράξεις των Δ.Σ. των Ομοσπονδιών και οι όροι και οι προϋποθέσεις συμμετοχής των ομάδων και των αθλητών σε αυτά⁶⁶, γεγονός το οποίο έχει κριθεί παγίως από τη νομολογία⁶⁷.

Γ) Κατά αποφάσεων πειθαρχικών οργάνων των αθλητικών σωματείων που επιβάλλουν κάθε είδους ποινές στους αθλητές τους, εφόσον το καταστατικό της οικείας ομοσπονδίας δεν προβλέπει επικύρωση των πιο πάνω ποινών από αυτήν.

Δ) Κατά αποφάσεων της Επιτροπής Φίλαθλου Πνεύματος⁶⁸.

Ε) κατά αποφάσεων των πρωτοβάθμιων δικαιοδοτικών οργάνων⁶⁹.

4.2.3. Άσκηση και συζήτηση προσφυγής

Σύμφωνα με το άρθρο 121 Ν. 2725/1999 ενεργητικώς για την άσκηση της προσφυγής νομιμοποιείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ηττήθηκε ή υφίσταται άμεση ή έμμεση βλάβη από την πρωτοβάθμια απόφαση

Αν η προσφυγή στρέφεται κατά απόφασεως των προβλεπόμενων δικαιοδοτικών οργάνων της καλαθοσφαίρισης, της πετοσφαίρισης, της χειροσφαίρισης και της υδατοσφαίρισης, αυτή ασκείται μέσα σε προθεσμία δύο ημερών⁷⁰ από τα γνωστοποίηση με οποιοδήποτε τρόπο, της προσβαλλομένης απόφασεως. Στις άλλες περιπτώσεις εκδίκασης προσφυγών η προθεσμία προσφυγής είναι οχτώ ημέρες.

Αξίζει αναφοράς ότι δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης έχει και ο Πρόεδρος του ΑΣΕΑΔ ή του τοπικού τμήματος ο οποίος έχει τη δυνατότητα να εισάγει με

66. Παναγιωτόπουλος, Η διοικητική διαδικασία ενώπιον του ΑΣΕΑΔ, Διδικ 2012, 820.

67. ΑΣΕΑΔ 142/2009 (αδημ.), ΑΣΕΑΔ 120/2002 (αδημ.), ΑΣΕΑΔ 71/2002 (αδημ.), ΑΣΕΑΔ 139/1990 (αδημ.).

68. Άρθρο 130 Ν. 2725/1999.

69. Κατά την περιοριστική απαρίθμηση του άρθρου 121 του αθλητικού νόμου.

70. Άρθρο 121 παρ. 2.

πράξη του οποιαδήποτε απόφαση του πρωτοβαθμίου οργάνου ανεξάρτητα από τη δυνατότητα άσκησης ή την άσκηση έφεσης⁷¹.

Η συζήτηση των υποθέσεων γίνεται δημόσια, προφορικώς και εγγράφως⁷² ενώ παρέχεται η δυνατότητα αναβολής για μία φορά και για 48 ώρες. Οι αποφάσεις επί των προσφυγών εκδίδονται εντός επτά ημερών από τη συζήτηση της προσφυγής και κοινοποιούνται αυθημερόν, ενώ η εν λόγω προθεσμία είναι ενδεικτική, δίχως κύρωση εάν παρέλθει⁷³. Σύμφωνα με το άρθρο 127 του Ν. 2725/1999, με προεδρικό διάταγμα ορίζονται αναλυτικώς οι δικονομικές διατάξεις που διέπουν τη συζήτηση ενώπιον του Α-ΣΕΑΔ.

4.3. Η αθλητική δικαιοδοσία στο πεδίο του ποδοσφαίρου

4.3.1. Οι αιτίες των ειδικότερων ρυθμίσεων του αθλητικού νόμου – Η σύγκρουση εθνικού νομοθέτη – FIFA

Ακόμα και με μία μη ενδελεχή μελέτη του αθλητικού νόμου παρατηρείται μία παράδοξη δομή των διατάξεων που αφορούν την απονομή δικαιοσύνης στο χώρο του αθλητισμού. Ειδικότερα, παρά το γεγονός ότι ο νομοθέτης συνθέτει τον αθλητικό δικαιοδοτικό μηχανισμό συστήνοντας όργανα απονομής δικαιοσύνης τόσο σε πρώτο όσο και σε δεύτερο βαθμό, στα οποία δε υπάγεται το σύνολο των αθλητικών διαφορών που προκύπτουν σε κάθε άθλημα στον ελληνικό αθλητισμό, ειδικά για το άθλημα του ποδοσφαίρου προβλέπονται ειδικότερες διατάξεις και συγκροτούνται εκ του νόμου δικαιοδοτικά όργανα, έργο των οποίων αποτελεί η επίλυση των αθλητικών διαφορών στο εν λόγω άθλημα και μόνο.

Οι κύριος λόγος για αυτή τη «διακριτική μεταχείριση» του ποδοσφαίρου έγκειται στο γεγονός ότι ο εθνικός νομοθέτης αντιλήφθηκε τις ιδιαιτερότητες του αθλήματος που πηγάζουν από την παγκόσμια και την ευρωπαϊκή ομοσπονδία⁷⁴. Αναλυτικότερα, μεταξύ της Ε.Π.Ο, της Ελληνικής κυβέρνησης και της FIFA έχουν προκύψει κατά καιρούς διαμάχες ήδη από το 1993⁷⁵, οι οποίες έρεισμα είχαν την αταλάντευτη στάση της FIFA ως προς το «αυτοδιοίκητο» του ποδοσφαίρου και κατά συνέπεια της Ε.Π.Ο⁷⁶. Το κατα-

71. Άρθρο 121 παρ. 3.

72. Παναγιωτόπουλος (2012), 823.

73. Παναγιωτόπουλος (2007), 240.

74. Gardiner, Sports Law, 2012², 62

75. Το 1993 αποτελεί το πρώτο στάδιο της διαμάχης όταν η ελληνική Πολιτεία επιχείρησε να βελτιώσει το επίπεδο της αξιοπιστίας του επαγγελματικού ποδοσφαίρου σχεδιάζοντας παρεμβάσεις στο χώρο της διαιτησίας και της αθλητικής δικαιοσύνης.

76. Παναγιωτόπουλος/Μουρνιαράκης, Ελληνικό Αθλητικό Δίκαιο: Η πρόσφατη κρίση στις σχέσεις μεταξύ Ε.Π.Ο. και FIFA, Αθλητικός Νόμος – Lex Sportiva Διαφορές – Αδικήματα – Δίκη, 2008, 282 επ, όπου εκτίθενται αναλυτικά όλα τα στάδια και τα επίπεδα διαμάχης κατά το πέρασμα των χρόνων.

στατικό της FIFA το οποίο αποτελεί διάταξη της διεθνούς αθλητικής έννομης τάξης της *lex sportiva*, ορίζει ως απαράβατο όρο για τη συμμετοχή των εθνικών ποδοσφαιρικών ομοσπονδιών στους κόλπους της α) αυτές να είναι ανεξάρτητες από κάθε επιρροή της εκάστοτε εκτελεστικής εξουσίας και β) το καταστατικό τους να συμβαδίζει πάντοτε με τα οριζόμενα στο αντίστοιχο καταστατικό της FIFA.

Η διαμάχη αυτή που κατέληξε μάλιστα στην αποβολή της Ε.Π.Ο. από τις τάξεις της, θέτοντας ταυτόχρονα και όλες τις ελληνικές ποδοσφαιρικές ομάδες εκτός των διεθνών διοργανώσεων. Κατόπιν της αποφάσεως αποκλεισμού και μετά από σειρά διαπραγματεύσεων ψηφίστηκε το 2006 μία εξαιρετική διάταξη για τον χώρο του επαγγελματικού ποδοσφαίρου (άρθρο 29 παρ. 12⁷⁷) η οποία σε συγκερασμό με το άρθρο 127 Β περιχαρακώνει νομοθετικά το ποδόσφαιρο και εναρμονίζεται με τις ιδιαιτερότητές του.

4.3.2. Α΄ βαθμός δικαιοδοσίας

Το πρωτοβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο για το επαγγελματικό ποδόσφαιρο διορίζεται με απόφαση του Δ.Σ. της Ε.Π.Α.Ε. για θητεία δύο ετών που αρχίζει από την 1^η Αυγούστου του έτους διορισμού⁷⁸. Το όργανο είναι τριμελές και συγκροτείται από ένα Πρόεδρο Πρωτοδικών της Πολιτικής και Ποινικής δικαιοσύνης ως Πρόεδρο του οργάνου και δύο πρωτοδίκες της Πολιτικής και Ποινικής δικαιοσύνης, ως μέλη, οι οποίοι κληρώνονται από τριπλάσιο αριθμό δικαστών, οριζόμενο με απόφαση του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης, αφού ληφθούν υπόψη η γνώση και η εμπειρία σε θέματα αθλητισμού⁷⁹.

77. Το άρθρο 29 παρ. 12 ορίζει : «Ειδικά για το άθλημα του ποδοσφαίρου όλα τα θέματα λειτουργίας και οργάνωσης του αθλήματος της Ελληνικής Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας και των μελών της ρυθμίζονται αυτόματα από την Ε.Π.Ο. και τα όργανά της σύμφωνα με το καταστατικό και τους κανονισμούς της, καθώς και αυτούς που καθορίζονται από την Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Συνομοσπονδία Ποδοσφαίρου, ακόμα και αν προβλέπονται διαφορετικές ρυθμίσεις στο νόμο 2725/1999, όπως ισχύει, και στην εν γένει αθλητική νομοθεσία. Θέματα οικονομικού ελέγχου για τις επιχορηγήσεις που λαμβάνει η Ε.Π.Ο. από το κράτος, ελέγχου νομιμότητας, δημόσιας τάξης και ασφάλειας υπόκεινται στην αποκλειστική ρυθμιστική αρμοδιότητα του κράτους».

78. Παναγιωτόπουλος (2008), 117 επ.

79. Σημειώνεται ότι στην Ε.Π.Ο. λειτουργεί τριμελής πρωτοβάθμια πειθαρχική επιτροπή που διορίζεται με απόφαση του Δ.Σ. της Ε.Π.Ο. για θητεία δύο ετών που αρχίζει την 1η Αυγούστου του έτους διορισμού και συγκροτείται από έναν Πρόεδρο Πρωτοδικών της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης, ως Πρόεδρο, και δύο Πρωτοδίκες της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης, ως μέλη, οι οποίοι κληρώνονται με τη διαδικασία που προβλέπεται στον Οργανισμό Δικαστηρίων από τριπλάσιο αριθμό δικαστών, οριζόμενο με απόφαση του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης του Πρωτοδικείου Αθηνών, ύστερα από αίτημα της Ε.Π.Ο.. Με την ίδια διαδικασία των τακτικών μελών κληρώνονται ένας Πρόεδρος Πρωτοδικών και ένας Πρωτοδίκης της ίδιας δικαιοσύνης, ως αναπληρωτές. Για τον ορισμό λαμβάνεται υπόψη και συνεκτιμάται ιδιαίτερα η γνώση και η εμπειρία σε θέματα αθλητισμού. Το δευτεροβάθμιο έλεγχο επί των αποφάσεων της Επιτροπής ασκεί η Επιτροπή Εφέσεων της Ε.Π.Ο.

4.3.3. Β΄ Βαθμός δικαιοδοσίας

Το δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο στον χώρο του ποδοσφαίρου αποτελεί η Επιτροπή Εφέσεων της Ε.Π.Ο η οποία συγκροτείται κατά τρόπο ανάλογο με τα προαναφερόμενα δικαιοδοτικά όργανα και στελεχώνεται από τακτικούς δικαστές αφού συνεκτιμηθούν οι γνώσεις τους στο αθλητικό δίκαιο, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 127 Β⁸⁰.

Για την άσκηση και την εκδίκαση της προσφυγής ενώπιον της Επιτροπής Εφέσεων εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις για το ΑΣΕΑΔ⁸¹. Η δεσμευτικότητα καθώς επίσης και η εκτελεστικότητα της αποφάσεως και το απρόσβλητό της με ένδικα μέσα, προβλέπονται και κατά την επίλυση των αθλητικών διαφορών που αφορούν το ποδόσφαιρο για τις αποφάσεις της Επιτροπής Εφέσεων της Ε.Π.Ο.

4.4. Δικαιοδοσία επί οικονομικών διαφορών

4.4.1. Α΄ Βαθμός Δικαιοδοσίας

Ο νομοθέτης επί των ζητημάτων επίλυσης των οικονομικών διαφορών συστήνει ιδιαίτερα όργανα απονομής δικαιοσύνης η νομική φύση των οποίων χαρακτηρίζεται ως διαιτητική⁸² και μάλιστα ως «μόνιμη διαρκής διαιτησία»⁸³.

Η δικαιοδοσία και οι αρμοδιότητες των Επιτροπών εκτείνεται στις οικονομικές διαφορές που προκύπτουν από τις συμβάσεις μεταξύ αθλητών ή προπονητών και Α.Α.Ε. ή αθλητικών σωματείων που διατηρούν Τ.Α.Α., με την προϋπόθεση ότι δεν ορίζεται διαφορετικά με ρητό όρο της σχετικής σύμβασης⁸⁴.

Οι επιτροπές αυτές συγκροτούνται σε πρώτο βαθμό στις επαγγελματικές ενώσεις ή στις ολομέλειες τμημάτων αμειβομένων αθλητών του οικείου κλάδου άθλησης, με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου τους με διετή θητεία και με κύρια αρμοδιότητα την επίλυση των αθλητικών διαφορών που προκύπτουν από τα συμβόλαια μεταξύ α-

80. Στην Ε.Π.Ο. συνιστάται Επιτροπή Εφέσεων, που διορίζεται με απόφαση του Δ.Σ. της Ε.Π.Ο. για θητεία δύο ετών που αρχίζει την 1 η Αυγούστου του έτους διορισμού και συγκροτείται από έναν Πρόεδρο Εφετών της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης, ως Πρόεδρο, και δύο Εφέτες της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης, ως μέλη. Οι δικαστές αυτοί κληρώνονται με τη διαδικασία που προβλέπεται στον Οργανισμό Δικαστηρίων από τριπλάσιο αριθμό δικαστών, οριζόμενο με απόφαση του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης του Εφετείου Αθηνών, ύστερα από αίτημα της Ομοσπονδίας. Με την ίδια διαδικασία των τακτικών μελών κληρώνονται ένας Πρόεδρος Εφετών και ένας Εφέτης της ίδιας δικαιοσύνης, ως αναπληρωτές. Για τον ορισμό λαμβάνεται υπόψη και συνεκτιμάται ιδιαίτερα η γνώση και η εμπειρία σε θέματα αθλητισμού.

81. Άρθρο 126 παρ.4.

82. Για τους προβληματισμούς ως προς τη νομική φύση και τη λειτουργία του οργάνου βλ. κατωτέρω παρ. 5.3.

83. Άρθρο 95 παρ. 2. Ν. 2725/1999.

84. Βλ. παρ.5.1., σχετικά με τις ρήτρες αναγκαστικής διαιτησίας όπου αναλύεται η εν λόγω αίρεση.

θλητών ή προπονητών και Α.Α.Ε. ή αθλητικών σωματείων που διατηρούν Τ.Α.Α., όπως τη διακοπή ή λύση του συμβολαίου. Όταν δεν λειτουργεί ολομέλεια Τ.Α.Α. ή αυτή αδυνατεί να τη συγκροτήσει μέσα σε ένα μήνα από την έναρξη του πρωταθλήματος, η αντίστοιχη επιτροπή συγκροτείται σε κάθε περίπτωση χωρίς άλλη καθυστέρηση στην ομοσπονδία του αθλήματος⁸⁵.

Οι πρωτοβάθμιες επιτροπές επίλυσης οικονομικών διαφορών είναι πενταμελείς και συγκροτούνται όχι μόνο από τακτικούς δικαστές, όπως στα προαναφερθέντα δικαιοδοτικά όργανα, αλλά και, κατά περίπτωση, από εκπροσώπους των αθλητών, των προπονητών και της Ομοσπονδίας σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 95⁸⁶.

4.4.2. Β΄ Βαθμός Δικαιοδοσίας

Οι δευτεροβάθμιες Ε.Ε.Ο.Δ. συγκροτούνται στις ομοσπονδίες του οικείου κλάδου άθλησης, με διετή θητεία, με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου και έχουν ως έργο την δευτεροβάθμια κρίση των αποφάσεων των πρωτοβάθμιων Ε.Ε.Ο.Δ.

Όπως και στο πρωτοβάθμιο όργανο της Ε.Ε.Ο.Δ., συγκροτούνται όχι μόνο από τακτικούς δικαστές αλλά και από εκπροσώπους των ομοσπονδιών, των προπονητών και των αθλητών⁸⁷.

85. Παναγιωτόπουλος (2001), 9 επ.

86. Αναλυτικά ορίζεται ότι «Οι πρωτοβάθμιες επιτροπές επίλυσης οικονομικών διαφορών αποτελούνται από πέντε μέλη ως ακολούθως:

α. Από έναν Πρόεδρο Πρωτοδικών της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης, ως Πρόεδρο του οργάνου, και δύο Πρωτοδίκες της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης, ως μέλη, που κληρώνονται με τη διαδικασία που προβλέπεται στον Οργανισμό Δικαστηρίων από τριπλάσιο αριθμό δικαστών, οριζόμενο με απόφαση του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης του Πρωτοδικείου Αθηνών, ύστερα από αίτημα της επαγγελματικής ένωσης ή της ολομέλειας τμημάτων αμειβόμενων αθλητών ή, όπου δεν λειτουργεί ολομέλεια τμημάτων αμειβόμενων αθλητών, της ομοσπονδίας του αθλήματος, κατά περίπτωση. Με την ίδια διαδικασία των τακτικών μελών κληρώνονται ένας (1) Πρόεδρος Πρωτοδικών και ένας (1) Πρωτοδίκης, ως αναπληρωτές. Για τον ορισμό λαμβάνεται υπόψη και συνεκτιμάται ιδιαίτερα η γνώση και η εμπειρία σε θέματα αθλητισμού.

β. Από ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου του οικείου επαγγελματικού συνδέσμου ή της οικείας ολομέλειας των τμημάτων αμειβόμενων αθλητών ή, άλλως, του διοικητικού συμβουλίου της οικείας ομοσπονδίας, κατά προτίμηση νομικό, με τον αναπληρωτή του, οριζόμενο κατά περίπτωση με απόφαση του οικείου διοικητικού συμβουλίου.

γ. Από έναν εκπρόσωπο των αθλητών ή κατά περίπτωση των προπονητών, κατά προτίμηση νομικό, με τον αναπληρωτή του, οριζόμενο ύστερα από πρόταση του διοικητικού συμβουλίου του οικείου επαγγελματικού συνδέσμου αθλητών ή προπονητών».

87. Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 95 ορίζεται ότι «Οι δευτεροβάθμιες επιτροπές επίλυσης οικονομικών διαφορών αποτελούνται από πέντε μέλη ως ακολούθως:

α. Από έναν Πρόεδρο Εφετών της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης, ως Πρόεδρο, και δύο Εφέτες της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης, ως μέλη. Οι δικαστές αυτοί κληρώνονται με τη διαδικασία που προβλέπεται στον Οργανισμό Δικαστηρίων από τριπλάσιο αριθμό δικαστών, οριζόμενο με απόφαση του Προέδρου του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης του Εφετείου Αθηνών, ύστερα από αίτημα του Δ.Σ. της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας. Με την ίδια διαδικασία των τακτικών μελών κληρώνονται ένας (1) Πρόεδρος Εφετών και ένας (1) Εφέτης, ως αναπληρωτές. Για τον ορισμό λαμβάνεται υπόψη και συνεκτιμάται ιδιαίτερα η γνώση και η εμπειρία σε θέματα αθλητισμού.

β. Από ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου της οικείας ομοσπονδίας, με τον αναπληρωτή του, κατά προτίμηση νομικό, που ορίζονται με απόφαση του οικείου διοικητικού συμβουλίου.

Οι αποφάσεις των Επιτροπών εκδίδονται **υποχρεωτικά** εντός 20 ημερών ενώ σύμφωνα με την ισχύουσα νομολογία οι αποφάσεις των Ε.Ε.Ο.Δ. ,ως διαιτητικές, παράγουν δεδικασμένο και είναι άμεσα εκτελεστές. Επιτρέπεται δε, μόνο η άσκηση αγωγής ακύρωσης στα πολιτικά δικαστήρια.

5. Προβληματισμοί στην εφαρμογή του θεσμού της διαιτησίας στον αθλητισμό

Η ορθή ή μη εφαρμογή του θεσμού της διαιτησίας στο αθλητικό δίκαιο έχει δημιουργήσει ποικίλα ζητήματα και αντίθετες νομικές προσεγγίσεις με έρεισμα τόσο τη διατύπωση των διατάξεων του αθλητικού νόμου όσο και των ιδιαιτεροτήτων των αθλητικών διαφορών. Η έλλειψη εντούτοις συστηματικής απεικόνισης αυτών, δεν βοηθά στην επίλυση των προβλημάτων που επηρεάζουν την ορθή απονομή δικαιοσύνης. Το γεγονός αυτό δίδει το ερέθισμα να επιχειρηθεί στην παρούσα η συστηματοποιημένη καταγραφή των ζητημάτων που τέθηκαν, απασχόλησαν και απασχολούν τον αθλητικό δίκαιο τόσο από την άποψη της θεωρίας όσο και της νομολογίας και να αποσαφηνιστεί κάθε επί μέρους προβληματική εναρμονιζόμενη με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο.

5.1. Ρήτρεις διαιτησίας: Εκούσια ή υποχρεωτική η αθλητική διαιτησία;

Σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, θεμελιώνεται το δικαίωμα της δικαστικής προστασίας. Παράλληλα, το άρθρο 8 του Συντάγματος ορίζει «Κανένας δεν στερείται χωρίς τη θέλησή του το δικαστή που ορίζει ο νόμος».

Η εν λόγω συνταγματική διάταξη αναφέρεται στην ακούσια απαγόρευση στέρξης του νόμιμου δικαστή. Εξ αντιδιαστολής επομένως συνάγεται ότι μόνο εκουσίως καθίσταται δυνατή η υπαγωγή μιας διαφοράς σε ιδιωτικό μηχανισμό⁸⁸ απονομής δικαιοσύνης όπως είναι η διαιτησία⁸⁹. Σε αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή αυτή η «ιδιωτική δικαιοδοτική διαδικασία» δεν ενεργοποιείται με βάση τη βούληση των μερών γίνεται λόγος για αναγκαστική ή υποχρεωτική διαιτησία⁹⁰.

Όταν η δήλωση βούλησης του ενός από τα ενδιαφερόμενα μέρη υποχρεώνει τα υπόλοιπα μέρη της προκύψασας διαφοράς να υπαγάγουν την επίλυση της διαφοράς τους στη διαιτησία τότε αναφερόμαστε στην αναγκαστική διαιτησία. Επιπροσθέτως, στην περίπτωση κατά την οποία ο ίδιος ο νόμος εδραιώνει την αρμοδιότητα για εκδίκαση της υπόθεσης από διαιτητές αναφερόμαστε στην υποχρεωτική διαιτησία. Ως καθί-

γ. Από έναν εκπρόσωπο των αθλητών ή κατά περίπτωση των προπονητών, κατά προτίμηση νομικό, με τον αναπληρωτή του, οριζόμενο ύστερα από πρόταση του διοικητικού συμβουλίου του οικείου επαγγελματικού συνδέσμου αθλητών ή προπονητών».

88. ΕφΑθ 6029/2003, ΕλλΔνη 2004, 847.

89. Χρυσόγονος, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, 1999, 329 επ.

90. Παναγιωτόπουλος (2006), 80 επ.

σταται πρόδηλο, τόσο η αναγκαστική όσο και η υποχρεωτική διαιτησία εκφεύγουν των ανωτέρω συνταγματικών επιταγών⁹¹.

Προβληματισμοί ως προς την ομόρροπη κατεύθυνση των διατάξεων του νόμου 2725/1999 αναπτύχθηκαν κυρίως με έρεισμα τη ρήτρες διαιτησίας⁹² των άρθρων 95 και 131.

5.1.1. Ρήτρα υπαγωγής αθλητικών – οικονομικών διαφορών στις Ε.Ε.Ο.Δ.

Μεγάλο εύρος των αθλητικών διαφορών είχε χαρακτήρα οικονομικό από τη στιγμή που ο επαγγελματικός αθλητισμός καθιερώθηκε και άρχισε να αναπτύσσεται ραγδαία. Ο νομοθέτης αντιλήφθηκε την ανάγκη άμεσης επίλυσης των διαφορών αυτών που απασχολούσαν έντονα τόσο τα σωματεία όσο και τους αθλητές, κρίνοντας ότι η διαιτητική διαδικασία θα αποτελούσε ασφαλές και ταχύ δικαιοδοτικό μέσο⁹³.

Εντούτοις, εξ αρχής αποτυπώθηκε μία τάση παρεμβατισμού στην ελεύθερη βούληση των μερών κατά την προσπάθεια εξυπηρέτησης του αναφερθέντος νομοθετικού σκοπού. Πιο συγκεκριμένα, μέχρι την τροποποίηση του Ν. 2725/1999, η διαδικασία ενώπιον των επιτροπών αυτών κατά ρητή πρόβλεψη από το άρθρο 95 παρ. 9 αποτελούσε υποχρεωτική προδικασία και προϋπόθεση του παραδεκτού της αγωγής⁹⁴ ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων⁹⁵, εμφανίζοντας επί της ουσίας δικονομικά χαρακτηριστικά ενδικοφανούς προσφυγής⁹⁶. Μετά από πολλές ενστάσεις τόσο ως προς τη φύση, όσο και ως προς τη δεσμευτικότητα και τη συνταγματικότητα της διαδικασίας, η οποία παράλληλα δεν εξυπηρετούσε την αμεσότητα επίλυσης της διαφοράς αλλά αντίθετα διεύρυνε το χρονικό διάστημα της τελικής δικαιοδοτικής κρίσης, η εν λόγω διάταξη τροποποιήθηκε από το Ν. 3057/2002.

Κατόπιν τούτων, το εν τέλει τροποποιημένο άρθρο 95 παρ. 1 του Ν. 2725/1999 ορίζει ότι οι οικονομικές διαφορές που προκύπτουν από τις συμβάσεις μεταξύ αθλητών ή προπονητών και ΑΑΕ ή αθλητικών σωματείων, που διατηρούν ΤΑΑ, εάν δεν ορίζεται διαφορετικά με ρητό όρο της σχετικής σύμβασης, επιλύονται διαιτητικά από τις επιτροπές επίλυσης οικονομικών διαφορών, οι οποίες είναι όργανα μόνιμης διαρκούς διαιτησίας. Ο προβληματισμός ο οποίος γεννάται και το ερώτημα που τίθεται έγκειται στο κα-

91. Κουσουλής, Διαιτησία – Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2004, 6. Παναγιωτόπουλος, (2001), 12. Γιακουμέλος, Αθλητισμός και αναθεώρηση του Συντάγματος, Πρακτικά δεύτερου συμποσίου ΕΚΕ-ΑΔ, 1996, 10.

92. Κεφαλάς, Το πρόβλημα της εφαρμογής των γενικών ρητρών του αστικού κώδικα στις ιδιόμορφες συμβάσεις παροχής αθλητικών υπηρεσιών, Proceedings 1st International Congress on Sports Law, 1992, 338 επ.

93. Καλαβρός, Δικαιοδοσία πολιτικών δικαστηρίων για αθλητικές διαφορές, 1986, 538.

94. Ενδεικτικά ΣτΕ 2944/1980, ΝοΒ 1982, 1143· ΑΠ 1143/1989, ΕΕργΔ 2990, 680.

95. Μαλάτος, Επίλυση οικονομικών διαφορών, Αθλητικός Νόμος – Lex Sportiva, 2008, 237.

96. Παπαλουκάς, Η Διαιτησία στα αθλητικά δικαιοδοτικά όργανα, ΔΕΕ 1998, 1932.

τά πόσο η ρήτρα αυτή συνάδει με τις συνταγματικές επιταγές και τελικά εάν είναι έγκυρη ή όχι⁹⁷.

Η υπ' αριθ. 1556/1994 απόφαση του Εφετείου Αθηνών εκφράζει μεγάλο εύρος της νομολογίας η οποία τάχθηκε υπέρ του εκούσιου χαρακτήρα της διαιτησίας⁹⁸. Σύμφωνα με την εν λόγω απόφαση κρίθηκε ότι « [...] η με τις προδιαληφθείσες διατάξεις υπαγωγή των παραπάνω ιδιωτικών διαφορών στη θεσπιζόμενη διαιτησία δεν είναι αντισυνταγματική αφού τα αθλητικά σωματεία και οι αθλητές με τη βούλησή τους υπήχθησαν στις ρυθμίσεις των παραπάνω διατάξεων, με το να προκρίνουν να ενταχθούν στον επαγγελματικό αθλητισμό και να λαμβάνουν μέρος στις διοργανώσεις των αγώνων πρωταθλήματος κ.λπ. και να δικαιούνται των παρεχομένων από τη Γ.Γ.Α. ετήσιων επιχορηγήσεων κλπ., δοθέντος ότι για να ιδρυθεί το τμήμα αμειβομένων αθλητών απαιτείται απόφαση της γενικής συνέλευσης των μελών και με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων [...] Επομένως το ενάγον εξεδήλωσε τη βούλησή του να υπαχθεί στο σύνολο των ρυθμίσεων του επαγγελματικού μπάσκετ, αφού βεβαίως δεν νοείται επιλεκτική υπαγωγή των ενδιαφερομένων μόνο σε ορισμένες από τις ρυθμίσεις αυτές».

Στην ίδια κατεύθυνση, ένα μεγάλο τμήμα των θεωρητικών κρίνει ότι η ύπαρξη μιας τέτοιας συμβατικής ρήτρας, η οποία δεν περιέχει καμία επιφύλαξη για μεταγενέστερη προσφυγή στα πολιτικά δικαστήρια, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα μέρη εκούσια δέχονται να υπαχθούν στην διαιτησία⁹⁹, δεδομένου ότι η συμφωνία φέρει τα δύο κύρια χαρακτηριστικά γνώρισμα μια διαιτητικής ρήτρας, τη σύμπτωση βουλήσεως των δίκων και τον αποκλεισμό της κρατικής δικαιοδοσίας.

Για τη θεμελίωση της θέσης αυτής χρησιμοποιείται ως νομικό έρεισμα η παρ. 2 του άρθρου 95 σύμφωνα με την οποία οι Επιτροπές Επίλυσης Οικονομικών Διαφορών «συνιστώνται και διέπονται από τα προβλεπόμενα στον κανονισμό του άρθρου 87 του παρόντος» κατά το οποίο ο εν λόγω κανονισμός καταρτίζεται με κοινή συμφωνία του ΔΣ της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας, της οικείας αθλητικής ολομέλειας των σωματείων που διατηρούν Τ.Α.Α ή κατά περίπτωση του οικείου επαγγελματικού συνδέσμου τω Α.Α.Ε και του Δ.Σ του οικείου συνδικαλιστικού οργάνου των αθλητών¹⁰⁰. Βάσει των διατάξεων αυτών κρίνουν ότι παρέχεται διά εκπροσώπησης, μέσω των αντιπροσώπων τους δηλαδή, η προαπαιτούμενη συναίνεση συνεπεία της οποίας η διαιτητική επίλυση

97. Χρονοπούλου, Η επίλυση οικονομικών διαφορών από τις επιτροπές επίλυσης οικονομικών διαφορών και τα όργανα που προβλέπει το καταστατικό της ΕΠΟ, ΕΑΘΛΔ 2007, 244. Παπαλουκάς, Διοίκηση και Αθλητικό δίκαιο, 1996, 100 επ.

98. ΕφΑθ 4496/2008, Δνη 2009, 555 · ΕφΘεσ 664/1998, Αρμ 1998, 468 επ. ΔΠρΘεσ 1695/2000, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

99. Σταθόπουλος, Φύση και συνταγματικότητα συμβάσεων και επιτροπών ως προς τις σχέσεις ΤΑΚ και καλαθοσφαιριστών, ΕΑΘΛΔ 1995, 420.

100. Γν.ΝΣΚ, 81/1997.

των οικονομικών διαφορών δεν καταρτίζεται μονομερώς αλλά και με τη δική τους συμμετοχή¹⁰¹.

Εξάλλου, κατά τις ανωτέρω απόψεις γίνεται δεκτό ότι η περιορισμένη συμβατική ελευθερία δεν συνεπάγεται την ανυπαρξία της συμβατικής ελευθερίας και πολύ περισσότερο την ανυπαρξία της βούλησης.

5.1.2. Ρήτρα διαιτησίας – Σύμβαση προσχώρησης

Πέραν του άρθρου 95 ο νομοθέτης φαίνεται πως σε σχέση με τις ρήτρες διαιτησίας προβαίνει σε ένα περαιτέρω βήμα στο άρθρο 131 του Ν. 2725/1999, το οποίο είναι χαρακτηριστικό ότι φέρει τον τίτλο «Ρήτρα διαιτησίας – Σύμβαση προσχώρησης».

Αναλυτικότερα, διά του νόμου ορίζεται ότι στα καταστατικά¹⁰² των αθλητικών σωματείων, των αθλητικών ανωνύμων εταιρειών, των επαγγελματικών συνδέσμων, των αθλητικών ενώσεων ή των ομοσπονδιών, στους κανονισμούς και στις προκηρύξεις των αγώνων πρωταθλήματος ή κυπέλλου Ελλάδας κάθε αθλήματος ή αγώνων που διεξάγονται με την έγκριση των επαγγελματικών συνδέσμων, των αθλητικών ενώσεων ή των ομοσπονδιών, υποχρεωτικά περιλαμβάνεται διάταξη - ρήτρα περί αποδοχής ως αρμοδίων οργάνων αθλητικής δικαιοδοσίας των αθλητικών δικαιοδοτικών οργάνων¹⁰³. Παρατηρούμε δηλαδή πώς έκδηλα ο νόμος θεμελιώνει την υποχρεωτική διαιτησία ως προς τις αγωνιστικές διαφορές με σαφή γραμματική διατύπωση, ενώ περαιτέρω σημειώνεται ότι «αν δεν υπάρχει αναγραφή της παραπάνω διάταξης λογίζεται ότι αυτή περιέχεται αυτοδικαίως» μην αφήνοντας κανένα περιθώριο για παρεκκλίσεις¹⁰⁴.

Επιπροσθέτως, τονίζεται στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου με σαφήνεια ότι σε κάθε περίπτωση η δήλωση συμμετοχής στους αγώνες αποτελεί σύμβαση ανεπιφύλακτης προσχώρησης, ενώ η δήλωση συμμετοχής δεσμεύει επίσης τους αθλητές, τους προπονητές και τα μέλη¹⁰⁵.

Η πρόθεση του νομοθέτη κατευθύνεται στην προσπάθεια να εναρμονίσει τον αθλητικό νόμο με τη *lex sportiva*, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, θεσπίζοντας ένα αυτόνο-

101. Σταθόπουλος (1986), 525 επ.

102. Μπέης, Πολιτική δικονομία, 1994, 100, σύμφωνα με τον οποίο διάταξη που δεν ορίζεται σε συμφωνία νοείται και ο σχετικός όρος καταστατικού νομικού προσώπου.

103. Παναγιωτόπουλος (2006), 74.

104. Μαλάτος (2010), 765.

105. Κατά την ακριβή διατύπωση της παραγράφου: «Η δήλωση συμμετοχής στους αγώνες πρωταθλήματος ή κυπέλλου Ελλάδας, που διοργανώνονται από τους επαγγελματικούς συνδέσμους, τις ενώσεις ή τις ομοσπονδίες οποιουδήποτε αθλήματος, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 84 του νόμου αυτού, αποτελεί σύμβαση ανεπιφύλακτης προσχώρησης των αθλητικών εταιρειών, Τ.Α.Α. και αθλητικών σωματείων στους αγωνιστικούς όρους της οικείας προκήρυξης και στις αντίστοιχες διατάξεις και κανονισμούς. Οποιαδήποτε επιφύλαξη θεωρείται ότι δεν έχει γραφεί. Η δήλωση συμμετοχής δεσμεύει επίσης τους αθλητές, τους προπονητές και τα μέλη οποιουδήποτε σωματείου, τμήματος αμειβόμενων αθλητών ή εταιρείας, χωρίς να απαιτείται ιδιαίτερη συμφωνία μεταξύ αυτών και της διοργανώτριας αρχής».

μο δικαιοδοτικό πλαίσιο ενώ παράλληλα στοχεύει στην ταχεία, ενιαία και διαφανή απονομή δικαίου στο αθλητικό πεδίο¹⁰⁶.

5.1.3. Κριτική ανάλυση των θεσπιζόμενων ρητρών διαιτησίας

Προκειμένου να απαντήσουμε το ερώτημα που τέθηκε ανωτέρω σχετικά με το βαθμό επιρροής της ρήτρας διαιτησίας στην ελεύθερη βούληση των αθλητών αλλά και των προπονητών θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν στον σύγχρονο επαγγελματικό αθλητικό χώρο¹⁰⁷.

Αναλυτικότερα, ως προαναφέρθηκε, υποστηρίζεται ότι ο συμβατικός χαρακτήρας της συστάσεως του σωματείου, του καταστατικού αλλά και της εισόδου των μελών σε αυτό επικαλύπτει και, αν μη τι άλλο, αποτελεί τεκμήριο συμπεφωνημένης βούλησης υπαγωγής της διαφοράς στα προβλεπόμενα διαιτητικά όργανα. Η αποδοχή αυτή μπορεί να προκύπτει είτε ρητά, με ιδιαίτερη γραπτή σύμβαση¹⁰⁸, είτε σιωπηρά, με την αποδοχή μιας καταστατικής ρήτρας διαιτησίας η οποία συντελείται τη στιγμή της υπογραφής εκ μέρους του αθλητή του δελτίου της αθλητικής ταυτότητας. Σε περίπτωση που ο αθλητής ή προπονητής δεν επιθυμεί τον εν λόγω όρο, δύναται να μη συμφωνήσει κατά την ελεύθερη κρίση του.

Στο σημείο αυτό θεωρούμε σημαντικό να εξετάσουμε τις δυνατότητες επιλογής που παρέχονται στον αθλητικό χώρο στις περιπτώσεις αυτές. Άραγε οι αθλητές ή οι προπονητές μπορούν να αποφύγουν, εφόσον το επιθυμούν, την διαιτητική επίλυση των διαφορών που προκύπτουν κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους ακολουθώντας το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα απονομής δικαιοσύνης του δικαστή που ορίζει ο νόμος¹⁰⁹.

Η απάντηση δίδεται από το γεγονός ότι στις περιπτώσεις αυτές δεν αναφερόμαστε σε ρήτρα διαιτησίας η οποία υφίσταται στο καταστατικό ενός μόνο σωματείου στο οποίο ο αθλητής έχει τη δυνατότητα να γίνει ή όχι μέλος. Η διαιτητική αυτή ρήτρα ισχύει σε όλα τα σωματεία που λαμβάνουν μέρος στο πρωτάθλημα. Οι ομοσπονδίες οι οποίες έχουν κατά το Ν. 2725/1999 μονοπωλιακό χαρακτήρα θέτουν τη ρήτρα διαιτησίας προϋπόθεση για τη συμμετοχή των αθλητών στα πρωταθλήματα. Κατά συνέπεια, αν και ο μονοπωλιακός χαρακτήρας των ομοσπονδιών δεν συνεπάγεται άνευ ετέρου την ακυρότητα μιας σύμβασης διαιτησίας, η υπέρμετρη δέσμευση του αθλητή που συ-

106. Διονυσάτος/Ντρης, Η νομική φύση του Αθλητικού Δικαστή, Proceedings of the International Congress on Law and Sport, 1993, 376 επ.

107. Νίκας, Το κύρος της ρήτρας υπαγωγής των μεταξύ των αμειβομένων καλαθοσφαιριστών και των σωματείων τους συμβατικών διαφορών στις επιτροπές επιλύσεως οικονομικών διαφορών αμειβομένης καλαθοσφαίρισης (ΕΕΟΔΑΚ), Αρμ 1994, 506 επ.

108. Βαλμαντώνη, Η απασχόληση ποδοσφαιριστή στις αθλητικές διαφορές, ΔΕΝ 1994, 1061.

109. Κουκιάδης, Δικονομικά ζητήματα που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία εκδικάσεως της προσφυγής επιλύσεως αθλητικών οικονομικών διαφορών, Αρμ 2003, 917.

ντρέχει από το γεγονός ότι η συμμετοχή του σε αγώνες και η ελεύθερη άσκηση του επαγγέλματός του εξαρτάται από την αποδοχή της αντίστοιχης ρήτρας, συνεπιφέρει την ακυρότητα της σύμβασης. Στην περίπτωση αυτή επομένως δεν υφίσταται η ελευθερία επιλογής. Το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα για την άσκηση του επαγγέλματός του συνδέεται άρρηκτα με την αποδοχή της ρήτρας διαιτησίας. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι το κατά τη γνώμη μας το συνταγματικά έκνομο αυτό αδιέξοδο συνιστά αποτέλεσμα νομοθετικής επιταγής, δεδομένου ότι η ρήτρα διαιτησίας στα καταστατικά αποτελεί εκ του νόμου υποχρέωση για τα σωματεία¹¹⁰.

Αναφορικά δε με τη θέση που διατυπώθηκε σύμφωνα με την οποία η περιορισμένη συμβατική ελευθερία δεν συνεπάγεται ανυπαρξία συμβατικής ελευθερίας και ανυπαρξία βούλησης, «διότι σε αντίθετη περίπτωση οδηγούμαστε στην παραδοχή ότι όπου υπάρχει ανισότητα θα πρέπει να αρνιόμαστε τον θεσμό της σύμβασης»¹¹¹, φρονούμε ότι ο σκοπός του νόμου και το πνεύμα της νομοθετικής πρωτοβουλίας εξ ορισμού απαιτείται να έχει ως εφελτήριο την άμβλυνση των διαφορών, καθώς επίσης να κινείται με άξονα την ισοσκέλιση των συμφερόντων των αντισυμβαλλομένων μερών, λαμβάνοντας υπόψη την ενδεχόμενη θέση ισχύος του ενός, έτσι ώστε να διαφυλάσσεται η ελευθερία της επιλογής ως προς τις εκάστοτε συμβατικές δεσμεύσεις¹¹². Υπό αυτό το πρίσμα κινούνται, άλλωστε, σειρά νομοθετημάτων που ρυθμίζουν σχέσεις οι οποίες διέπονται κατά κανόνα από ανισότητα ισχύος, όπως το εργατικό δίκαιο ή ο νόμος περί προστασίας καταναλωτή (Ν. 2251/1994)¹¹³, όπου πράγματι παρατηρούμε πως στις

110. Το ζήτημα έχει τεθεί υπό την κρίση του Αρείου Πάγου όπου ο εισηγητής Αρεοπαγίτης Δ. Κατσιρέας θεώρησε αντισυνταγματική τη συγκεκριμένη υπαγωγή στη διαιτησία ορίζοντας στην από 11.04.1997 εισήγησή του τα ακόλουθα: « Περίπτωση αναγκαστικής διαιτησίας, επιβαλλόμενης από το νόμο ανεξάρτητα από τη θέληση των μερών αποτελεί και η προβλεπόμενη από τα άρθρα 43 παρ. 5 του Ν. 1958/1914 [...] για την επίλυση των οικονομικών διαφορών μεταξύ των σωματείων που υπάγονται στην Ένωση Σωματείων Αμειβομένων Καλαθοσφαιριστών και των ανηκόντων στα σωματεία αυτά αμειβομένων καλαθοσφαιριστών από την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια Επιτροπή Επίλυσης Οικονομικών Διαφορών [...] αφού ούτε τα αθλητικά σωματεία μπορούν να απασχολούν αμειβόμενους καλαθοσφαιριστές και να μετέχουν στα οικεία πρωταθλήματα ούτε οι αμειβόμενοι καλαθοσφαιριστές μπορούν να ασκούν την επαγγελματική τους δραστηριότητα, αν δεν έχουν εκ των προτέρων αποδεχθεί την επίλυση των μεταξύ τους οικονομικών διαφορών από τις ως άνω επιτροπές. Η αντίθεση της ως άνω αναγκαστικής διαιτησίας δεν αίρεται από το άρθρο 16 παρ. 9 του Συντάγματος γιατί αυτό δεν παρέχει εξουσιοδότηση στο νομοθέτη για την επιβολή τέτοιας διαιτησίας, αλλά ορίζει μόνο ότι ο αθλητισμός τελεί υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του κράτους». Παρά την εν λόγω εισήγηση, τα μέρη συμβιβάστηκαν με αποτέλεσμα να χαθεί η ευκαιρία να λυθεί το ζήτημα με απόφαση ανωτάτου δικαστηρίου.

111. Σταθόπουλος (1995), 422.

112. Εξάλλου, κατά το άρθρο 869παρ. 2. ΚποΛΔ η συμφωνία για διαιτησία διέπεται από τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου για τις συμβάσεις και δικαιοπραξία που δεσμεύει υπέρμετρα την ελευθερία κάποιου είναι άκυρη ως αντίθετη στα χρηστά ήθη σύμφωνα με το άρθρο 179 ΑΚ.

113. Ο νομοθέτης στο άρθρο 2 παρ. 7 περίπτωση λα του Ν. 2251/1994, ορίζει εξάλλου ρητώς στους λεγόμενους *per se* καταχρηστικούς όρους συναλλαγών, πως καταχρηστικοί θεωρούνται οι όροι που «αποκλείουν την υπαγωγή των διαφορών από σύμβαση στο φυσικό τους δικαστή με την πρόβλεψη αποκλειστικής αλλοδαπής δικαιοδοσίας ή διαιτησίας», λειτουργώντας προστατευτικά για τον συμβαλλόμενο καταναλωτή.

περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται εκμετάλλευση του αδυνάμου μέρους του συμβατικού δεσμού οι προβλεπόμενες εκ του νόμου συνέπειες πλήττουν πολλές φορές τον ίδιο τον πυρήνα της συμβάσεως και οδηγούν σε ακυρότητα.

Εξάλλου, η επιφύλαξη που διατυπώνεται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 95 κατά την οποία η Ε.Ε.Ο.Δ. επιλύει τις οικονομικές διαφορές που προκύπτουν από τις συμβάσεις μεταξύ αθλητών ή προπονητών, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά με ρητό όρο της σχετικής συμβάσεως, δεν αίρει την προαναφερθείσα διαπραγματευτική ανισορροπία αλλά είναι προσχηματική, αποτυπώνοντας μία δυνατότητα επιλογής που ουσιαστικά ουδώς ανταποκρίνεται στις προαναφερθείσες ανάγκες και στην αθλητική πραγματικότητα.

Επιπροσθέτως, χαρακτηριστικό στοιχείο της πρόδηλης υποχρεωτικής διαιτησίας αποτελεί η διατύπωση του Ν. 2725/1999 στο άρθρο 131 στην οποία ο νομοθέτης ρητώς πλέον θεσπίζει τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ρήτηρας διαιτησίας στα καταστατικά – σε περίπτωση δε μη αναγραφής λογίζεται ότι περιέχεται αυτοδικαίως - ενώ σε κάθε περίπτωση η δήλωση συμμετοχής στους αγώνες πρωταθλήματος αποτελεί τεκμήριο αποδοχής του διαιτητικού θεσμού. Στο σημείο αυτό η εν λόγω διάταξη πάσχει, καθώς η προσβολή των συνταγματικών διατάξεων (άρθρο 8 Σ, άρθρο 20Σ) είναι εξόφθαλμη αφού δεν παρέχεται ούτε ίχνος δικαιώματος επιλογής ως προς την επίλυση των αγωνιστικών διαφορών¹¹⁴.

Τέλος, μόνο στην περίπτωση που θεωρήσουμε ότι στην έννοια των «αγωνιστικών διαφορών» υπάγονται οι διαφορές που σχετίζονται με το παιγνιώδες στοιχείο, τους λεγόμενους «κανόνες παιδιάς», η εν λόγω ρήτρα διαιτησίας παρά το γεγονός ότι εξακολουθεί, κατά τα ανωτέρω, να παρουσιάζει προβλήματα δογματικής θεμελίωσης, είναι πιθανό να γίνει αποδεκτή ως ρήτρα εγκαθίδρυσης αποκλειστικής αρμοδιότητας αθλητικών οργάνων για διαφορές που επί της ουσίας δεν ενδιαφέρουν την έννομη τάξη. Εντούτοις, ο ακόμα και σήμερα μη οριστικός εννοιολογικός προσδιορισμός των αγωνιστικών διαφορών, η διάχυτη ασάφεια που αποπνέει η όλη δομή του αθλητικού δικαίου, θέτει το αθλητικό σύστημα εκτός τροχιάς και σε πλήρη απορύθμιση.

5.2. Το ζήτημα της ελεύθερης εξουσίας διαθέσεως

Για την έγκυρη υπαγωγή της διαφοράς σε διαιτησία δεν αρκεί μόνο η συμφωνία των μερών. Απαιτείται περαιτέρω το αντικείμενο της διαφοράς να είναι δεκτικό διαιτησίας, να υπόκειται στην ελεύθερη διάθεση¹¹⁵ των μερών (867 ΚΠολΔ) και να είναι αλλο-

114. *Καίση*, Ακύρωση αθλητικών διαφορών, 1989, 50.

115. ΕφΠατρ.1263/2006, ΑχΝομ. 2007, 418· ΠΠΑΘ 2437/1980 (αδημ)· Η προϋπόθεση ελεύθερης διάθεσης του αντικείμενου της διαφοράς συναρτά το υπαγόμενο στη διαιτησία αντικείμενο της διαφοράς να είναι απαλλαγμένο από τυχόν διατυπώσεις που ο νόμος επιβάλλει για τη διά-

τριωτό¹¹⁶. Φραγμό γενικά στην ελεύθερη διάθεση αποτελεί η δημόσια τάξη. Τα μέρη στερούνται εξουσία διάθεσης όταν η συμφωνία τους αναφέρεται σε έννομες σχέσεις που διέπονται από αναγκαστικού δικαίου διατάξεις.

Με άλλα λόγια αντικείμενο της διαιτησίας μπορεί να αποτελέσει ό,τι αποτελεί και αντικείμενο δίκης ενώπιον των τακτικών πολιτικών δικαστηρίων¹¹⁷. Το ζήτημα της ελεύθερης εξουσίας διαθέσεως απασχόλησε το πεδίο του αθλητικού δικαίου αναφορικά με τη διαιτητική επίλυση των οικονομικών διαφορών που προέκυπταν ανάμεσα σε σωματεία και εργαζομένους αθλητές ή προπονητές.

Αναλυτικότερα, οι επιτροπές επίλυσης οικονομικών διαφορών επιλαμβάνονται αποκλειστικώς υποθέσεων οικονομικής φύσης, κρίνουν επί δικαιωμάτων περιουσιακών και συνεπώς αλλοτριωτών. Επομένως, για τη συγκεκριμένη κατηγορία υποθέσεων θα μπορούσε κατ' αρχήν εγκύρως να συναφθεί συμφωνία διαιτησίας. Ο προβληματισμός ωστόσο γεννάται επί τη βάση της παραγράφου 2 του άρθρου 867 ΚΠολΔ, κατά την οποία θεσπίζεται απαγόρευση εξαιρώντας από τη διαιτησία τις διαφορές του άρθρου 663 ΚΠολΔ, δηλαδή τις εργατικές διαφορές.

Το πρώτο ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί είναι το εάν η παροχή αθλητικών υπηρεσιών αποτελεί εξαρτημένη εργασία και κατά συνέπεια εάν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 663 ΚΠολΔ¹¹⁸. Ο νόμος δεν ορίζει ξεκάθαρα ποια εργασία θεωρείται εξαρτημένη αλλά η έννοια της «εξάρτησης» είναι μια αόριστη νομική έννοια, ο προσδιορισμός της οποίας απασχόλησε χρόνια τη θεωρία και τη νομολογία¹¹⁹.

Η εν λόγω αοριστία αποτέλεσε το έρεισμα διχογνωμιών και στο αθλητικό πεδίο, αφού ο νόμος δεν αποσαφήνιζε το ζήτημα της νομικής φύσης της επαγγελματικής α-

θεση του δικαιώματος, ζήτημα που ανακύπτει κυρίως όταν η διαφορά υπόκειται σε διάθεση όχι από το φορέα του δικαιώματος αλλά από τρίτο (π.χ. εκτελεστής διαθήκης, σύνδικος πτώχευσης). Η επιβολή από το ουσιαστικό δίκαιο διατυπώσεων για τη διάθεση του δικαιώματος σημαίνει ότι ο φορέας του δεν έχει εξουσία ελεύθερης διάθεσης χωρίς διατυπώσεις και συνεπώς δεν θα μπορεί να καταρτισθεί εγκύρως η διαιτητική επίλυση της διαφοράς, εκτός και αν το ίδιο το ουσιαστικό δίκαιο ορίζει τις διατυπώσεις που πρέπει να τηρηθούν προκειμένου να καταρτισθεί έγκυρα συμφωνία διαιτησίας. Οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η διάθεση αντικειμένου από μη δικαιούχο δεν αποτελούν συγχρόνως και προϋποθέσεις για την έγκυρη κατάρτιση της διαιτητικής συμφωνίας, όταν ο νόμος προβλέπει ειδικώς. Όταν ο νόμος δεν προβλέπει ειδικούς όρους για τη σύναψη συμφωνίας από μη δικαιούχο, αρκούν οι διατυπώσεις που απαιτούνται για την έγκυρη διάθεση του δικαιώματος που προβλέπονται στο νόμο. Καλαβρός, «Θεμελιώδη ζητήματα του Δικαίου της Διαιτησίας», 2011, 93.

116. ΑΠ 1383/2010, ΧρΙΔ 2011, 421· ΑΠ 2004/2007, ΧρΙΔ 2008, 730· ΕφΑθ 1105/2009, ΕφΑΔ 2010, 721: Αλλοτριωτά αντικείμενα διαφοράς είναι κατά βάση τα περιουσιακά, ενοχικά και εμπράγματα, εξαίρεση π.χ. διατροφή που επιβάλλεται από το νόμο ή με δικαστική απόφαση, αν προκύπτει από σύμβαση μπορεί να υπαχθεί σε διαιτητική επίλυση.

117. ΑΠ 550/1996, ΔΕΕ, 1997, 734.

118. Ταμπάκης, ΔΕΝ 1994, 513. Ο ίδιος, Διαδικασία εργατικών διαφορών και διαιτησία, ΔΕΝ, 1994, 2 επ.

119. Λεβέντης/Παπαδημητρίου, Ατομικό Εργατικό δίκαιο, 2011, 267.

αθλητικής δραστηριότητας¹²⁰, γεγονός που συνεπέφερε αντικρουόμενες απόψεις θεωρητικών όσο και της νομολογίας¹²¹. Το ζήτημα εν τέλει λύθηκε με το άρθρο 85 του Ν. 2725/1999, στο οποίο ορίζεται ρητώς ότι επαγγελματίας αθλητής είναι αυτός που συνδέεται με Α.Α.Ε. με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, η οποία διέπεται από τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας και του αθλητικού νόμου. Εφόσον λοιπόν η φύση της σύμβασης παροχής αθλητικών υπηρεσιών είναι ξεκάθαρη, μένει να ελεγχθεί το κατά πόσο αυτή συμβιβάζεται με το άρθρο 867 ΚΠολΔ, το οποίο απαγορεύει τη διαιτησία στις εργατικές διαφορές¹²².

Σύμφωνα με μερίδα θεωρητικών, αποκλειστικά αρμόδια για την εκδίκαση των οικονομικών διαφορών που αναπτύσσονται στον χώρο του αθλητικού δικαίου είναι τα πολιτικά δικαστήρια κατά τη διαδικασία των εργατικών διαφορών. Το εργατικό δίκαιο συμπεριλαμβανομένης και της απαγόρευσης υπαγωγής στη διαιτησία είναι στο σύνολό του *jus cogens* (με την εξαίρεση της αρχής της εύνοιας του εργαζομένου), δηλαδή αναγκαστικό δίκαιο, στο οποίο δεν χωρούν παρεκκλίσεις δεδομένου του κρατικού ενδιαφέροντος για την αρμονική λειτουργία του εργασιακού χώρου. Κατά συνέπεια, κάθε συμφωνία διαιτησίας με αντικείμενο εργατική διαφορά θα πρέπει να θεωρείται ανίσχυρη¹²³.

Κατά την άποψή μας, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη τις γενικές αρχές του αστικού κώδικα, όπου ορίζεται στο άρθρο 2 αυτού ότι «ο νόμος διατηρεί την ισχύ του [...] εφόσον άλλος κανόνας δικαίου δεν τον καταργήσει ρητά ή σιωπηρά». Σιωπηρή δε κατάργηση υπάρχει όταν ο καινούριος νόμος ρυθμίζει το θέμα με τρόπο αντίθετο και ασυμβίβαστο με εκείνον του παλαιού. Εν προκειμένω, σκοπός του νομοθέτη είναι να προβλέψει μια ειδικότερη διαδικασία ως προς την επίλυση των εργατικών διαφορών με στόχο τη θεμελίωση ενός δικαιοδοτικού μηχανισμού ταχύτερου, αποτελεσματικότερου,

120. Ο Ν. 75/1975 όριζε στο άρθρο 53 ότι «[...] οι κατά το άρθρο αμειβόμενοι ποδοσφαιριστές δεν υπάγονται εις την ασφάλισιν του ΙΚΑ» αλλά και ο Ν. 879/1979 που ακολούθησε, προέβλεπε ρητά στο άρθρο 25 παρ. 4 ότι «οι σχέσεις των ποδοσφαιρικών ανωνύμων εταιριών και των ποδοσφαιριστών διέπονται από τους όρους του συμβολαίου και του σχετικού κανονισμού, μη εφαρμοζόμενων των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας». Αντίστοιχη διάταξη περιελάμβανε και ο Ν. 1958/1991.

121. Ενδεικτικά: ΑΠ 1143/1999, ΕΕργΔ 1999, 680· ΕφΘεσ 684/1998, Αρμ 1998, 648· ΕφΑθ 1905/1996, ΕλλΔνη 1996, 39· ΕφΑθ 602/1995, ΔΕΝ 1996, 26· ΕφΑθ 602/1995, ΔΕΝ 1996, 26· ΕφΑθ 1556/1994, ΔΕΝ 1994, 1083· ΕφΑθ 9756/1986, ΕλλΔνη 1986, 284· ΕφΑθ 1348/1974, ΕΕργΔ 1975, 669· ΔΠρΘεσ 1695/2000, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΑθ 1710/1993, ΔΕΝ 1994, 1193· ΜΠρΑθ 13611/1991, ΕΕργΔ 1992, 477· ΜΠρΑθ 2928/1973, ΕΕργΔ 1974, 666· ΕιρΑθ 134/1999, ΝοΒ 1999, 824, οι οποίες δέχονται ως εξαρτημένη την εργασία των ποδοσφαιριστών. Αντίθετη η ΑΠ 1060/1990, ΝοΒ 1991, 1381 η οποία δεν δέχεται την εξαρτημένη εργασία και επομένως την υπαγωγή των ποδοσφαιριστών σωματείου σε ασφάλιση του ΙΚΑ. Βλ. επίσης ΑΠ 278/1989, ΔΕΝ 1990, 353· ΕφΑθ 2813/1991, ΔΕΝ 1991, 700 (πυγμαχία)· ΕφΑθ 5206/1989, ΕλλΔνη 1990, 1060 (κολύμβηση)· ΜΠρΑθ 1710/1993, ΔΕΝ 1994, 76 (υδατοσφαίριση). Αντίθετα, σύμβαση τεχνικού επιστημονικού συμβούλου κρίθηκε ως παροχή ανεξάρτητων υπηρεσιών, ΕφΘεσ 1162/1990, ΔΕΝ 1990, 609.

122. Χρονοπούλου (2007), 251 επ.

123. Ταμπάκης, Εργασιακά σχέσεις αμειβομένων επαγγελματιών αθλητών - Ποδοσφαιριστάι., ΔΕΝ 2003, 1284.

με παροχή τίτλου άμεσα εκτελεστού, έτσι ώστε να καταλήξει σε όφελος του εργαζομένου.

Επομένως, συνοψίζοντας, υπό την οπτική του άρθρου 867 ΚΠολΔ δεν φρονούμε ότι τίθεται νομικό ζήτημα δεδομένου ότι ο αθλητικός νόμος είναι ειδικότερος και μεταγενέστερος και ως τέτοιος υπερισχύει της γενικής ρύθμισης¹²⁴, ενώ οι διατάξεις του ΚΠολΔ δεν διαθέτουν αυξημένη τυπική ισχύ ώστε να υπερτερούν κατά την εφαρμογή τους¹²⁵. Περαιτέρω, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη πως η εν λόγω ειδική μεταχείριση του νόμου εδράζεται στο γεγονός ότι οι εργατικές διαφορές που αναπτύσσονται στο αθλητικό πεδίο ενέχουν ως προαναφέρθηκε ιδιάζοντα χαρακτηριστικά¹²⁶ και άπτονται πολλών δικαιοδικών τομέων, τα οποία προαπαιτούν μια εξειδικευμένη αντιμετώπιση κατά την απονομή δικαιοσύνης, από δικαιοδοτικά όργανα που ως ειδικότερα δύνανται να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις, σε σύγκριση με την συνήθη εργατική διαφορά η οποία επιλύεται με την εφαρμογή των δικονομικών διατάξεων του ΚΠολΔ.

5.3. Νομική φύση των δικαιοδοτικών οργάνων

Αντιτιθέμενες απόψεις διατυπώθηκαν σε σχέση με το εάν τα δικαιοδοτικά όργανα που ορίζει ο Αθλητικός Νόμος έχουν δικαστική φύση¹²⁷. Σε σχέση με το ζήτημα αυτό φρονούμε ότι σε καμία περίπτωση δεν θα ήταν δυνατόν να θεωρηθούν δικαστήρια, υπό την οργανική τουλάχιστον έννοια, διότι η κρίση αυτή θα ήταν αντίρροπη με τις επιταγές του Συντάγματος καθώς δεν είναι οργανωμένα ως Δικαστήρια ούτε περιβάλλονται από τις αναγκαίες θεσμικές και διαδικαστικές εγγυήσεις ανεξαρτησίας. Συγκεκριμένα, η άποψη αυτή θα αντιτίθεντο τόσο στο άρθρο 87 του Συντάγματος που αναφέρει ότι η απονομή δικαιοσύνης γίνεται από αρμόδια όργανα του κράτους που συγκροτούνται από τακτικούς δικαστές όσο και στο άρθρο 1 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων¹²⁸ στο οποίο ορίζεται ότι η ίδρυση δικαστηρίου τελείται μόνο με προεδρικό διάταξη

124. Εφαθ 602/1995, ΔΕΝ 1996, 26· Εφαθ 1556/1994, ΔΕΝ 1994, 1083.

125. Ως προς το ζήτημα της συνταγματικότητας επίλυσης της διαφοράς μέσω υποχρεωτικής διαιτησίας βλ. ανωτέρω παρ. 5.1.

126. Λόγου χάρη η προσφυγή ενός αθλητή λόγω οφειλομένων χρηματικών απαιτήσεων έναντι αθλητικού σωματείου, συχνότατα συνοδεύεται με καταγγελία και αίτημα λύσεως της συμβάσεως εργασίας ένεκα σπουδαίου λόγου. Η ταχύτητα εκδόσεως της αποφάσεως αποτελεί σκοπούμενο καθώς η καθυστέρηση επίλυσης της διαφοράς θα καταστήσει τον αθλητή ανενεργό για μακρά χρονική και αγωνιστική περίοδο διακυβεύοντας τα συμφέροντά του. Θα πρέπει δε να ληφθεί υπόψη πως η ανάγκη ταχείας εκκαθάριση των διαφορών αυτών προκύπτει από το γεγονός ότι κατά κύριο λόγο η ποιοτική και κατά συνέπεια επικερδής αγωνιστική παρουσία του αθλητή - εργαζόμενου κρίνεται πολύ σύντομη αφού εκτείνεται στα περισσότερα αθλήματα περί των δεκαπέντε ετών.

127. *Panagiōtopoulos*, Sports Disputes in Sports Activities, Proceedings 4th International Congress on Sports Law, 1997, 131 επ.

128. *Παντελής*, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, 2007, 385 επ.

μα¹²⁹, ενώ ούτε η πολυσυλλεκτική σύνθεση δικαστικών οργάνων από όλο το φάσμα του δικαίου (Πολιτική, Ποινική, Διοικητική δικαιοσύνη), όπως παρατηρείται στα αθλητικά δικαιοδοτικά όργανα, προβλέπεται στις εν λόγω διατάξεις. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι δεν ανήκουν στα προβλεπόμενα από το Σύνταγμα Δικαστήρια ασκούν εν τοις πράγμασι δικαιοδοτικό έργο¹³⁰.

Σύμφωνα ,δε, με το άρθρο 131 του Ν.2725/1999 ορίζεται ότι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που μετέχουν στους αγώνες «αποδέχονται και καθιστούν αρμόδια ως διαιτητικά όργανα, για την επίλυση των μεταξύ τους αγωνιστικών διαφορών, μόνο τα προβλεπόμενα από το νόμο ή τους οικείους κανονισμούς δικαιοδοτικά όργανα ή επιτροπές». Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ex lege προκύπτει η φύση των δικαιοδοτικών οργάνων ως διαιτητικών. Εντούτοις, παρά την εκ του νόμου ρητή διατύπωση, προβληματισμούς δημιουργεί η νομική φύση των οργάνων απονομής δικαιοσύνης, τόσο των πρωτοβάθμιων όσο και των δευτεροβάθμιων.

Αναλυτικότερα, ως παρατέθηκε στην οικεία ενότητα, αναφορικά με τα πρωτοβάθμια δικαιοδοτικά όργανα¹³¹ παρατηρούμε ότι ο δικαστής που συγκροτεί το μονομελές όργανο διορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της οικείας αθλητικής Ομοσπονδίας ή του οικείου επαγγελματικού συνδέσμου χωρίς καμία παρέμβαση οιαδήποτε άλλου τεθεί ενώπιον της κρίσης του, χωρίς δηλαδή να μπορεί ο κρινόμενος να επιλέγει τους δικαστές του. Κατά συνέπεια, εκτός των σκέψεων που εκφράσαμε σε σχέση με τη Συνταγματικότητα της «υποχρεωτικής διαιτησίας» που θεσπίζεται, στο σημείο αυτό παρατηρούμε περαιτέρω και στοιχεία που θέτουν προβληματισμούς σχετικά με τη θωράκιση της αμεροληψίας των οργάνων, η οποία διασφαλίζεται στο διαιτητικό θεσμό από το γε-

129. Σύμφωνα με το άρθρο 1 ορίζεται ότι: «Η ίδρυση, η συγχώνευση και η κατάργηση δικαστηρίων, η επέκταση ή ο περιορισμός της περιφέρειάς τους και η μεταβολή της έδρας τους γίνεται με προεδρικό διάταγμα ύστερα από γνώμη της ολομέλειας:

α. του Αρείου Πάγου ή του Συμβουλίου της Επικρατείας, αν πρόκειται για εφετείο ή διοικητικό εφετείο αντίστοιχα.

β. του οικείου εφετείου ή διοικητικού εφετείου αντίστοιχα, αν πρόκειται για άλλο δικαστήριο.

Το ίδιο προεδρικό διάταγμα ορίζει και το δικαστήριο που θα εκδικάσει τις εκκρεμείς υποθέσεις.

2. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από γνώμη:

α. του προέδρου πρωτοδικών ή του δικαστή που διευθύνει το πρωτοδικείο και του εισαγγελέα πρωτοδικών για τα ειρηνοδικεία και πταισματοδικεία της περιφέρειας του πρωτοδικείου.

β. του προέδρου εφετών ή του δικαστή που διευθύνει το εφετείο και του εισαγγελέα εφετών για τα μονομελή και πολυμελή πρωτοδικεία και πλημμελειοδικεία της περιφέρειας του εφετείου,

γ. του προέδρου και του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου για τα εφετεία,

δ. του δικαστή που διευθύνει το διοικητικό εφετείο για τα μονομελή και πολυμελή διοικητικά πρωτοδικεία της περιφέρειάς του,

ε. του προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας και του γενικού επιτρόπου της Επικρατείας, για τα διοικητικά εφετεία, μπορεί να οριστεί ως μεταβατική έδρα:

αα. ειρηνοδικείου και πταισματοδικείου, ή έδρα άλλου δήμου ή κοινότητας,

ββ. πρωτοδικείου και πλημμελειοδικείου, η έδρα ειρηνοδικείου της περιφέρειάς του,

γγ. εφετείου, η έδρα πρωτοδικείου της περιφέρειάς του,

δδ. διοικητικού εφετείου ή διοικητικού πρωτοδικείου, πόλη της περιφέρειάς του στην οποία έχει έδρα διοικητικό πρωτοδικείο ή πολιτικό - ποινικό εφετείο ή πρωτοδικείο».

130. ΜΠρωτ Λαμ156/2004 (αδημ)· ΜΠρωτΛαμ 269/2003 (αδημ).

131. Παναγιωτόπουλος (2006), 97 επ.

γονός ότι η επιλογή των διαιτητών γίνεται κατόπιν συμφωνίας των μερών. Πως λοιπόν αναφερόμαστε σε διαιτητική επίλυση των διαφορών όταν ελλείπει ένα τόσο σημαντικό χαρακτηριστικό; Περαιτέρω, δίστανται οι απόψεις για το αν ως διοικητικά όργανα έχουν δημόσια πειθαρχική εξουσία ή όπως η νομολογία θεωρεί είναι διοικητικά όργανα με ιδιωτικό χαρακτήρα, λόγω της φύσης των Ν.Π.Ι.Δ. στο πλαίσιο των οποίων λειτουργούν¹³².

Εξάλλου, οι Επιτροπές Επίλυσης Οικονομικών Διαφορών, είναι κατά τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 95 όργανα «μόνιμης διαρκούς διαιτησίας» ενώ η πλήρωση της προϋπόθεσης αμεροληψίας και αντικειμενικότητας θεωρείται ότι τελείται με τη συμμετοχή εκπροσώπων των αθλητών και των προπονητών στη σύνθεση του οργάνου¹³³.

Επιπροσθέτως, το ΑΣΕΑΔ¹³⁴ αποτελεί συλλογικό όργανο της διοίκησης (Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού) και σύμφωνα με τις τροποποιητικές διατάξεις του άρθρου 43 Ν. 3057/2002, λειτουργεί ως δευτεροβάθμιο όργανο αθλητικής δικαιοσύνης αρμόδιο για την επίλυση αθλητικών διαφορών και κυρίως για τον έλεγχο της πειθαρχικής εξουσίας¹³⁵.

Τέλος, αναφορικά με τα όργανα απονομής δικαιοσύνης στον χώρο του ποδοσφαίρου θεωρείται πως έχουν και αυτά χαρακτήρα διοικητικού οργάνου με ιδιωτικό χαρακτήρα.

5.4. Η πρόβλεψη δικονομικών διατάξεων

Η διαδικασία της συζητήσεως ενώπιον των πρωτοβάθμιων δικαιοδοτικών οργάνων, πέραν των προβλέψεων του αθλητικού νόμου, διέπεται από ειδικούς κανονισμούς της οικείας Ομοσπονδίας ή του επαγγελματικού συνδέσμου. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται την πλήρη δικονομική ανομοιομορφία δεδομένου ότι κάθε νομικό πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να θεσπίζει δικές του δικονομικές διατάξεις στο πλαίσιο της αυτόνομης δραστηριότητάς του .

Το εν λόγω ζήτημα γίνεται ακόμα πιο έντονο κατά την αναζήτηση συγκεκριμένων διατάξεων που θα αποσαφηνίζουν τις αρχές και τους δικονομικούς κανόνες δικαίου που διέπουν το ανώτατο δικαιοδοτικό όργανο, το ΑΣΕΑΔ, οι αποφάσεις του οποίου, ως προείπαμε, δεν επιδέχονται αναστολής ως προς την εκτέλεσή τους. Πιο συγκεκριμένα, ο νόμος 2725/1999 φαίνεται πως επιλύει με σαφήνεια το πρόβλημα αυτό αφού

132. Παπαδάκης, Παρατηρήσεις, φύση, έρεισμα και λειτουργία αποφάσεως δικαιοδοτικού οργάνου, ΕΛΛΔνη 1984, 1269 επ.· *Διονυσάτος/ Ντρης* (1993), 364.

133. Για τους προβληματισμούς ως προς την Ε.Ε.Ο.Δ. βλ. οικεία παρ. 5.1.1. της παρούσας.

134. Παναγιωτόπουλος, (2012), 831 επ.

135. ΣτΕ 4178/1983, ΝοΒ 1984, 1598 κατά την οποία η ΕΠΟ έχει έννομο συμφέρον να ασκήσει αίτηση ακύρωσης κατά της αποφάσεως του ΑΣΕΑΔ.

στο άρθρο 127 ορίζει ότι οι κανόνες που θα διέπουν τη συζήτηση ενώπιον του ΑΣΕΑΔ προσδιορίζονται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του αρμοδίου Υπουργού Πολιτισμού. Το αξιοσημείωτο, και όχι πρωτοφανές ωστόσο στην ελληνική έννομη τάξη, είναι πως ακόμα και σήμερα, δεκαπέντε έτη μετά την ψήφιση του αθλητικού νόμου δεν έχει εκδοθεί σχετικό διάταγμα με αποτέλεσμα η δικονομική διαδικασία να είναι αίολη ενώ η σύγχυση που προκαλεί η μνησθείσα έλλειψη να οδηγεί σε ανασφάλεια δικαίου.

5.5. Το πρόβλημα καταμερισμού δικαιοδοσίας

Η ανάμιξη του ιδιωτικού δικαίου στις σχέσεις της αθλητικής ζωής και η νομική φύση των οργάνων απονομής δικαιοσύνης δημιουργεί έντονα προβλήματα στο δικονομικό πεδίο, αφού χωρίς συστηματικά κριτήρια εμπλέκονται θεσμοί δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου¹³⁶.

Κατά τη νομολογία, το πρόβλημα καταμερισμού δικαιοδοσίας μεταξύ πολιτικών και διοικητικών δικαστηρίων επιχειρείται να επιλυθεί με κριτήριο τη νομική φύση των οργάνων που εκδίδουν τις σχετικές πράξεις, αλλά ταυτόχρονα λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα στοιχεία που εμφανίζει κάθε διαφορά και τα αίτια που την προκαλούν. Οι κυρώσεις που επιβάλλονται από όργανα των αθλητικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου δημιουργούν διαφορές εκ των οποίων πολλές είναι διοικητικές πράξεις κατ' εφαρμογή κανόνων δημόσιου χαρακτήρα, χάριν εξυπηρητήσεως δημόσιου συμφέροντος. Οι εν λόγω πράξεις ελέγχονται από διοικητικά όργανα, όπως είναι το ΑΣΕΑΔ¹³⁷, και υπόκεινται σε ακυρωτικό έλεγχο¹³⁸.

Έτσι, τέτοιες πράξεις είναι αυτές που αφορούν τον αποκλεισμό μελών από την αθλητική δραστηριότητα, τον αποκλεισμό αθλητή από σωματείο για άρνηση υπηρεσιών, τις πειθαρχικές ποινές για το Doping, την αντικανονική συμμετοχή αθλητή σε αγώνα και των διαιτητών ομαδικών αθλημάτων των οποίων το συμβούλιο αποτελεί συλλογικό όργανο της διοίκησης.

Παράλληλα, εντούτοις, έχει κριθεί από το ΣτΕ ότι θα πρέπει να εξετάζεται η φύση της διαφοράς και εάν αυτή έχει χαρακτήρα ιδιωτικό, όπως μια διαφορά που σχετίζεται με την προκήρυξη των αγώνων, τότε αφορά το δικαστή της συμβάσεως¹³⁹ και υπάγεται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων¹⁴⁰. Ως είναι ευνόητο, δεδομένου ότι σε αρκετές περιπτώσεις τα όρια της ιδιωτικής ή διοικητικής φύσης της διαφοράς είναι

136. Παναγιωτόπουλος, Η αναγκαιότητα της ουσιαστικής δικαστικής κρίσεως επί των αθλητικών διαφορών, ΕΠΑΔ 1996, 41 επ.

137. Γιακουμέλος, Προβλήματα στον θεσμό του αθλητικού δικαστή, ΕΛΛΔνη 1996, 1314.

138. Οι αποφάσεις του ΑΣΕΑΔ προσβάλλονται πλέον στο ακυρωτικό τμήμα του Διοικητικού Εφετείου.

139. Παναγιωτόπουλος (2012), 819.

140. ΣτΕ 1738/1986, I.S.L.R. Pand 1987, 98 · ΣτΕ 3190/1986, ΕΠΑΔ 1992, 102.

δυσδιάκριτα, επιτείνεται η σύγχυση καθώς είναι αρκετές οι φορές στις οποίες το ΣΤΕ απορρίπτει τα ένδικα μέσα και βοηθήματα ως απαράδεκτα εν όψει της ιδιωτικής φύσεως της διαφοράς¹⁴¹.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα του προβλήματος καταμερισμού δικαιοδοσίας αποτελούν τα ζητήματα που δημιουργούνται στα θέματα μεταγραφών¹⁴². Πιο συγκεκριμένα, πάγια ήταν η νομολογία του ΣΤΕ κατά την οποία ζητήματα μεταγραφών παραδεκτά προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως ως εμπίπτοντα στην κανονιστική εξουσία της διοικήσεως¹⁴³ δεδομένου ότι τα θέματα των εγγραφών και μεταγραφών αθλητών, ερασιτεχνών ή/και επαγγελματιών, ανέκαθεν περιλαμβάνονταν σε αυτά, όπου ο κρατικός παρεμβατισμός, με την επίκληση του άρθρου 16 παρ. 9 του Σ, ήταν ιδιαίτερα έντονος και αποφασιστικός. Σε όμοιας φύσεως θέματα το ΣΤΕ με την υπ' αρ. 1509/2002¹⁴⁴ απόφαση απορρίπτει ως απαράδεκτη αίτηση ακυρώσεως σε υπόθεση μεταγραφής ορίζοντας στο αιτιολογικό τα εξής: «Επειδή, από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι η οργάνωση και διεξαγωγή των αθλημάτων του ερασιτεχνικού αθλητισμού διέπεται από κανονισμούς που ψηφίζονται από τη γενική συνέλευση των μελών της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας, η οποία αποτελεί Ν.Π.Ι.Δ., και υπόκεινται σε έλεγχο νομιμότητας από τον αρμόδιο για τον αθλητισμό υπουργό (Πολιτισμού). Προσφυγές κατά αποφάσεων των Δ.Σ., μεταξύ άλλων, των αθλητικών ομοσπονδιών, σχετικές με διάφορα θέματα, μεταξύ των οποίων η εγγραφή ή μετεγγραφή αθλητών, εξετάζονται από το Α.Σ.Ε.Α.Δ. Οι ανωτέρω κανονισμοί, οι οποίοι είναι υποχρεωτικοί για τα αθλητικά σωματεία και τις αθλητικές ενώσεις που υπάγονται στην οικεία ομοσπονδία, ανήκουν, ως θεσπιζόμενοι από Ν.Π.Ι.Δ., στον χώρο του ιδιωτικού δικαίου, παρά τον έλεγχο νομιμότητας που ασκείται από τον αρμόδιο υπουργό. Συνεπώς, οι διαφορές που γεννώνται από την εφαρμογή τους είναι ιδιωτικού δικαίου, η επίλυση των οποίων ανήκει, κατά το Σύνταγμα (ήδη άρθρο 94 παρ. 2), στα πολιτικά δικαστήρια».

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι το «θολό τοπίο» το οποίο διέπει την κατά το νόμο διαιτητική μορφή απονομής δικαιοσύνης στον χώρο του αθλητισμού εδραιώνει μια κατάσταση που θίγει θεμελιώδη συνταγματικά δικαιώματα των κρινομένων, όπως είναι αυτό της ορθοδικίας και γιγαντώνει την ανασφάλεια δικαίου.

141. ΣΤΕ 443/2004, ΤΝΠ Δ.Σ.Α: ΣΤΕ 351/2003, ΤΝΠ Δ.Σ.Α: ΣΤΕ 1509/2002, ΤΝΠ Δ.Σ.Α: ΣΤΕ 2234/2002, Δνη 2003, 1026.

142. Δέδες, Η νομολογία του ΣΤΕ επί αθλητικών διαφορών (Μεταγραφές αθλητών) και η ανασφάλεια δικαίου, ΕΑΘΛΔ 2007, 17 επ.

143. ΣΤΕ 207/2002 (αδημ)· ΣΤΕ 3140/2000 (αδημ)· ΣΤΕ 2457/1998, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΣΤΕ 2456/1998, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΣΤΕ 3856/1995 (αδημ)· ΣΤΕ 3835/1995, Διδικ 1995, 864· ΣΤΕ 3876/1994 (αδημ)· ΣΤΕ 2998/1994 (αδημ)· ΣΤΕ 442/1992 (αδημ)· ΣΤΕ 963/1991, ΤοΣ 1991, 379 ΣΤΕ 4914/1988, Δνη 1989, 1088· ΣΤΕ 2491/1986, Αρμ 1987, 969· ΣΤΕ 2488/1986, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΣΤΕ 4473/1985, (αδημ)· ΣΤΕ 1451/1985 (αδημ)· ΣΤΕ 1450/1985(αδημ)· ΣΤΕ 449/1985 (αδημ)· ΣΤΕ 48/1985 (αδημ)· ΣΤΕ 1647/1985(αδημ)· ΣΤΕ 553/1982(αδημ)· ΣΤΕ 1995/1981(αδημ) .

144. Δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

5.6. Αθλητική και Εμπορική διαιτησία: Συσχέτιση θεσμών

Ο νομοθέτης κατά τη θέσπιση των διατάξεων της αθλητικής δικαιοδοσίας στο οικείο κεφάλαιο του Ν. 2725/1999, είναι πρόδηλο ότι λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη ταχείας εκκαθάρισης των αθλητικών διαφορών αναζήτησε ένα δικαιοδοτικό θεσμό που θα διασφάλιζε τόσο την αξιοπιστία όσο και την ταχύτητα απονομής δικαιοσύνης από τα δικαιοδοτικά όργανα, καταλήγοντας στη θεμελίωση της αθλητικής διαιτησίας.

Τόσο η αθλητική όσο και η εμπορική διαιτησία που προβλέπεται στα άρθρα 867επ. ΚΠολΔ, αποτελούν ένα δικαιοδοτικό μηχανισμό, ο οποίος λειτουργεί παράλληλα με την πολιτειακή δικαιοδοτική τάξη και στοχεύει στην επίλυση της διαφοράς από μη προβλεπόμενα πολιτειακά όργανα. Εντούτοις, τα μόνα σημεία στα οποία συγκλίνουν και ομοιάζουν η αθλητική διαιτησία με το θεσμό που προβλέπεται στις οικείες διατάξεις του ΚΠολΔ αποτελούν η προαναφερθείσα, παράλληλη με την πολιτειακή δικαιοδοτική λειτουργία, πρόθεση του νομοθέτη για την επιτάχυνση της επίλυσης των διαφορών, ως αναδεικνύεται στην εισηγητική έκθεση του νόμου, καθώς και η εκτελεστότητα των αποφάσεων των αθλητικών δικαιοδοτικών οργάνων.

Κατά τα λοιπά στοιχεία, όπως κατέστη φανερό εκ της ανωτέρω αναλύσεως σχετικά με τους προβληματισμούς που εγείρει η εφαρμογή της διαιτησίας στον αθλητισμό, διαπιστώνουμε πλειάδα διαφορετικών χαρακτηριστικών.

Συνοψίζοντας, η συμφωνία για διαιτησία είναι μια σύμβαση και σύμφωνα με το αρ. 869 παρ.2 ΚΠολΔ η οποία διέπεται από τις σχετικές με τις συμβάσεις ουσιαστικού δικαίου διατάξεις. Το συνηθέστερο είναι να ενσωματώνεται η συμφωνία περί διαιτησίας (ρήτρα διαιτησίας) στη σύμβαση που συνάπτουν τα μέρη για να ρυθμίσουν τις μεταξύ τους σχέσεις¹⁴⁵. Αν και αποτελεί θεμέλιο λίθο της διαιτητικής επίλυσης των διαφορών η εκούσια επιλογή αυτής εκ των κρινομένων, στο πεδίο του αθλητισμού αυτή ουσιαστικά ελλείπει, δεδομένου ότι η διαιτητική συμφωνία και συγκεκριμένα η βούληση του αθλητή (ή του προπονητή), «τεκμαίρεται» εκ της συμμετοχής του στην αγωνιστική δραστηριότητα, γεγονός που γεννά προβληματισμούς ακόμη και ως προς την τήρηση αυξημένης τυπικής ισχύος διατάξεων¹⁴⁶.

Για την έγκυρη δε κατάρτιση της συμφωνίας απαιτείται το αντικείμενο της διαφοράς να υπόκειται στην ελεύθερη διάθεση των μερών, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 867 ΚΠολΔ. Παρά το γεγονός ότι κατά το δεύτερο εδάφιο του αρ. 867 ΚΠολΔ οι εργατικές διαφορές εξαιρούνται ρητά και δεν μπορούν να υπαχθούν στη διαιτησία, στο αθλητικό δίκαιο, κατά το οποίο παγίως πλέον έχει κριθεί ότι ο επαγγελματίας αθλητής παρέχει εξαρτημένη εργασία, προβλέπεται εκ του Ν.2725/1999 η υπαγωγή των διαφορών

145. Καλαβρός (2011) , 7 επ.

146. Βλ. ενότητα 5.1. του παρόντος κεφαλαίου.

αυτών στα αθλητικά διαιτητικά όργανα¹⁴⁷, γεγονός που συνιστά σημαντική απόκλιση σε σχέση με την εμπορική διαιτησία.

Εξάλλου, ένα από τα βασικότερα κίνητρα υπαγωγής στη διαιτησία είναι η δυνατότητα των μερών να επιλέξουν τα ίδια τους διαιτητές. Όταν τα μέρη συμφωνούν να αναθέσουν την επίλυση της διαφοράς τους σε ένα διαιτητή συμφωνούν για το ποιον θα ορίσουν ή από ποια αρχή θα ορισθεί (Χρηματιστήριο, Δικαστήριο, Επιμελητήριο) (αρ.872 ΚΠολΔ). Αλλιώς κάθε μέρος διορίζει τον δικό του διαιτητή (party arbitration) και οι δύο πλευρές κατόπιν ή οι δύο διαιτητές ορίζουν τον επιδιαιτητή¹⁴⁸ (αρ.873 επ ΚΠολΔ). Αν η συμφωνία δεν επιτευχθεί μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα οι διαιτητές ορίζονται με δικαστική από το Μονομελές Πρωτοδικείο (878 ΚΠολΔ)¹⁴⁹. Παρέχεται έτσι στα μέρη η ευχέρεια να διορίσουν πρόσωπα που λόγω των ειδικών γνώσεων επιστήμης ή τέχνης ή επειδή γνωρίζουν τις συνήθειες που επικρατούν στο συγκεκριμένο εμπορικό κλάδο μπορούν να αντιληφθούν καλύτερα τα προβλήματα. Οι διαιτητές πρέπει να είναι πρόσωπα αμερόληπτα και ανεξάρτητα αν και τις περισσότερες φορές λειτουργούν ως ένα είδος εκπροσώπων των συμφερόντων των διαδίκων και εν τέλει ο επιδιαιτητής καταλήγει να είναι ο ουδέτερος διαιτητής¹⁵⁰.

Ως αναλύθηκε ανωτέρω, τα αθλητικά δικαιοδοτικά όργανα συγκροτούνται κατά βάση από τακτικούς δικαστές (με εξαίρεση τις Ε.Ε.Ο.Δ. όπου συμμετέχουν εκπρόσωποι των αθλητών και των προπονητών), οι οποίοι διορίζονται με κλήρωση, ακολουθώντας τις διατάξεις του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων, και διορίζονται από Δ.Σ., ως εκτίθενται στο νόμο και παραθέσαμε εκτενώς ανωτέρω. Κατά συνέπεια, ούτε και σε αυτό το σκέλος συμμετέχει ο κρινόμενος αθλητής ή προπονητής στο θεσμό της αθλητικής διαιτησίας εν αντιθέσει με την εμπορική διαιτησία.

Κλείνοντας, ακόμα και υπό το πρίσμα της ταχύτητας της διαιτητικής διαδικασίας στον αθλητισμό, οι δύο θεσμοί διαφοροποιούνται δεδομένου ότι σε πολλές περιπτώσεις στην αθλητική διαιτησία η διαδικασία κωλυσιεργεί λόγω του ότι οι προθεσμίες οι οποίες προβλέπονται είναι κατά κύριο λόγο ενδεικτικές και αφετέρου διότι το πρόβλημα καταμερισμού δικαιοδοσίας¹⁵¹ επιτείνει την ανασφάλεια δικαίου καθώς δεν είναι λίγες οι φορές που τα πολιτικά δικαστήρια παραπέμπουν στα διοικητικά και αντίστροφα.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα καλαθοσφαιριστή ο οποίος επιχείρησε να επιλύσει το κάτωθι ζήτημα της μεταγραφής του διά των προβλεπόμενων από το νόμο διαιτητικών οργάνων.

147. Βλ. ενότητα 5.2 του παρόντος κεφαλαίου.

148. Στην ad hoc διαιτησία τον επιδιαιτητή τον ορίζει το Δικαστήριο, ενώ στην θεσμική το Επιμελητήριο, Χρηματιστήριο κ.τ.λ.

149. ΑΠ 835/1990, ΕλλΔνη 1991, 542.

150. Καλαβρός, (2011), 52 επ.

151. Βλ. ενότητα 5.4. του παρόντος κεφαλαίου.

Συγκεκριμένα, τον Ιούνιο 1999 (α) το ελληνικό ερασιτεχνικό σωματείο, από το οποίο, με άδεια της FIBA και ελλείψει γραπτής σύμβασης εργασίας, είχε αποχωρήσει ο καλαθοσφαιριστής και (β) η ΕΟΚ (Ελληνική Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης), εναντιώθηκαν στη μεταγραφή σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ. 10 του ν. 2725/1999.

Τον Αύγουστο 1999 ο καλαθοσφαιριστής προσέφυγε ενώπιον του ΑΣΕΑΔ. Τον Οκτώβριο 1999 εκδόθηκε η απόφαση του ΑΣΕΑΔ με ψήφους 3/2 και λόγω του ενδιαφέροντος της υπόθεσης αυτή παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια του ΑΣΕΑΔ. Τον Δεκέμβριο 1999 εκδόθηκε η απόφαση της Ολομέλειας του ΑΣΕΑΔ και απέρριψε την προσφυγή του καλαθοσφαιριστή. Την 08/02/2000 ο καλαθοσφαιριστής με αίτηση ακυρώσεως προσέφυγε στο ΣτΕ. Κατόπιν έντεκα (11) αναβολών ορίστηκε ημερομηνία συζήτησεως στο ΣτΕ τον Ιούνιο του 2004, αλλά η υπόθεση εν τέλει ήταν άνευ αντικειμένου καθώς ο καλαθοσφαιριστής σταμάτησε το μπάσκετ (α) έχοντας χάσει πέντε (5) μεταγραφικές περιόδους, (β) έχοντας χάσει το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα προς εργασία κατά τις αντίστοιχες αγωνιστικές περιόδους και (γ) έχοντας υποστεί σημαντική οικονομική ζημία¹⁵².

II. ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΗ ΤΑΞΗ – ΤΟ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ (CAS)

Εισαγωγικά

Η αθλητική δραστηριότητα δημιουργήθηκε, εξελίχθηκε και αναπτύσσεται υπό τη σκέπη του ιδιωτικού δικαίου¹⁵³ και υπό την αρχή ότι ο αθλητισμός είναι ένας χώρος ιδιωτικός όπου δεν συμμετέχουν κράτη και δεν παρεμβαίνουν κρατικές έννομες τάξεις, παρά μόνον σύλλογοι και οι ενώσεις τους¹⁵⁴. Οι εθνικές και διεθνείς ομοσπονδίες αποτελούν Ν.Π.Ι.Δ. και οι κανονισμοί που τους διέπουν οικοδομούν μια *sui generis* αθλητική έννομη τάξη.

Η διαιτησία αποτελεί, ως προαναφέρθηκε, αδιάσπαστο μέρος του θεσμικού μηχανισμού που διέπει τόσο τον εθνικό όσο και τον διεθνή αθλητισμό¹⁵⁵. Η διασφάλιση της θεσμικής εφαρμογής της κατοχυρώνεται μέσω της ρήτηρας που οι Διεθνείς Ομοσπονδίες υποχρεώνουν τις εθνικές ομοσπονδίες μέλη τους να συμπεριλάβουν σύμφωνα με την οποία το CAS καθίσταται αποκλειστικά αρμόδιο για την επίλυση των ανακυπτομένων αθλητικών διαφορών, ανεξαρτήτως διαφορετικής ρύθμισης του εθνικού αθλητικού δικαίου.

152. Δέδες, ΕΑΘΛΔ 2007, 26.

153. Μπερεδήμας (2005), 75 επ.

154. Δέδες, Το Αθλητικό Δικαστήριο της Λωζάννης, 2006, 9.

155. *Polvino*, Arbitration as preventive medicine for Olympic aliments: the International Olympic Committees Court of Arbitration for Sport and the future for the settlement of international sports disputes, CAS 1984-2004, 326.

Η Διεθνής Αθλητική Διαιτησία του CAS ωστόσο, δεν ήταν πάντοτε στο απυρόβλητο αναφορικά με τα εχέγγυα αμεροληψίας της. Αναλυτικότερα, το CAS ιδρύθηκε το 1981 όταν ο τότε πρόεδρος της Δ.Ο.Ε. Juan Antonio Samaranch εξέφρασε στο Baden-Baden την πρόθεσή του για τη δημιουργία μιας ειδικής αθλητικής δικαιοδοσίας. Πράγματι, κατόπιν συστάσεως ομάδας εργασίας για την επεξεργασία του καταστατικού του οργανισμού, η Δ.Ο.Ε. το 1983 στη σύνοδο στο Νέο Δελχί επικύρωσε και επίσημα το καταστατικό του ΔΔΑ., το οποίο λειτουργούσε υπό την εποπτεία της.

Τομή στην πορεία και την αναμόρφωση του CAS αποτέλεσε η υπόθεση Gundel¹⁵⁶ κατά την οποία το Ελβετικό Ομοσπονδιακό δικαστήριο αναγνώρισε ότι το CAS αν και πληροί όλες τις νόμιμες προϋποθέσεις ενός διαιτητικού δικαστηρίου, οι αποφάσεις του οποίου εκτελούνται βάσει της Σύμβασης της Νέας Υόρκης, εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες για την ανεξαρτησία του οργάνου¹⁵⁷ στην περίπτωση που αντίδικο μέρος αποτελεί η Δ.Ο.Ε., εκ της οποίας εξαρτιόταν λειτουργικά, και όχι μία διεθνής ή εθνική ομοσπονδία¹⁵⁸.

Τελικά, ύστερα από τον εν λόγω προβληματισμό ως προς την ανεξαρτησία του οργάνου, τον Ιούνιο του 1994 ιδρύεται το Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικής Διαιτησίας (ICAS), ανεξάρτητο όργανο το οποίο χρηματοδοτεί και εποπτεύει το CAS, ενώ θεσπίζονται οριστικά ο «Κώδικας Αθλητικής Διαιτησίας» ο οποίος καθιερώνει τέσσερις ξεχωριστές διαδικασίες για το CAS:

- Την τακτική διαιτητική διαδικασία,
- Την κατ' Έφεση διαδικασία,
- Τη γνωμοδοτική διαδικασία
- Τη διαδικασία μεσολάβησης.

156. Το 1993 το Ελβετικό Ομοσπονδιακό Δικαστήριο εκλήθη να αποφασίσει επί προσφυγής που άσκησε ο ποδηλάτης Elmar Gundel για την ακύρωση της διαιτητικής απόφασης του με την οποία επικυρώθηκε τιμωρία για αδίκημα ντόπιγκ που είχε επιβάλλει στον αθλητή η δικαστική επιτροπή της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ιππασίας (FEI). Το δικαστήριο πράγματι αναγνώρισε ότι το CAS, αντίθετα με τα εσωτερικά δικαιοδοτικά όργανα των ομοσπονδιών, πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις ενός διαιτητικού δικαστηρίου, οι αποφάσεις του οποίου εκτελούνται και μάλιστα διεθνώς βάσει της Σύμβασης της Νέας Υόρκης. Επίσης συμπέρανε ότι η τότε δομή και οργάνωσή του το καθιστούσε ανεξάρτητο απέναντι στις διεθνείς αθλητικές ομοσπονδίες. Παράλληλα όμως, εξέφραζε σοβαρές αμφιβολίες για το αν θα έφτανε στο ίδιο συμπέρασμα, στην περίπτωση που αντίδικος του αθλητή δεν ήταν η FEI αλλά η ΔΟΕ. Με βάση τον τότε ισχύοντα κώδικα του CAS, η ΔΟΕ είχε τη δυνατότητα να τροποποιεί το καταστατικό του CAS, να διορίζει το μεγαλύτερο αριθμό διαιτητών στη σχετική «κλειστή» λίστα, ενώ την ίδια στιγμή επιβαρυνόταν αποκλειστικά με τα λειτουργικά έξοδα του CAS.

157. *Plantey*, Independence of the CAS recognized by the Swiss Federal Tribunal decision, CAS 2004, 91.

158. *Pinna* (2005), 8. · *Wong*, Essentials of sports law, 2010⁴, 201.

1. Βασικά χαρακτηριστικά του Διεθνούς Διαιτητικού Δικαστηρίου

Το ΔΔΑ. είναι ένας ανεξάρτητος οργανισμός που εδρεύει στη Λωζάννη της Ελβετίας και διέπεται από τις διατάξεις του Ελβετικού Αστικού Κώδικα (LDIP), το οποίο αποτελεί *lex arbitri*¹⁵⁹. Οι γλώσσες εργασίας του ΔΔΑ. είναι τα αγγλικά και τα γαλλικά, με τους διαδίκους να οφείλουν να συμφωνήσουν σε ποια γλώσσα θα διεξαχθεί η διαδικασία¹⁶⁰.

Το Διαιτητικό Δικαστήριο είναι ένα διεθνές – οικουμενικό διαιτητικό όργανο του αθλητισμού, το οποίο κρίνει με βάση τις καταστατικές του διατάξεις και στοχεύει στην ταχεία, οικονομική και αμερόληπτη δικαιοδοτική λειτουργία¹⁶¹.

Το πεδίο της καθ' ύλην αρμοδιότητας του Δικαστηρίου περιλαμβάνει διαφορές εμπορικής και πειθαρχικής φύσεως που σωρευτικά¹⁶² α) έχουν άμεση ή έμμεση αλλά προφανή σχέση με τον αθλητισμό, β) εγείρονται ύστερα από ενεργοποίηση της διαιτητικής ρήτηρας περιεχόμενη σε συμβόλαιο, κανονισμό ή μεταγενέστερη συμφωνία (κατά την τακτική διαδικασία) είτε από προσφυγή κατά της απόφασης οιοδήποτε αθλητικού οργανισμού (εφετειακή διαδικασία).

Το CAS απαρτίζεται από Διαιτητές οι οποίοι διορίζονται από το Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικής Διαιτησίας για ανανεώσιμη τετραετή θητεία με κριτήριο¹⁶³ την άριστη νομική τους κατάρτιση, την εγνωσμένη ικανότητα στο χώρο του αθλητικού δικαίου, τη γενική γνώση του αθλητισμού γενικότερα και τον χειρισμό τουλάχιστον μιας από τις γλώσσες εργασίας.

2. Δικαιοδοτική αρμοδιότητα του ΔΔΑ

2.1. Τακτική διαδικασία διαιτησίας

2.1.1 Η εκκίνηση της διαδικασίας

Η τακτική διαδικασία αναφέρεται σε εκείνη την κατηγορία διαφορών που υποβάλλονται στο ΔΔΑ που έχουν εμπορικό χαρακτήρα¹⁶⁴. Για την εκκίνηση της διαδικασίας η ενάγουσα πλευρά πρέπει να καταθέσει αίτημα διαδικασίας το οποίο πρέπει να περιέχει:

- Τα στοιχεία της εναγομένης πλευράς,
- Περιγραφή ιστορικού και νομικών επιχειρημάτων,

¹⁵⁹. *Mbaye*, *Le tribunal arbitral du sport*, Sport, Droit et relations internationales, 2000, 95 επ.

¹⁶⁰. Ελλείψει συμφωνίας η γλώσσα επιλέγεται από τον πρόεδρο του οικείου τμήματος.

¹⁶¹. *Παναγιωτόπουλος* (2006), 155 επ.

¹⁶². Άρθρα S13, S12 και R27 ΚΑΔ.

¹⁶³. Άρθρα S3 S6 παρ. 3, S13 και R33 ΚΑΔ.

¹⁶⁴. Κατά βάση πρόκειται για θέματα *sponsoring*, τηλεοπτικών δικαιωμάτων, διοργάνωσης αθλητικών γεγονότων, *managers*.

- Τις αξιώσεις,
- Αντίγραφο εγγράφου στο οποίο προβλέπεται παραπομπή του προβλήματος σε διαιτησία.

Η Γραμματεία του ΔΔΑ εξετάζει την πληρότητα του κατατεθειμένου φακέλου και προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την πρόοδο της διαδικασίας, κοινοποιώντας το αίτημα στον εναγόμενο, καλώντας τα μέρη να επιλέξουν εφαρμοστέο δίκαιο, καθώς και κάθε πληροφορία σχετικά με τον αριθμό και την επιλογή των διαιτητών, όπως επίσης για την προσκόμιση απαντητικού υπομνήματος ως προς το αίτημα διαιτησίας.

2.1.2. Συγκρότηση του Πάνελ

Κάθε διαιτητικός σχηματισμός συγκροτείται από έναν ή τρεις διαιτητές. Εάν η συμφωνία διαιτησίας δεν προσδιορίζει τον αριθμό των διαιτητών, ο Πρόεδρος του τμήματος προσδιορίζει τον αριθμό, λαμβάνοντας υπόψη την αξία του αντικειμένου και την πολυπλοκότητα της διαφοράς¹⁶⁵. Οι επιλεγέντες διαιτητές θεωρούνται διορισμένοι μόνο αφότου ο Πρόεδρος του Τμήματος ελέγξει αν πληρούν τις προϋποθέσεις που τάσσει ο Κώδικας και επικυρώσει το διορισμό τους¹⁶⁶.

2.1.3. Η διαδικασία ενώπιον του Πάνελ

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της δικαιοδοτικής διαδικασίας είναι ότι η δημοσιότητα και η προφορικότητα δεν αποτελούν τον κανόνα, αλλά ο ΚΑΔ καθιερώνει ρητά την υποχρέωση εχεμύθειας¹⁶⁷ που δεσμεύει τόσο τους διαδίκους όσο και του διαιτητές του Δικαστηρίου να μην αποκαλύψουν σε τρίτους οποιαδήποτε πληροφορία σχετική με την υπόθεση.

Θεμελιώνεται η έγγραφη διαδικασία, με τον Πρόεδρο του Πάνελ, κατόπιν λήψεως της δικογραφίας, να εκδίδει οδηγίες για τον τρόπο διεξαγωγής της. Πέρα από τους πρόσθετους λόγους οι αντίδικοι οφείλουν να επικαλούνται στα υπομνήματα όλα εκείνα τα γραπτά αποδεικτικά στοιχεία που θεμελιώνουν τους ισχυρισμούς τους.

Μετά την ολοκλήρωση της ανταλλαγής των εγγραφών προτάσεων, ο Πρόεδρος ορίζει την ημερομηνία της ακροαματικής διαδικασίας, η οποία λαμβάνει χώρα κατά κανόνα σε μία μόνο ακρόαση, όπου ακούγονται οι μάρτυρες. Σημειωτέον ότι κατά τον ΚΑΔ, οι διαιτητές δύνανται να μην προβούν σε ακροαματική διαδικασία, εφόσον, κατά

165. Άρθρο R40.1 και R40.2 ΚΑΔ.

166. Άρθρο R40.3 ΚΑΔ.

167. Άρθρο R43 ΚΑΔ.

την κρίση τους, έχουν σχηματίσει πλήρη δικανική πεποίθηση κατά την έγγραφη προδικασία¹⁶⁸. Το γεγονός αυτός σαφώς επιταχύνει την διαιτητική απονομή δικαιοσύνης.

Αναφορικά ,δε, με τα αποδεικτικά μέσα ισχύουν οι γενικοί κανόνες της ελευθερίας των αποδεικτικών μέσων και της ελεύθερης εκτίμησης των αποδείξεων από τους διαιτητές¹⁶⁹.

2.1.4. Εφαρμοστέο δίκαιο – Απόφαση

Η διαιτησία ενώπιον του Δ.Δ.Α. ρυθμίζεται από το αντίστοιχο κεφάλαιο του ελβετικού δικαίου. Αναλυτικότερα, για την ουσία της διαφοράς το διαιτητικό δικαστήριο θα εφαρμόσει το δίκαιο που επιλέγουν τα μέρη (*lex voluntatis*)¹⁷⁰ και σε περίπτωση έλλειψης τέτοιας επιλογής το δίκαιο το οποίο συνδέεται στενότερα με τη διαφορά. Το άρθρο 45 του ΚΑΔ ορίζει ότι το δικαστήριο εφαρμόζει το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη και ελλείψει τέτοιας επιλογής το ελβετικό δίκαιο (*lex arbitri*). Οι διάδικοι μπορούν επίσης να εξουσιοδοτήσουν του Διαιτητές να μην βασισθούν σε ορισμένη έννομη τάξη αλλά να αποφασίσουν *ex aequo et bono*¹⁷¹.

Η απόφαση κοινοποιείται με ευθύνη της Γραμματείας του Δ.Δ.Α., δεν δημοσιεύεται και είναι τελεσίδικη και εκτελεστή, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία των μερών. Το Διαιτητικό Δικαστήριο κρίνει για το αν για τη συγκεκριμένη απόφαση η δημοσίευση είναι επιβεβλημένη, λόγω της διασφάλισης της συνεργασίας μεταξύ των μερών στο μέλλον από τη μη δημοσίευση της υποθέσεως στη χώρα τους. Δεν χωρεί δε κανένα ένδικο μέσο εφόσον οι διάδικοι δεν έχουν κατοικία συνήθη διαμονή ή επαγγελματική εγκατάσταση στην Ελβετία και έχουν ρητά αποκλείσει κάθε είδους διαδικασία εξαφάνισης της απόφασης με τη συμφωνία για διαιτησία ή με μεταγενέστερη συμφωνία¹⁷².

2.2. Κατ' έφεση διαδικασία διαιτησίας

2.2.1. Η εκκίνηση της διαδικασίας

Για να ασκηθεί έφεση κατά μιας Ομοσπονδίας, μιας Ένωσης ή ενός αθλητικού οργανισμού θα πρέπει να υπάρχει ρητή σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό ή στους κανονισμούς του οργανισμού αυτού ή διαφορετικά να υπάρχει ειδικό συμφωνητικό και επιπρόσθετα ο εκκαλών να έχει εξαντλήσει όλα τα ένδικα μέσα που προβλέπονται στο καταστατικό πριν την άσκηση της εφέσεως.

168. Άρθρο R44.3 ΚΑΔ.

169. *Koerchia*, Human Rights and Sports, ISLR 2002, 243.

170. Άρθρο 187 LDIP.

171. Άρθρο R45 ΚΑΔ.

172. Άρθρο R 46 ΚΑΔ. Η διαιτητική απόφαση μπορεί να προσβληθεί ενώπιον του Ελβετικού Δικαστηρίου μόνο για περιορισμένους λόγους όπως η έλλειψη δικαιοδοσίας και η παραβίαση θεμελιωδών δικονομικών αρχών.

Το δικόγραφο της εφέσεως πρέπει να περιλαμβάνει¹⁷³:

- Τα στοιχεία του εφεσιβλήτου
- Αντίγραφο της εφεσιβαλλομένης απόφασης
- Το αίτημα του εκκαλούντος,
- Διορισμό διαιτητή, εκτός αν στη συμφωνία διαιτησίας προβλέπεται μονομελής σύνθεση,
- Αιτιολογημένο αίτημα αναστολής εκτέλεσης της πρωτόδικης απόφασης, αν αυτό είναι εφικτό,
- Αντίγραφο των διατάξεων του καταστατικού ή των κανονισμών του οργανισμού ή της ειδικής συμφωνίας που αναγνωρίζει αρμοδιότητα για την εκδίκαση των εφέσεων από το Δ.Δ.Α.

2.2.2. Συγκρότηση του Πάνελ

Κατά κανόνα η συγκρότηση του Πάνελ απαρτίζεται από τριμελείς σχηματισμούς, εκτός και αν κατά την κατάθεση της εφέσεως ο εκκαλών επικαλεστεί συμφωνία με τον εφεσίβλητο για την εκδίκαση της υπόθεσης από μονομελή σύνθεση ή ο Πρόεδρος του Τμήματος¹⁷⁴ αποφασίσει την υποβολή της σε έναν διαιτητή λαμβάνοντας υπόψη τον επείγοντα χαρακτήρα της υποθέσεως.

2.2.3. Η διαδικασία ενώπιον του Πάνελ

Όπως και στην τακτική διαδικασία, στην κατ' έφεση διαδικασία δεν ακολουθείται η δημοσιότητα και η προφορικότητα, προκειμένου να διασφαλιστεί η εχεμύθεια των ζητημάτων. Κύριο γνώρισμα της κατ' έφεσης διαδικασίας είναι η έγγραφη προδικασία με την ανταλλαγή υπομνημάτων μεταξύ των διαδίκων. Γενικώς ακολουθείται το τυπικό της τακτικής διαδικασίας με τους διαιτητές στην περίπτωση που θεωρούν ότι είναι πλήρως καταρτισμένοι επί της υποθέσεως να δύνανται να προχωρήσουν κατευθείαν στην έκδοση της απόφασης χωρίς να διεξαγάγουν προφορική διαδικασία.

2.2.4. Εφαρμοστέο Δίκαιο – Απόφαση

Εφαρμοστέο δίκαιο είναι αυτό που έχουν επιλέξει τα μέρη, διαφορετικά εφαρμόζεται το δίκαιο της έδρας του αθλητικού οργανισμού, η απόφαση του οποίου προσβάλλεται ή το δίκαιο το οποίο οι διαιτητές θεωρούν καταλληλότερο. Η απόφαση, λαμβάνεται κατά πλειοψηφία και εν ελλείψει πλειοψηφίας αποφαινεται μόνος του ο Πρόεδρος

¹⁷³. Σε περίπτωση έλλειψης κάποιων στοιχείων παρέχεται σύντομα προθεσμία για τη συμπλήρωση του δικογράφου και αν αυτή παρέλθει άπρακτη τότε η έφεση θεωρείται ανακληθείσα.

¹⁷⁴. Ο Πρόεδρος του τμήματος αποφασίζει άμεσα για τη λήψη μέτρων αναστολής ή προσωρινής προστασίας πριν τη σύνθεση του Πάνελ.

του Πάνελ. Το Πάνελ μπορεί να αποφασίζει την έγγραφη κοινοποίηση του διατακτικού πριν την έκδοση του αιτιολογικού. Η κοινοποίηση του διατακτικού θα πρέπει να γίνει σε προθεσμία τεσσάρων μηνών από την κατάθεση της εφέσεως με δυνατότητα επεκτάσεως της προθεσμίας από τον Πρόεδρο του Τμήματος ύστερα από αιτιολογημένο αίτημα του Προέδρου του Πάνελ. Επιπλέον, δεν χωρεί κανένα ένδικο μέσο εναντίον της στο μέτρο που οι διάδικοι δεν έχουν την κατοικία τους, τη συνήθη διαμονή τους ή την έδρα τους στην Ελβετία και έχουν ρητά παραιτηθεί από οποιοδήποτε ένδικο μέσο με το συμφωνητικό διαιτησίας ή με οποιαδήποτε άλλη συμφωνία, ειδικά κατά την έναρξη της διαιτησίας¹⁷⁵.

Σε αντίθεση με την τακτική διαδικασία, η εφετειακή απόφαση και μια περίληψη της ή και κάποια ανακοίνωση τύπου δημοσιεύονται, εκτός αν και οι διάδικοι διαφωνούν¹⁷⁶.

3. Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Δ.Δ.Α.

Υπό το παλαιότερο καθεστώς του ΚΑΔ, η ΔΟΕ., οι Διεθνείς Οργανισμοί, οι Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές, η WADA, οι Οργανωτικές Επιτροπές Ολυμπιακών αγώνων καθώς και οι αναγνωρισμένες από τη ΔΟΕ ενώσεις, περιοριστικά απαριθμούμενες, είχαν δικαίωμα να ζητήσουν από το δικαστήριο την υποβολή γνωμοδότησης για κάθε νομικό ζήτημα που άπτεται οποιασδήποτε αθλητικής δραστηριότητας.

Οι αιτούντες θα έπρεπε να περιελάμβαναν στο φάκελο κάθε στοιχείο που θα μπορούσε να φανεί χρήσιμο στο Πάνελ. Οι διαιτητές πριν διατυπώσουν τη γνώμη τους, μπορούσαν να ζητήσουν πρόσθετες πληροφορίες. Η γνωμοδότηση δεν ήταν δεσμευτική και δημοσιευόταν μόνο με τη συναίνεση του αιτούντος.

Λόγω της μη ουσιαστικής εφαρμογής αυτής της αρμοδιότητας, η οποία ουδέν συνεισέφερε στην επίλυση των διαφορών, αλλά αντίθετα απασχολούσε το Διαιτητικό Δικαστήριο, δίχως αποτέλεσμα, καταργήθηκαν οι σχετικές διατάξεις (Άρθρα R60 – P62) για τη συμβουλευτική αυτή διαδικασία ήδη από τον Ιανουάριο του 2012.

4. Η Μεσολαβητική αρμοδιότητα του CAS

Ο θεσμός της Μεσολάβησης προβλέπεται στις διατάξεις του ΚΑΔ ενώ η διαδικασία, τα πλεονεκτήματα και τα αποτελέσματα του οποίου στην επίλυση διαφορών του CAS αποτυπώνονται αναλυτικά κατωτέρω στο οικείο κεφάλαιο της παρούσας¹⁷⁷.

175. Παναγιωτόπουλος (2006), 176.

176. Άρθρο R 59 ΚΑΔ.

177. Κεφάλαιο Β, παρ. 4.2.

5. Το ad hoc τμήμα του Δ.Δ.Α. για τους Ολυμπιακούς Αγώνες

Η ανάπτυξη του CAS στη δεκαετία του '90 στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό και στη σύνδεσή του με το μεγαλύτερο αθλητικό γεγονός του πλανήτη, τους Ολυμπιακούς Αγώνες¹⁷⁸. Η διεθνής αθλητική κοινότητα κατανόησε την ανάγκη ακόμα ταχύτερης επίλυσης διαφορών με χαρακτήρα τελεσίδικο (επειδή π.χ. «η κούρσα των 100 μ. μια φορά μπορεί να γίνει στους Ο.Α. και δεν μπορεί να αναμένει την έκδοση τελεσίδικης απόφασης»)¹⁷⁹, ταχύ (επειδή οι διαφορές προκύπτουν μέχρι και την ημέρα διεξαγωγής ενός αγώνα) και εξειδικευμένο (από νομικούς με γνώση της σχετικής νομοθεσίας και των αρχών του αθλητικού κινήματος)¹⁸⁰.

Το 1996, εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων στην Atlanta, το Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικής Διαιτησίας δημιούργησε ένα ad hoc τμήμα με αποστολή την τελεσίδικη απόφαση των αθλητικών διαφορών που εγείρονται στους Ολυμπιακούς Αγώνες¹⁸¹.

Ο αποκλεισμός των εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων υπέρ του ΔΔΑ. προβλέπεται στην αίτηση συμμετοχής των αθλητών ή και ομάδων προς την Οργανωτική Επιτροπή των Ολυμπιακών Αγώνων, όπου συμπεριλαμβάνεται ρητός όρος συμμόρφωσης του συμμετέχοντα προς τις ρυθμίσεις του Ολυμπιακού Χάρτη σχετικά με τη Διαιτησία ενώπιον του ΔΔΑ. Η δήλωση αυτή έχει ως ακολούθως: «Προς το συμφέρον ταχείας και εξειδικευμένης επίλυσης όλων των διαφορών που εγείρονται σε σχέση με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, παραιτούμαι με την παρούσα από κάθε δικαίωμα να αρχίσω διαδικασία σε Δικαστήριο σε σχέση με οποιαδήποτε παρόμοια διαφορά, ή να ασκήσω έφεση, αναψηλάφηση ή ανακοπή σε οποιοδήποτε Εθνικό Δικαστήριο ή άλλη Δικαστική Αρχή σε βάρος οποιασδήποτε δικαστικής απόφασης του Δ.Δ.Α.». Εξάλλου, σχετικός όρος υφίσταται και στη σύμβαση ανάθεσης των Ολυμπιακών Αγώνων μεταξύ ΔΟΕ και φιλοξενούσας πόλης διεξαγωγής¹⁸².

178. *John de Mestre & Co*, CAS – The Court of Arbitration for Sport, <http://fulltext.ausport.gov.au/fulltext/2000/law/jdmcas.pdf>, 2. *Leaver*, The CAS ad hoc division at the Salt Lake City Winter Olympic Games 2002, ISLJ 2002, 48. *Di Pietro*, The Ad hoc division of the CAS at the Athens 2004 Olympic Games, ISLJ 2005, 23. *Rigozzi*, L'arbitrage international en matiere de sport, 2005, 301.

179. *Ζαγκλής*, Το Ad Hoc τμήμα του CAS στους Ολυμπιακούς Αγώνες: πρόσφατες νομολογιακές εξελίξεις σε ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου, Αθλητικός Νόμος – Lex Sportiva, 2008, 306.

180. *McLaren*, A new order: athletes' rights and the Court of Arbitration for Sport at the Olympic Games, *Olympika: the International Journal of Olympic Studies* VII, 1998, 17. *Swaar*, Tribunal Arbitral du Sport, 1st International Congress on Sports Law, 1992, 434.

181. *Bitting*, «Mandatory, binding arbitration for Olympic athletes: Is the process better or worse for Job Security?», CAS 1984 – 2004, 371 (πρώτη δημοσίευση το έτος 1998).

182. *Κουτρούλης*, Η σύμβαση φιλοξενούσας πόλης για τους Ολυμπιακούς Αγώνες της XXVIII Ολυμπιάδας το έτος 2004, ΕΔΔ 2003, 209 επ. *Μαλάτος* (2010), 767 επ.

Η έδρα του τμήματος είναι η Λωζάννη, αν και εξ ορισμού οι Διαιτητικοί Σχηματισμοί ασκούν τα καθήκοντά τους στην οικοδέσποινα πόλη των Ολυμπιακών Αγώνων όπου και εγκαθίστανται.

Το Πάνελ αποτελείται από τρία μέλη Δικαστών, επιλεγμένα από την ειδική λίστα δικαστών του CAS, με δυνατότητα του Προέδρου να διορίζει ένα μόνο διαιτητή¹⁸³.

Το ad hoc διαιτητικό Δικαστήριο ακολουθεί ως δίκαιο της διαιτητικής διαδικασίας το ελβετικό δίκαιο¹⁸⁴, ενώ εφαρμοστέο δίκαιο¹⁸⁵ είναι η Ολυμπιακή Χάρτα, οι σχετικοί με το αγώνισμα κανονισμοί, οι γενικές αρχές του δικαίου και εκείνοι οι κανόνες που μπορεί να μην αποτελούν κρατικό δίκαιο αλλά ανήκουν στην *lex sportiva*¹⁸⁶.

6. Εκτελεσιμότητα αποφάσεων του Δ.Δ.Α.

Το ζήτημα που απασχόλησε τη θεωρία και τη νομολογία αφορά το ζήτημα της εκτελεσιμότητας των αποφάσεων του CAS. Η νομολογία των Ελληνικών Δικαστηρίων ερμηνεύοντας τις σχετικές διατάξεις του ΚΠολΔ¹⁸⁷ έχει δεχτεί ότι η απόφαση αλλοδαπού διαιτητικού οργάνου ή Δικαστηρίου, ακόμα και προσωρινή Διαταγή, για να αναγνωριστεί ως τίτλος εκτελεστός θα πρέπει να ακολουθηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία αναγνώρισης του ΚΠολΔ¹⁸⁸.

Κατά συνέπεια, για να έχει η απόφαση του CAS αναγνωρισμένη ισχύ και να μπορεί να εκτελεστεί εντός των ορίων της Ελληνικής Επικράτειας, θα πρέπει προηγουμένως να κηρυχθεί στην Ελλάδα εκτελεστή από το αρμόδιο ελληνικό Δικαστήριο, δηλαδή από το Μονομελές Πρωτοδικείο, που δικάζει με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας¹⁸⁹. Αλλοδαπή απόφαση που πρόκειται να κηρυχθεί εκτελεστή στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι αντίκειται στη δημόσια τάξη αν τηρώντας απλά κάποια αποδεικτική διαδικασία εκδίδεται απόφαση διαφορετική από αυτή που θα εκδιδόταν λαμβάνοντας υπόψη τους ημεδαπούς νομικούς κανόνες ή εφαρμόζοντας ουσιαστικές διατάξεις διαφορετικές απ' αυτές του ημεδαπού ουσιαστικού δικαίου.

183. Άρθρο 11 Court of Arbitration of Sports/ Arbitration Rules for the XVII Asian games in Incheon.

184. *Nafziger*, Arbitration of rights and obligations in the international sports arena, Sports and Fundamental Guarantees, 7th International Congress on Sports Law 2003, 593.

185. Άρθρο 17 Court of Arbitration of Sports/ Arbitration Rules for the XVII Asian games in Incheon · *Beloff*, The CAS Ad hoc division at the games of the XXVIII Olympiad in Athens, ISLR 2005, 9.

186. *Παναγιωτόπουλος* (2006), 190.

187. Άρθρα 904, 905 ΚΠολΔ.

188. ΑΠ 2273/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΕφΠειρ 30/2012, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΕφΑθ 4332/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΕφΑθ 29/2010, ΕφΑΔ 2010, 725 · ΕφΠειρ 738/2010, ΕΝΔ 2010, 438 · ΜΠρΘεσ 17144/2012, ΕΠολΔ 2012, 764 · ΜΠρΘηβ 160/2010, ΝοΒ 2011, 94 · ΜΠρΚικ 368/2010, ΕφΑΔ 2010, 1370.

189. *Κουσουλής* (2004), 281 επ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ - Η ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

1. Εισαγωγή – Ιστορικά στοιχεία

Τα τελευταία έτη παρατηρείται η βαθμιαία προώθηση του στόχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη των εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών.

Η διαδικασία της διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πέρασε από πολλά στάδια προτού καταλήξει στην Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου. Η Κοινότητα έθεσε ως στόχο την διατήρηση και την ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης εντός του οποίου εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

Προς εξυπηρέτηση του σκοπού αυτού η Ε.Ε. θέλησε να θεσπίσει μεταξύ άλλων μέτρα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, τα οποία είναι αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Έτσι, τον Οκτώβριο του 1999, στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Τάμπερε, κλήθηκαν τα Κράτη – Μέλη να παραθέσουν ιδέες και σκέψεις ως προς τη δημιουργία πλαισίου εναλλακτικής εξωδικαστικής διαδικασίας.

Το Μάιο του 2000 το Συμβούλιο υιοθέτησε τις σκέψεις και συμπεράσματα για τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών στο Αστικό και Εμπορικό Δίκαιο, διαπιστώνοντας ότι η ανάπτυξη του τομέα αυτού θα οδηγούσε στην βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη.

Τον Απρίλιο του 2002 η επιτροπή παρουσίασε την Πράσινη βίβλο σχετικά με τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών στο Αστικό και Εμπορικό δίκαιο, ενώ ξεκίνησε η διαβούλευση για τη διασφάλιση της καλύτερης πρόσβασης στη δικαιοσύνη η οποία κατέληξε στην αποδοχή ότι η δημιουργία χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, θα πρέπει να περιλαμβάνει την πρόσβαση στις δικαστικές καθώς και τις εξωδικαστικές μεθόδους επίλυσης διαφορών.

Στο πλαίσιο αυτό εκδόθηκε η Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21.05.2008, η οποία εν τέλει ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο με το Ν. 3898/2010, με τον οποίο εισήχθη για πρώτη φορά στην Ελλάδα ο θεσμός της διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

2. Βασικά χαρακτηριστικά διαμεσολάβησης

Η διαμεσολάβηση είναι ο πλέον διαδεδομένος τρόπος εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (Alternative Dispute Resolution – ADR)¹⁹⁰ βρισκόμενη στην καρδιά αυτών. Αν επιχειρούσαμε να δώσουμε έναν ορισμό για τη διαμεσολάβηση θα θεωρούσαμε ότι

190. *Carrol/Dixon*, The International Construction Law Review, 1990, 436.

είναι η διαδικασία στην οποία διάδικοι υποστηρίζονται από τρίτο, έναν μεσολαβητή, εξωδικαστικά, προκειμένου να επιλύσουν μια αντιδικία συναινετικά¹⁹¹.

Η διαμεσολάβηση διαπνέεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τα οποία προσδιορίζουν τον «εναλλακτικό» και «εξωδικαστικό» χαρακτήρα της¹⁹². Συγκεκριμένα:

- **Εμπιστευτικότητα**

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της διαμεσολάβησης που επιτρέπει την ομαλή εξέλιξη της σχετικής διαδικασίας είναι η εμπιστευτικότητα της. Ό,τι συμβαίνει στο χώρο όπου διεξάγεται η διαμεσολάβηση «μένει εκεί»¹⁹³. Η μη τήρηση πρακτικών ή άλλων δημοσίων αρχείων αποτελεί αυστηρή προϋπόθεση της διεξαγωγής της, ενώ και η χρήση δηλώσεων, προτάσεων ή θέσεων που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης ως αποδεικτικών στοιχείων σε μεταγενέστερη φάση ενώπιον των δικαστηρίων, απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Το στοιχείο αυτό της εχεμύθειας, αποτελεί θεμελιώδες γνώρισμα της διαμεσολαβητικής διαδικασίας και προβλέπεται ρητώς τόσο από τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Δεοντολογίας για τους διαμεσολαβητές, όσο αναφορικά με το εσωτερικό δίκαιο, και στο άρθρο 10 του Ν.3898/2010. Η αιτιολογική έκθεση του νόμου ρητώς ορίζει ότι « Για να επιτύχει η διαμεσολάβηση, ο διαμεσολαβητής, τα μέρη και οποιοσδήποτε συμμετέχει σε διαδικασία διαμεσολάβησης πρέπει να είναι ελεύθεροι να εξετάσουν και να κατανοήσουν τα πραγματικά περιστατικά και τα αίτια της διαφοράς. [...] Αν κάποιος από τα μέρη έχει φόβο ή ενδοιασμούς, να αναφέρει εμπιστευτικά στοιχεία για την υπόθεσή του, μειώνονται, όπως έχει καταδειχθεί στην πράξη, οι πιθανότητες επιτυχούς εκβάσεως της διαμεσολάβησης. Για τον λόγο αυτόν, με τις διατάξεις του άρθρου 10 θεσπίζονται διαδικαστικοί κανόνες που παρέχουν εχέγγυα τήρησης της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών που θα γίνουν γνωστές είτε στον διαμεσολαβητή είτε στο άλλο μέρος [...]». Η εμπιστευτικότητα επιτρέπει στα μέρη να «ανοιχθούν», να δράσουν και να σκεφτούν δημιουργικά, να γεννήσουν ιδέες και λύσεις που υπό άλλες συνθήκες δεν θα είχαν προταθεί, ενδεχομένως δε ούτε καν σκεφθεί¹⁹⁴.

191. Βλ. *The CEDR Mediator Handbook*, 2004⁴, 26 “mediation is a flexible process conducted confidentially in which a neutral person actively assists parties in working towards a negotiated agreement of a dispute or difference, with the parties in ultimate control of the decision to settle and the terms of resolution”.

192. *Redfern/Hunter*, *Law and practice of International Commercial Arbitration*, 1999³, 1επ.

193. *Rovine*, *Contemporary issues in international arbitration and mediation*, 2007, 273

194. *Μαναράκης*, *Αθλητική Διαμεσολάβηση – Η διεθνής εμπειρία*, Εισήγηση στο πλαίσιο της Ημερίδας «*Διαμεσολάβηση και Επιχειρηματικότητα*», 2014, 2.

- **Έκφραση αληθινής βούλησης**

Η διαμεσολάβηση δεν είναι υποχρεωτική για τα μέρη αλλά αποτελεί έκφραση της αληθινής βούλησης και ιδιωτικής πρωτοβουλίας αυτών. Έτσι, η επιλογή της εναλλακτικής οδού της διαμεσολάβησης γίνεται από τα μέρη ως η πλέον προσήκουσα για την επίλυση της ιδιωτικής διαφοράς, χωρίς, σε κάθε περίπτωση αυτό να σημαίνει ότι η προσφυγή στη δικαιοσύνη είτε αποκλείεται είτε παρεμποδίζεται¹⁹⁵.

- **Εξουσία των μερών**

Οι παριστάμενοι, για λογαριασμό των μερών σε περίπτωση που αυτά δεν παρίστανται αυτοπροσώπως, πρέπει να έχουν ρητή εξουσία επίλυσης της διαφοράς με τρόπο δεσμευτικό για τον ή τους εντολείς τους.

- **Ουδετερότητα και αμεροληψία του διαμεσολαβητή**

Ο διαμεσολαβητής είναι ουδέτερος και αμερόληπτος. Δεν πρέπει να συνδέεται, ούτε να εξαρτάται με οποιοδήποτε τρόπο από τα μέρη. Ο διαμεσολαβητής δεν είναι μέρος της διαφοράς, δεν είναι δικαστής, ούτε διαιτητής. Δεν θα εκδώσει απόφαση, ούτε θα προτείνει λύσεις. Βρίσκεται εκεί με μοναδικό σκοπό να βοηθήσει, με την εμπειρία και τις ικανότητές του, τα μέρη να βρουν εκείνα τη δική τους λύση στη διαφορά τους.

- **Συντονιστικός χαρακτήρας διαμεσολαβητή**

Τη διαδικασία συντονίζει τρίτο πρόσωπο, ο διαμεσολαβητής, ο οποίος επιλέγεται από τα μέρη και δεν είναι ούτε δικαστής, ούτε διαιτητής. Σύμφωνα με το Ελληνικό δίκαιο¹⁹⁶ διαμεσολαβητής σε εσωτερικού δικαίου διαφορά μπορεί να είναι μόνο δικηγόρος με κατάλληλη εκπαίδευση, εμπειρία και πιστοποίηση από τον αρμόδιο φορέα πιστοποίησης¹⁹⁷.

- **Μη δεσμευτικότητα της διαδικασίας μέχρι τη συμφωνία**

Τέλος, χαρακτηριστικό της διαμεσολάβησης είναι η μη δεσμευτικότητα της διαδικασίας μέχρι την υπογραφή του συμφωνητικού επίλυσης της διαφοράς (εφόσον επιτευχθεί), το οποίο και μόνο δεσμεύει τα μέρη. Οτιδήποτε λέγεται, προτείνεται, αντιπρο-

195. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 3898/2010 η προσφυγή στη διαμεσολάβηση γίνεται α) με σχετική συμφωνία, β) με πρόταση του δικαστηρίου η οποία σε περίπτωση που γίνει δεκτή από τους διαδίκους συνεπάγεται αναβολή της υπόθεσης σε δικάσιμο μετά την πάροδο τριμήνου, γ) με διαταγή από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους, δ) αν επιβάλλεται υποχρεωτικά από το νόμο.

196. Σε διασυνοριακή διαφορά, ο διαπιστευμένος διαμεσολαβητής που επιλέγεται από τα μέρη δεν είναι υποχρεωτικό να έχει τη δικηγορική ιδιότητα.

197. Σχετικά με τους φορείς κατάρτισης βλ. άρθρο 5 Ν.3898/2010 ως και ΠΔ 123/2011.

τείνεται στα πλαίσια της διαδικασίας της διαμεσολάβησης (πριν την επίτευξη συμφωνίας και την υπογραφή του συμφωνητικού) δεν δεσμεύει τα μέρη.

3. Τακτικές διαμεσολάβησης

Στην περίπτωση κατά την οποία τα μέρη επιθυμούν πράγματι να προσέλθουν στη διαμεσολάβηση και να αποφύγουν κάθε είδους παρελκυστική τακτική, με πνεύμα θετικό και ειλικρινή διάθεση να συμπορευτούν στη διαδρομή εξωδικαστικής επίλυσης της διαφοράς τους, τότε ενεργοποιείται ο μηχανισμός προσέγγισης που θα πρέπει να διαθέτει ο αμερόληπτος και ουδέτερος διαμεσολαβητής.

Ο μηχανισμός αυτός στηρίζεται στις μεθόδους διαπραγμάτευσης που διαθέτει ο μεσολαβητής για το κοινό όφελος, δηλαδή:

- Ο διαχωρισμός των προσώπων από τη διαφορά («separate people from the problem»), και έτσι να αποφύγουν τις παρεξηγήσεις που προκαλούν οι προσωπικές και εξ ορισμού υποκειμενικές απόψεις για το άλλο μέρος και να προσπαθήσουν να καταλάβουν τις πραγματικές αιτίες του προβλήματος,
- η εστίαση στα συμφέροντα των μερών και όχι στις θέσεις που διατυπώνουν («focus on interests, not positions»), ώστε, διαβάζοντας ανάμεσα στις γραμμές, να προσδιορίσει τα ακριβή αίτια της διαφοράς και τους αληθινούς στόχους των μερών,
- Να δημιουργούν εναλλακτικές με σκοπό το κοινό κέρδος («invent options for mutual gain»),
- Να επιμένουν στη χρήση αντικειμενικών κριτηρίων («insist on using objective criteria») ώστε να φτάνουν σε μια δίκαιη συμφωνία.

4. Η εφαρμογή του θεσμού της διαμεσολάβησης στο αθλητικό δίκαιο

Ως έχει καταστεί ήδη φανερό το γεγονός ότι ο αθλητισμός αποτελεί μια δραστηριότητα που κινείται πολυεπίπεδα και άπτεται σχεδόν όλων των τομέων δικαίου, περιπλέκει τον προβληματισμό μας ως προς τον τρόπο επίλυσης των αθλητικών διαφορών και δη, μέσω ενός εναλλακτικού εξωδικαστικού μηχανισμού.

Σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον αθλητισμό¹⁹⁸, περιλαμβάνει «όλες τις μορφές σωματικής δραστηριότητας, οι οποίες, μέσω περιστασιακής ή οργανωμένης συμμετοχής, έχουν στόχο την έκφραση ή τη βελτίωση της φυσικής κατάστασης και πνευματικής υγείας, δημιουργώντας κοινωνικές σχέσεις ή επιτυγχάνοντας επιδόσεις σε αγώνες όλων των επιπέδων».

198. COM (2007) 391 τελικό, υποσ. 2.

4.1. Οριοθέτηση περιπτώσεων υπαγωγής στο Ν. 3898/2010

Στο ισχύον εθνικό νομοθετικό πλαίσιο, δεν υφίσταται νομοθετική διάταξη η οποία να εδραιώνει ένα πλαίσιο εφαρμογής της εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών στο αθλητικό δίκαιο μέσω του θεσμού της διαμεσολάβησης, δεδομένου ότι ο ισχύων αθλητικός νόμος ψηφίσθηκε το έτος 1999, όταν ο θεσμός ήταν σχεδόν άγνωστος στο ελληνικό νομικό σύστημα, ενώ οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις δεν ασχολήθηκαν με το εν λόγω ζήτημα.

Ο νόμος 3898/2010 ενσωματώνοντας την σχετική Οδηγία 2008/52/EK εισάγει, ως προείπαμε, το θεσμό της διαμεσολάβησης στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις στη χώρα μας. Το ερώτημα που τίθεται έγκειται στο αν είναι δυνατόν οι αθλητικές διαφορές να υπαχθούν, ελλείψει ειδικότερου νόμου, στο πλαίσιο που θέτει ο Ν. 3898/2010. Επιπροσθέτως, διευρύνοντας τον προβληματισμό, είναι όλες οι αθλητικές διαφορές δεκτικές διαμεσολάβησης; Είναι π.χ. δυνατόν να λυθεί «διαμεσολαβητικά» μια διαφορά φαρμακοδιέγερσης – ντόπινγκ ή μια διαφορά για την εγκυρότητα ενός τέρματος;

Για να δοθεί απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα θα πρέπει να κατανοήσουμε ότι «οι περί τον αθλητισμό διαφορές δεν είναι όλες ίδιες». Θεωρούμε ότι μεθοδολογικά και για τη συστηματοποίηση της σκέψης πρόσφορο κρίνεται να υπενθυμίσουμε την κατηγοριοποίηση των αθλητικών διαφορών ως αυτές αναλύθηκαν εκτενώς στην παράγραφο 3 του Κεφαλαίου Α.

Αναλυτικότερα, οι αθλητικές διαφορές διακρίνονται στις διαφορές τεχνικού χαρακτήρα, δηλαδή α) αυτές που αφορούν τους κανόνες παιδιάς¹⁹⁹, β) τις διαφορές διοικητικού χαρακτήρα, οι οποίες προκύπτουν κυρίως από την παραβίαση της αθλητικής νομοθεσίας, γ) τις διαφορές πειθαρχικού χαρακτήρα που αφορούν είτε την παραβίαση κανόνων παιδιάς είτε οργανωτικών κανόνων αθλητικής ή κρατικής προέλευσης και δ) τις διαφορές οικονομικού χαρακτήρα²⁰⁰, δηλαδή αυτών που προκύπτουν από τις οικονομικές σχέσεις των υποκειμένων. Κατά συνέπεια, προδήλως προκύπτει ότι οι διοικητικές διαφορές δεν δύνανται να υπαχθούν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου. Κατά την άποψη του γράφοντος ούτε οι πειθαρχικές διαφορές εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου. Εδώ για παράδειγμα εντάσσονται διαφορές που αφορούν υποθέσεις φαρμακοδιέγερσης (doping)²⁰¹ για τις οποίες τόσο ο εθνικός νομοθέτης όσο και τα διεθνή διαιτητικά όργανα διατηρούν αυστηρότατη στάση, με σκοπό τον εξοβελισμό των ουσιών οι οποίες βλάπτουν τον πυρήνα του αθλητισμού. Επί της ουσίας, οι διαφορές αυτές δεν είναι δεκτικές διαμεσολάβησης λόγω του σκοπού της «ειδικής και γενικής πρό-

199. Τους τεχνικούς κανόνες κάθε αθλήματος.

200. Μαλάτος (2010) 731.

201. ΣΤΕ 467/2002, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ληψης» τον οποίο εξυπηρετούν οι πειθαρχικές ποινές με στόχο την διασφάλιση της σωστής συμπεριφοράς των αθλητών και τη χρηστή καλλιέργεια του αθλητισμού.

Οι «αμιγώς αθλητικές διαφορές», οι κανόνες παιδιάς, δεν είναι δεκτικές διαμεσολάβησης διότι εκφεύγουν της εξουσίας διαθέσεως των μερών, διότι κριτής δεν είναι τα μέρη οι δύο αντίπαλες ομάδες ή οι αθλητές αλλά ένα τρίτο πρόσωπο, ο διαιτητής. Συνεπώς η διαμεσολάβηση στο πεδίο αυτό θα είναι άνευ αντικειμένου²⁰².

Εντούτοις, παρά τα ανωτέρω, φρονούμε ότι στο πεδίο των οικονομικών διαφορών, το οποίο ταλανίζει τον αθλητισμό και απασχολεί το μεγαλύτερο εύρος του αθλητικού δικαιοδοτικού μηχανισμού ο θεσμός της διαμεσολάβησης δύναται να παράσχει λύσεις και να αποφορτίσει την αθλητική δικαιοσύνη. Στο οικονομικό πεδίο υπάγονται κατεξοχήν οι διαφορές που μπορούν να αποτιμηθούν σε χρήμα όπως διαφορές που σχετίζονται με εργασιακά θέματα των αθλητών, προπονητών, μάνατζερ και λοιπών συνδεδεμένων με τον αθλητισμό προσώπων, πνευματικά δικαιώματα, εμπορικές συμβάσεις όπως π.χ. συμβάσεις χορηγίας, ειδικότερα θέματα όπως το ambush marketing κ.α. Επομένως, οι διαφορές αυτές είναι επιδεκτικές διαμεσολάβησης καθώς τα μέρη μπορούν να εκμεταλλευτούν στο έπακρο τα προτερήματα του θεσμού. Επιπροσθέτως, εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής του Ν. 3898/2010 δεδομένου ότι τα μέρη διαθέτουν σαφώς την εξουσία διαθέσεως του αντικειμένου της διαφοράς.

4.2. Η Διαμεσολαβητική διαδικασία στο ΔΔΑ (CAS)

Όπως προαναφέραμε ανωτέρω, το ΔΔΑ εκτός από τη διαιτητική διαδικασία απονομής αθλητικής δικαιοσύνης διαθέτει επίσης, στα αντίδικα μέρη, το θεσμό της διαμεσολάβησης ως μέσο εξωδικαστικής επίλυσης της διαφοράς τους.

Ο θεσμός της διαμεσολάβησης στο ΔΔΑ είναι μία διαδικασία με μη δεσμευτικό και ανεπίσημο χαρακτήρα με την οποία το κάθε μέρος με τη βοήθεια του μεσολαβητή και πάντοτε κινούμενο με έρεισμα την καλή πίστη επιχειρεί να λύσει την αθλητική διαφορά.

4.2.1. Αντικείμενο διαμεσολάβησης

Ο κανονισμός διαμεσολάβησης του CAS στο πρώτο άρθρο προσδιορίζει το εύρος των διαφορών που είναι δεκτικές διαμεσολάβησης. Συγκεκριμένα, ορίζει: «*Η διαμεσολάβηση του TAS/CAS προσφέρεται, κατ' αρχήν, για την επίλυση των διαφορών που υπάγονται στην τακτική διαιτητική διαδικασία. Διαφορές σχετιζόμενες με πειθαρχικά θέματα, όπως ζητήματα φαρμακοδιέγερσης (doping), στημένους αγώνες και διαφθορά αποκλείονται από τη διαμεσολάβηση του TAS/CAS. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώ-*

202. Μαναράκης, Διαμεσολάβηση στον Αθλητισμό, ΔΕΕ 2012, 417.

σεις, όταν οι περιστάσεις το απαιτούν και τα μέρη συμφωνούν ρητά, διαφορές συνδεδεμένες με άλλα πειθαρχικά θέματα μπορούν να υποβληθούν στη διαμεσολάβηση του TAS/CAS».

Κατά συνέπεια, στη διαμεσολάβηση του ΔΔΑ δεν μπορούν να υπαχθούν:

- οι διαφορές που εκδικάζονται στο πλαίσιο της κατ' έφεση διαιτητικής διαδικασίας, δηλαδή οι προσφυγές κατά αποφάσεων ομοσπονδιών, ενώσεων ή άλλων σχετιζόμενων με τον αθλητισμό οργάνων, στο πλαίσιο της οποίας το TAS/CAS λειτουργεί ως δευτεροβάθμιο όργανο,
- οι πειθαρχικές υποθέσεις που αφορούν ζητήματα φαρμακοδιέγερσης (doping), στημένους αγώνες και διαφθορά.

Αντίθετα, στη διαμεσολάβηση μπορούν να υπαχθούν διαφορές που υπάγονται στην τακτική διαδικασία, δηλαδή διαφορές εμπορικού χαρακτήρα και όχι πειθαρχικού χαρακτήρα (π.χ. doping).

4.2.2. Έναρξη της διαδικασίας

Η εκκίνηση της διαδικασίας τελείται με τη με την αποστολή της αιτήσεως διαμεσολάβησης ενός από τους διαδίκους, την κοινοποίηση στον έτερο των διαδίκων και την καταβολή του δικαστικού τέλους. Η αίτηση απαιτείται να περιλαμβάνει α) τα στοιχεία των αντιδίκων και των εκπροσώπων τους, β) αντίγραφο της συμφωνίας διαμεσολάβησης και γ) μία σύντομη περίληψη της διαφοράς²⁰³.

Σημειωτέον, πως η προβλεπόμενη από τον Κανονισμό διαδικασία είναι μη δεσμευτική για τα μέρη, τα οποία δύνανται με αμοιβαία συμφωνία να την καθορίσουν όπως αυτά επιθυμούν²⁰⁴.

4.2.3. Διορισμός διαμεσολαβητών

Το Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικής Διαιτησίας δημοσιεύει τη λίστα με τους διαμεσολαβητές για τετραετή και ανανεώσιμη θητεία. Σήμερα η λίστα αυτή απαρτίζεται από εξήντα έξι (66) πρόσωπα. Προτού αναλάβουν καθήκοντα οι διαμεσολαβητές υπογράφουν δήλωση με την οποία υπόσχονται ότι θα εκτελέσουν τα καθήκοντά τους με αντικειμενικότητα και ανεξαρτησία, εναρμονιζόμενοι με τα όσα ορίζουν οι διατάξεις του ΚΑΔ και του Κανονισμού διαμεσολάβησης²⁰⁵.

Ο διαμεσολαβητής κατ' αρχήν ορίζεται από τα μέρη. Μόνο στην περίπτωση στην οποία αυτά δεν συμφωνήσουν ως προς το πρόσωπο του διαμεσολαβητή, ο Πρό-

203. Άρθρο 4 Κανονισμού Διαμεσολάβησης CAS.

204. Άρθρο 3 Κανονισμού Διαμεσολάβησης CAS.

205. Άρθρο 5 Κανονισμού Διαμεσολάβησης CAS.

εδρος του ΔΔΑ σε συνεννόηση με τα μέρη διορίζει το πρόσωπο του διαμεσολαβητή που θα επιληφθεί της διαφοράς. Ο Κανονισμός θεμελιώνει την υποχρέωση του διαμεσολαβητή πριν την έναρξη του έργου του να αποκαλύψει τυχόν γεγονότα ή περιστάσεις που τυχόν διασαλεύουν την αμεροληψία και την ανεξαρτησία του²⁰⁶.

Τέλος, στην περίπτωση που είτε κάποιος από τα μέρη έχει αντιρρήσεις για τον ορισμό του διαμεσολαβητή είτε ο ίδιος ο διαμεσολαβητής θεωρεί πως δεν δύναται να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις και να φέρει εις πέρας το έργο του, ο Κανονισμός ορίζει ότι είναι απαραίτητη η ενημέρωση του Προέδρου του ΔΔΑ²⁰⁷.

4.2.4. Διεξαγωγή της διαμεσολάβησης

Ο τρόπος διεξαγωγής της διαμεσολάβησης καθορίζεται, όπως προείπαμε, κατ' αρχήν από τους ίδιους του διαδίκους και μόνο σε έλλειψη αμοιβαίας συμφωνία καθορίζεται από το μεσολαβητή. Ο τελευταίος, το συντομότερο δυνατό, καθορίζει τον τρόπο και το χρονοδιάγραμμα για την υποβολή από τους διαδίκους στον μεσολαβητή και στον αντίδικο μιας σύντομης εκθέσεως της διαφοράς που θα περιλαμβάνει:

- Μια συνοπτική περιγραφή των πραγματικών περιστατικών και των νομικών επιχειρημάτων καθώς επίσης και τα ζητήματα στα οποία θα κληθεί να δώσει λύση ο μεσολαβητής και
- Αντίγραφο του συμφωνητικού διαιτησίας.

Αρωγοί στην προσπάθεια του διαμεσολαβητή να επιλύσει τη διαφορά και να επιτύχει άμβλυνση των αντιθέσεων απαιτείται να είναι τα μέρη, τα οποία οφείλουν, κατά τον Κανονισμό, να λειτουργούν καλοπίστως και σε συνεργασία με τον διαμεσολαβητή. Στο πλαίσιο των καθηκόντων του, ο μεσολαβητής μπορεί να κάνει υποδείξεις στα μέρη και να τα συναντά κατ' ιδίαν, αν το θεωρεί σκόπιμο.

Στόχος του διαμεσολαβητή είναι να προωθήσει την επίλυση της διαφοράς κινούμενος σε τρεις άξονες:

- A) Να προσδιορίσει τα ζητήματα τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς.
- B) Να διευκολύνει τη συζήτηση των ζητημάτων από τα μέρη και
- Γ) Να προτείνει λύσεις.

²⁰⁶. Παναγιωτόπουλος (2010), 180 επ.

²⁰⁷. Άρθρο 5 Κανονισμού Διαμεσολάβησης CAS.

Κύριο χαρακτηριστικό της διαμεσολαβητικής διαδικασίας που επαναλαμβάνεται και αποτελεί κατευθυντήρια γραμμή του Κανονισμού Διαμεσολάβησης του CAS είναι η αρχή της εμπιστευτικότητας η οποία πρέπει να διέπει την διαδικασία. Απαγορεύεται σε κάθε πρόσωπο που λαμβάνει μέρος στη διαδικασία να αποκαλύψει σε τρίτους πληροφορίες που έλαβε κατά τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, με την επιφύλαξη της εκ του νόμου υποχρεώσεώς του. Κατά συνέπεια, και ο ίδιος ο διαμεσολαβητής απαγορεύεται να αποκαλύψει πληροφορίες που έλαβε από τους διαδίκους παρά μόνο με τη συναίνεσή τους. Το γεγονός αυτό εξάλλου είναι απολύτως λογικό καθώς αντίθετη πρόβλεψη θα έθιγε τα θεμέλια του διαμεσολαβητικού θεσμού, δηλαδή της αρχής της εχεμύθειας, η οποία ωθεί τα μέρη στην αποκάλυψη των στοιχείων της υποθέσεως και καθιστά τον διαμεσολαβητή απόλυτο γνώστη των ζητημάτων ώστε να επιτευχθεί το σκοπούμενο συμβιβαστικό αποτέλεσμα.

Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων δεν κρατούνται πρακτικά κανενός τύπου, ενώ όλα τα έγγραφα που κατατέθηκαν για τους σκοπούς της μεσολάβησης θα πρέπει να επιστραφούν αμέσως μόλις τερματιστεί η μεσολάβηση χωρίς να διατηρηθεί κανένα έγγραφο τους. Τα μέρη άλλωστε δεν μπορούν να επικαλεστούν σε οποιαδήποτε διαιτητική ή δικαστική διαδικασία²⁰⁸:

- Απόψεις ή προτάσεις που διατυπώθηκαν από κάποιο μέρος με σκοπό την πιθανή επίλυση της διαφοράς,
- Οποιαδήποτε παραδοχή ή ομολογία του αντιδίκου κατά της μεσολαβητικής διαδικασίας,
- Έγγραφα, σημειώσεις ή άλλες πληροφορίες αποκτήθηκαν κατά τη μεσολάβηση,
- Προτάσεις ή απόψεις του μεσολαβητή και
- Το γεγονός ότι ο αντίδικος επέδειξε ή όχι προθυμία για την αποδοχή κάποιας πρότασης.

4.2.5. Τερματισμός της διαδικασίας

Κάθε συμμετέχον μέρος της διαδικασίας δύναται, κατ' αρχήν, να τη σταματήσει σε οιοδήποτε χρονικό σημείο. Περαιτέρω, η μεσολάβηση τερματίζεται²⁰⁹:

- Με την υπογραφή του διακανονισμού από τα μέρη,
- Με έγγραφη δήλωση του μεσολαβητή ότι οποιαδήποτε περαιτέρω προσπάθεια δεν θα έχει αποτέλεσμα,

208. Άρθρο 10 Κανονισμού Διαμεσολάβησης CAS.

209. Άρθρο 11 Κανονισμού Διαμεσολάβησης CAS.

- Με έγγραφη δήλωση οποιουδήποτε διαδίκου σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας ότι οι διαδικασίες μεσολάβησης τερματίζονται .
- Όταν ένα από τα μέρη αρνούνται να αποπληρώσουν τις δικαστικές δαπάνες, όπως αυτές προβλέπονται από το άρθρο 14 του Κανονισμού.

Τα μέρη μπορούν να καταφύγουν σε διαιτησία οποτεδήποτε πριν την επίτευξη συμφωνίας, αρκεί να έχει συναφθεί συμφωνητικό διαιτησίας ή κάτι τέτοιο προβλέπεται στη συμφωνία μεσολάβησης. Σε περίπτωση ανεπιτυχούς έκβασης της μεσολάβησης, ο μεσολαβητής δεν επιτρέπεται να ασκήσει τα καθήκοντα διαιτητή σε οποιαδήποτε διαιτητική διαδικασία αφορά την ίδια υπόθεση²¹⁰.

4.2.6. Ο διακανονισμός

Σε περίπτωση συμφωνίας των διαδίκων, ο διακανονισμός συντάσσεται από τον μεσολαβητή και υπογράφεται από τον ίδιο και τους διαδίκους. Οι τελευταίοι λαμβάνουν από ένα αντίγραφο και σε περίπτωση καταστρατήγησης του μπορούν να τον επικαλεστούν ενώπιον διαιτητικής ή δικαστικής αρχής. Αντίγραφο επίσης του διακανονισμού φυλάσσεται στα αρχεία της Γραμματείας του ΔΔΑ.

4.2.7. Εκτελεστότητα συμφωνίας των μερών

Μελετώντας το οικείο σκέλος του Κανονισμού διαμεσολάβησης του CAS διαπιστώνουμε ότι δεν υφίστανται διατάξεις οι οποίες να καθιστούν τη συμφωνία των μερών εκτελεστή, παρά το γεγονός ότι προβλέπεται λεπτομερώς κάθε άλλο στοιχείο σχετικό με τη λειτουργία της διαμεσολάβησης στο Δ.Δ.Α²¹¹.

4.2.8. Δικαστικές δαπάνες

Στο άρθρο 14 ορίζεται το προαπαιτούμενο της αποπληρωμής των δικαστικών δαπανών, κατά το οποίο τα μέρη βαρύνονται με ένα διοικητικό τέλος η μη καταβολή του οποίου επιφέρει την αναστολή των διαδικασιών.

4.2.9. Ανταπόκριση της διαμεσολάβησης του CAS

Μετά από δεκαπέντε περίπου έτη από τη λειτουργία του θεσμού της διαμεσολάβησης στο Δ.Δ.Α, βάσει των στατιστικών στοιχείων που παρέχει το CAS παρατηρείται ότι από το σύνολο των υποθέσεων που οδηγήθηκαν στη διαμεσολάβηση το 35%

²¹⁰. Άρθρο 13 Κανονισμού Διαμεσολάβησης CAS.

²¹¹. Για περαιτέρω ανάλυση του προβληματισμού βλ. παρ. 5.2. του παρόντος.

επιλύθηκαν με συμφωνία, το 37% κατέληξε στη διαιτησία και οι υπόλοιπες αποσύρθηκαν ή παραμένουν εκκρεμείς²¹².

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά τη λειτουργία του θεσμού για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα μόλις τριάντα οχτώ (38) αιτήσεις διαμεσολάβησης έχουν κατατεθεί. Ο αριθμός φαίνεται, και είναι, συγκριτικά με τις υποθέσεις που έχουν αχθεί στη διαιτησία, μικρός. Αυτό όμως δεν οφείλεται ούτε στη διαμεσολάβηση ούτε στο TAS/CAS, το οποίο προσφέρει υπηρεσίες διαμεσολάβησης. Οφείλεται στις διεθνείς αθλητικές ομοσπονδίες που ως μέσο επίλυσης των διαφορών προβλέπουν στα καταστατικά τους τη διαιτησία, την επιβάλλουν δε και στα μέλη τους ως όρο συμμετοχής τους σε αυτές.

Είναι χαρακτηριστικό ότι από το σύνολο των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών, ρήτρα διαμεσολάβησης ή για την ακρίβεια ρήτρα Med/Arb²¹³ (δηλαδή ρήτρα περί επίλυσης διαφορών με συνδυασμό διαμεσολάβησης και διαιτησίας) περιλαμβάνει μόνο το καταστατικό της Διεθνούς Ομοσπονδίας Τριάθλου.

4.3. Άλλοι οργανισμοί επίλυσης αθλητικών διαφορών

Ο εναλλακτικός τρόπος επίλυσης των αθλητικών διαφορών δεν έχει υιοθετηθεί μόνο από το Δ.Δ.Α., αλλά και αρκετοί άλλοι οργανισμοί έχουν υιοθετήσει τους μηχανισμούς της διαιτησίας²¹⁴ και της διαμεσολάβησης προκειμένου να επιτύχουν την ταχεία και αμερόληπτη δικαιοδοτική κρίση, μερικοί από τους οποίους είναι οι ακόλουθοι:

4.3.1. JSI – Ιρλανδία

Το JSI (Just Sport Ireland) ιδρύθηκε από την Ομοσπονδία Ιρλανδικών Αθλημάτων («Federation of Irish Sport»), δεδομένης της βαθμιαίας αύξησης των αθλητικών διαφορών οι οποίες απασχολούσαν τα Ιρλανδικά δικαστήρια, αφού πρώτα έγινε αντιληπτό ότι οι αθλητικές διαφορές, λόγω της ιδιαιτερότητας της φύσεώς τους, απαιτούν ένα ανεξάρτητο και εξειδικευμένο δικαιοδοτικό σύστημα επίλυσης τους.

Η Ομοσπονδία, ακολούθησε μία εκτεταμένη προσπάθεια προώθησης του εναλλακτικού αυτού μηχανισμού επίλυσης διαφορών, προτρέποντας τα μέρη να ακολουθήσουν τη δικαιοδοτική διαδικασία του JSI, η οποία συνδυάζει σειρά πλεονεκτημάτων όπως αμεροληψία, ταχύτητα και μειωμένο κόστος. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας

212. *Μαναράκης* (2014), 9.

213. Συντομογραφία του Mediation/Arbitration. Για ανάλυση του θεσμού βλ. κατωτέρω παρ. 4.4.

214. *Nafziger*, *Arbitration of Rights and Obligations in the International Sports Arena*, Symposium on Dispute Resolution in Sports, 2001, 357 επ.

εξέδωσε ακόμα και ενημερωτικό φυλλάδιο στο οποίο παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα του θεσμού²¹⁵.

Το JSI στοχεύει στην εξωδικαστική επίλυση των διαφορών μέσω διαιτητικής αλλά και διαμεσολαβητικής διαδικασίας. Σύμφωνα με τους κανόνες διαμεσολάβησης²¹⁶, τα μέρη, κατόπιν συμφωνίας, δύνανται να επιχειρήσουν να λύσουν την διαφορά με τη βοήθεια ενός τρίτου προσώπου, του διαμεσολαβητή, και υπό ένα καθεστώς ιδιωτικότητας και αμεροληψίας²¹⁷. Αν η διαμεσολαβητική διαδικασία δεν ευοδωθεί τότε τα μέρη δύνανται να ακολουθήσουν το διαιτητικό μηχανισμό που διαθέτει το JSI. Σε κάθε περίπτωση, η εκπροσώπηση από δικηγόρο είναι προαιρετική, ενώ τόσο οι διαιτητές όσο και οι διαμεσολαβητές του JSI επισημαίνεται ότι διακρίνονται από ανεξαρτησία και γνώση του αθλητικού δικαίου.

Τα θετικά αποτελέσματα, τέλος, του θεσμού καθίστανται εμφανή, τόσο σε επίπεδο ταχύτητας όσο και σε επίπεδο κόστους εν συγκρίσει με το τακτικό πολιτικό δικαστήριο της Ιρλανδίας όπως αναδεικνύονται στον κάτωθι δημοσιευμένο πίνακα από την επίσημη ιστοσελίδα του JSI²¹⁸:

Comparing the High Court and Just Sport Ireland

Issue	High Court Case	Just Sport Ireland Case
Timeframe of dispute	2-6 years	1-6 months
Possible Legal Costs	€20,000-€500,000	€0-€10,000
JSI Costs	n/a	€1,000-€2,000
Confidentiality	Public Court hearing National Media coverage	Private hearing Ruling kept private, unless agreed
Less formal	1-20 days in High Court	1 day in private Arbitration hearing

4.3.2. Sports Resolutions – Ηνωμένο Βασίλειο

Στο Ηνωμένο Βασίλειο παρέχεται επίσης η δυνατότητα εναλλακτικού τρόπου επίλυσης των διαφορών μέσω ενός Ανεξάρτητου Οργανισμού, του «Sports Resolutions». Αφορμή για την ίδρυση του οργάνου αποτέλεσε η πολύκροτη υπόθεση της Diane Modahl εναντίον της Βρετανικής Αθλητικής Ομοσπονδίας, η οποία αφορούσε επιβληθείσα ποινή, λόγω φαρμακοδιέγερσης, και ξεκίνησε το έτος 1994 για να τελειώσει 6 έτη αργότερα. Η χαρακτηριστική καθυστέρηση για τη δικαίωση της αθλήτριας όχι

215. http://www.justsport.ie/fBank_GetFile.php?fileCode=3859c641fca087229d78f24599cea66f5a749614&forceDownload=0

216. http://www.justsport.ie/downloads/JSI_Mediation_Rules.pdf

217. Άρθρα 8 και 9 Κανόνων διαμεσολάβησης JSI.

218. <http://www.justsport.ie/>

μόνο της στοίχισε στο αγωνιστικό πεδίο, αλλά συνεπέφερε την οικονομική καταστροφή της λόγω των δυσβάσταχτων δαπανών²¹⁹.

Η «raison d'etre» του «Sports Resolutions» είναι η αποτροπή ανάλογων περιστατικών τα οποία δύνανται να επιφέρουν δυσμενέστερες συνέπειες για το διάδικο μέρος, κυρίως τον αθλητή, πολυεπίπεδα. Επιστρατεύοντας όχι μόνο το θεσμό της διαιτησίας αλλά και της διαμεσολάβησης, και επιλέγοντας διαιτητές και διαμεσολαβητές με γνώσεις και εμπειρία του αθλητικού γίγνεσθαι, επιτεύχθηκε ο στόχος της αποφόρτισης των δικαστηρίων και της διασφάλισης ενός δικαιοδοτικού μηχανισμού με χαρακτηριστικά αμεροληψίας, ταχύτητας, ιδιωτικότητας και μειωμένου κόστους. Η επιτυχία του οργάνου αποτυπώνεται, εξάλλου, και στις στατιστικές που δημοσιεύει σύμφωνα με τις οποίες παρατηρείται προοδευτική αύξηση των αιτημάτων κατατίθενται στο όργανο τόσο για τη διαιτητική επίλυση των ζητημάτων όσο και μέσω της διαδικασίας της διαμεσολάβησης²²⁰.

4.3.3. Sports Tribunal – Νέα Ζηλανδία

Εκτός από τη διαιτητική διαδικασία, ο θεσμός της διαμεσολάβησης στις αθλητικές διαφορές εντοπίζεται και στη Νέα Ζηλανδία, όπου από το έτος 2003 ιδρύεται από το Συμβούλιο για τον Αθλητισμό (γνωστό ως SPARC) το «Sports Tribunal»²²¹. Εφαλτήριο για την ίδρυση του ανεξάρτητου αυτού θεσμού αποτέλεσε η ανάγκη αποφόρτισης των εθνικών Ομοσπονδιών και η αντιμετώπιση των χρονοβόρων και πολυδάπανων διαδικασιών για την απονομή δικαιοσύνης στις αθλητικές διαφορές²²².

Το αντικείμενο των διαφορών που επιλαμβάνεται το Sports Tribunal περιλαμβάνει:

- Διαφορές που προκύπτουν από ποινές εξαιτίας φαρμακοδιέγερσης,
- Εφέσεις ενάντια στις αποφάσεις της Εθνικής Αθλητικής Ομοσπονδίας (N.S.O.) καθώς και της Ολυμπιακής Επιτροπής της Νέας Ζηλανδίας (NZOC) με αντικείμενο πειθαρχικές ποινές ή αποφάσεις σχετικά με τη στελέχωση ομάδων ή πάσες άλλες διαφορές που σχετίζονται με τον αθλητισμό, με την προϋπόθεση ότι τα μέρη επιθυμούν να απευθυνθούν στο όργανο.

Αναλυτικότερα, σχετικά με τη διαμεσολάβηση, τα μέρη εφόσον συμφωνήσουν, δύνανται να επιλύσουν τις διαφορές τους με την αρωγή ενός τρίτου ανεξάρτητου προσώπου όχι απαραίτητα δικηγόρου, του διαμεσολαβητή, προκειμένου να διασφαλίσουν

219. Procter, *Dispute Resolution in Sport: The Role of Sport Resolutions* (United Kingdom), I.S.L.R., 2010, 1.

220. <http://www.justsport.ie/>

221. Αρχικά με την ονομασία «Sports Disputes Tribunal of New Zealand».

222. <http://www.sporttribunal.org.nz/>

μια ταχεία, ιδιωτική και χαμηλότερη σε κόστος εναλλακτική διαδικασία εξάλειψης των διαφωνιών τους.

4.3.4. SDRCC/CRDSC – Καναδάς

Από πολύ νωρίς η Καναδική Αθλητική δικαιοσύνη διαπίστωσε την ανάγκη να θεσπιστεί εξειδικευμένο σύστημα επίλυσης των αθλητικών διαφορών. Το 1994, το Καναδικό Αθλητικό Συμβούλιο (όργανο που απαρτιζόταν από μέλη των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών) κήρυξε την έναρξη ενός διετούς πιλοτικού προγράμματος σύστασης του εν λόγω δικαιοδοτικού μηχανισμού. Εντούτοις, η διάλυση του Καναδικού Αθλητικού Συμβουλίου συνεπέφερε την διακοπή των εργασιών του προγράμματος.

Τον Ιανουάριο του 2000, επανενεργοποιούνται οι προσπάθειες για την ανάπτυξη ενός εναλλακτικού μηχανισμού επίλυσης των διαφορών για τον αθλητισμό. Ο Γραμματέας του ερασιτεχνικού αθλητισμού του Καναδά, Dennis Cordere συνέστησε ομάδα εργασίας για την ανάπτυξη του εξωδικαστικού αυτού θεσμού επίλυσης των αθλητικών διαφορών²²³.

Το 2003 με τον Ομοσπονδιακό Νόμο «για την προώθηση της φυσικής δραστηριότητας και τον αθλητισμό» (Federal Bill C-12)²²⁴, δημιουργήθηκε το Κέντρο Επίλυσης Αθλητικών Διαφορών του Καναδά (Sport Dispute Resolution Centre of Canada - Centre de règlement des différends sportifs du Canada SDRCC/CRDSC) ως ανεξάρτητος μη κερδοσκοπικός οργανισμός, ο οποίος χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από το Κράτος.

Αποστολή του SDRCC/CRDSC, σύμφωνα με το νόμο, είναι η παροχή προς την αθλητική κοινότητα του Καναδά:

- α) υπηρεσιών εναλλακτικής επίλυσης αθλητικών διαφορών, και
- β) εξειδικευμένες γνώσεις και βοήθεια αναφορικά με τις εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών.

Για την επίτευξη του σκοπού του, το SDRCC/CRDSC διαθέτει:

α. Το Κέντρο Αποτροπής Διαφωνιών (Dispute Prevention Resource Center), το οποίο προσφέρει ενημερωτικό υλικό, πληροφορίες με σκοπό την πρόληψη και την αποτροπή της γένεσης και της διόγκωσης των διαφορών,

β. Τη Γραμματεία Επίλυσης Διαφορών (Dispute Resolution Secretariat), η οποία παρέχει υπηρεσίες εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών μέσω των διαφόρων μορφών ADR, μεταξύ των οποίων και η διαμεσολάβηση²²⁵.

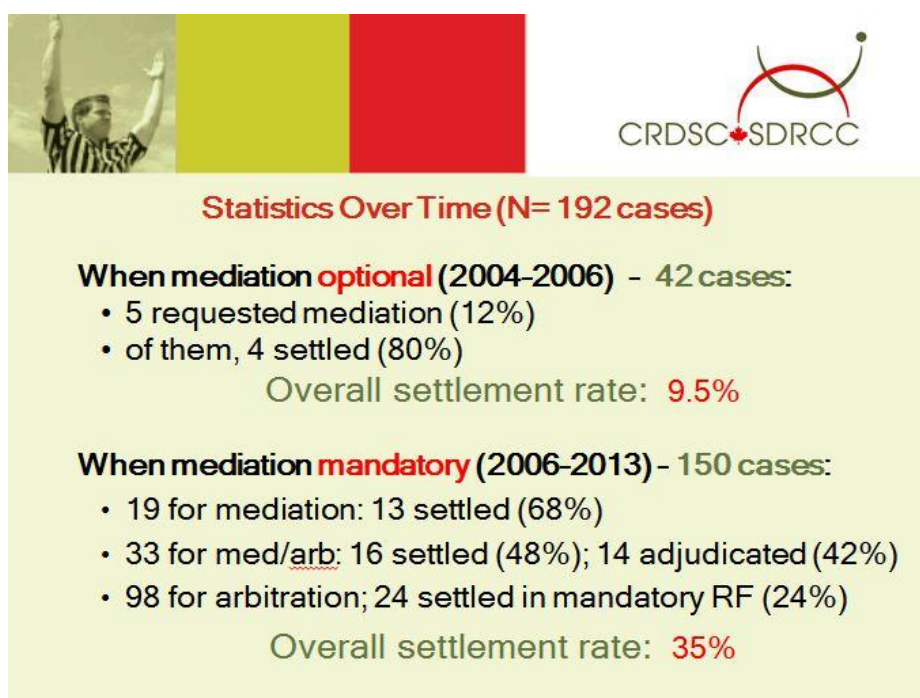
223. Findlay, Rules of a Sport – Specific Arbitration Process as an instrument of Policy Making, Marquette Sports Law Review, 2005, 79 επ.

224. <http://www.crdsc-sdrcc.ca/eng/documents/S.C.2003c.2-L.C.2003ch.22014.pdf>

225. Μαναράκης (2014), 11.

Το SDRCC/CRDSC ρητώς προβλέπει στον Κώδικα Επίλυσης των διαφορών του²²⁶ το θεσμό της διαμεσολάβησης ως διαδικασία στην οποία τα μέρη επιχειρούν, δρώντας καλοπίστως, να επιλύσουν τη διαφορά κατόπιν διαπραγματεύσεων. Η διαμεσολάβηση δε, έχει από το έτος 2006 υποχρεωτικό χαρακτήρα, με εμφανή τα αποτελέσματα, δεδομένου ότι όπως προκύπτει από τον κατωτέρω πίνακα, το γεγονός αυτό έχει συνεπιφέρει αύξηση των διαφορών που υπάγονται στη διαμεσολάβηση (για την ακρίβεια Med/Arb) καθώς επίσης και του ποσοστού επίλυσης αυτών με συμβιβασμό, στοιχείο που εξυπηρετεί την αθλητική δικαιοσύνη του Καναδά, αποφορτίζοντάς τη.

Πίνακας απεικόνισης πορείας θεσμού διαμεσολάβησης στο SDRCC/CRDSC²²⁷

4.3.5. SSDC – Νότια Αυστραλία

Μετά από πρωτοβουλία του Γραφείου Αναψυχής και Αθλητισμού της Κυβέρνησης της Νότιας Αυστραλίας και της Αθλητικής Ομοσπονδίας της Νότιας Αυστραλίας, ιδρύεται το Κρατικό Κέντρο Αθλητικών διαφορών (The State Sport Dispute Centre - SSDC)²²⁸.

Η εν λόγω διαμεσολαβητική διαδικασία διαπνέεται από τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της, δηλαδή την εμπιστευτικότητα, την ταχύτητα και την αμεροληψία. Ρητώς επισημαίνεται από το SSDC ότι οι διαμεσολαβητές δεν είναι δικαστές αλλά τρίτα

²²⁶. Άρθρα 5 επ.

²²⁷. Πίνακας αποτελεσμάτων που δημοσιεύτηκε στο Παγκόσμιο συνέδριο Διαμεσολάβησης στην Πράγα της Τσεχίας το έτος 2013.

²²⁸. Hayes, Current Problems in the Resolution of Sporting Disputes in Australia, International Sports Law Review, 2004, 357.

πρόσωπα που διευκολύνουν τα μέρη να καταλήξουν σε συμφωνία²²⁹. Σημειωτέον ότι η συμφωνία διαμεσολάβησης ενώπιον του οργάνου καταλήγει σε δεσμευτική συμφωνία.

Το SSDC επιλαμβάνεται διαφορών με μεγάλο εύρος όπως, διαφορών στο εργασιακό περιβάλλον, πειθαρχικά ζητήματα σχετικά με την επιλογή αθλητών στις συνθέσεις των ομάδων, διαφορές σχετικές με την πρόσληψη αθλητών, προπονητών, μελών του επιτελείου και εν γένει εργασιακές διαφορές καθώς επίσης και ζητήματα παρενόχλησης, διακρίσεων κ.λπ.

4.3.6. JSAA – Ιαπωνία

Ο Ιαπωνικός Αθλητικός Οργανισμός Διαιτησίας²³⁰ (Japan Sports Arbitration Agency – JSAA) δημιουργήθηκε τον Απρίλιο του 2003 με τη συνεργασία της Ολυμπιακής Επιτροπής της Ιαπωνίας (JOC), την Ιαπωνική Αθλητική Ένωση (JASA) και την Ιαπωνική Αθλητική Ένωση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (JSAD) με σκοπό, μεταξύ άλλων, την επίλυση των αθλητικών διαφορών που ανακύπτουν μεταξύ των προσώπων (αθλητών, προπονητών κλπ) και των αθλητικών ομοσπονδιών, μέσω διαιτησίας ή διαμεσολάβησης. Μέχρι το έτος 2012, δεκαεπτά υποθέσεις λύθηκαν με διαιτησία και τρεις με διαμεσολάβηση.

Χαρακτηριστικό της σημασίας που αποδίδεται στο JSAA είναι το γεγονός ότι έχει επικριθεί, όχι για την αποτελεσματικότητά του, αλλά για το ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες διαμεσολάβησης και διαιτησίας περιορίζονται μόνο σε αθλητές ανωτάτου επιπέδου, ενώ σύμφωνα με ακαδημαϊκούς αναλυτές²³¹ θα πρέπει να διευρυνθεί το πεδίο δράσης του ώστε να συμπεριλαμβάνει τόσο τον επαγγελματικό, όσο και τον ερασιτεχνικό αθλητισμό²³².

4.4. Ο θεσμός του MED/ARB

Ο θεσμός του MED/ARB (Mediation – Arbitration) αποτελεί μια εναλλακτική μορφή επίλυσης διαφορών η οποία αποτελεί κράμα ή «υβριδική» έκφανση²³³, ως έχει καθιερωθεί στο διεθνή χώρο, των δυο βασικών μηχανισμών ADR, της διαιτησίας και της διαμεσολάβησης.

229. http://www.sportsa.org.au/index.php?option=com_content&view=article&id=21&Itemid=125

230. <http://www.jsaa.jp/>

231. *Dogauchi*, Japan Sports Arbitration Agency Disputes in Sports, 2004. 364
http://www.yomiuri.co.jp/adv/wol/dy/opinion/sports_120604.htm

232. *Μαναράκης*, (2014), 12.

233. *Rosoff*, Hybrid Efficiency in Arbitration: Waiving Potential Conflicts for Dual Role Arbitrators in Med-Arb and Arb-Med Proceedings, *Journal of International Arbitration* 2009,96 · *Limbury*, Hybrid Dispute Resolution Processes – Getting the Best while Avoiding the Worst of Both Worlds?, *Institute of Arbitrators Mediation Symposium* 2009,1 · *Mclean/Wilson*, Compelling mediation in the context of MED – ARB agreement, *New York Law Journal* 2008, 167.

Κατά το μηχανισμό του MED/ARB τα μέρη συμφωνούν εκ των προτέρων ότι θα εκκινηθεί αρχικώς η διαδικασία της διαμεσολάβησης με την επιλογή ενός τρίτου προσώπου ως διαμεσολαβητή²³⁴. Στην περίπτωση κατά την οποία τα μέρη δεν καταλήξουν σε συμφωνία και δεν επιτευχθεί η επίλυση της διαφοράς τότε, κατόπιν του τερματισμού της διαδικασίας της διαμεσολάβησης, ο διαμεσολαβητής μετατρέπεται σε διαιτητή και η επίλυση της διαφοράς κινείται πλέον με τους κανόνες και υπό τη σκέπη της διαιτησίας προκειμένου να δοθεί οριστικό και δεσμευτικό τέλος.

Ο εν λόγω μεικτός μηχανισμός εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών προβλέπεται και εφαρμόζεται σε αρκετά όργανα διεθνώς²³⁵. Εντούτοις, έχουν διατυπωθεί αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά του.

Αναλυτικότερα, αναφορικά με τα πλεονεκτήματα του MED/ARB οι υπέρμαχοι εστιάζουν στο ότι:

- Με το θεσμό αυτό συνδυάζονται τα ελκυστικά χαρακτηριστικά τόσο της διαμεσολάβησης όσο και της διαιτησίας. Με τη χρήση μόνο του διαμεσολαβητικού μηχανισμού επίλυσης των διαφορών τα μέρη φέρουν τον κίνδυνο να απολέσουν χρόνο εισερχόμενοι σε μια αέναη αντίκρουση, μη καταλήγοντας σε δεσμευτική επίλυση²³⁶.
- Μέσω της διαιτητικής διαδικασίας επιλύεται η αθλητική διαφορά στερώντας ωστόσο από τα μέρη την ενδεχόμενη επιτυχή συμβιβαστική προσπάθεια με αμοιβαίες υποχωρήσεις.
- Τα μέρη γνωρίζουν πως εάν δεν καταφέρουν να επιλύσουν τη διαφορά τους στο αρχικό στάδιο της διαμεσολάβησης, θα καταλήξουν στη διαιτησία, όπου ένα τρίτο πρόσωπο, ο διαιτητής, θα καθορίσει την οριστική επίλυση αυτής, γεγονός που αποτελεί επί της ουσίας ένα επιπρόσθετο κίνητρο, ένα ερέθισμα το οποίο ενεργοποιεί στο έπακρον την καλόπιστη προαίρεση των μερών και τα ωθεί να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια άμβλυνσης των διαφωνιών.

234. *Godrich*, Arb-med: ideal solution or dangerous heresy?, *International Arbitration Law Review*, 2012, 1 · *Newman/Richard*, Can a mediated settlement become an enforceable Arbitral award?, *Arbitration International*, 2000, 105 · *Roth*, Med-arb, Arb-med, Binding Mediation, Mediator's Proposal and other Hybrid Processes, *American Arbitration Association Advanced Mediator Training* 2009, 5 όπου τονίζεται πως ο εναλλακτικός αυτός μηχανισμός επίλυσης διαφορών είναι δυνατόν να δομηθεί αντίστροφα, δηλαδή πρώτα να ενεργοποιηθεί η διαιτητική διαδικασία και στη συνέχεια, εφόσον το κρίνει απαραίτητο ο διαιτητής, πριν την έκδοση της αποφάσεως, να επιχειρηθεί η απόδοση λύσης μέσω του θεσμού της διαμεσολάβησης, όπου ο διαιτητής θα λάβει τον ρόλο του διαμεσολαβητή.

235. Ενδεικτικά εκ των προαναφερθέντων οργάνων προβλέπεται τόσο στο JSI όσο και στο SDRCC/CRDSC.

236. *Limbury*, Med-Arb: getting the best of both worlds, 2010, 2: Δημοσίευση στην ιστοσελίδα www.strategic-resolution.com.

Εντούτοις, παρά τα ανωτέρω πλεονεκτήματα σοβαρές επιφυλάξεις²³⁷ διατυπώνονται ως προς την αποτελεσματική, εν τέλει, λειτουργία του θεσμού οι οποίες είναι οι εξής:

- Κατά κύριο λόγο, το σοβαρότερο μειονέκτημα που φαίνεται πως αντιμετωπίζει ο εν λόγω μεικτός αυτός θεσμός εστιάζεται στις αμφιβολίες σχετικά με την ομαλή λειτουργία του σταδίου της διαμεσολάβησης. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναλύθηκε ανωτέρω η διαμεσολάβηση, ως μορφή εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών, στηρίζεται στην εμπιστευτικότητα και την ιδιωτικότητα της διαδικασίας, οι οποίες διασφαλίζονται από την αρχή του οτιδήποτε ειπώνεται ή μαθαίνει ο διαμεσολαβητής «μένει εκεί» και δεν χρησιμοποιείται σε οιοδήποτε ενδεχόμενο επιγενόμενης δικαστικής διαμάχης²³⁸. Εν προκειμένω, το μέρος το οποίο θα γνωρίζει ότι ο διαμεσολαβητής με τον οποίο συζητά την διαφορά είναι πολύ πιθανό να «μετατραπεί» άμεσα στον διαιτητή που θα κρίνει οριστικά και δεσμευτικά επ' αυτής, διατηρεί επιφυλάξεις και σε καμία περίπτωση δεν αποκαλύπτει στοιχεία επιβαρυντικά γι' αυτό εν όψει του επερχόμενο διαιτητικού σταδίου, με αποτέλεσμα, επί της ουσίας, τη φαλκίδευση του θεσμού της διαμεσολάβησης.
- Τα μέρη, έχοντας υπόψη ότι ακολουθεί το στάδιο της διαιτησίας όπου σε κάθε περίπτωση η διαφορά θα λυθεί οριστικά, καταβάλλουν ελάχιστη προσπάθεια στην επίλυση της διαφοράς κατά τη φάση της διαμεσολάβησης, αντιμετωπίζοντάς τη ως μια εισαγωγική μορφή, ένα προστάδιο της διαιτητικής δικαιοδοτικής κρίσης χωρίς πραγματικό αντίκρισμα²³⁹.

Χαρακτηριστική, τέλος, είναι η υπόθεση Duke Group στην Αυστραλία, στην οποία ο δικαστής δήλωσε κώλυμα και εξαίρεσε τον εαυτό από την δικαιοδοτική κρίση επί της υποθέσεως, διότι επ' αυτής είχε διαδραματίσει ρόλο διαμεσολαβητή δύο έτη πριν, κρίνοντας ότι δεν θα ήταν συνεπής προς τις αρχές της ορθοδικίας, οι οποίες ορίζουν ότι ο δικαστής δεν θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη οποιαδήποτε πληροφορία υποπίπτει στην αντίληψή του σχετικά με την υπό κρίση υπόθεση²⁴⁰.

237. *Redfern/Hunter*, Law and practice of International Commercial Arbitration, 2004⁴, 1επ.

238. *Sande/Godberg*, Fitting the Forum to the Fuss: A User-Friendly Guide to Selecting an ADR Procedure, Harvard Negotiation Journal 1994, 49επ.

239. *Vera*, Arbitrating Harmony: 'Med-Arb' and the Confluence of Culture and Rule of Law, Resolution of International Commercial Disputes in China, 2004, 156 κατά τον οποίο ουσιαστικά η εφαρμογή ενός τέτοιου συστήματος εξαλείφει τις διαφορές μεταξύ διαμεσολαβητή και διαιτητή.

240. "It would be inconsistent with basic notions of fairness that a judge should take into account, or even receive, secret or private representations on behalf of a party or from a stranger with reference to a case which he has to decide".

5. Προβληματισμοί και συμπερασματικές κρίσεις στην εφαρμογή της διαμεσολάβησης στον αθλητισμό

5.1. Δυνατότητες αξιοποίησης του θεσμού

Στο πεδίο των αθλητικών διαφορών, ο θεσμός της διαμεσολάβησης, εφόσον τηρηθούν οι προβλεπόμενες αρχές κατά την εφαρμογή της, είναι δυνατόν να προσφέρει άμεσες και αποτελεσματικές λύσεις. Η επίλυση των αθλητικών διαφορών, απαιτεί όχι μόνο ταχύτητα αλλά και εμπιστευτικότητα. Αναλυτικότερα, πέραν των προβλημάτων που συνεπάγεται η κωλυσιεργία του δικαιοδοτικού μηχανισμού η οποία πλήττει συνήθως είτε τον πυρήνα της αθλητικής οργάνωσης (π.χ. με τη σύγκυση που προκαλείται μέσω της καθυστέρησης επιμέτρησης ή μη των βαθμών σε πρωτάθλημα το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη) είτε τον ίδιο τον αθλητή (π.χ. οφειλές από συμβόλαιο), η δημοσιότητα που λαμβάνουν τέτοιου είδους υποθέσεις πλήττει το ίδιο το σωματείο, η φήμη και η φερεγγυότητα του οποίου στιγματίζεται όταν καθίσταται γνωστό, στη σχετικά περιορισμένης εκτάσεως αθλητική αγορά, ότι εκκρεμούν επίδικες υποθέσεις στις οποίες αποτελεί μέρος. Κατά συνέπεια, πρόδηλο είναι το γεγονός πως τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της διαμεσολάβησης (ταχύτητα, μειωμένο κόστος, ιδιωτικότητα) εναρμονίζονται και ανταποκρίνονται στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες του αθλητισμού.

Εξάλλου, και μόνο το γεγονός ότι το CAS επιλέγει τη διαμεσολάβηση ως μία από τις δύο μεθόδους που χρησιμοποιεί για την επίλυση αθλητικών διαφορών δεν μπορεί παρά να μετρηθεί στα «υπέρ» της μεθόδου αυτής. Προβλέπεται δε στο άρθρο S12 του καταστατικού του ότι σκοπός του είναι «η επίλυση των αθλητικών διαφορών μέσω της διαδικασίας της διαιτησίας ή/και της διαμεσολάβησης» και προτείνεται μάλιστα ενδεικτική ρήτρα διαμεσολάβησης²⁴¹, αναγνωρίζοντας δηλαδή επίσημα τη διαμεσολάβηση ως εναλλακτική μορφή επίλυσης των αθλητικών διαφορών, στοιχείο πολύ σημαντικό για το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στον αθλητικό χώρο ο θεσμός αυτός²⁴².

Απόλυτα χαρακτηριστικό παράδειγμα των λύσεων που δύναται να προσφέρει η διαμεσολάβηση αποτελεί η διαμάχη μεταξύ NHL (National Hockey League) και των αθλητών που οδήγησε αρχικά στο lock out και στη συνέχεια σε εκατοντάδες ακυρωμένους αγώνες και τελικά στην ακύρωση για πρώτη φορά στην ιστορία των Η.Π.Α. στη ματαίωση του πρωταθλήματος της περιόδου 2004-2005. Αφορμή ήταν η απόφαση της

241. “Any dispute, any controversy or claim arising under, out of or relating to this contract and any subsequent amendments of or in relation to this contract, including, but not limited to, its formation, validity, binding effect, interpretation, performance, breach or termination, as well as non-contractual claims, shall be submitted to mediation in accordance with the CAS Mediation Rules.” (βλ. <http://www.tas-cas.org/en/mediation.asp/4-3-275-1038-4-1-1/5-0-1081-7-1-1/6-0-1038-3-0-1/>).

242. Μαναράκης, ΔΕΕ 2012, 419.

ομοσπονδίας για τη μείωση των μισθών, αληθινή αιτία ωστόσο ήταν η αδυναμία των μερών να συζητήσουν και να αντιληφθούν τα κοινά τους συμφέροντα. Σύμφωνα με μελετητές της υπόθεσης αυτής, που δικαιολογημένα προκάλεσε μεγάλο επιστημονικό και μη ενδιαφέρον, κύρια αιτία του αδιεξόδου στο οποίο κατέληξε η εν λόγω διαφορά αποτέλεσε η άκαμπτη στάση των μερών και η παντελής έλλειψη διάθεσης αμοιβαίων συγκλίσεων, ούτως ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή λύση για την διασφάλιση των συμφερόντων τους. Αν όμως τα μέρη είχαν επιλέξει να επιλύσουν τη διαφορά μέσω διαμεσολάβησης, είναι βέβαιο ότι ένας έμπειρος διαμεσολαβητής θα είχε διαγνώσει τον κίνδυνο και πιθανότατα η έκβαση αυτή θα είχε αποφευχθεί²⁴³.

Η ιστορία παραλίγο να επαναληφθεί το 2011, αυτή τη φορά λόγω της διαμάχης μεταξύ της Εθνικής Ομοσπονδίας Αμερικανικού Ποδοσφαίρου (National Football

243. *Malhotra/Bazerman*, Negotiation Genius Harvard Business School, 2007, 105 επ. Η ιστορία του Lock Out, όπως περιγράφεται στο βιβλίο είναι η ακόλουθη: «Υπό την ηγεσία του Επιτρόπου Gary Bettman, η NHL επεκτάθηκε φιλόδοξα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 προσθέτοντας εννέα νέες ομάδες των Η.Π.Α., χτίζοντας νέα γήπεδα, δημιουργώντας δημοσιότητα και αυξάνοντας τον τηλεοπτικό χρόνο του αθλήματος. Όμως στην προσπάθεια της να αυξήσει την αναγνωσιμότητά της και τα κέρδη της, η διοίκηση της NHL επέτρεψε οι αμοιβές των παικτών να φτάσουν σε δυσθεώρητα ύψη. Έως το 2003, σύμφωνα με την NHL οι αμοιβές αντιστοιχούσαν στο 75% των εσόδων της – αύξηση 24% σε σχέση με την περίοδο 1990-91. Συγκριτικά, η National Football League κατέβαλε στους αθλητές το 64% των εσόδων, η National Basketball Association το 57%. Το 2004, η NHL δεν μπορούσε πλέον να αγνοεί το αυξανόμενο οικονομικό της δίλημμα. Δεκαεννέα από τις τριάντα δικαιούχους της είχαν ζημιές την περίοδο 2003-04. Η NHL ισχυρίζεται ότι έχασε \$225 εκατομμύρια την ίδια περίοδο. Η πώληση τηλεοπτικών δικαιωμάτων ήταν επίσης απογοητευτική. Έτσι, η διοίκηση της NHL αποφάσισε να τηρήσει σκληρή στάση στην αρχή της περιόδου 2004-05. Απαιτήσε τη μείωση του μέσου όρου των αμοιβών ανά αθλητή από \$1.8 εκατομμύρια σε \$1.3 εκατομμύρια. Επιπλέον, ο Επίτροπος Bettman απαίτησε «βεβαιότητα κόστους», ένα ανώτατο όριο αμοιβών που θα περιορίσει τις αμοιβές στο ανώτατο όριο του 55% των εσόδων των ομάδων. Στις 9 Δεκεμβρίου 2004 η Ομοσπονδία των Αθλητών (NHLPA) συμφώνησε στη μείωση κατά 24% των αμοιβών τους, αρνήθηκε όμως τη σύνδεση αυτών με τα έσοδα των ομάδων. Ο Bettman έθεσε ως όριο για την επίτευξη συμφωνίας τα μέσα Φεβρουαρίου με την απειλή της ακύρωσης της περιόδου. Στις 14 Φεβρουαρίου 2005, οι ιδιοκτήτες των ομάδων της NHL πρότειναν ανώτατο όριο αμοιβών που δεν συνδεόταν με τα έσοδα. Μετά από περαιτέρω διαπραγματεύσεις, η προσφορά των ιδιοκτητών για το ανώτατο όριο έφτασε στα \$42.5 εκατομμύρια ανά ομάδα. Η NHLPA έριξε τις απαιτήσεις της από τα \$52 εκατομμύρια ανά ομάδα στα \$49 εκατομμύρια με εξαιρέσεις. "Τόσο κοντά, θα πρέπει να συμφωνήσουν" δήλωσε ο παίκτης των Mighty Ducks, Mike Leclerc στους Los Angeles Times, ενώ η προθεσμία του Bettman πλησίαζε. "Θα είναι καταστροφικό να ακυρωθεί η περίοδος" Και όμως, η προθεσμία πέρασε χωρίς συμφωνία και ο Bettman ανακοίνωσε επίσημα την ακύρωση της περιόδου πριν καν αρχίσει. Σχεδόν 400 από τους 700 αθλητές της NHL μετέβησαν στην Ευρώπη για την περίοδο. Μεγαλύτεροι σε ηλικία αθλητές είδαν την καριέρα τους να τελειώνει αιφνίδια. Πολλοί ένωσαν προδομένοι τόσο από την Ένωσή τους, όσο και από τους ιδιοκτήτες των ομάδων τους. Η κοινή γνώμη που στην αρχή είχε διχαστεί, στράφηκε εναντίον των αθλητών, τους οποίους αντιμετώπισε ως εκτός πραγματικότητας και ως άπληστους. Στις 21 Ιουλίου 2005 η NHL και η NHLPA κατέληξαν μετά από lockout 310 ημερών σε συμφωνία για την περίοδο 2005-06 υπογράφοντας συλλογική σύμβαση εργασίας. Υποστηριζόμενη από το 90% των αθλητών, η συμφωνία πρόβλεπε ανώτατο όριο αμοιβής ανά ομάδα \$39 εκατομμυρίων —\$10 εκατομμύρια λιγότερα από τις προηγούμενες απαιτήσεις της NHLPA— και λιγότερα από όσα τους είχαν προσφερθεί πέντε μήνες νωρίτερα. Άλλα μέτρα «βεβαιότητας κόστους» είχαν επίσης προστεθεί: οι αμοιβές δεν θα ξεπερνούσαν το 54% των εσόδων της ομάδας, όλα τα συμβόλαια των αθλητών μειώθηκαν κατά 24% και η ρήτρα διαιτησίας άλλαξε γινόμενη λιγότερο ευνοϊκή για τους αθλητές. Οι αθλητές έλαβαν μόνο εγγυήσεις σε αντάλλαγμα (π.χ. ένα ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα ανά ομάδα). Η NHL, ένα άθλημα που κερδίζει τα τρία πέμπτα των εσόδων της από τα εισιτήρια, βρισκόταν τώρα αντιμετώπιση με την πρόκληση να φέρει πίσω τους οπαδούς στα γήπεδα σε σημαντικούς αριθμούς».

League - NFL) και των αθλητών των ομάδων που την απαρτίζουν, η οποία οδήγησε και αυτή σε lock out²⁴⁴. Η απόφαση όμως του Δικαστή Nelson, που δίκαιζε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων των αθλητών, να διατάξει τα μέρη να παραστούν σε υποχρεωτική διαμεσολάβηση, ήταν αυτή που τελικά έδωσε τη λύση και οδήγησε στην υπογραφή (μετά από αρκετά μεγάλο διάστημα διαπραγματεύσεων) κοινά αποδεκτής συλλογικής σύμβασης εργασίας και βέβαια στην έναρξη του πρωταθλήματος²⁴⁵.

Εντούτοις, η πολύκροτη υπόθεση *Κεντέρη – Θάνου* καθιστά αντιληπτό το γεγονός ότι ο θεσμός της διαμεσολάβησης δεν είναι δυνατόν να ανταποκριθεί στις ανάγκες όλων των αθλητικών διαφορών. Πιο συγκεκριμένα, στην εν λόγω υπόθεση οι δύο αθλητές δεν εντοπίστηκαν σε αιφνιδιαστικούς ελέγχους doping κατά την χρονική περίοδο από 27 Ιουλίου έως 12 Αυγούστου 2004, με αποτέλεσμα να παραβιάσουν ευθέως του κανόνες anti – doping της WADA. Η διεθνής ομοσπονδία παρέπεμψε την υπόθεση στην αρμόδια ελληνική ομοσπονδία (ΣΕΓΑΣ), η οποία αθώωσε τους αθλητές. Η τελική έκβαση της υποθέσεως ολοκληρώθηκε στο CAS με συμβιβαστική λύση με την παραδοχή των αθλητών της μη παρευρέσεώς τους στα υποδειχθέντα σημεία (whereabouts), την διετή ποινή αποκλεισμού από αγωνιστικές δραστηριότητες και την παραίτηση των αθλητών από κάθε ενδεχόμενη οικονομική διεκδίκηση²⁴⁶.

244. *Μαναράκης* (2014), 10.

245. *Bucher*, Inside the Huddle: Analyzing the Mediation Efforts in the NFL' s Brady Settlement and its Effectiveness for Future Professional Sports Disputes, *Marquette Sports Law Review* 2011, 213 επ.

246. Οι δύο αθλητές δεν εντοπίστηκαν σε αιφνιδιαστικούς ελέγχους doping κατά την χρονική περίοδο από 27.7.2004 έως 12.08.2004 στα σημεία που είχαν προσδιοριστεί με ειδική φόρμα (whereabouts), ενώ μετά την είσοδό τους στο Ολυμπιακό Χωριό στις 12.08.2004, αναζητήθηκαν προκειμένου να υποστούν έλεγχο ούρων και αίματος. Κατηγορήθηκαν από την IAAF για μη εμφάνιση σε ελέγχους doping εκτός αγώνων (out of competition) για τρίτη φορά και για άρνηση ή αποτυχία προσέλευσης σε έλεγχο doping ή με άλλο τρόπο αποφυγή ελέγχου. Ζητήθηκε η άμεση τιμωρία τους από τη Δ.Ο.Ε. και ο αποκλεισμός τους από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Οι αθλητές στη συνέχεια παρέδωσαν οικειοθελώς τις διαπιστεύσεις τους και αποχώρησαν από το Ολυμπιακό Χωριό, η υπόθεση δε, παραπέμφθηκε από την Δ.Ο.Ε. στην IAAF για την τυχόν επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων. Η IAAF παρέπεμψε με τη σειρά της την υπόθεση στον ΣΕΓΑΣ, που ήταν αρμόδιος κατά τον κανονισμό της για να εκδικάσει την υπόθεση σε πρώτο βαθμό. Ο ΣΕΓΑΣ συγκρότησε ad hoc δικαστική επιτροπή, η οποία μετά από μη δημόσια και μακρά ακροαματική διαδικασία αθώωσε τους αθλητές. Η IAAF κατέθεσε έφεση ενώπιον του CAS κατά την αθωωτικής απόφασης του ΣΕΓΑΣ. Το Πάνελ του CAS συγκροτήθηκε από τους διαιτητές Yves Frontier (Πρόεδρος ορίστηκε από το δικαστήριο) και Peter Leaver (επελέγη από την εκκαλούσα IAAF) και Christopher Cambell (επελέγη από τους εφεσίβλητους Κεντέρη, Θάνου, ΣΕΓΑΣ). Η φερόμενη παράβαση από τους αθλητές ολοκληρώθηκε μία μέρα πριν την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων, άρα σε χρονική περίοδο αρμοδιότητας του ad hoc τμήματος του CAS. Δεδομένου όμως ότι το ζήτημα της συμμετοχής των αθλητών στους Ολυμπιακούς Αγώνες δεν απέκτησε δικαστική διάσταση, επειδή οι αθλητές αποσύρθηκαν οικειοθελώς, απέμνε μόνο το ζήτημα της ποινών για τα αδικήματα doping. Στο πλαίσιο αυτό η υποβολή της έφεσης εκ μέρους της IAAF υποβλήθηκε πολύ αργότερα (άνοιξη 2005), μετά τη λήξη των Ολυμπιακών Αγώνων και της διαδικασίας ενώπιον του ΣΕΓΑΣ, άρα υποχρεωτικά ακολουθήθηκε η συνήθης διαδικασία επίλυσης των διαφορών. Στις 14 Οκτωβρίου άρχισε η ακροαματική διαδικασία ενώπιον του Πάνελ του CAS, η οποία όμως δεν περατώθηκε ελλείψει χρόνου και η εκδίκαση της υπόθεσης αναβλήθηκε για μεταγενέστερη συνεδρίαση, τον Ιανουάριο του 2005. Τον Ιανουάριο του 2005 οι εφεσίβλητοι υπέβαλαν αίτηση εξαίρεσης του Προέδρου δεδομένου ότι συνεργάτης του γραφείου του είχε

Για τη λύση που δόθηκε και τον τρόπο που διαχειρίστηκαν τα μέρη και το Δικαστήριο θα μπορούσαν να σημειωθούν τα ακόλουθα: α) οι πειθαρχικές αθλητικές διαφορές όπως είναι τα αδικήματα doping να μην αντιμετωπίζονται κατά την κρατούσα γνώμη με κανόνες ιδιωτικού δικαίου, ως διαφορές μεταξύ μιας ένωσης και των μελών της, βρίσκονται όμως στις παρυφές του ποινικού δικαίου (quasi penal) και συχνά αντλούν μεγάλη δημόσια προσοχή. Η επίλυση των διαφορών αυτών με συμβιβασμό και δη με την εμπιστευτική διαδικασία της διαμεσολάβησης στερεί από τον αθλητισμό και κατ'επέκταση από την κοινωνία, αφού ο αθλητισμός αποτελεί κοινωνικό θεσμό, τη δυνατότητα να προσφέρει στη γενική πρόληψη των αδικημάτων μέσω των αποφάσεων του δικαστηρίου. Επομένως, οι λύσεις που είναι πιθανό να παρέχονται σε τέτοιου είδους υποθέσεις μέσω του διαμεσολαβητικού θεσμού, είναι δυνατόν να εξυπηρετούν τα μέρη, ωστόσο δεν θα εξυπηρετούν τον αθλητικό θεσμό. Στην προκειμένη υπόθεση για παράδειγμα, ουσιαστικά έμεινε αναπάντητο το ερώτημα αν διαπράχθηκαν ή όχι από τους αθλητές τα αδικήματα, ενώ η δημιουργία κλίματος νίκης για αμφότερες πλευρές σαφώς δεν εξυπηρετεί την αρχή της γενικής πρόληψης²⁴⁷.

5.2. Επί της εκτελεστότητας της συμφωνίας των μερών κατά τη διαμεσολάβηση στο CAS

Ένα από τα κύρια πλεονεκτήματα του θεσμού της διαμεσολάβησης, όπως προαναφέραμε, είναι το γεγονός ότι εκτός από την οικονομικότητα και την ταχύτητα της διαδικασίας, η συμφωνία των μερών έχει χαρακτήρα εκτελεστό, στοιχείο το οποίο τους απεμπλέκει από την χρονοβόρα αναμονή απόκτησης τίτλου εκτελεστού κατά την δικαστική διαδικασία των αρμόδιων πολιτειακών οργάνων.

Εντούτοις, παρατηρούμε πως στη διαδικασία διαμεσολάβησης του CAS, παρά το γεγονός ότι προβλέπονται αρκετά αναλυτικές διατάξεις από τον Κανονισμό του, δεν ρυθμίζεται το ζήτημα της εκτελεστότητας της τελικής συμφωνίας των μερών.

Κατά συνέπεια, θα πρέπει να προσδιορίσουμε στο σημείο αυτό αν το κενό το οποίο προκύπτει εκ του Κανονισμού του ΔΔΑ είναι εκούσιο ή ακούσιο ώστε να καταλήξουμε σε γόνιμα συμπεράσματα. Αναλυτικότερα, στο άρθρο 12 του Κανονισμού διαμεσολάβησης παρατηρούμε ότι ο εν λόγω κανόνας δικαίου ορίζει ότι σε περίπτωση πα-

λάβει εντολή να χειρισθεί ως δικηγόρος την υπόθεση της WADA που δεν σχετιζόταν πάντως με την εκκρεμή υπόθεση. Ο Πρόεδρος αν και αρνήθηκε την ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων παραιτήθηκε για λόγους ευθιξίας. Εν τέλει η ακροαματική διαδικασία ορίσθηκε να συνεχιστεί την 30.06.2006 όπου οι αθλητές παραδέχτηκαν την παράβαση του άρθρου 32.2 του κανονισμού anti – doping την IAAF, η IAAF απέσυρε την έφεση ενώπιον του CAS κατά της αθωωτικής απόφασης του ΣΕΓΑΣ, η IAAF σε εκτέλεση των διατάξεων περί ελέγχου και επανεξέτασης δέχτηκε ότι οι αθλητές δικαιούνται συμμετοχής σε αγώνες από τις 22.12.2006 και οι αθλητές παραιτήθηκαν κάθε ενδεχόμενης οικονομικής διεκδίκησης.

247. Δέδες (2006), 62.

ραβίασης της συμφωνίας τα μέρη έχουν τη δυνατότητα με βάση το πρακτικό συμβιβασμού να στραφούν ενώπιον δικαστηρίων ή διαιτητικών οργάνων. Η διάταξη αυτή, υπενθυμίζει ότι η συμφωνία διαμεσολάβησης, η οποία εκφράζει τη σύμπτωση βουλήσεως των μερών για την οριστική επίλυση μιας διαφοράς, συνεπάγεται αξιώσεις στην περίπτωση μη τήρησης των συμβατικών υποχρεώσεων, χωρίς εντούτοις να αναφέρεται για τις δεσμεύσεις των τρίτων έναντι αυτής.

Κατά τη γνώμη μας, θα πρέπει αρχικώς να λάβουμε υπόψη το γεγονός ότι η δραστηριότητα και η δομή του CAS που του διασφάλισε την επιτυχία και την αποτελεσματικότητά του, βασίζεται στην ταχεία εκκαθάριση των υπαγόμενων σε αυτό διαφορών και στην δέσμευση όλων των εθνικών Ομοσπονδιών από τη λειτουργία του. Επομένως, φρονούμε πως εν προκειμένω αναφερόμαστε σε πρωτογενές ακούσιο κενό δεδομένου ότι ο ρυθμιστής των κανόνων δικαίου δεν θα προέβλεπε διατάξεις οι οποίες δεν θα είχαν ουσιαστικό αντίκρισμα στην αθλητική έννομη τάξη παρά μόνο θα δέσμευαν τα μέρη εκ της εσωτερικής - συμβατικής σχέσεώς του, χωρίς παράλληλα να προβλέπονται κυρώσεις για την μη τήρησή της από τους λοιπούς αθλητικούς οργανισμούς. Επιπροσθέτως, το πρόβλημα δεν επιλύεται ούτε από τα καταστατικά των Ομοσπονδιών οι οποίες δεν έχουν υποχρεωθεί να ενσωματώσουν διατάξεις που θα ορίζουν κυρώσεις στην περίπτωση διαπίστωσης μη τήρησης της συμφωνίας διαμεσολάβησης.

Εν κατακλείδι, η επίλυση του πολύ σπουδαίου αυτού ζητήματος, δεδομένου ότι η εκτελεστότητα αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχίας και ομαλής λειτουργίας του θεσμού, θα πρέπει να αναζητηθεί στο νέο Κανονισμό Διαμεσολάβησης του CAS, μέσω της πρόβλεψης διάταξης που θα καθιστά εκτελεστή τη συμφωνία και θα προβλέπει ποινές σε κάθε οργανισμό που θα αρνείται την εφαρμογή της.

5.3. Επί του θεσμού του MED/ARB

Σε διεθνές επίπεδο, αρκετά ανεξάρτητα όργανα εξωδικαστικής επίλυσης έχουν υιοθετήσει, ως αναλύθηκε ανωτέρω, τον μεικτό – «υβριδικό» μηχανισμό εναλλακτικής επίλυσης διαφορών MED/ARB. Τα επιχειρήματα τα οποία εκφράστηκαν ενάντια στον MED/ARB, θεωρούμε ότι διαπνέονται από λογική και είναι απολύτως ρεαλιστικά. Πράγματι, η παράλληλη λειτουργία των δύο αυτών εναλλακτικών τρόπων επίλυσης της διαφοράς αλληλοεξουδετερώνει τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν, ενώ καθιστά, ειδικότερα το στάδιο της διαμεσολάβησης, μια τυπική αναποτελεσματική διαδικασία, αφού το γεγονός ότι ο διαμεσολαβητής λαμβάνει το ρόλο του διαιτητή που θα κρίνει οριστικά και δεσμευτικά στο αμέσως επόμενο στάδιο, αποτελεί αποτρεπτική παράμετρο για την, χωρίς δισταγμούς, αποκάλυψη όλων των λεπτομερειών της υπόθεσης από τα μέρη.

Κατά την άποψή μας ο θεσμός του MED/ARB θα ήταν δυνατόν να επιφέρει θετικά αποτελέσματα μόνο στην περίπτωση κατά την οποία είναι διαφορετικό το πρόσωπο του διαμεσολαβητή από αυτό που θα επιληφθεί της υποθέσεως στο αμέσως επόμενο στάδιο της διαδικασίας. Σχετική διάταξη υφίσταται στο άρθρο 12 του Κώδικα διαμεσολάβησης του JSI της Ιρλανδίας²⁴⁸.

5.4. Επί της προτάσεως υποχρεωτικού χαρακτήρα της διαμεσολάβησης

Είναι γεγονός πως προοδευτικά αυξάνεται η ένταση των επιχειρημάτων όσων υποστηρίζουν ότι η θα ήταν ευεργετικό για την απονομή δικαιοσύνης και ιδιαίτερα στο αθλητικό πεδίο, δεδομένων των θετικών αποτελεσμάτων τα οποία παρατηρούνται σε διεθνές επίπεδο κατά την εφαρμογή του θεσμού, η πρόβλεψη υποχρεωτικού χαρακτήρα της διαδικασίας διαμεσολάβησης.

Εξετάζοντας την πρόταση αυτή υπό την οπτική των συνταγματικών διατάξεων, κατά την άποψή μας μια τέτοιου είδους νομοθετική ρύθμιση δεν θα είναι αντίρροπη με το προστατευτικό περίγραμμα του νόμιμου δικαστή, το οποίο θέτει το Ελληνικό Σύνταγμα. Για την ορθή μεθοδολογική προσέγγιση του προβληματισμού, κρίσιμο είναι να επισημάνουμε αρχικώς ότι ο διαμεσολαβητής δεν είναι δικαστής καθώς σύμφωνα με το άρθρο 8 του Συντάγματος σε συνδυασμό με τα άρθρα 87 επ., ο δικαστής είναι το όργανο της δικαστικής εξουσίας που προβαίνει στη δεσμευτική διάγνωση των θιγόμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι ο διαμεσολαβητής απλώς επιχειρεί να αμβλύνει τις διαφορές των μερών, ώστε αυτά τα ίδια να καταλήξουν σε μια συμβιβαστική λύση, χωρίς ωστόσο, σε καμία περίπτωση, να αποφασίζει επί της διαφοράς, ενώ παράλληλα τα μέρη δύνανται να διακόψουν οποτεδήποτε αυτά επιθυμούν τη διαδικασία της (υποχρεωτικής) διαμεσολάβησης, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι διάδικοι, δεν αποξενώνονται από το δικαστή που τους ορίζει ο νόμος²⁴⁹.

Περαιτέρω, σε ένα δεύτερο επίπεδο σκέψης, «λύδια λίθο» για την καταφατική ή μη απάντηση επ' αυτής της προτάσεως αποτελεί η ίδια η φύση της διαμεσολάβησης ως θεσμού εναλλακτικής επίλυσης διαφορών. Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας δημιουργεί ενδεχομένως ένα δογματικά οξύμωρο σχήμα, καθώς ενώ κινητήριος δύναμη της διαμεσολάβησης και προαπαιτούμενο της αποτελεσματικότητάς της αποτελεί η εκούσια καταφυγή σε αυτή και η καλόπιστη προσέγγιση της διαφοράς και από τα δύο μέρη, προτείνεται η αναγκαστική συμμετοχή στη διαδικασία από τους αντιδίκους, χωρίς να

248. «12. Post-Mediation Conduct.

12.1 If the Dispute remains unresolved at the conclusion of the mediation process, the Parties may have recourse to JSI arbitration if this option is provided for in the Agreement to Mediate or another dispute-resolution clause to which the Dispute is subject.

12.2 The Mediator may not act as an arbitrator or as a representative of, or counsel to, a Party in any arbitral or judicial proceedings relating to the Dispute».

249. Μπέης, Ερμηνεία του Συντάγματος, 2003, 13 επ.

λαμβάνεται υπόψη η πρόθεση εξώδικου και εναλλακτικού τρόπου επίλυσης της διαφοράς τους, στοιχείο το οποίο είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει τη διαδικασία σε αρνητικό αποτέλεσμα.

Εντούτοις, εφόσον εξετάζουμε το εν λόγω ζήτημα με επίκεντρο την εθνική έννομη τάξη θα πρέπει να λάβουμε υπόψη τα δομικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κουλτούρας. Δυστυχώς, η πολυετής πλήρης απαξίωση ενσωμάτωσης μηχανισμών εναλλακτικής επίλυσης διαφορών οι οποίοι, ως αναλύσαμε, εμφανίστηκαν και λειτουργούν επιτυχώς τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο εδώ και δεκαετίες, καθώς και η πάγια δικομανής γενική τάση που αποτελεί αιτία (ή αιτιατό) ενός δικαστικού συστήματος που νοσεί, έχουν οδηγήσει σχεδόν σε επίπεδο ακούσιας αρνησιδικίας. Ο θεσμός της διαμεσολάβησης στην ελληνική έννομη τάξη, αν και ακόμα, τέσσερα έτη μετά την ψήφιση του νόμου 3898/2010, βρίσκεται στα «σπάργανα» και επιχειρείται πρωτίστως να καταστεί γνωστός ευρέως, έχει επιδείξει πενιχρά αποτελέσματα. Κατά την άποψη του γράφοντος, αν στο εγγύς μέλλον αυτή η επικοινωνιακή προσπάθεια συνεχίσει να μην επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, η πρόβλεψη υποχρεωτικού χαρακτήρα ίσως να αποτελεί «έσχατη λύση».

Στο ενδεχόμενο αυτό ωστόσο, ο διαμεσολαβητής, πέραν των προαναφερθέντων καθηκόντων που προβλέπονται στο νόμο και στον Ευρωπαϊκό Κώδικα Δεοντολογίας, θα είναι επιφορτισμένος με την υποχρέωση, σε πρώτη διαδικαστική φάση, να αποσαφηνίσει και να «παιδεύσει» τα μέρη σχετικά με τα οφέλη που θα τους προσφέρει ο εναλλακτικός αυτός μηχανισμός επίλυσης διαφορών. Το «προ-στάδιο» αυτό θα κρίνεται επιτυχές εφόσον τα μέρη, τα οποία αρχικώς θα είναι αρνητικά προκατειλημμένα ως προς την διαδικασία διαμεσολάβησης, δεδομένου ότι θα έχουν εμπλακεί σε αυτή χωρίς να το επιθυμούν, αποφασίσουν να διαπραγματευτούν σχετικά με τη διένεξή τους ακολουθώντας, εν τέλει, αυτόν τον εναλλακτικό και εξωδικαστικό τρόπο επίλυσης της διαφοράς τους.

Εν κατακλείδι, φρονούμε πως θεμελιώδους σημασίας θα είναι η επιλογή του τομέα στον οποίο θα προβλεφθεί η υποχρεωτική διαμεσολάβηση, καθώς η επιτυχία αυτής ίσως οδηγήσει στην αλλαγή του τοπίου απονομής δικαιοσύνης στην ελληνική έννομη τάξη. Η θετικά δοκιμασμένη, σε διεθνές επίπεδο, επίλυση των αθλητικών διαφορών οικονομικού χαρακτήρα μέσω της διαμεσολάβησης, είναι πιθανό να αποτελέσει ασφαλή οδηγό και το αθλητικό πεδίο πρόσφορο έδαφος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ (CAS) - CASES STUDY

Εισαγωγή

Το ΔΔΑ (CAS) εκφράζει την διεθνή αθλητική δικαιοδοτική τάξη η οποία διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στη δόμηση του αθλητικού δικαίου, δεδομένου ότι αποτελεί τον σημαντικότερη πηγή ανεθνικών κανόνων δικαίου της *lex sportiva*.

Κατά συνέπεια, η ενδελεχής μελέτη της νομολογίας του CAS συνεπάγεται τη σταδιακή εμβάθυνση στην ανάπτυξη του αθλητικού δικαίου και στην αντίληψη της έκτασης και της ουσίας της *lex sportiva*.

Στο Κεφάλαιο αυτό επιχειρείται η ομαδοποίηση αποφάσεων του Διαιτητικού Δικαστηρίου Αθλητισμού (CAS)²⁵⁰, επί ζητημάτων που απασχόλησαν κατά κύριο λόγο το δικαιοδοτικό όργανο κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του, με κριτήριο κοινά χαρακτηριστικά του περιεχομένου τους²⁵¹ και στη συνέχεια η εξαγωγή συμπερασμάτων και χρήσιμων παρατηρήσεων, έτσι ώστε να καταστούν κατανοητά τόσο η διαχείριση των πραγματικών περιστατικών και η υπαγωγή στους κανόνες δικαίου όσο, παράλληλα, η μέθοδος προσέγγισης και η ερμηνεία των νομικών εννοιών στο πλαίσιο του αθλητικού δικαίου²⁵².

1. Η επίκληση και η εφαρμογή γενικών αρχών δικαίου

1.1. Παράθεση αποφάσεων

1.1.1. Η αρχή *lex mitior*

CAS 2009/A/2019 Jakub Wawrzyniak v. Hellenic Football Federation - HFF

Σύντομο Ιστορικό: Ο Jakub Wawrzyniak είναι επαγγελματίας ποδοσφαιριστής, ο οποίος την αγωνιστική περίοδο 2008-2009 αγωνιζόταν στο ποδοσφαιρική ομάδα Skoda Xanthi. Στις 5 Απριλίου του 2009, έλαβε μέρος στον ποδοσφαιρικό αγώνα της ομάδας του ενάντια στην ομάδα του Παναθηναϊκού, στο πλαίσιο της διεξαγωγής του Ελληνικού πρωταθλήματος, ημέρα στην οποία υπεβλήθη σε doping – control. Τόσο στο δείγμα «Α» όσο και στο δείγμα «Β», διαπιστώθηκε η χρήση από τον αθλητή της ουσίας «Μεθυλοξανεμίνη», η οποία ως παραπλήσια της «Τουανεμινοεπτάνης», απαγορεύεται. Αρχικώς τιμωρήθηκε από την Πειθαρχική Επιτροπή της Ε.Π.Ο. με τρίμηνο αποκλεισμό.

250. Σημειώνεται ότι η μελέτη αφορά τη νομολογία του CAS σύμφωνα με τις δημοσιευμένες αποφάσεις στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων του Διαιτητικού Δικαστηρίου

251. Βλ. Παράρτημα II.

252. Η σειρά της παράθεσης των αποφάσεων που αναλύονται τελείται με βάση τις αντιτιθέμενες τάσεις της νομολογίας και όχι με κριτήριο τον χρόνο έκδοσής τους.

Εντούτοις, πριν τον εν λόγω έλεγχο του Απριλίου, ο Wawrzyniak είχε υποβληθεί σε doping – control τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του ίδιου έτους(για τους αγώνες ενάντια στην Π.Α.Ε. Πανιώνιος και Αστέρα Τρίπολης αντίστοιχα). Παρά τα αρχικά αρνητικά αποτελέσματα του ελέγχου, τα τελικά αποτελέσματα τα οποία εξεδόθησαν τον Ιούνιο του 2009, δηλαδή μεταγενεστέρως της ποινής για την απαγορευμένη χρήση κατά το μήνα Απρίλιο, έδειξαν ότι ο αθλητής έκανε χρήση της ίδιας απαγορευμένης ουσίας, με την Πειθαρχική Επιτροπή να αυξάνει την ποινή σε διετή αποκλεισμό με δεύτερη απόφαση. Ο αθλητής επικαλέστηκε την εφαρμογή της διάταξης 52.5 των anti – doping κανόνων της Fifa, σύμφωνα με την οποία νέα ποινή για δεύτερη παραβίαση των διατάξεων φαρμακοδιέγερσης επιβάλλεται σε αθλητή μόνον εφόσον αποδεικνύεται ότι ο ίδιος τελούσε σε γνώση της χρονικά προγενέστερης παραβίασης των κανόνων φαρμακοδιέγερσης, γεγονός το οποίο εν προκειμένω δεν γνώριζε.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το CAS εφαρμόζοντας την αρχή της εφαρμογής του επικέστερου νόμου (*lex mitior*²⁵³), στην οποία τονίζει ότι υποχωρεί η γενική αρχή της μη αναδρομικής εφαρμογής των διατάξεων²⁵⁴, αποδέχτηκε τον ισχυρισμό του Wawrzyniak και ακύρωσε την δεύτερη χρονικά επιβληθείσα ποινή²⁵⁵.

CAS 2009/A/1931 E. & A. v. International Biathlon Union (IBU)

Σύντομο ιστορικό: Οι E και A (αρχικά ονομάτων) Ρώσοι αθλητές του διάθλου, υποβλήθηκαν σε doping – control, όπου διαπιστώθηκε κατά την εξέταση τόσο του δείγματος «A» όσο και του δείγματος «B», πως είχαν προβεί σε χρήση απαγορευμένης ουσίας («rEPO»). Ο κύριος ισχυρισμός τους βασίστηκε στο γεγονός ότι η τροποποίηση των διατάξεων περί της επιστημονικής εξέτασης των δειγμάτων στα διαπιστευμένα εργαστήρια ενδεχομένως να τους ευνοούσε και, κατά συνέπεια, δέον ήταν να εφαρμοστεί η γενική αρχή του δικαίου *lex mitior*.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το CAS έκρινε ότι η γενική αρχή της εφαρμογής του επικέστερου νόμου δεν δύναται να εφαρμοστεί επί επιστημονικών κανόνων και εκφεύγει της δικαιοδοτικής του κρίσης²⁵⁶. Άλλωστε, ακόμα και αν ένας τέτοιος ισχυρισμός γινό-

253. «*The principle whereby a criminal law applies as soon as it comes into force if it is more favourable to the accused (lex mitior) is a fundamental principle of any democratic regime.*»

254. «*The principle of non-retroactivity is however mitigated by the application of the “lex mitior” principle.*»

255. Βλ. επίσης στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι σχετική απόφαση CAS 96/149, A.C. v. Fédération Internationale de Natation Amateur –FINA.

256. Το σύνολο των αποφάσεων του CAS οι οποίες εφάρμοσαν ή ανέφεραν την γενική αρχή *lex mitior*: CAS 2013/A/3199· CAS 2012/A/2756· CAS 2011/A/2384· CAS 2011/A/2433· CAS

ταν αποδεκτός, θα ήταν αδύνατον να διαπιστωθεί ποιος επιστημονικός κανόνας κρίνεται επιεικέστερος. Βάσει του εν λόγω σκεπτικού απέρριψε την έφεση των αθλητών²⁵⁷.

1.1.2. Η αρχή της αναλογικότητας («proportionality»)

CAS 2011/A/2670 Masar Omeragik v Fyrom Football Federation (FFM)

Σύντομο Ιστορικό: Η απόφαση αφορά διαφορά μεταξύ του Masar Omeragik, πρώην Σκποτιανού ποδοσφαιριστή και υπευθύνου στο τμήμα ποδοσφαίρου της δημοτικής ποδοσφαιρικής ένωσης με την επωνυμία «Strumica» και της Σκοπιανής ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας (FFM). Ο Omeragik προσέφυγε στο διαιτητικό όργανο της Ομοσπονδίας επισημαίνοντας πλημμέλειες ως προς την ψήφιση του καταστατικού. Η απόφαση του οργάνου η οποία ορίζεται πως είναι άμεσα εκτελεστή και ανέκκλητη απέρριψε το αίτημά του. Εντούτοις, ο Omeragik μη εναρμονιζόμενος με τις διατάξεις και δίχως νομοθετικό έρεισμα προσέφυγε στα πολιτικά δικαστήρια των Σκοπίων τα οποία απέρριψαν την προσφυγή. Ακολούθως, η πειθαρχική επιτροπή της FFM τον τιμώρησε με διετή αποκλεισμό, διαπιστώνοντας εσκεμμένη πρόθεση και παραβίαση των θεσπισμένων διατάξεων της Ομοσπονδίας.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το CAS εναρμονιζόμενο με την πάγια εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας²⁵⁸ στην οποία προβαίνει ως γενική αρχή του δικαίου, ορίζει ότι οι κυρώσεις θα πρέπει να επιβάλλονται αφού πρώτα σταθμιστούν τα επιδιωκόμενα μέ-

2010/A/2041· CAS 2010/A/2058· CAS 2010/A/2083· CAS 2009/A/1956· CAS 2009/A/2014· CAS 2009/A/1931· CAS 2009/A/1918· CAS 2009/A/1870· CAS 2009/A/1879· CAS 2008/A/1708· CAS 2008/O/1455· CAS 2008/A/1593· CAS 2008/A/1545· CAS 2008/A/1521· CAS 2007//1424· CAS 2006/A/1125· CAS OG 06/002· CAS 2006/A/1152· CAS OG 06/006· CAS 2005/C/976· CAS 2005/A/983· CAS 2004/A/748· CAS 2004/A/776· CAS 2004/A/549· CAS 2003/A/461· CAS 2003/A/507· CAS 2002/O/373· CAS 2002/O/410· CAS 2002/A/389-393· CAS 2002/A/378· CAS 2001/A/318· CAS 2001/A/330· CAS 2000/C/267· CAS 2000/A/289· CAS 2000/A/281· CAS 2000/A/274· CAS98/203· CAS 98/201· CAS 98/200· CAS 96/149· CAS 94/128.

257. «Furthermore, the submission that the principle of *lex mitior* applies to the two ISLs is unfounded. Firstly, the Panel finds that this principle relates more specifically to the applicable sanction and not the technical rules underlying the scientific basis of the evidence. The principle of *lex mitior* is generally understood to mean that, if the law relevant to the offence of the accused has been amended, the less severe law should be applied. However, even if the principle did apply to more than the sanction, it would be impossible here to determine which is the more favourable ISL».

258. Το σύνολο των αποφάσεων του CAS οι οποίες εφάρμοσαν ή ανέφεραν την γενική αρχή της αναλογικότητας: CAS 2012/A/2804· CAS 2012/A/2756· CAS 2011/A/2670· CAS 2011/A/2384· CAS 2011/O/2422· CAS 2011/2384· CAS 2010/A/2202· CAS 2010/A/2172· CAS 2009/A/1926· CAS 2009/A/1880· CAS 2009/A/1870· CAS 2009/A/2012· CAS 2009/A/1918· CAS 2009/A/2012· CAS 2008/A/1574· CAS 2008/A/1590· CAS 2008/A/1590· CAS 2008/A/1564· CAS 2008/A/1583· CAS 2007/A/1363· CAS 2005/A/847· CAS2007/A/1252· CAS 2005/A/830· CAS 2005/A/847· CAS 2004/A/690· CAS 2004/A/593· CAS 2004/A/777· CAS 2003/A/461· CAS 2003/A/461· CAS 2002/A/400· CAS 2002/A/399· CAS 2001/A/1363· CAS 2001/A/337· CAS 2000/A/281· CAS 98/200· CAS 94/122.

σα σε σχέση με τον προσδοκώμενο σκοπό. Τονίζεται δε, ότι υπό το πρίσμα της αρχής αυτής θα πρέπει να εξετάζεται τόσο η αρχή της νομιμότητας όσο και η αρχή της πρόληψης. Εν προκειμένω, κρίθηκε ότι η επιβληθείσα ποινή του διαιτούς αποκλεισμού από κάθε σχετική με τον αθλητισμό δραστηριότητα ήταν εξοντωτική και για τον λόγο αυτό έγινε δεκτή η έφεση του Omeragik²⁵⁹.

CAS 2005/A/830 S v. Fédération Internationale de Natation Amateur (FINA)

Σύντομο Ιστορικό: Η απόφαση αφορά απόφαση της Παγκόσμιας Κολυμβητικής Ομοσπονδίας (FINA) σχετικά με ποινή σε Ιταλίδα αθλήτρια, ηλικίας 17 ετών, για την χρήση απαγορευμένης ουσίας (Τροφοδερμίνη). Η αθλήτρια ισχυρίστηκε ότι δεν είχε επίγνωση της λήψης απαγορευμένης ουσίας η οποία περιείχετο σε θερμαντική αλοιφή. Η FINA της επέβαλε ποινή απαγόρευσης συμμετοχής σε αγωνιστική κολυμβητική δραστηριότητα, ενός έτους, αρχής γενομένης από την 30.12.2004.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο δεν έκανε αποδεκτό τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας, εντούτοις λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων, της ηλικίας της, αλλά και του γεγονότος ότι η έναρξη της ποινής το Δεκέμβριο του 2004 ουσιαστικά επέφερε στην αθλήτρια διειρήνηση αποκλεισμού από τις αγωνιστικές δραστηριότητες δεδομένου ότι οι αγωνιστικές υποχρεώσεις (πρωταθλήματα κολύμβησης) ξεκινούν τον Σεπτέμβριο κάθε αγωνιστικού έτους, μείωσε το χρονικό εύρος της ποινής της. Το στοιχείο αυτό οδήγησε το CAS στον προσδιορισμό της έναρξης της ποινής την 30.09.2004, η οποία θα την δέσμευε για ένα έτος (έως 30.09.2005) παρέχοντάς της έτσι τη δυνατότητα να αγωνιστεί την περίοδο 2005-2006, κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας²⁶⁰.

259. Στο οικείο σκέλος της αποφάσεως ορίζεται: «*The Panel would like to draw attention to the principle of proportionality adhered to in CAS' consistent case law, which dictates that the most extreme sanction must not be imposed before other less onerous sanctions have been exhausted. This is particularly the case when the regulations that have supposedly been violated are of a general nature, i.e. what is prohibited and what is not is not clearly defined in them, like in the case at hand. In such a situation, the person accused of violating such regulations should, in the spirit of the principle of proportionality, at least be given a warning that the specific act in question is deemed a violation. In other words, any other sanctioning measures available must be exhausted before the "ultimate solution" is imposed (see for example CAS 2010/A/2284 para. 67). However, the question in the present case as to whether the extreme disproportionality of the sanction at issue (perhaps along with the total absence of any specific reasoning in the Decision) would render the lifelong sanction completely invalid or would merely justify a modification (i.e. a reduction) of it can be left undecided due to the fact that there is, as explained above, a complete lack of any valid legal basis whatsoever for the sanction.*

260. «*The Panel recognizes that a mere "uncomfortable feeling" alone that a one year penalty is not the appropriate sanction cannot itself justify a reduction. The individual circumstances of each case must always hold sway in determining any possible reduction. Nevertheless, the implementation of the principle of proportionality as given in the World Anti-Doping Code closes*

1.1.3. Άλλες εφαρμοσμένες γενικές αρχές δικαίου

Πέραν των προαναφερθεισών και ευρύτερα εφαρμοζομένων γενικών αρχών δικαίου, το Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του και επικαλείται στις αποφάσεις του σειρά άλλων γενικών αρχών του δικαίου όπως την αρχή *ne bis in idem*²⁶¹ ή την αρχή της πρόληψης²⁶². Αναφορικά δε με τις υποθέσεις φαρμακοδιέγερσης (doping), οι οποίες απασχολούν κατά κόρον τη νομολογία του ΔΔΑ και για το λόγο αυτό θα προβούμε σε εκτενή ανάλυση κατωτέρω²⁶³, το CAS επικαλείται άλλοτε την αρχή της αυστηρής ευθύνης (strict liability)²⁶⁴, την αρχή της ανταπόδειξης ή την αρχή της καλής πίστης²⁶⁵.

1.2. Σχολιασμός – Κριτικές παρατηρήσεις

Η έλλειψη συγκεκριμένων, θεσπισμένων κανόνων που θα αποκρυστάλλωναν την έννοια της *lex sportiva* σε διεθνές επίπεδο, οδηγεί εκ των πραγμάτων στην αναζήτηση ασφαλών δικαιοδοτικών κριτηρίων στις διεθνείς αθλητικές ομοσπονδίες. Μια σύνομη ερμηνεία της πρακτικής του CAS, οδηγεί ωστόσο στο συμπέρασμα ότι το διαιτητικό δικαστήριο δεν εφαρμόζει το δίκαιο των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών. Κύρια αιτία του γεγονότος αυτού αποτελεί το γεγονός ότι το δίκαιο των ομοσπονδιών δεν είναι σύνθετο, λεπτομερές και πολύπλευρο, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της επίλυσης των διαφορών που προκύπτουν και να θεωρείται επαρκές.

Για το λόγο αυτό, το CAS δεν διστάζει να εφαρμόσει και γενικές αρχές του δικαίου για την προστασία των μεμονωμένων αθλητών, γεγονός που του προσθέτει ως οργάνου φυσιογνωμία εγκύρου δικαιοδοτικής δομής και το θέτει σε τροχιά ανεξάρτητου θεσμού απονομής αθλητικής δικαιοσύνης.

Έτσι, «*απέναντι στην prima facie βάση αρμοδιότητας παρέχεται μια ευκαιρία ανταπάντησης στη βάση της αρχής της ανταπόδειξης. Αυτή λειτούργησε ως πρότυπο για την Επιτροπή Διαιτησίας της IAAF σε περιπτώσεις που δεν κάλυπταν πλήρως οι ισχύο-*

more than ever before the door to reducing fixed sanctions. Therefore, the principle of proportionality would apply if the award were to constitute an attack on personal rights which was serious and totally disproportionate to the behaviour penalised (see CAS 2004/A/690 note 86 with reference to the Swiss Federal Supreme Court)».

261. Το σύνολο των δημοσιευμένων αποφάσεων του CAS οι οποίες εφάρμοσαν ή ανέφεραν την γενική αρχή *ne bis in idem*: CAS 2011/O/2422 · CAS 2011/A/2658 · CAS 2009/A/1870 · CAS 2009/A/1879 · CAS 2009/A/2019 · CAS 2007/A/1396 · CAS 2004/A/549 · CAS 2002/A/378 · CAS 2001/A/340 · CAS 1999/A/230 · CAS 98/203.

262. Ενδεικτικά: CAS 2011/A/2670 · CAS 2008/A/1583 · CAS 2008/A/1584 · CAS 2007/A/1363.

263. Βλ υπ' αριθ. 4 . παράγραφο του παρόντος.

264. CAS 2008/A/1593 · CAS 2005/A/830 · CAS 2005/A/990 · CAS 2004/A/593 · CAS 2002/A/432 · CAS 2002/A/376 · CAS 2000/A/317 · CAS 98/002 · CAS 95/142 · CAS 94/129.

265. Ενδεικτικά: CAS 2009/A/956 · CAS 2006/A/1100 · CAS 2005/O/985 · CAS 2005/A/811 · CAS 2004/A/659 · CAS 2004/A/780 · CAS 2002/O/410 · CAS 96/161 · CAS 92/86.

ντες κανόνες»²⁶⁶. Πέραν της αρχής της ανταπόδειξης, παρατηρείται από τη νομολογία του ΔΔΑ η ευρεία χρήση της αρχής *lex mitior*, της αρχής της αναλογικότητας και πλειάδα άλλων γενικών αρχών του δικαίου, ως αναλυτικά εκτέθηκε ανωτέρω.

Κατά την άποψή μας, η αρκετά γενικευμένη αναφορά των γενικών αρχών του δικαίου στη νομολογία του ΔΔΑ, αποτελεί ένα στοιχείο το οποίο υπόκειται σε δύο αντίρροπες «αναγνώσεις». Συγκεκριμένα, υπό τη θετική οπτική του γεγονότος, το CAS οφείλει με τη νομολογία του να διαμορφώσει και να προβάλει ένα σύνολο θεμελιωδών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, για τα οποία θα παρέχει σαφείς δικονομικές εγγυήσεις και να αντιμετωπίσει τα επίμονα ερωτήματα που αφορούν την αμεροληψία του. Η εφαρμογή των γενικών αρχών του δικαίου για την προστασία των μεμονωμένων αθλητών, θεωρείται ότι κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση της προώθησής του σε ανεξάρτητο θεσμό διεθνούς απονομής αθλητικής δικαιοσύνης, αλλά και της εξασφάλισης του συστήματος της *lex sportiva* το οποίο εναρμονίζεται και συλλειτουργεί ενιαίως με το σύνολο της έννομης τάξης σε όλο το φάσμα του δικαίου.

Υπό την αρνητική, εντούτοις, οπτική της πρακτικής αυτής, η εκτεταμένη εφαρμογή των γενικών αρχών του δικαίου αποκαλύπτει την ένδεια των κανόνων που απαρτίζουν την αθλητική δικαιοδοτική τάξη και την εν γένει αδυναμία τους να ανταποκριθούν στις βαθμιαία αυξανόμενες αθλητικές διαφορές. Ως αποτέλεσμα, η καταφυγή στις γενικές αρχές του δικαίου (π.χ. αρχή της αναλογικότητας) φαντάζει ως εύκολη λύση αλλά σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί πανάκεια.

Αξίζει αναφοράς τέλος πως και το ΔΕΕ προβαίνει ομοίως στην εφαρμογή των γενικών αρχών του δικαίου (π.χ. αρχή αναλογικότητας²⁶⁷, αρχή *ne bis in idem*²⁶⁸), οι οποίες είναι κοινές στα κράτη-μέλη, όπως ακριβώς και το Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο, αναδεικνύοντας 'τες ως σταθερούς άξονες οι οποίοι κρίνεται απαραίτητο να πλαισιώνουν τη δικανική κρίση.

2. Ζητήματα ιθαγένειας και εθνικότητας – Η έννοια της «αθλητικής ιθαγένειας»

2.1. Παράθεση αποφάσεων

CAS 94/123 Fédération Internationale de Basketball (FIBA) / W. & Brandt

Hagen e. V.

²⁶⁶. Παναγιωτόπουλος (2006), 193.

²⁶⁷. ΔΕΕ, Αποφ. 13.11.2014, υποθ. C-443/13, *Rebdl*, (αδημ.) ΔΕΕ, Αποφ. 17.09.2014, υποθ. C-341/13, *Cruz & Companhia Lda*, Συλλ. 2014, I – 2230 ΔΕΕ, Αποφ. 10.09.2014, υποθ. C-491/13, *Ben Alaya*, Συλλ. 2014, I - 2187 ΔΕΕ, Αποφ. 05.06.2014, υποθ. C-146/14, *Mahdi*, Συλλ. 2014, I - 1320. ΔΕΕ, Αποφ. 27.05.2014, υποθ. C-129/14, *Spasic*, Συλλ. 2014, I - 586

²⁶⁸. ΔΕΕ, Αποφ. 30.04.2014, υποθ. C-390/12, *Pfleger*, Συλλ. 2014, I – 281 ΔΕΕ, Αποφ. 26.09.2013, υποθ. C-418/11, *Texdata Software*, Συλλ. 2013, I – 588 ΔΕΕ, Αποφ. 26.02.2013, υποθ. C-617/10, *Åkerberg Fransson*, Συλλ. 2013, I – 105 ΔΕΕ, Αποφ. 05.06.2012, υποθ. C-489/10, *Bonda*, Συλλ. 2012, I – 319

Ιστορικό: Η εν λόγω απόφαση αφορά τη διαμάχη μεταξύ καλαθοσφαιριστή και της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Καλαθοσφαίρισης (FIBA), η οποία αφορούσε ζήτημα περί προσδιορισμού της εθνικότητας του εν λόγω αθλητή. Συγκεκριμένα, ο καλαθοσφαιριστής υιός Γερμανού πολίτη, γεννήθηκε και σπούδασε στις Η.Π.Α. Εν συνεχεία, αιτήθηκε από τη FIBA την αναγνώριση της Γερμανικής εθνικότητάς του για τους αγώνες καλαθοσφαίρισης εν όψει των κυπέλλου Κόρατς. Η FIBA απάντησε αρνητικά στην αίτησή θεωρώντας ότι η ιθαγένειά του είναι Αμερικανική²⁶⁹ παρά το γεγονός ότι, κατά τους ισχυρισμούς του αθλητή, πληρούσε όλες τις προϋποθέσεις που όριζαν οι σχετικές διατάξεις του Κανονισμού της FIBA.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το CAS διαχωρίζοντας την νόμιμη (legal nationality) από την αθλητική ιθαγένεια καλαθοσφαίρισης (basketball nationality)²⁷⁰, έκανε δεκτό το αίτημα του αθλητή, δεδομένου ότι αγωνίζεται σε χώρα της οποίας έχει νόμιμη, δεύτερη ιθαγένεια και πληρούσε του όρους που έτασσε ο κανονισμός της FIBA²⁷¹.

CAS 2007/A/1377 Melanie Rinaldi v. Fédération Internationale de Natation
(FINA)

Σύντομο ιστορικό: Η Rinaldi, αθλήτρια των καταδύσεων με διπλή ιθαγένεια (Καναδική και Πορτογαλική), αγωνιζόταν με τη χώρα του Καναδά, όπου ανατράφηκε. Η μητέρα της καταγόταν από την Πορτογαλία. Κατόπιν χρόνιας εκπροσώπησης του Καναδά, συμμετοχής σε αγώνες και επιτυχιών της αθλήτριας, η ίδια (και η κολυμβητική Ομοσπονδία Πορτογαλίας) απέστειλε αίτημα στην FINA προκειμένου να αναγνωριστεί η «πορτογαλική αθλητική ιθαγένεια». Το αίτημα αυτό απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι δεν πληρούνται οι όροι που θέτει η FINA σχετικά με την μεταβολή ιθαγένειας, και συγκεκριμένα η διάταξη περί δωδεκάμηνης κατοικίας²⁷² στη χώρα της οποίας αιτείσαι «αθλητική ιθαγένεια».

269. «[...]FIBA answered that it considered W. as having American basketball nationality».

270. Με παραπομπή στην απόφαση CAS 92/80 στην οποία ορίζεται ότι: «It is necessary first to clarify the confusion which the appellant makes between his «legal nationalities» and his «basketball nationality»[...] The CAS wishes to stress that two different notions are involved: the first concerns the personal status deriving from the citizenship of one or more states; the second is a uniquely sporting concept defining the eligibility rules of players with a view to their participation in international competitions. One is therefore presented with two different legal orders – one of public law, the other of private law – which do not intersect and do not come into conflict».

271. Βλ. επίσης στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι σχετική απόφαση CAS 94/132, Puerto Rico Amateur Baseball Federation (PRABF) / USA Baseball (USAB).

272. Σύμφωνα με τη GR 2.6: «Any competitor changing his affiliation from one national governing body to another must have resided in the territory of and been under the jurisdiction of the latter for at least twelve months prior to his first representation for the country».

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο απεδέχθη τους ισχυρισμούς της FINA περί της μη τήρησης της οικείας διάταξης του Κανονισμού G 2.6. περί δωδεκάμηνης διαμονής, προσδιορίζοντας περαιτέρω ότι οι αθλητικές ενώσεις απαιτείται να ενσωματώνουν τέτοιου είδους διατάξεις προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία των χαρακτηριστικών της εθνικής εκπροσώπησης²⁷³ και να αποτρέπεται το «nation shopping»²⁷⁴.

2.2. Κριτικές παρατηρήσεις

Ο προσδιορισμός της ιθαγένειας και της εθνικότητας του αθλητή συνεπάγεται στο αθλητικό πεδίο σειρά επιπτώσεων, δεδομένου ότι αφενός στις συλλογικές διοργανώσεις η δυνατότητα επιλογής γηγενών αθλητών είναι ευρύτερη (CAS 94/123) αφετέρου οι επιτυχημένοι, κατά το σύνθημα, αθλητές προτίθενται αρκετά συχνά να μεταβάλουν την εθνικότητά τους, εκπροσωπώντας κράτη με τα οποία συνδέονται με χαλαρούς έως ανύπαρκτους δεσμούς (CAS 2007/A/1377). Ως αποτέλεσμα, το CAS τέθηκε αντιμετώπιζε με ζητήματα επίλυσης διαφορών τα οποία σχετίζονται με την έννοια της ιθαγένειας και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή.

Το Διαιτητικό Δικαστήριο διαπιστώνοντας από πολύ νωρίς τον κίνδυνο να εμπλακεί, με αφορμή αθλητικές διαφορές, σε ζητήματα προσδιορισμού εννοιών που άπτονται δημοσίου ή διεθνούς δικαίου και σχετίζονται άμεσα με χαρακτηριστικά κρατικής κυριαρχίας, όπως είναι οι έννοιες «ιθαγένεια» ή «εθνικότητα», φρόντισε από πολύ νωρίς να διαχωρίσει τη θέση του. Αναλυτικότερα, ως καθίσταται έκδηλο από τις σημαντικές αποφάσεις που παραθέσαμε, το CAS αναφέρθηκε σε μια νέα έννοια στη νομική πραγματικότητα, την αθλητική ιθαγένεια («sports nationality»), την οποία αυθεντικά προσδιόρισε τόσο σε διαιτητικές αποφάσεις του (π.χ. CAS 94/80, CAS 94/132), όσο και σε γνωμοδοτήσεις του (π.χ. CAS 98/215)²⁷⁵.

Χαρακτηριστικό της ανάγκης αποσαφήνισης των εν λόγω ζητημάτων, αποτελεί το γεγονός ότι το Διαιτητικό Δικαστήριο με έμφαση επισημαίνει πως η έννοια της ιθαγένειας στο αθλητικό πεδίο («sports nationality») διακρίνεται από διαφορετικά γνωρίσματα σε σύγκριση με αυτά που διαπνέουν την ιθαγένεια στο ευρύτερο φάσμα του δικαίου

273. Το σύνολο των δημοσιευμένων αποφάσεων του CAS στις οποίες αναφέρεται το ζήτημα προσδιορισμού της ιθαγένειας: CAS 2010/A/2071 · CAS 2009/A/1988 · CAS 2009/A/1810 · CAS 2009/A/1996 · CAS OG 08/002 · CAS 2008/005 · CAS OG 08/006 · CAS 2007/A/1377 · CAS 2001/A/357 · CAS OG 00/001 · CAS 00/003 · CAS 98/215 · CAS 98/202 · CAS 98/209 · CAS 94/123 · CAS 94/132 · CAS 92/80.

274. «[...]Consequently, to preserve the meaning and concept of national representation, sports associations have an interest in trying to prevent athletes becoming sports “mercenaries” involved in nation shopping».

275. Όταν και λειτούργησε η γνωμοδοτική δραστηριότητα του ΔΔΑ, η οποία έχει καταργηθεί από το έτος 2012.

(«legal nationality») και κρίνει απαραίτητη την αποφυγή συγχύσεως, η οποία θα ήταν δυνατόν να ανοίξει «τον ασκό του Αιόλου» και να αποπροσανατολίσει απόλυτα σημειώνοντας, ως επισημάνθηκε ανωτέρω, τα εξής: «*It is necessary first to clarify the confusion which the appellant makes between his «legal nationalities» and his «basketball nationality»* .

Κλείνοντας, ορθώς κατά την άποψή μας το CAS απέφυγε να εισέλθει σε διαδικασία προσδιορισμού των εννοιών αυτών, ενώ παράλληλα μέσω του νομολογιακού του υποβάθρου, ενσωμάτωσε τη νεοσύστατη έννοια της «αθλητικής ιθαγένειας» στη *lex sportiva*, τονίζοντας ότι για τη στοιχειοθέτηση των προϋποθέσεων της «αθλητικής ιθαγένειας» πρώτιστο ρόλο διαδραματίζουν οι διατάξεις των κανονισμών των Διεθνών Αθλητικών Ομοσπονδιών, την ορθή εφαρμογή των οποίων εξετάζει το ΔΔΑ (π.χ. CAS 2007/A/1377).

3. Κανόνες του παιχνιδιού – «Rules of the game»

3.1. Παράθεση αποφάσεων

CAS OG 96/06 M. v. Association Internationale de Boxe Amateur (AIBA)

Ιστορικό: Η απόφαση του *ad hoc* τμήματος αφορά την αποβολή πυγμάχου για χτύπημα κάτω από τη ζώνη το οποίο απαγορεύεται από τους κανόνες του αγωνίσματος. Ο πυγμάχος διαμαρτυρήθηκε και προσέβαλε την απόφαση υποστηρίζοντας ότι το χτύπημα ήταν έκδηλα πάνω από τη ζώνη και, κατά συνέπεια, η αποβολή του ήταν άδικη.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το δικαστήριο αρνήθηκε να κρίνει την υπόθεση ορίζοντας ότι οι κανόνες που διέπουν τα τεχνικά ζητήματα του αγωνίσματος²⁷⁶ υπάγονται στην αρμοδιότητα της Ομοσπονδίας²⁷⁷. Τόνισε δε ότι απορρίπτει την αίτηση διότι το «παιχνίδι δεν πρέπει διαρκώς να διακόπτεται από τις εφέσεις ενώπιον του δικαστηρίου» επαναδιατυπώνοντας την αρχή που έχει εκφραστεί από το Ελβετικό Ακυρωτικό Δικαστήριο (ATF)²⁷⁸.

276. Το σύνολο των δημοσιευμένων αποφάσεων του CAS που αναφέρονται σε «κανόνες παιδιάς» (rules of the game): CAS 2008/A/1641 · CAS 2008/O/1483 · CAS 2004/A/727 · CAS 2004/A/593 · CAS 2003/A/461 · CAS OG 00/013 · CAS 2000/A/305 · CAS 2000/C/267 · CAS 98/200.

277. «*In casu, la décision de l'arbitre, confirmée par l'AIBA, est une décision purement technique, ressortissant de la réglementation incombant à la fédération concernée.*».

278. «*Traditionnellement, la doctrine et la jurisprudence ont toujours estimé que les règles de jeu, au sens strict, ne devaient pas être soumises au contrôle des juges, partant de l'idée que "le jeu ne doit pas être constamment interrompu par des recours au juge"* (ATF 118 II 12/19 *Kindle c. FMS*)».

CAS 2004/A/727 Vanderlei De Lima & Brazilian Olympic Committee (BOC) v. International Association of Athletics Federations (IAAF)

Σύντομο ιστορικό: Ο μαραθωνοδρόμος V.Lima έλαβε μέρος στο αγώνισμα του μαραθωνίου στους Ολυμπιακούς Αγώνες του έτους 2004, οι οποίοι διεξάγονταν στην Αθήνα. Κατά τη διάρκεια της κούρσας, περί του 37^{ου} χιλιομέτρου και ενώ ο αθλητής προηγείτο, δέχθηκε επίθεση ενός εισβολέα, ο οποίος διαφεύγοντας των μέτρων ασφαλείας, εισήλθε στην αγωνιστική διαδρομή, παρασύροντας τον αθλητή εκτός αυτής, ωθώντας τον προς το πλήθος. Ο αθλητής επανήλθε στον αγώνα και, εν τέλει, κατετάγη τρίτος. Παραθέτοντας τα γεγονότα και τα έως τότε δεδομένα του αγώνα, αιτήθηκε την τροποποίηση των αποτελεσμάτων και την οριστική κατάταξή του στην πρώτη θέση.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο αποσαφηνίζοντας το ζήτημα, επεσήμανε ότι για να προβεί σε κρίση επί των «κανόνων παιδιάς» θα πρέπει ο διάδικος να αποδείξει ότι η απόφαση που ελήφθη από τον κριτή του αγωνίσματος, προήλθε από κακόπιστη πρόθεση. Εντούτοις, τονίζεται με έμφαση ότι οι έννοιες όπως «αυθαίρετη κρίση», «κακή πρόθεση», «παραβίαση καθήκοντος» θα πρέπει να προσδιορίζονται και να αποδεικνύονται κατά τη δικαιοδοτική διαδικασία²⁷⁹. Εν προκειμένω, η πλημμελής διαφύλαξη του χώρου ή η λήψη του χρυσού μεταλλίου δεν είναι δυνατόν να στοιχειοθετήσουν την πλήρωση των προϋποθέσεων αυτών²⁸⁰ και συνεπώς το αίτημα απορρίπτεται.

CAS 2000/A/305, Canadian Paralympic Committee (CPC) v. International Paralympic Committee (IPC)

Σύντομο ιστορικό: Στους Παραολυμπιακούς Αγώνες του Σύδνεϋ, μετά το τέλος της κούρσας στο άθλημα του στίβου κατατέθηκε ένσταση και αίτημα επανάληψης του αγώνα λόγω της σύγκρουσης των αμαξιδίων τριών αθλητών κατά τη διάρκεια του αγωνί-

279. «The jurisprudence of CAS in regard to the issue raised by the application is clear, although the language used to explain that jurisprudence is not always consistent and can be confusing. Thus, different phrases such as “arbitrary”, “bad faith”, “breach of duty”, “malicious intent”, “committed a wrong” and “other actionable wrongs” are used apparently interchangeably, to express the same test (CAS OG 96/006 and CAS OG 00/013). In the Panel’s view, each of those phrases means more than the decision is wrong or that no sensible person could have reached. If it were otherwise, every field of play decision would be open to review on its merits. Before a CAS Panel will review a field of play decision, there must be evidence, which generally must be direct evidence, of bad faith. If viewed in this light, each, of those phrases mean there must be some evidence of preference for, or prejudice against, a particular team or individual».

280. «The simple fact that the athlete who crossed the line first was awarded the gold medal is not a decision which can be considered to have been based on bad faith, or arbitrariness on the part of the Jury of Appeal».

σματος. Η αίτηση έγινε δεκτή από το διαιτητή και ορίστηκε νέα ημερομηνία διεξαγωγής του αγώνα τέσσερις ημέρες αργότερα. Η Καναδική Παραολυμπιακή Επιτροπή(CPC), της οποίας ο αθλητής Chantal Petitclerc είχε κερδίσει, προσέφυγε αρχικώς στην Παγκόσμια Παραολυμπιακή Επιτροπή (IPC) αιτούμενη την άρση της απόφασης λόγω κακής εκτίμησης του, αίτηση η οποία απορρίφθηκε διότι η IPC επεσήμανε ότι μια ενδεχόμενη κρίση θα έθιγε τους κανόνες του αθλήματος και την αυτόνομη δράση του διαιτητή. Εν συνεχεία, η CPC προσέφυγε στο CAS.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το CAS ερμηνεύοντας τους κανόνες τεχνικής φύσεως, έκρινε ότι η απόφαση του διαιτητή δεν εναρμονιζόταν με αυτούς²⁸¹ και επομένως θα πρέπει να παρακαμφθεί και να μην επαναληφθεί ο αγώνας αποδεχόμενο το αίτημα.

3.2. Κριτικές παρατηρήσεις

Κατόπιν της επισκόπησης του συνόλου των αποφάσεων στο οποίο το CAS απασχολήθηκε με το ζήτημα των «κανόνων παιδιάς» («Rules of the game»), γίνεται αντιληπτό ότι το Διαιτητικό Δικαστήριο αποφεύγει να εκφράσει δικανική κρίση επί τεχνικών ζητημάτων του εκάστοτε αγωνίσματος θεωρώντας και ορίζοντας ρητά ότι οι κανόνες του παιχνιδιού αποτελούν ζητήματα αδιάφορα για την αθλητική έννομη τάξη. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι το ίδιο το διαιτητικό δικαστήριο σημειώνει την αρχή ότι η διεξαγωγή του αγώνα και η επιβράβευση των νικητών θα πρέπει να εκτυλίσσεται στους αθλητικούς χώρους και όχι μέσω της διεκδίκησης της επιτυχίας με ένδικα μέσα (CAS 96/06: «the game must not constantly interrupted by appeals to the judges»), στοιχείο το οποίο θα έθιγε τον πυρήνα του αθλητικού ιδεώδους.

Εξάλλου, η βασική αυτή αρχή, η οποία θεμελιώνεται από το σύνολο σχεδόν των αποφάσεων του CAS, επί της ουσίας φρονούμε πως αποτελεί παράλληλα αντανάκλαση της αρχής της αυτονομίας και μέρος της *lex ludica* που διέπει τη λειτουργία των προσώπων που σχετίζονται με τον αθλητισμό. Πιο συγκεκριμένα, ο αδιαπραγμάτευτος αποκλεισμός της κριτικής προσέγγισης επί ζητημάτων που άπτονται στοιχείων αμιγώς αγωνιστικών κανόνων, ο οποίος αποτυπώνεται σε κάθε σχετική απόφαση από το CAS, δίδει την κατευθυντήρια γραμμή την οποία απαιτείται να ακολουθήσουν τα εθνικά δικαιοδοτικά όργανα σε ανάλογες υποθέσεις που θα τεθούν ενώπιόν τους και προσθέτει άλλη μια σημαντική αρχή η οποία αποτελεί θεμέλιο λίθο της *lex sportiva*.

281. «We should add that simply to say that the collision was “caused by an athlete” does not mean that an athlete has “jostled or obstructed” another athlete so as to impede that other athlete’s progress. That fact being absent as a finding from the referee’s decision we are not prepared to regard the statement in the referee’s official communication as indicating a sufficient factual basis for the proper exercise of his discretion».

Εν όψει των ανωτέρω, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι υπό την οπτική του CAS οι αποφάσεις των επίσημων οργάνων των αγωνισμάτων, δηλαδή κατά κύριο λόγο των διαιτητών, είναι κατ' αρχάς δεσμευτικές, τελικές και απρόσβλητες. Οι κριτές αρκετές φορές πράττουν λανθασμένα, ωστόσο και αυτό το γεγονός αποτελεί μέρος του παιχνιδιού, γεγονός το οποίο οι αθλητές θα πρέπει να συνυπολογίζουν ως ένα αναπόφευκτο «αγωνιστικό ρίσκο».

Εντούτοις, παρά τα ανωτέρω αναφερθέντα, είναι πρόδηλο πως εάν το Διαιτητικό Δικαστήριο δεν ελάμβανε υπόψη του την προοδευτικά αυξανόμενη τάση φαλκίδευσης του αθλητισμού μέσω της εμφιλοχώρησης σε αυτό κακόπιστων συμπεριφορών, μεροληπτικών κρίσεων, αντίρροπων με τα αξιακά χαρακτηριστικά της άθλησης από επίσημα όργανα, τα οποία δύνανται να επηρεάσουν την εξέλιξη ενός αγώνα εξυπηρετώντας τα ιδιοτελή συμφέροντά τους, θα εθελουφλούσε σε μια ζοφερή πραγματικότητα και δεν θα απέδιδε δικαιοσύνη, δεσμευόμενη σε έναν στείρο νομικό δογματισμό. Έτσι, υπογραμμίζεται το γεγονός ότι το CAS θα προέβαινε σε κρίσεις επί του αγωνιστικού πεδίου («field of play decision») μη εφαρμόζοντας την μνησθείσα βασική αρχή, μόνο στην περίπτωση που θα διαπιστωνόταν με σημαντικά αποδεικτικά μέσα και όχι με εικασίες ή πιθανολογήσεις, το γεγονός ότι η απόφαση που ελήφθη από τον «άρχοντα του αγωνίσματος», δεν προέρχονταν από αμερόληπτη πρόθεση αλλά εφαλτήριο είχε την κακόπιστη προαίρεση. Με άλλα λόγια, ο προσφεύγων θα έφερε το βάρος της αποδείξεως συγκεκριμένης προτίμησης του διαιτητή σε μία συγκεκριμένη ομάδα ή σε ένα συγκεκριμένο αγωνιζόμενο (CAS 2004/A/727).

Από το σύνολο της νομολογίας του Διαιτητικού Δικαστηρίου, η μόνη απόφαση που σχετίζονταν με «κανόνα παιδιάς», επί του οποίου όχι μόνο έκρινε το CAS αλλά παράλληλα αποδέχτηκε το αίτημα που του υποβλήθηκε, αφορά την υπόθεση της Καναδικής Παραολυμπιακής Ομοσπονδίας (CPC) έναντι της Παγκόσμιας Παραολυμπιακής Ομοσπονδίας (IPC) (CAS 2000/A/305), η οποία παρατέθηκε ανωτέρω. Κατά την άποψη του γράφοντος, το CAS έκρινε παρεμπιπτόντως στην εν λόγω υπόθεση, ενεπλάκη σε διαδικασία εκτίμησης της κρίσεως του διαιτητή του αγωνίσματος, ο οποίος εφαρμόζει του κανόνες διεξαγωγής του αθλήματος που γνωρίζει απόλυτα, εκφεύγοντας από το πεδίο αρμοδιότητάς του, το οποίο άλλωστε το ίδιο είχε ρυθμίσει με την πάγια νομολογία του, χωρίς την παράθεση επαρκούς αιτιολογίας και δίχως να υφίσταται προβληματισμός ως προς την αμερόληπτη λειτουργία του διαιτητή. Ως αποτέλεσμα, θεωρούμε ότι με την δικανική αυτή κρίση παραβίασε τόσο την αρχή της μη εκτίμησης των «κανόνων παιδιάς» όσο και την αρχή της αυτονομίας των αθλητικών οργάνων.

4. Doping – Αρχή της αυστηρής ευθύνης («strict liability») και επιρροή της υπαιτιότητας («culpability»)

4.1. Παράθεση αποφάσεων

CAS 95/150 V. v. Fédération Internationale de Natation Amateur (FINA)

Σύντομο ιστορικό: Στην εν λόγω υπόθεση εκκαλών V. ήταν προπονητής αθλήτριας που συμμετείχε στο Παγκόσμιο πρωτάθλημα. Η αθλήτρια υπέφερε από πονοκεφάλους και ο διάδικος προπονητής κατά τις οδηγίες του ιατρού προσφέρθηκε να της χορηγήσει παυσίπονο. Ο V. υποστήριξε ότι θεωρούσε πως η συσκευασία που είχε στο δωμάτιό του με ένδειξη Di Gesic, δεν ήταν τίποτε άλλο παρά παυσίπονα τα οποία ελάμβανε και η γυναίκα του, και έτσι χορήγησε ένα χάπι εξ αυτών στην αθλήτρια. Εν τέλει, το δισκίο περιείχε την απαγορευμένη ουσία «προποξιδίνη». Παράλληλα ο προπονητής επιχείρησε να αποδείξει την έλλειψη δόλου του με το επιχείρημα της μη επιρροής της ουσίας στη βελτίωση της απόδοσης της αθλήτριας.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το CAS σημείωσε πως εφαρμοστέο δίκαιο είναι οι κανονισμοί που περιέχονται στο Εγχειρίδιο της FINA («FINA Handbook»). Στις περιπτώσεις δε doping εφαρμόζεται η αρχή της «αυστηρής ευθύνης» σύμφωνα με την οποία μετατοπίζεται το καθήκον για τον εντοπισμό και την παρουσίαση αποδεικτικών στοιχείων στον κατηγορούμενο για παράβαση των κανόνων φαρμακοδιέγερσης²⁸². Στην εν λόγω υπόθεση, το Διαιτητικό Δικαστήριο δέχτηκε τους ισχυρισμούς του προπονητή και αναγνώρισε την μη ύπαρξη δόλου ως προς τις περιέχουσες ουσίες του δισκίου που χορήγησε²⁸³, ορίζοντας όμως ότι η μη επίδειξη της δέουσας προσοχής είναι κατακριτέα. Κατά συνέπεια, και εφαρμόζοντας την αρχή της αναλογικότητας διατήρησε την τιμωρία του προπονητή μειώνοντας όμως το χρονικό της εύρους²⁸⁴.

282. «Pursuant to the FINA Rules, the strict liability principle is applicable in the case of a coach giving a banned substance to an athlete. The coach's act (in giving the competitor a prohibited substance) is the material and operative cause of the offence. The general ban of doping is wide enough to encompass such acts, even if they lack the subjective element of intent».

283. «Fortunately, the tablet which was administered was not such as to enhance R.'s performance or otherwise give her an unfair advantage. It is accepted the Appellant did not believe that the substance in the tablet would give R. an unfair advantage in competition. The Appellant reasonably believed that a single tablet, of whatever the substance was which he gave to R., would not have any impact on her competitive abilities – other than to relieve her headache».

284. Βλ. επίσης στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι σχετικές αποφάσεις CAS 2002/A/432, D.v. Fédération Internationale de Natation (FINA) και CAS 2012/A/2804, Dimitar Kutrovsky v. International Tennis Federation (ITF).

CAS 98/222 B. v. International Triathlon Union (ITU)

Σύντομο ιστορικό: Το CAS κλήθηκε να κρίνει επί υποθέσεως σχετικής με παράβαση κανόνων φαρμακοδιέγερσης αθλητή του τριάθλου, στον οποίο εντοπίστηκαν αυξημένη ποσότητα «νορανδροστερόνης» στον οργανισμό του, ουσία η οποία ενέπιπτε στις απαγορευμένες, κατά τους κανόνες doping. Ο αθλητής προσκομίζοντας ιατρικές έρευνες και γνωματεύσεις υποστήριξε πως η ποσότητα που εντοπίστηκε έχει ενδογενή αιτία και επομένως σε ουδεμία παράβαση των κανονισμών ενάντια στη φαρμακοδιέγερση προέβη. Αιτήθηκε δε, την εξαφάνιση της ποινής που του επιβλήθηκε από την Παγκόσμια Ομοσπονδία (ITU).

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το CAS έκρινε ως εφαρμοστέο το δίκαιο anti - doping της ITU. Το Διαιτητικό Δικαστήριο προέβη στην παρατήρηση ότι η πολύ σημαντική αρχή της «αυστηρής ευθύνης» η οποία εφαρμόζεται για την καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης δεν αίρει την υποχρέωση των Ομοσπονδιών να αποδεικνύουν την ύπαρξη παραβατικής συμπεριφοράς σε όσους έχουν επιβληθεί κυρώσεις για μη τήρηση των θεσπισμένων κανόνων δικαίου anti – doping²⁸⁵. Σημειώνει δε ότι σε κάποιες περιπτώσεις υφίσταται «γκρίζα ζώνη»²⁸⁶ στην οποία οι Ομοσπονδίες δεν θα πρέπει να αρκούνται στο τεκμήριο που θεμελιώνει η γενική αρχή της «αυστηρής ευθύνης» η οποία αντιστρέφει το βάρος της απόδειξης, αλλά να παρέχουν επιπρόσθετα αποδεικτικά μέσα για την υποστήριξη της επιβληθείσας κύρωσης. Κατόπιν εκτιμήσεως των ισχυρισμών και των προσκομιζόμενων αποδεικτικών μέσων του εκκαλούντος, το CAS έκρινε ότι στην εν λόγω υπόθεση ο αθλητής δεν επέδειξε πλημμελή συμπεριφορά ως προς τους κανόνες κατά της φαρμακοδιέγερσης δεδομένου ότι η ποσότητα της ουσίας που ανευρέθηκε στο αίμα του δικαιολογείται πως παράχθηκε ενδογενώς και όχι από εξωτερική λήψη. Κατά συνέπεια, εξαφάνισε την απόφαση της ITU και ήρε τις επιβληθείσες ποινές.

285. «*The rule on strict liability is essential and indispensable for an efficient fight against doping in sport and for the protection of fairness towards all competitors and of their health and well-being. The principle of strict liability rule does not exempt the sports federations to prove the existence of a doping offence. The effect of any rule of law imposing strict liability is merely to render obsolete the proof of guilt on the part of the person subjected to the regime of strict liability, while on the other hand such rule does not eliminate the need to establish the wrongful act itself and the causal link between the wrongful act and its consequences.*».

286. «*The legal impact of a “grey zone” should be reflected in a rule that, in such cases, the sanctioning body can no longer rely on legal presumption that the presence of a prohibited substance is a consequence of external application, but should provide additional evidence supporting this presumption, or, at least, excluding all other causes.*».

CAS 2010/A/2161 Wen Tong v. International Judo Federation (IJF)

Σύντομο ιστορικό: Η Wen Tong, Κινέζα αθλήτρια τζούντο, συμμετείχε στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα τζούντο του 2009 κατά το οποίο κέρδισε το χρυσό μετάλλιο. Στον έλεγχο doping ο οποίος διεξήχθη τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους εντοπίστηκε στον οργανισμό της απαγορευμένη ουσία. Η αθλήτρια υποστήριξε ότι υπέστη παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων της διότι ουδέποτε ενημερώθηκε για τα αποτελέσματα του δείγματος «Α» καθώς επίσης ουδέποτε εκλήθη να παρασταθεί, ως εδικοιούτο, στην ανάλυση του δείγματος «Β» για την παροχή εξηγήσεων. Για τους λόγους αυτούς υποστήριξε πως έκνομα της επιβλήθηκε ποινή αφαίρεσης του χρυσού μεταλλίου και απαγόρευση συμμετοχής σε αγωνιστικές δραστηριότητες.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το CAS έκρινε ως εφαρμοστέο δίκαιο τους κανόνες anti – doping της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Τζούντο (IJF). Εκτιμώντας τους ισχυρισμούς και τα αποδεικτικά μέσα τα οποία όφειλε να προσκομίσει και να επικαλεστεί η αθλήτρια δεδομένης της εφαρμογής της γενικής αρχής της «αυστηρής ευθύνης», διαπίστωσε καταστρατήγηση θεμελιωδών²⁸⁷ δικαιωμάτων της αθλήτριας, δέχτηκε το αίτημα της Wen Tong και εξαφάνισε την απόφαση της Ομοσπονδίας διατάσσοντας τη διατήρηση του χρυσού μεταλλίου και την άρση της απαγόρευσης αγωνιστικής δραστηριότητας²⁸⁸.

4.2. Κριτικές παρατηρήσεις

Η νομολογία του CAS επί υποθέσεων doping μπορεί να χωριστεί σε δύο περιόδους: πριν και μετά την ισχύ του Παγκόσμιου Κώδικα Anti – Doping (το έτος 2003).

287. «According to the 2009 IJF Anti-Doping Regulations (ADR), the athlete has the right to be present for the opening and analysis of his/her B sample regardless of whether it is the athlete or the IJF who requests testing of the B sample»

288. «According to Art. 10.4 of the World Anti-Doping Code regarding specified substances, two conditions must be satisfied to allow for the possibility of a reduction of the period of ineligibility. The first condition is that the athlete must satisfy whether he/she can establish how the specified substance entered his/her body. The second is that the athlete must establish that the specified substance, at the time of its ingestion, was not intended to enhance his/her sport performance». Το σύνολο των δημοσιευμένων αποφάσεων του CAS στις οποίες αναφέρεται η αρχή της «αυστηρής ευθύνης» (strict liability): CAS 2012/A/2804· CAS 2012/A/2756· CAS 2011/A/2384· CAS 2010/A/2161· CAS 2009/A/1912· CAS 2008/A/1593· CAS 2008/A/1461· CAS 2008/A/1462· CAS 2007/A/1298· CAS 2005/A/958· CAS 2005/A/958· CAS 2005/A/374· CAS 2005/A/830· CAS 2005/A/990· CAS 2005/A/918· CAS 2005/A/927· CAS 2005/C/976· CAS 2004/A/726· CAS 2004/A/725· CAS 2004/A/281· CAS 2004/A/714· CAS 2004/A/690· CAS 2004/A/777· CAS 2004/A/726· CAS 2003/A/452· CAS 2002/A/399· CAS 2002/A/370· CAS 2002/A/374· CAS 2002/A/332· CAS 2002/A/376· CAS 2002/A/385· CAS 2001/A/337· CAS 2000/A/281· CAS 2000/A/310· CAS 2000/A/317· CAS 2000/A/312· CAS OG 00/011· CAS OG 00/015· CAS OG 00/006· CAS 98/222· CAS 98/211· CAS OG 98/002· CAS 98/208· CAS 97/180· CAS 96/150· CAS 96/149· CAS 95/142· CAS 95/141· CAS 94/122· CAS 94/129· CAS 92/86.

Κατά την περίοδο 1991-2003 το CAS λόγω της σωρείας των υποθέσεων φαρμακοδιέγερσης που το απασχόλησαν εξελίχθηκε σε διαμορφωτή διεθνών τάσεων γύρω από την αντιμετώπιση του doping²⁸⁹. Έως την ψήφιση του Παγκόσμιου Κώδικα Anti – Doping το CAS είχε ήδη επιτύχει τη διασφάλιση της ομοιομορφίας στην αντιμετώπιση του ζητήματος. Κατά τη μελέτη της νομολογίας γίνεται αντιληπτό ότι ο χαρακτηρισμός των διαφορών ως υποθέσεων αστικής φύσεως, επέτρεψε την χρήση νομικών τεκμηρίων όπως καθιερώνονται από τη γενική αρχή της «αυστηρής ευθύνης» η οποία δεν θα ήταν δυνατόν να σταθεί στο ενδεχόμενο απόδοσης ποινικής χροιάς στις διαφορές ως αντίρροπη με βασικούς άξονες του ποινικού νομικού δόγματος.

Εξάλλου, ο προβληματισμός του Διαιτητικού Δικαστηρίου σχετικά με αποκλίσεις των ποινών οι οποίες προβλέπονταν από τις Διεθνείς Ομοσπονδίες και τα περιθώρια επιμέτρησης της ποινής που οι ίδιοι οι κανονισμοί κατέλειπαν στα δικαιοδοτικά όργανα, αντιμετωπίστηκε με την ψήφιση του Παγκόσμιου Κώδικα Anti – Doping. Από το έτος 2003 και έπειτα, το CAS παρατηρούμε ότι εφαρμόζει το δίκαιο της WADA (CAS 2012/A/2804) ή τους κανόνες δικαίου κατά της φαρμακοδιέγερσης, εφόσον προβλέπονται από την εκάστοτε ομοσπονδία (CAS 2010/A/2161), οι οποίοι όμως εναρμονίζονται με τον Παγκόσμιο Κώδικα, στοιχείο που αμβλύνει τις αποκλίσεις.

Όσον αφορά την γενική αρχή της «αυστηρής ευθύνης» (strict liability), η νομολογία του CAS παρά τις επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν κατά καιρούς από τη θεωρία, την εφαρμόζει απαρέγκλιτα τονίζοντας πολλές φορές το ίδιο το δικαιοδοτικό όργανο τον καίριο ρόλο που διαδραματίζει και τη σημασία ευθυγράμμισης της δικανικής κρίσης με αυτή, στοχεύοντας στην καταπολέμηση του doping (CAS 98/222 B. v. International Triathlon Union/ITU). Κατά την άποψή μας, η στοιχειοθέτηση νομικών τεκμηρίων ως προς την υπαιτιότητα του αθλητή στον οποίο εντοπίσθηκαν απαγορευμένες ουσίες, αποτελεί ίσως τη μόνη διέξοδο στη μάχη κατά του doping, φαινόμενο το οποίο, δυστυχώς, διαρκώς ακολουθεί αύξουσα πορεία. Αν για παράδειγμα αποδεχτούμε ότι η επιτυχημένη απόδειξη αθλητή περί της μη εκούσιας ή δόλιας λήψης της απαγορευμένης ουσίας επαρκούσε για την αθώωσή του, τότε θα άνοιγαν διάπλατα οι πύλες για την αθώωση όλων όσων υποστηρίζουν ότι η απαγορευμένη ουσία ελήφθη χωρίς να το γνωρίζουν όπως λ.χ. του αθλητή που υποστηρίζει ότι το σκεύασμα το ελάμβανε για αντιμετώπιση προβλήματος υγείας χωρίς να γνωρίζει επακριβώς τις ουσίες που περιέχει ή στην περίπτωση μη αναλυτικής περιγραφής των ουσιών του φαρμάκου (CAS 2012/A/2804). Εάν δε, το βάρος απόδειξης της εκ προθέσεως λήψης της ουσίας το έφεραν οι ομοσπονδίες, τότε φρονούμε πως ο αγώνας κατά της φαρμακοδιέγερσης θα ήταν πρακτικά αδύνατον να επιτευχθεί.

289. Downie, Improving the performance of sport's ultimate umpire: Reforming the governance of C.A.S., Melbourne journal of international law 2011, 15.

Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν πρέπει να συγχέεται η γενική αρχή της «αυστηρής ευθύνης» με την αρχή της αντικειμενικής ευθύνης, ως αυτή ισχύει στο αστικό δίκαιο. Τα όρια της αρχής «strict liability» φαίνεται να είναι ευρύτερα δεδομένου ότι εφόσον διαπιστωθεί η ύπαρξη απαγορευμένης ουσίας στον οργανισμό του αθλητή η ποινή είναι αναπόφευκτη. Ο μόνος σύνδεσμος ο οποίος υφίσταται ανάμεσα στην ποινή και στην υπαιτιότητα («culpability») έγκειται κατά τη νομολογία του CAS στην επιμέτρηση, αφού ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις κατά την εξέταση των ισχυρισμών και των αποδείξεων που οφείλει να επικαλεστεί ο αθλητής που τιμωρήθηκε (CAS 2002/A/432).

Εντούτοις, τα μόνα ενδεχόμενα κατά τα οποία δύναται να επιτευχθεί η απαλλαγή του αθλητή είναι τα εξής: α) Η πλημμελής διαδικασία της διάγνωσης ανεύρεσης της ουσίας, με αποτέλεσμα τη γένεση αμφιβολιών ως προς το αξιόπιστο του αποτελέσματος (CAS 2010/A/2161) και β) η απόδειξη ότι ουδέποτε ο αθλητής προέβη σε λήψη απαγορευμένης ουσίας, αλλά ο εντοπισμός της οφείλεται σε ενδογενή διεργασία του οργανισμού ο οποίος την παράγει. Η τελευταία περίπτωση χαρακτηρίζεται από τη νομολογία του CAS ως «γκρίζα ζώνη» στην οποία δεν εκτείνεται το τεκμήριο που καθιερώνει η αρχή της «αυστηρής ευθύνης» καθώς και τα δύο μέρη πρέπει να αποδείξουν τους ισχυρισμούς τους, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την υπ' αριθ. 98/222 απόφαση του CAS. Πράγματι, και στις δύο ανωτέρω εκδοχές θα ήταν άδικη η τιμωρία, καθώς η μη ομαλή λειτουργία της διαδικασίας των διαγνωστικών κέντρων εξέτασης συνεπάγεται αναξιόπιστο αποτέλεσμα ενώ η εγγενής παραγωγή ουσίας, η οποία εμπίπτει στις απαγορευμένες στην περίπτωση εντοπισμού της με αυξημένα όρια, δεν συνιστά απαξίωση εκ μέρους του αθλητή των θεσπισμένων κανόνων ώστε να αξίζει τιμωρίας. Στα ενδεχόμενα αυτά ούτε η αρχή της γενικής και ειδικής πρόληψης εφαρμόζεται ενώ θίγεται παράλληλα το περί δικαίου αίσθημα.

5. Το αυτοδιοίκητο των αθλητικών φορέων

5.1. Παράθεση αποφάσεων

CAS 2006/A/1100 E. v. Club Gaziantepspor

Σύντομο ιστορικό: Η υπόθεση αφορά διαφορά του αθλητή E. με το τουρκικό ποδοσφαιρικό σωματείο «Club Gaziantepspor», η οποία προέκυψε από αμοιβαίους ισχυρισμούς περί παραβίασης των όρων της συμβάσεως. Ο αθλητής ισχυρίστηκε ότι δεν του είχαν καταβληθεί οφειλόμενοι συμφωνημένοι μισθοί, γεγονός που συνεπάγεται την καταγγελία της συμβάσεως εκ μέρους του αθλητικού σωματείου, ενώ αντίθετα η τουρκική ποδοσφαιρική ομάδα επεσήμανε την αντισυμβατική συμπεριφορά του αθλητή ο οποίος αδικαιολόγητα απουσίαζε από τις προπονήσεις και τις υποχρεώσεις του συλλόγου.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο έκρινε ότι αφενός η μη εμπρόθεσμη καταβολή μισθών δεν δίδει το δικαίωμα στον αθλητή να τερματίζει το συμβόλαιο που τον δεσμεύει χωρίς προηγούμενη προειδοποίηση στο σωματείο, αφετέρου τόνισε ότι ο παίχτης που παραβίασε όρους της συμφωνίας οφείλει αποζημίωση. Για την αποζημίωση αυτή, εν όψει του σεβασμού του αυτοδιοίκητου²⁹⁰ της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου (FIFA), αρμόδιο για τον υπολογισμό όργανο είναι το D.R.C. (Dispute Resolution Chamber)²⁹¹.

CAS 2005/A/847 Hans Knauss v. FIS

Σύντομο ιστορικό: Ο σκιέρ Hans Knauss εντοπίστηκε τον Δεκέμβριο του 2004 να έχει προβεί σε χρήση απαγορευμένης ουσίας κατά τη λίστα που δημοσιεύει η WADA. Η Παγκόσμια Ομοσπονδία Σκι (International Ski Federation-FIS) του επέβαλε ποινή 18 μηνών. Κατόπιν τούτων, ο αθλητής υπέβαλε έφεση υποστηρίζοντας ότι η ποινή δεν εναρμονίζεται με την αρχή της αναλογικότητας δεδομένου ότι του στερεί επί της ουσίας το δικαίωμα αγωνιστικής συμμετοχής για χρονική διάρκεια δύο ετών, δεδομένων των ημερομηνιών έναρξης και λήξης των πρωταθλημάτων.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο εξετάζοντας τους ισχυρισμούς και τα αποδεικτικά μέσα που προσκομίστηκαν δεν έκρινε ως δυσανάλογη την επιβληθείσα ποινή. Ωστόσο, επεσήμανε στο ρητώς ότι η αρχή της αυτονομίας των αθλητικών οργανισμών η οποία εκτείνεται και στο πλαίσιο της υποβολής πειθαρχικών ποινών περιορίζεται και δεν εκτείνεται εάν διαπιστωθεί ότι συγκρούεται με την τήρηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και γενικών αρχών του δικαίου²⁹².

290. Το σύνολο των αποφάσεων του CAS που αναφέρονται στην έννοια του αυτοδιοίκητου των αθλητικών φορέων: CAS 2012/A/2789 · CAS 2012/A/2779 · CAS 2012/A/3055 · CAS 2012/A/2913 · CAS 2012/A/2912 · CAS 2012/A/2731 · CAS 2011/A/2658 · CAS 2011/O/2422 · CAS 2011/A/2625 · CAS 2011/A/2426 · CAS 2011/A/2425 · CAS 2010/A/2311 · CAS 2010/A/2307 · CAS 2010/A/2268 · CAS 2010/A/2243 · CAS 2010/A/2083 · CAS 2010/O/2166 · CAS 2010/A/2090 · CAS 2009/A/1909 · CAS 2009/A/2012 · CAS 2009/A/1880 · CAS 2009/A/1910 · CAS 2009/A/1823 · CAS 2008/A/1583 · CAS 2008/A/1708 · CAS 2008/A/1705 · CAS 2007/A/1298 · CAS 2007/A/1300 · CAS 2007/A/1370 · CAS 2006/A/1100 · CAS 2006/A/1181 · CAS 2006/A/1180 · CAS 2006/A/1109 · CAS 2005/A/952 · CAS 2005/A/847 · CAS 2002/A/389 · CAS 2002/O/373 · CAS 02/001 · CAS 02/002 · CAS 2002/A/400 · CAS 2002/O/410 · CAS 2001/A/330 · CAS 2000/C/267 · CAS 2000/C/255 · CAS 00/015 · CAS 98/200 · CAS 94/132.

291. «Under FIFA Regulations, the player who has committed a breach of contract shall pay compensation. It is appropriate to respect FIFA's autonomy in this regard and to refer the dispute back to the DRC to calculate the compensation due to the club».

292. «However, in the opinion of the Federal Tribunal, the sport associations exceed their autonomy if these rules constitute an attack on personal rights, the nature and scope of which is extremely serious and totally disproportionate to the behavior penalized».

CAS 2005/A/952 Ashley Cole v. Football Association Premier League (FAPL)

Σύντομο ιστορικό: Ο επαγγελματίας ποδοσφαιριστής Ashley Cole τον Ιανουάριο του έτους 2005, όντας μέλος του σωματείου «Arsenal FC», προέβη σε συνάντηση με ιδύοντες του σωματείου «Chelsea FC», ενώ ακόμα το συμβόλαιο με το οποίο δεσμευόταν τελούσε σε ισχύ. Για τον λόγο αυτό και δεδομένης της σαφούς απαγορευτικής διάταξης της αθλητικής Ποδοσφαιρικής Ένωσης Premier league (FAPL), τιμωρήθηκε από το πειθαρχικό όργανο του εν λόγω αθλητικού οργανισμού με πρόστιμο ύψους εκατό χιλιάδων λιρών. Ο ποδοσφαιριστής υπέβαλε αίτηση στο CAS. Η FAPL υπέβαλε ένσταση απαραδέκτου της εφέσεως του A. Cole εν όψει του γεγονότος ότι κατά τις διατάξεις του καταστατικού της οι αποφάσεις της είναι τελεσίδικες και αμέσως εκτελεστές.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο επεσήμανε ότι προκειμένου να διαθέτει αρμοδιότητα δικαιοδοτικής κρίσης επί αποφάσεων αθλητικών οργανισμών απαιτείται η αναγνώρισή του με ρητό όρο στα καταστατικά ή στους κανονισμούς αυτών²⁹³. Για τον λόγο αυτό το διαιτητικό δικαστήριο θα πρέπει εκ των προτέρων να εξετάζει και να αποφασίζει επί της αρμοδιότητάς του²⁹⁴. Εν προκειμένω, το CAS αποδεχόμενο τους ισχυρισμούς της FAPL διαπίστωσε την αναρμοδιότητά του και απέρριψε την έφεση ως απαράδεκτη.

5.2. Κριτικές παρατηρήσεις

Το ζήτημα του αυτοδιοίκητου των αθλητικών φορέων αποτέλεσε και αποτελεί κατά καιρούς πεδίο σύγκρουσης αντίθετων προσεγγίσεων οι οποίες δεν εδράζονται σε

293. «As art. R47 of the Code of Sports-related Arbitration states, the statutes or regulations of the sports-related body from whose decision the appeal is being made, must expressly recognize the CAS as an arbitral body of appeal, in order for the CAS to have jurisdiction to hear an appeal»

294. «According to Swiss legal scholars, this provision “is the embodiment of the widely recognized principle in international arbitration of „Kompetenz-Kompetenz“. This principle is also regarded as corollary to the principle of the autonomy of the arbitration agreement” [ABDULLA Z., *The Arbitration Agreement*, in: KAUFMANN-KOHLER/STUCKI (eds.), *International Arbitration in Switzerland – A Handbook for Practitioners*, The Hague 2004, p. 29]. “Swiss law gives priority to the arbitral tribunal to decide on its own competence if its competence is contested before it (...). It is without doubt up to the arbitral tribunal to examine whether the submitted dispute is in its own jurisdiction or in the jurisdiction of the ordinary courts, to decide whether a person called before it is bound or not by the arbitration agreement” [MÜLLER C., *International Arbitration – A Guide to the Complete Swiss Case Law*, Zurich et al. 2004, pp. 115-116]. “It is the arbitral tribunal itself, and not the state court, which decides on its jurisdiction in the first place [...] The arbitral tribunal thus has priority, the so-called own competence” [WENGER W., n. 2 ad Article 186, in: BERTI S. V., (ed.), *International Arbitration in Switzerland – An Introduction to and a Commentary on Articles 176-194 of the Swiss Private International Law Statute*, Basel et al. 2000]. *The provisions of Article 186 are applicable to CAS arbitration* [RIGOZZI A, *L'arbitrage international en matière de sport*, Basel 2005, p. 524».

προβληματισμούς ως προς την αδιαμφισβήτητη ύπαρξη – αναγνώρισή του στον αθλητισμό, αλλά στο εύρος του χώρου εντός του οποίου επιδρά.

Ακόμα και μια επιδερμική επισκόπηση της νομολογίας του CAS αρκεί για να αντιληφθούμε ότι το Διαιτητικό Δικαστήριο «επικυρώνει» με πλειάδα αποφάσεων του την εδραίωση του αυτοδιοίκητου των αθλητικών φορέων. Ορθώς αναγνωρίζει το αυτοδιοίκητο των αθλητικών οργανισμών, λειτουργώντας μάλιστα ιδιαίτερα προσεκτικά οριοθετώντας την έκταση της δικαιοδοτικής του κρίσης βάσει αυτού, δεδομένου ότι οι αθλητικοί φορείς ως νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου δικαιούνται να ρυθμίζουν αυτόνομα τη δραστηριότητα, τη διοίκηση και τη λειτουργία τους.

Ακόμα δε και υπό το πρίσμα της απονομής δικαιοσύνης, το CAS αντιλαμβανόμενο το ρόλο του ως διαιτητικού δικαστηρίου ορίζει ότι για τη θεμελίωση της δικαιοδοσίας του πρώτιστο λόγο έχουν τα καταστατικά των αθλητικών φορέων από τα οποία, εφόσον προβλέπεται σε συγκεκριμένες διατάξεις, εκπορεύεται η αρμοδιότητά του. Σε αντίθετη περίπτωση, στο ενδεχόμενο δηλαδή κατά το οποίο οι εν λόγω διατάξεις του αθλητικού φορέα αποδίδουν τελεσίδικο, μη περαιτέρω προσβλητό και εκτελεστό χαρακτήρα στις αποφάσεις των πειθαρχικών – δικαιοδοτικών οργάνων του, και φυσικά υπό τον όρο ότι δεν υφίσταται διαιτητική συμφωνία, τότε το CAS υποχρεούται να απορρίψει κάθε σχετικό αίτημα που θα υποβληθεί ενώπιόν του ως απαράδεκτο (CAS 2005/A/952, CAS 2006/A/1100).

Εντούτοις, η προσεκτικότερη μελέτη των αποφάσεων καταδεικνύει ότι το Διαιτητικό Δικαστήριο δεν αναγνωρίζει άνευ όρων το αυτοδιοίκητο των αθλητικών φορέων. Τουναντίον, λαμβάνοντας υπόψη τη αντανάκλαση των συνεπειών της αυτοδιαχειριζόμενης δραστηριότητας των αθλητικών φορέων κατέστησε σαφές ότι το αυτοδιοίκητο δεν συνεπάγεται την καταστρατήγηση κάθε θεμελιώδους δικαιώματος. Μια «σχηματική» έκφραση της ανωτέρω κρίσης θα μας οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι η δράση των αθλητικών φορέων σταματά στο σημείο που εκκινεί το δημόσιο συμφέρον (CAS 2005/A/847).

Παρά ταύτα, τα όρια συχνά είναι δυσδιάκριτα με αποτέλεσμα ουκ ολίγες φορές να διαπιστώνονται διενέξεις και κυρώσεις μεταξύ διεθνών και εθνικών αθλητικών φορέων, ενόψει συνήθως νομοθετικών παρεμβάσεων (π.χ. τιμωρία FIFA στην Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία το 2006), οι οποίες θεωρείται ότι θίγουν την έννοια του αυτοδιοίκητου, γεγονός που συνεπάγεται σημαντική απώλεια κέρδους κυρίως για τα αθλητικά σωματεία.

6. Δυσμενείς διακρίσεις («discrimination»)

6.1. Παράθεση αποφάσεων

CAS 2001/A/329 Gibraltar Badminton Association (GBA) v. International Badminton Federation (IBF)

Σύντομο ιστορικό: Η Αθλητική Ένωση Μπάντμιντον του Γιβραλτάρ (GBA) υπέβαλε αίτηση συμμετοχής αθλητών του σε αθλητική διοργάνωση που έλαβε χώρα στην Σεβίλλη της Ισπανίας, η οποία δεν έγινε δεκτή από τη Διεθνή Ομοσπονδία (IBF) λόγω του ότι οι ισπανικές αρχές δεν αναγνωρίζουν το Γιβραλτάρ ως αυτόνομο κράτος. Συνεπώς, η πρόταση της IBF όριζε ότι η μόνη δυνατότητα που υφίστατο προκειμένου να καταστεί δυνατή η συμμετοχή GBA στο εν λόγω γεγονός, ήταν να αγωνιστούν με τα χρώματα της IBF, δηλαδή χωρίς κανένα διακριτικό γνώρισμα και χωρίς εθνόσημο. Η GBA υπέβαλε έφεση κατά της αποφάσεως ισχυριζόμενη δυσμενή διάκριση πολιτικού χαρακτήρα.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο προσδιορίζοντας την έννοια «κράτος» σημείωσε ότι χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτού είναι η ανεξαρτησία του ως πολιτεία και η αναγνώρισή του από τη διεθνή κοινότητα κατά τις διατάξεις της Ολυμπιακής Χάρτας²⁹⁵. Παράλληλα, θεωρώντας βάσιμους τους ισχυρισμούς της IBF αφενός ως προς τη μη πλήρωση των ανωτέρω προϋποθέσεων και αφετέρου λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι εφεσίβλητοι προέβησαν σε κάθε δυνατή ενέργεια προκειμένου να διασφαλίσουν τη συμμετοχή της GBA στους αγώνες και να αμβλύνουν τις διαφορές²⁹⁶, απέρριψε το αίτημα των εκκαλούντων μη διαπιστώνοντας διάκριση στην προκείμενη υπόθεση²⁹⁷.

295. «Whereas, in the Olympic Charter, the expression “country” means an independent state recognised by the international community (see Rule 34.1 of the Olympic Charter)».

296. «Whereas the word “discrimination” can be understood as discrimination with regard to a country or a person on grounds of race, religion, politics, sex or otherwise (see Rule 3.2 of the Olympic Charter)[...] Whereas, in the light of the Olympic Charter, the IBF cannot be considered as guilty of discrimination against athletes (players) or against a country (as, per definition of the Olympic Charter, Gibraltar is not recognized as an independent state by the international community)».

297. Το σύνολο των υποθέσεων του CAS που αναφέρονται στην έννοια της δυσμενούς διάκρισης («discrimination»): CAS 2011/O/2574· CAS 2011/O/2422· CAS 2010/O/2039· CAS 2010/A/2069· CAS 2008/A/1689· CAS OG 08/004· CAS 2008/A/1641· CAS 2008/A/1480· CAS 2008/A/1539· CAS 2008/A/1540· CAS OG 08/008· CAS OG 08/007· CAS 2007/A/2789· CAS OG 06/002· CAS 2004/A/593· CAS 2002/A/423· CAS OG 02/003· CAS 2002/O/374· CAS 2001/A/329· CAS 2000/A/278· CAS OG 00/003· CAS 2000/A/274· CAS JO 00/004· CAS 98/200· CAS 98/201· CAS 98/208· CAS 92/80.

CAS 2008/A/1480 Pistorius v. IAAF

Σύντομο ιστορικό: Ο Ο. Pistorius, παραολυμπιονίκης από τη Νότια Αφρική, αποτελεί έναν αθλητή με αξιοσημείωτες επιδόσεις κατέχοντας το παγκόσμιο παραολυμπιακό ρεκόρ στα αγωνίσματα ταχύτητας των εκατό, διακοσίων και τετρακοσίων μέτρων αντίστοιχα. Το 2007 αιτήθηκε στη Διεθνή Ένωση Αθλητικών Ομοσπονδιών (« International Association of Athletics Federations/ IAAF») να του παρασχεθεί η δυνατότητα συμμετοχής στις αγωνιστικές δραστηριότητες των αρτιμελών αθλητών. Η αίτηση αυτή δεν έγινε αποδεκτή καθώς κατά τους ισχυρισμούς της εφεσίβλητης ο αθλητής θα ελάμβανε αγωνιστικό πλεονέκτημα με τη χρήση των τεχνητών μελών έναντι των υπολοίπων, στοιχείο που αντίκειται στους θεσπισμένους κανόνες²⁹⁸. Ο εκκαλών προσέβαλε της απόφαση ενώπιον του CAS ισχυριζόμενος αφενός ότι η στάση της IAAF χαρακτηρίζεται διακριτική μεταχείριση έναντι αυτού λόγω της αναπηρίας του και αφετέρου ότι τα πρόσθετα μέλη δεν του παρέχουν κανένα αγωνιστικό πλεονέκτημα.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο δεν έκανε δεκτό τον πρώτο ισχυρισμό του Pistorius. Επεσήμανε ότι κατά τους θεσπισμένους κανόνες δικαίου θα πρέπει αφενός να προωθείται η συμμετοχή των αθλητών με ειδικές ικανότητες στον αθλητισμό αφετέρου κρίσιμο για τον αθλητισμό παραμένει η αγωνιστική δραστηριότητα να λαμβάνει χώρα με όρους ισότητας²⁹⁹. Συνεπώς, εν προκειμένω δεν τίθεται ζήτημα διάκρισης αλλά ερμηνείας της επίμαχης διάταξης από την IAAF³⁰⁰. Κατά το Διαιτητικό Δικαστήριο τα πρόσθετα μέλη του Pistorius δεν του προσδίδουν κανένα αγωνιστικό πλεονέκτημα αλλά, τουναντίον, μειονεκτήματα³⁰¹. Για το λόγο αυτό έκανε δεκτή την έφεση του αθλητή³⁰².

298. Rule 144.2(e): *For the purposes of this Rule, the following shall be considered assistance, and are therefore not allowed: [...] (e) Use of any technical device that incorporates springs, wheels, or any other element that provides the user with an advantage over another athlete not using such a device.*

299. «By way of example, Article 30.5 provides that Contracting State shall encourage and promote the participation of persons with disabilities in mainstream sporting activities at all levels with a view to enabling them to participate on an equal basis to sporting activities».

300. «This is precisely the issue to be decided by this Panel: that is, whether or not Mr Pistorius is competing on an equal basis with other athletes not using Cheetah Flex-Foot prostheses».

301. «Mr Pistorius uses less vertical force and runs in a flatter manner may be a disadvantage rather than an advantage».

302. Η απόφαση ρητώς επεσήμανε ότι αφορά συγκεκριμένο είδος πρόσθετων μελών τα οποία χρησιμοποιεί ο Pistorius και δεν εκτείνεται για την ενδεχόμενη μελλοντική διαφορετική επιλογή ή εξέλιξη αυτών: «[...]the Panel's decision applies to Mr. Pistorius while using the particular model of Cheetah Flex-Foot prosthesis that was the subject of the Cologne tests and shown to the Panel as exhibits during the hearing in Lausanne. It is not a general licence for Mr Pistorius to use any further developments of the Cheetah Flex-Foot that might be found to provide him with an overall net advantage».

CAS 2008/A/1461 Justin Gatlin v. United States Anti-Doping Agency (USADA)

Σύντομο ιστορικό: Ο αθλητής του στίβου Justin Gatlin διαπιστώθηκε ότι είχε κάνει χρήση απαγορευμένων ουσιών (αμφεταμίνες) και για τον λόγο αυτό τιμωρήθηκε από το πειθαρχικό όργανο anti – doping των Η.Π.Α. (United States Anti-Doping Agency/USADA). Ο αθλητής εστράφη κατά της απόφασης επικαλούμενος δυσμενή διακριτική μεταχείριση ισχυριζόμενος ότι η ουσία περιεχόταν σε φάρμακο που ελάμβανε από παιδική ηλικία για την αντιμετώπιση ασθένειάς του.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το διαιτητικό δικαστήριο δεν απεδέχθη τον ισχυρισμό του αθλητή θεωρώντας μάλιστα ότι επικαλείται το ζήτημα της ασθένειάς του, η οποία ουδολως τον επηρεάζει σε αγωνιστικό επίπεδο, προκειμένου να απαλλαχθεί. Για το λόγο αυτό απέρριψε το αίτημα δεδομένου ότι δεν διαπίστωσε δυσμενή διακριτική μεταχείριση³⁰³.

6.2. Κριτικές παρατηρήσεις

Ένας από τους κύριους σκοπούς του ιδεώδους του αθλητισμού και του Ολυμπισμού είναι η προώθηση και η καθιέρωση ενός υγιούς και ηθικού περιβάλλοντος εντός του οποίου θα προκρίνονται οι αξίες και θα καταπολεμώνται η βία, ο ρατσισμός και οι δυσμενείς διακρίσεις («discrimination»)³⁰⁴ πάσης φύσεως (φυλετικές, πολιτικές, θρησκευτικές, εθνικές κ.α)

Στην ανάπτυξη ενός τέτοιου πλαισίου δραστηριότητας για τον αθλητισμό φαίνεται πως αρωγός τίθεται η νομολογία του Διαιτητικού Δικαστηρίου. Αναλυτικότερα, αυξημένος αριθμός αποφάσεων του CAS αναφέρεται και προσδιορίζει την έννοια της δυσμενούς διακρίσεως, επισημαίνοντας τόσο τις θεσπισμένες διατάξεις των εφαρμοστέων, κατά περίπτωση, κανόνων προς καταπολέμησή της όσο και την αναγκαιότητα απεμπόλησης οιοδήποτε στοιχείου επιχειρείται να παρεισφρήσει στην αθλητική δραστηριότητα.

Εντούτοις, παρά το γεγονός της προαναφερθείσας σαφούς θέσης του CAS, υπέρ της προσπάθειας καθιέρωσης του αθλητικού φίλαθλου πνεύματος, η εκτενής επι-

303. «*The Panel agrees with the IAAF's argument that there was no discrimination on the basis of a disability in this instance. The Panel is of the view that in order to constitute a violation, Mr. Gatlin must have been prevented from competing by virtue of his disability. He was not prohibited from competition by virtue of his disability, nor is his disability in any way related to his ability to compete. The Panel notes from Mr. Gatlin's own submissions that "[h]is ADD affected his ability to focus in the classroom and frustrated his attempts to study and complete other assignments out of the classroom" (Panel's emphasis). While Mr. Gatlin's disability admittedly put him at a disadvantage in the classroom, it in no way put him at a disadvantage on the track. Indeed, until recently, he was the reigning 100m Olympic champion.*».

304. Thornton, Sports Law, 2011, 379.

σκόπηση της νομολογίας μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το Διαιτητικό Δικαστήριο είναι ιδιαίτερα φειδωλό στην αποδοχή ισχυρισμών περί δυσμενών διακρίσεων. Στην πραγματικότητα, ουδεμία απόφαση έχει υποπέσει στην αντίληψη του γράφοντος η οποία να αποδέχεται ένδικο μέσο με νομικό έρεισμα την ύπαρξη φαινομένου διακρίσεων. Ακόμα και στην πολύκροτη υπόθεση του παραολυμπιονίκη Pistorius (CAS 2008/A/1480), κατά την οποία προεβλήθη η θέση του αθλητή σχετικά με δυσμενή διάκριση εκ μέρους της Διεθνούς Ομοσπονδίας, το Διαιτητικό Δικαστήριο έκανε δεκτό το αίτημα του εκκαλούντος μη αποδεχόμενο ωστόσο τον ισχυρισμό ότι η IAAF λειτούργησε διακρίνοντας δυσμενώς τον αθλητή.

Η στενή ερμηνεία και η περιορισμένη διαπίστωση διακρίσεων αιτιολογείται κατά τη γνώμη μας από το ότι το γεγονός αυτό συνεπάγεται έντονο βαθμό ηθικής απαξίωσης για τον πράττοντα μιας τέτοιας συμπεριφοράς, αντίθετης με τα διδάγματα αξιών του αθλητισμού και του Ολυμπισμού. Για το λόγο αυτό η αποδοχή ενός τέτοιου είδους αιτήματος απαιτεί σαφή αιτιολογία, ακριβή αποδεικτικά μέσα εκ μέρους του αιτούντος και σχηματισμό πλήρους δικανικής πεπιοίθησως του δικαιοδοτικού οργάνου.

Εξάλλου, σημαντική επιρροή στη νομολογιακή αυτή απορριπτική τάση του CAS ως προς το εν λόγω ζήτημα, διαδραματίζει η έκδηλα προσχηματική, στις περισσότερες των περιπτώσεων, επίκληση της έννοιας προκειμένου να δικαιολογηθούν έκνομες συμπεριφορές (CAS 2008/A/1461) ή να προσβληθούν ως πλημμελείς οι αποφάσεις θεσμικών οργάνων που αντίκεινται στα συμφέροντα των αιτούντων (π.χ. επίκληση δυσμενούς διακρίσεως για το λόγο της μη επιλογής σε εθνική ομάδα).

Εν κατακλείδι, η προαναφερθείσα διαρκής προβολή αίολων επιχειρημάτων περί δήθεν παραβατικών συμπεριφορών σχετικές με δυσμενείς διακρίσεις, όχι μόνο δεν εναρμονίζονται με την προσπάθεια εξάλειψης του φαινομένου στον αθλητισμό, αλλά αντίθετα καθιστούν τους προστατευτικούς κανόνες δικαίου «διακοσμητικό στοιχείο» στο αθλητικό δίκαιο, υποβαθμίζοντας προοδευτικά την θεμελιώδη σημασία και την καίρια θέση που απαιτείται να λαμβάνουν στη *lex sportiva* προς πάταξη των βαθμιαία αυξανόμενων συμπεριφορών τέτοιου είδους.

7. Η νομολογία του CAS ως παράγοντας σχηματισμού της δικανικής πεπιοίθησής του

7.1. Παράθεση αποφάσεων

CAS 2006/A/1175 D. v. International DanceSport Federation

Σύντομο ιστορικό: Στο Λιθουανό χορευτή D. εντοπίστηκε τον Αύγουστο του έτους 2006 απαγορευμένη ουσία κατά τη λίστα της WADA. Ο αθλητής, κατόπιν της επιβολής ποι-

νής από το πειθαρχικό όργανο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Χορού, προσέφυγε στο CAS ισχυριζόμενος ότι δεν ακολουθήθηκε η νόμιμη πειθαρχική διαδικασία και η ποινή που του επιβλήθηκε βασίστηκε σε κακή εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων που προσκομίστηκαν.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο επεσήμανε ότι ακόμα και αν παραβιάστηκαν γενικές αρχές του δικαίου κατά την διαδικασία έκδοσης της εκκαλουμένης απόφασης, κατά πάγια νομολογία του την οποία ρητώς ανέφερε³⁰⁵ κατά τρόπο ενδεικτικό³⁰⁶, κάθε υπόθεση που φέρεται ενώπιον της δικαστικής του κρίσης εξετάζεται *de novo*, με αποτέλεσμα τη θεραπεία κάθε ενδεχόμενης προγενέστερης διαδικαστικής πλημμέλειας. Εν προκειμένω, εκτιμώντας εκ νέου τους ισχυρισμούς και τα αποδεικτικά μέσα του αθλητή, μείωσε την επιβληθείσα ποινή εφαρμόζοντας την αρχή της αναλογικότητας, προβαίνοντας έτσι σε μερική αποδοχή της έφεσης.

CAS 2008/A/1521 VfB Admira Wacker Modling v. A.C. Pistoiese

Σύντομο ιστορικό: Η εν λόγω υπόθεση αφορά διαφορά μεταξύ των ποδοσφαιρικών σωματείων «VfB Admira» και «A.C. Pistoiese» η οποία προκύπτει από αίτημα της πρώτης για καταβολή αποζημίωσης των «τροφείων» νεαρού ποδοσφαιριστή της, ο οποίος μεταγράφηκε στην «A.C. Pistoiese». Οι εκκαλούντες ισχυρίζονται ότι ο ποδοσφαιριστής είχε συμφωνήσει με το σωματείο προφορικά, προσκομίζοντας δε, (ανυπόγραφο) σχετικό έγγραφο και επομένως έκνομα συνεβλήθη με την «A.C. Pistoiese», καθώς επίσης πως σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με τις διατάξεις της FIFA αλλά και βάσει

305. «*In this respect the Panel notes that, according to Article R57 of the Code, it has full power to review the facts and the law. The Panel consequently hears the case de novo and is not limited to considerations of the submissions before the DC: the Panel can consider all new arguments produced before it. This implies that, even if a violation of the principle of due process (such as the alleged “unfairness”, “lack of independence”, “risk of a conflict of interest”, or lack of motivation) occurred in prior proceedings, it may be cured by a full appeal to the CAS (CAS 94/129, USA Shooting & Q. v/ UIT, CAS Digest I, p. 187 at 203; CAS 98/211, B. v/ Fédération Internationale de Natation, CAS Digest II, p. 255 at 257; CAS 2000/A/274, S. v/ Fédération Internationale de Natation, CAS Digest II, p. 398 at 400; CAS 2000/A/281, H. v/ Fédération Internationale de Motocyclisme, CAS Digest II, p. 410 at 415; CAS 2000/A/317, A. v/ Fédération Internationale des Luttes Associés, CAS Digest III, p. 159 at 162; CAS 2002/A/378, S. v/ Union Cycliste Internationale & Federazione Ciclistica Italiana, CAS Digest III, p. 311 at 315). In fact, the virtue of an appeal system which allows for a full rehearing before an appellate body is that issues relating to the fairness of the hearing before the tribunal of first instance “fade to the periphery” (CAS 98/211, B. v/ Fédération Internationale de Natation, CAS Digest II, p. 255 at 264, citing Swiss doctrine and case law)».*

306. Ενδεικτικές αποφάσεις του CAS που αναφέρονται σε προγενέστερες αποφάσεις της νομολογίας: CAS2008/A/1518 · CAS2008/A/1517 · CAS2008/A/1641 · CAS2008/A/1607 · CAS2008/A/1639 · CAS2008/A/1665 · CAS2008/A/1705 · CAS2008/A/1564 · CAS 2000/A/262 · CAS 2000/A/284 · CAS 2000/A/288 · CAS 2000/A/297 · TAS 98/185 · CAS 98/184 · TAS 98/199 · CAS 98/192 · TAS 98/203 · CAS 98/202.

της υπ' αριθ. 2006/1152 απόφασης του CAS θα πρέπει να τους επιδικασθεί αποζημίωση.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο αρχικά επεσήμανε ότι ως έχει τονίσει σε πάγια νομολογία του ο ρόλος του δεν περιορίζεται στην στείρα επανάληψη των διατάξεων της FIFA αλλά επικεντρώνεται στην ερμηνεία και την εφαρμογή αυτών³⁰⁷. Κρίνοντας τελολογικά την επίμαχη διάταξη διαπίστωσε ότι ο ποδοσφαιριστής δεν είχε συμβληθεί με την εκκαλούσα. Περαιτέρω, αιτιολόγησε πλήρως για ποιο λόγο δεν εφαρμόζει την προγενέστερη απόφαση που επικαλέσθηκε η «VfB Admira»³⁰⁸, κρίνοντας ότι αφενός τα πραγματικά περιστατικά διαφέρουν και αφετέρου ότι ψηφίστηκε ήδη νεότερη διάταξη από τη FIFA που θεσπίζει εξαιρέσεις στις οποίες εμπίπτει το υπό κρίση ζήτημα, με συνέπεια την δέουσα εφαρμογή της ως *lex specialis*. Κατά συνέπεια, απέρριψε την υπό κρίση έφεση³⁰⁹.

7.2. Κριτικές παρατηρήσεις

Στο συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό των αποφάσεων του CAS παρατηρείται η επίκληση του ίδιου του Διαιτητικού Δικαστηρίου σε προηγούμενες αποφάσεις του, προκειμένου μέσω προγενέστερων παραδοχών, να επισημάνει – υπενθυμίσει βασικές δικαιοδοτικές αρχές και κατευθύνσεις βάσει των οποίων κινείται και στοιχειοθετείται η δικανική πεποίθησή του (CAS 2006/A/1175).

Η απουσία συγκεκριμένων κανόνων και η έλλειψη κωδικοποιημένης έκφρασης του αθλητικού δικαίου, οδηγεί το CAS στην αέναη «αυτοαναφορά» και στη συνεχή παραπομπή στο νομολογιακό υπόβαθρο που έχει ήδη θεμελιωθεί παγίως. Ως αποτέλεσμα, παρατηρούμε πως ακόμα και οι προσφεύγοντες στο διαιτητικό αυτό όργανο πολύ συχνά επικαλούνται αποφάσεις οι οποίες έκριναν επί παρόμοιων πραγματικών περιστατικών, στοχεύοντας σε ένα, όσο το δυνατόν, θετικότερο γι' αυτούς αποτέλεσμα. Χαρακτηριστικό δε είναι το γεγονός ότι το CAS αντιμετωπίζει τα εν λόγω αποδεικτικά μέσα με ιδιαίτερη προσοχή και αναγνωρίζοντας τη σημασία που διαδραματίζει το νομολογιακό προηγούμενο («case law») στο αθλητικό πεδίο, προβαίνει σε εκτενή ανάλυση των λόγων εφαρμογής ή μη αυτών. Όπως παρατηρήσαμε στην απόφαση «CAS

307. «*In this respect, the Panel asserts that its role is not to revise the content of the applicable rules, but only to interpret and apply them (CAS 2005/A/955&956, para. 7.3.10).*»

308. «*In CAS 2006/A/1152, the Player had played as an amateur with his training club for eight seasons. He then signed his first professional contract with the new club. In the present case, the Player was registered as a professional in 2004 with his training club and played for two seasons. At the moment of the transfer, he was under the age of 23. In principle, in accordance with Article 20 of the 2005 Transfer Regulations, the Appellant would be entitled to the payment of training compensation. However, the 2005 Transfer Regulations set out certain exceptions to such general principle.*»

309. Βλ. επίσης σχετικό ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.

2008/A/1521 VfB Admira Wacker Modling v. A.C. Pistoiese» το Διαιτητικό Δικαστήριο ανέλυσε εκτενώς ποιες ήταν οι αντιθέσεις των περιστατικών που υφίστατο κατά την συζήτηση της υπ' αριθ. 2006/1152 απόφασης του, βάσει της οποίας ο εκκαλών μετ' επιτάσεως αιτήθηκε ανάλογη εφαρμογή.

Έκδηλο καθίσταται το γεγονός ότι βασικός πυλώνας σχηματισμού της *lex sportiva*, δεδομένης της μη απτής αποκρυστάλλωσης των αρχών της, αποτελεί η νομολογία του Διαιτητικού Δικαστηρίου. Η χρήση δε της νομολογίας ως κύριο έρεισμα υπαγωγής των υπό κρίση περιστατικών στο εφαρμοστέο δίκαιο ομοιάζει εμφανώς με τη δικαιοδοτική λειτουργία του αγγλοσαξονικού δικαίου και τα χαρακτηριστικά του «*common law*». Υπό το ισχύον καθεστώς, η εν λόγω τάση του Διαιτητικού Δικαστηρίου θεωρούμε πως είναι μονόδρομος, γεγονός το οποίο συνεπάγεται περαιτέρω την ιδιαίτερη σημασία των κρίσεων που περικλείονται στις αποφάσεις του, οι οποίες αποτελούν στην ουσία τους κύριους παράγοντες συνθέσεως της *lex sportiva*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ Ν. 2725/1999

Εισαγωγή

Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο όπως ενδεχομένως έχει ήδη γίνει κατανοητό διακρίνεται από αρκετές αναχρονιστικές διατάξεις, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες που έχουν αναπτυχθεί στον τομέα του αθλητικού δικαίου. Ειδικότερα, στο πεδίο της αθλητικής δικαιοσύνης επισημάναμε στα προηγούμενα κεφάλαια τις αντιθέσεις που διέπουν το δικαιοδοτικό καθεστώς σε σχέση με γενικές αρχές του δικαίου και εν γένει με θεμελιώδη στοιχεία του νομικού δόγματος, καθώς επίσης και τις δυσλειτουργίες του μηχανισμού απονομής δικαιοσύνης που διακρίνεται από υψηλό βαθμό αναποτελεσματικότητας.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα επιχειρηθεί να παρουσιαστούν οι τελικές μας παρατηρήσεις αναφορικά με την εθνική δικαιοδοτική τάξη μέσω των προτεινόμενων νομοθετικών διατάξεων - τροποποιήσεων³¹⁰ σε συνδυασμό με τον προσδιορισμό της αιτιολογίας και του σκοπού αυτών, εν όψει των εργασιών της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής και του νομοσχεδίου για το νέο αθλητικό νόμο, το οποίο επίκειται να κατατεθεί στο εγγύς μέλλον.

Σε σχέση δε με τη διεθνή αθλητική δικαιοδοτική τάξη θα προβούμε σε τελικές παρατηρήσεις και προτάσεις ως προς τη λειτουργία του Διαιτητικού Δικαστηρίου Αθλητισμού (CAS) και εν γένει της αθλητικής δικαιοσύνης, με στόχο να επιτευχθούν τα τέσσερα ιδανικά χαρακτηριστικά που θα πρέπει να διέπουν κατά το CAS κάθε δικαιοδοτικό σύστημα, δηλαδή τα τέσσερα F: Fast, Free, Fair and Final.

1. Εθνική δικαιοδοτική τάξη – Προτεινόμενες διατάξεις

Άρθρο 1

Αθλητική δικαιοσύνη

1. Αθλητική δικαιοσύνη είναι η διαδικασία απονομής δικαιοσύνης και επίλυσης διαφορών που αναφύονται στον αθλητικό χώρο και επιλύονται με αποφάσεις του Αθλητικού Δικαστηρίου.

310. Σημειώνεται ότι οι προτεινόμενες διατάξεις έχουν το χαρακτήρα κατευθυντηρίων γραμμών τις οποίες φρονούμε ότι θα πρέπει να ακολουθήσει ο νέος αθλητικός νόμος. Για λόγους πρακτικούς, προκειμένου να μην εκφύγουμε από τη θεματική της μελέτης, εστιάζουν στη δομή της αθλητικής δικαιοσύνης και μόνο, σε σύγκριση με το προγενέστερο καθεστώς διαιτητικής φύσεως.

2. Με συναίνεση των ενδιαφερομένων μερών, αθλητών, αθλητικών φορέων κλπ επιτρέπεται η προσφυγή στη διαμεσολάβηση σύμφωνα με το Ν. 3898/2010.

Αιτιολογία – Ratio της διάταξης:

1. Αρχικά θεωρούμε σημαντικό να αναφερθούμε στην ευρύτερη έννοια της αθλητικής δικαιοσύνης της οποίας τα βασικά εννοιολογικά στοιχεία δεν αναφέρονται σε κανένα σημείο του Ν. 2725/1999. Κατά τον τρόπο αυτό προσδιορίζουμε, σε γενικότερο πλαίσιο, το πεδίο εντός του οποίου θα εκτείνονται οι διατάξεις που θα διατυπωθούν κατωτέρω, οι οποίες πρόκειται να ρυθμίσουν λεπτομερέστερα κάθε επιμέρους ζήτημα που αφορά τον τομέα της αθλητικής δικαιοσύνης.

Το σημαντικότερο σημείο της προτάσεως έγκειται στην πρόβλεψη Αθλητικών Δικαστηρίων ως όργανα απονομής δικαιοσύνης στον αθλητισμό. Όπως παρατηρήσαμε στο «Κεφάλαιο Α» της παρούσης, τα δικαιοδοτικά όργανα απονομής δικαιοσύνης συστήνονται και λειτουργούν με τη φυσιογνωμία θεσμών διαιτησίας, η οποία (φυσιογνωμία) τους αποδίδεται από τον ίδιο το Ν. 2725/1999.

Με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος θεμελιώνεται το δικαίωμα της δικαστικής προστασίας. Παράλληλα, το άρθρο 8 του Συντάγματος ορίζει ότι «Κανένας δεν στερείται χωρίς τη θέλησή του το δικαστή που ορίζει ο Νόμος». Οι εν λόγω αυξημένης τυπικής ισχύος διατάξεις σκοπό έχουν να διασφαλίσουν την ορθή απονομή δικαιοσύνης και τη δυνατότητα του κρινόμενου να επιλέξει, εφόσον αυτός επιθυμεί, «ιδιωτική δικαιοδοτική διαδικασία». Οι διατάξεις του ισχύοντος αθλητικού νόμου, φρονούμε πως καταλύουν τις ανωτέρω συνταγματικές κατευθύνσεις, θεμελιώνοντας με σαφήνεια υποχρεωτική διαιτησία για την επίλυση των αθλητικών διαφορών. Χαρακτηριστικό δε είναι το γεγονός ότι, όπως αναφέραμε στο οικείο κεφάλαιο, προβλέπονται ρήτρες διαιτησία και συμβάσεις προσχωρήσεως³¹¹, προκειμένου να αποδοθεί δικαιοδοτική αρμοδιότητα στα θεσπισμένα όργανα απονομής δικαιοσύνης, τα οποία λειτουργούν υπό την σκέπη Ν.Π.Ι.Δ. Οι υπέρμαχοι των εν λόγω διατάξεων προκειμένου να αντιπαρέλθουν το πρόβλημα της έλλειψης του βουλευτικού στοιχείου από τα μέρη και ιδίως των αθλητών, υποστήριξαν το «τεκμήριο αποδοχής του διαιτητικού οργάνου» το οποίο προκύπτει είτε εκ της συμμετοχής των αγωνιζομένων σε αγωνιστική δραστηριότητα Ομοσπονδίας η οποία προβλέπει σχετική ρήτρα διαιτησίας στο καταστατικό της είτε από την υπογραφή εκ μέρους του αθλητή δελτίου αθλητικής ταυτότητας. Εντούτοις, αυτή η έκδηλη καταστράτηγηση Συνταγματικών διατάξεων και θεμελιωδών δικαιωμάτων των αθλητών η οποία παραμένει ακέραια λειτουργώντας υπό το μανδύα του θεσμού της διαιτησίας θα

311. Βλ. αρ. 95 και 131 Ν. 2725/1999.

πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα. Η σύσταση του Αθλητικού Δικαστηρίου συνιστά κατά τη γνώμη μας την αποτελεσματικότερη και πλέον σύννομη λύση³¹².

2. Στη δεύτερη παράγραφο της προτεινόμενης διάταξης εισάγουμε το θεσμό της διαμεσολάβησης στο αθλητικό δίκαιο. Στο «Κεφάλαιο Β» εκτός από τα βασικά χαρακτηριστικά του θεσμού, παρουσιάστηκε η λειτουργία της διαμεσολάβησης στο πλαίσιο των αθλητικών διαφορών. Ο θεσμός της διαμεσολάβησης είναι δυνατόν να αποτελέσει μία σπουδαία ευκαιρία αποφόρτισης της εθνικής δικαιοσύνης, στοιχείο το οποίο γίνεται εύκολα αντιληπτό με τα αποτελέσματα της εφαρμογής της τόσο σε ευρωπαϊκά όσο και σε διεθνή όργανα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (π.χ. JSI, SSDC).

Για τον λόγο αυτό προτείνεται αυτή η δυνατότητα επιλογής στα αντίδικα μέρη προκειμένου να διευθετήσουν την αθλητική διαφορά τους. Σε σχέση με τον προβληματισμό που εκφράσαμε στο οικείο κεφάλαιο³¹³, αναφορικά με το αν ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της διαμεσολάβησης θα ήταν δυνατό να αναδείξει τα χαρακτηριστικά της και να την καταστήσει σημείο αναφοράς στις μεθόδους επίλυσης αθλητικών διαφορών, θεωρούμε, κατ' αρχάς, ότι η επιλογή αυτή θα ήταν αντίθετη στο βασικό εννοιολογικό γνώρισμα της διαμεσολάβησης, το εκούσιο της επιλογής της από τα μέρη. Άλλωστε, η καλόπιστη πρόθεση των μερών να επιλύσουν τη διαφορά με αμοιβαίες συγκλίσεις, αποτελεί την κινητήριου δύναμη του θεσμού. Εντούτοις, στην περίπτωση της αποτυχίας εδραίωσης της διαμεσολάβησης στο ελληνικό «νομικό γίγνεσθαι» η υποχρεωτικότητα του θεσμού θα αποτελούσε την «έσχατη λύση» προκειμένου κυρίως να διασφαλισθεί η ευκαιρία προσέγγισης με τον Έλληνα κρινόμενο, με τους εφαρμοστές της (διαμεσολαβητές) να επιφορτίζονται αρχικώς με την υποχρέωση «παίδευσης» των μερών μέσω της απόδοσης των θετικών χαρακτηριστικών της διαμεσολάβησης και στην συνέχεια, εφόσον διασφαλίσουν την πρόθεση των μερών, με την προσπάθεια επίλυσης της διαφοράς.

Εξάλλου, ο θεσμός της διαμεσολάβησης δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί σε όλο το εύρος των αθλητικών διαφορών. Όπως σημειώσαμε ανωτέρω παρά το γεγονός ότι η διαμεσολάβηση δύναται να αποτελέσει ικανό μέσο για την ταχεία επίλυση των διαφορών και δη αυτών με οικονομικό χαρακτήρα (υπόθεση *NFL*), τα μέρη δεν διαθέτουν σε όλες τις περιπτώσεις την εξουσία διαθέσεως η οποία είναι προαπαιτούμενο για την εφαρμογή της κατά τα οριζόμενα στο Ν. 3898/2010 στον οποίο παραπέμπει ευθέως η προτεινόμενη διάταξη. Σε επίπεδο γενικότερης θεώρησης, η συμβιβαστική λύση σε αθλητικές διαφορές που ευρίσκονται στις παρυφές του ποινικού δικαίου όπως π.χ. πε-

312. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ίδρυση δικαστηρίου απαιτεί έκδοση προεδρικού διατάγματος κατά τα οριζόμενα στον Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων (ΦΕΚ Α/35/16.09.1988) καθώς και, ενδεχομένως, Συνταγματική αναθεώρηση των άρθρων 93 επ. Σ.

313. Κεφάλαιο Β, παρ. 5.1.

ριπτώσεις φαρμακοδιέγερσης (υπόθεση *Κεντέρη – Θάνου*), η οποία θα μπορούσε να θεωρηθεί ως αναλογική εφαρμογή του θεσμού *nolo contendere*³¹⁴ του αμερικανικού δικαίου, δεν θα εξυπηρετούσε την ανάγκη γενικής πρόληψης προς αντιμετώπιση τέτοιου είδους φαινομένων, δεδομένου ότι δεν θα ελάμβανε δημοσιότητα κανένα στοιχείο της υπόθεσης ούτε η ενδεχόμενη ποινή, κατά την τήρηση της αρχής της εμπιστευτικότητας που διέπει τον θεσμό της διαμεσολάβησης.

Άρθρο 2

Αθλητικές διαφορές

1. Αθλητικές διαφορές είναι οι διαφορές που αναφύονται μεταξύ αθλητών, σωματείων, ομοσπονδιών, αθλητικών συνδέσμων, αθλητικών φορέων, αθλητικών παραγόντων, αθλητικών οργάνων κλπ.

2. Οι αθλητικές διαφορές διακρίνονται ιδίως α) στις διαφορές τεχνικού χαρακτήρα, δηλαδή αυτές που αφορούν τους κανόνες παιδιάς, β) τις διαφορές διοικητικού χαρακτήρα οι οποίες προκύπτουν κυρίως από την παραβίαση της αθλητικής νομοθεσίας, γ) τις διαφορές πειθαρχικού χαρακτήρα που αφορούν είτε την παραβίαση κανόνων παιδιάς είτε οργανωτικών κανόνων αθλητικής ή κρατικής προέλευσης είτε την παραβίαση διατάξεων περί φαρμακοδιέγερσης και δ) τις διαφορές οικονομικού χαρακτήρα, δηλαδή αυτών που προκύπτουν από τις οικονομικές σχέσεις των υποκειμένων και οποιεσδήποτε άλλες διαφορές ορίζονται με διατάξεις του παρόντος.

Αιτιολογία – Ratio της διάταξης:

Στο ελληνικό αθλητικό δίκαιο, ως παραθέσαμε, έχει αναπτυχθεί ποικιλία απόψεων και θέσεων προκειμένου να προσδιοριστεί η έννοια της αθλητικής διαφοράς. Πράγματι, ο ακριβής προσδιορισμός της εν λόγω έννοιας ενέχει δυσκολίες οι οποίες πηγάζουν από το γεγονός ότι η αθλητική δραστηριότητα, τα αντικρουόμενα συμφέροντα στον χώρο του αθλητισμού και συνεπώς, κατ' αντανάκλαση η αθλητική διαφορά, ερείδονται σε ένα ευρύ δικαιοκόφασμα το οποίο εγγίζει σχεδόν το σύνολο των τομέων δικαίου.

Το γεγονός αυτό γεννά την ανάγκη να αποσαφηνιστεί αυθεντικά το ζήτημα με τη νομοθετική πρωτοβουλία, προκειμένου να γνωρίζουμε κατά την εφαρμογή των κανόνων σε ποιους άξονες κινείται το αθλητικό δίκαιο και η αθλητική δικαιοσύνη καθώς επίσης να οριοθετήσουμε, εν τέλει, ως ένα βαθμό το πεδίο του αθλητικού δικαίου.

314. «Διαπραγματεύσεις» των κατηγορουμένων για ποινικά αδικήματα.

Για τον λόγο αυτό, η προτεινόμενη νομοθετική διάταξη, μέσω του νομικού χαρακτηρισμού της αθλητικής διαφοράς, καθιστά εύληπτο το γεγονός ότι η αθλητική διαφορά δεν περιορίζεται στα εννοιολογικά όρια που θέτει το άρθρο 94 του Συντάγματος αλλά εμπεριέχει ειδικότερα στοιχεία, ακόμα και τεχνικά για την ερμηνεία των οποίων ο εφαρμοστής του δικαίου θα πρέπει να λάβει υπόψη του κριτήρια προερχόμενα από τον αθλητικό χώρο.

Άρθρο 3

Αθλητικοί Δικαστές

1. Οι αθλητικοί δικαστές επιλέγονται και διορίζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων, αφού ληφθούν υπόψη και συνεκτιμηθούν ιδιαίτερα οι γνώσεις και η εμπειρία σε θέματα αθλητισμού.
2. Οι αθλητικοί δικαστές των Πρωτοβαθμίων Αθλητικών Δικαστηρίων (ΠΑΔ) επιλέγονται από Προέδρους Πρωτοδικών της Πολιτικής, Διοικητικής και Εισαγγελικής διαδικασίας οι δε αθλητικοί δικαστές των Δευτεροβαθμίων Αθλητικών Δικαστηρίων (ΔΑΔ) επιλέγονται από Προέδρους Εφετών της Πολιτικής, Διοικητικής και Εισαγγελικής διαδικασίας.

Αιτιολογία – Ratio της διάταξης:

1. Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί το γεγονός ότι εφαρμοστές της αθλητικής δικαιοσύνης οι οποίοι θα εξασφαλίζουν εχέγγυα ανεξαρτησίας και αμερόληπτης κρίσης, δεν μπορεί να είναι άλλοι παρά εν ενεργεία τακτικοί δικαστές. Στο «Κεφάλαιο Α» της παρούσας μελέτης σημειώσαμε ότι πριν τον ισχύοντα νόμο, το σύστημα της πειθαρχικής δίωξης και κύρωσης των παραπτώματων των ομαδικών αθλημάτων του επαγγελματικού ή ερασιτεχνικού αθλητισμού λειτουργούσε με την απονομή αθλητικής δικαιοσύνης από διοριζόμενους αρμοδίους νομικούς ιδιώτες, οι οποίοι απάρτιζαν τα δικαιοδοτικά όργανα.

Κινούμενος στην ορθή κατεύθυνση ο Ν.2725/1999 εμπιστεύτηκε την απονομή αθλητικής δικαιοσύνης σε τακτικούς εν ενεργεία δικαστές και μάλιστα στην πλειοψηφία τους οριζόμενους με τη διαδικασία της κλήρωσης από τον Οργανισμό των Δικαστηρίων. Κατά συνέπεια, η λειτουργία του Αθλητικού Δικαστηρίου θα βασίζεται στην αναμφίβολη αντικειμενικότητα, ανεπηρέαστη κρίση και ομοιόμορφη εφαρμογή του αθλητικού δικαίου από τακτικούς εν ενεργεία δικαστές. Περαιτέρω, οι γνώσεις και η εμπειρία σε ζητήματα αθλητικού δικαίου, οι κανόνες δικαίου του οποίου διακρίνονται όπως προαναφέραμε από ένα σύνθετο και μεικτό χαρακτήρα με έντονα τεχνικά στοιχεία, θα αποτελούσε ένα σημαντικό πλεονέκτημα για την θωράκιση της ορθής απονομής δικαιοσύ-

νης. Παράλληλα, με την ίδρυση Αθλητικού Δικαστηρίου αποκόπτουμε κάθε δεσμό των δικαιοδοτικών οργάνων από τις Ομοσπονδίες ή τους επαγγελματικούς συνδέσμους (βλ. άρθρο 119 παρ. 3 Ν. 2725/1999), διασφαλίζοντας πλήρη ανεξαρτησία και εξαφανίζοντας κάθε υπόνοιας μεροληψίας.

2. Η μεικτή φύση της αθλητικής διαφοράς, συνεπάγεται τη σύνθεση του Αθλητικού Δικαστηρίου από τακτικούς δικαστές Πολιτικού, Διοικητικού και Ποινικού δικαίου, έτσι ώστε η δικαστική εξουσία να δύναται να ανταποκριθεί στην ορθή επίλυση διαφορών από όλο το φάσμα του δικαίου.

Άρθρο 4

Διακρίσεις Αθλητικού Δικαστηρίου

1. Στα Πρωτοβάθμια Αθλητικά Δικαστήρια (ΠΑΔ) υπηρετούν είκοσι πέντε τακτικοί (25) και πέντε (5) αναπληρωματικοί δικαστές και συγκροτούν τα παρακάτω αναφερόμενα ειδικά αθλητικά δικαστήρια:.

α) Μονομελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης ενστάσεων και επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων Ποδοσφαίρου

β) Μονομελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης οικονομικών διαφορών Ποδοσφαίρου

γ) Μονομελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης ενστάσεων και επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων Καλαθοσφαίρισης

δ) Μονομελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης οικονομικών διαφορών Καλαθοσφαίρισης

ε) Μονομελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης ενστάσεων και επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων λοιπών ομαδικών αθλημάτων

στ) Μονομελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης οικονομικών διαφορών λοιπών ομαδικών αθλημάτων

ζ) Μονομελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης οικονομικών διαφορών, επίλυσης ενστάσεων και επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων ατομικών αθλημάτων

η) Μονομελές Αθλητικό Δικαστήριο εφαρμογής και επιβολής κυρώσεων της WADA και καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης και

θ) Μονομελές Αθλητικό Δικαστήριο πειθαρχικής παραβατικότητας και καταπολέμησης της βίας.

2. Στα Δευτεροβάθμια Αθλητικά Δικαστήρια υπηρετούν είκοσι πέντε (25) δικαστές ως τακτικά μέλη και πέντε (5) ως αναπληρωματικά και συγκροτούν:

α) Τριμελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης ενστάσεων και επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων Ποδοσφαίρου

- β) Τριμελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης οικονομικών διαφορών Ποδοσφαίρου
- γ) Τριμελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης ενστάσεων και επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων Καλαθοσφαίρισης
- δ) Τριμελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης οικονομικών διαφορών Καλαθοσφαίρισης
- ε) Τριμελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης ενστάσεων και επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων λοιπών ομαδικών αθλημάτων
- στ) Τριμελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης οικονομικών διαφορών λοιπών ομαδικών αθλημάτων
- ζ) Τριμελές Αθλητικό Δικαστήριο επίλυσης οικονομικών διαφορών, επίλυσης ενστάσεων και επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων ατομικών αθλημάτων
- η) Τριμελές Αθλητικό Δικαστήριο εφαρμογής και επιβολής κυρώσεων της WADA και καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης και
- θ) Τριμελές Αθλητικό Δικαστήριο πειθαρχικής παραβατικότητας και καταπολέμησης της βίας.

Ο Πρόεδρος των Αθλητικών Δικαστών δύναται κατά την κρίση του και με απόφασή του να συγκροτεί περισσότερα του ενός Τμήματα.

Άρθρο 5

Αρμοδιότητες Αθλητικού Δικαστηρίου

1. Το ΠΑΔ είναι αρμόδιο για την επίλυση του συνόλου των αθλητικών διαφορών και ιδίως την εκδίκαση αθλητικών διαφορών μεταξύ αθλητών, προπονητών, σωματείων, ομοσπονδιών, διαιτητών, λοιπών μελών βοηθητικού προσωπικού κλπ, την εκδίκαση πειθαρχικών και λοιπών παραβάσεων, την εκδίκαση των ενστάσεων κατά του κύρους αγώνα και για την εκδίκαση κάθε άλλης παράβασης διάταξης του παρόντος νόμου.

2. Στο ΔΑΔ προσβάλλονται οι αποφάσεις του ΠΑΔ.

Αιτιολογία – Ratio των διατάξεων:

Ο δαιδαλώδης σχηματισμός των οργάνων απονομής αθλητικής δικαιοσύνης στην ελληνική έννομη τάξη, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2725/1999, ο οποίος παρουσιάστηκε εκτενώς στο «Κεφάλαιο Α» σε συνδυασμό με τη μεικτή φύση της αθλητικής διαφοράς, έχουν συνεπιφέρει σειρά ζητημάτων που κορυφώνονται με το πρόβλημα καταμερισμού δικαιοδοσίας στο αθλητικό πεδίο, ως αναλύθηκε στην παρ. 5.5 του Κεφαλαίου Α. Αναλυτικότερα, τα δυσδιάκριτα όρια μεταξύ της ιδιωτικής ή διοικητικής φύσης της αθλητικής διαφοράς επιτείνουν την ανασφάλεια δικαίου, δεδομένου ότι η λαν-

θασμένη εκτίμηση και κατά συνέπεια, η υποβολή του ένδικου μέσου σε αναρμόδιο δικαστήριο, οδηγεί σε έντονη κωλυσιεργία του δικαιοδοτικού συστήματος, κατάσταση η οποία καταλήγει στα όρια της αρνησιδικίας.

Δεν είναι λίγες δε οι φορές που το ΣΤΕ απορρίπτει τα ένδικα μέσα, με τα οποία προσβάλλονται οι διαιτητικές αποφάσεις των αθλητικών δικαιοδοτικών οργάνων, ως απαράδεκτα, δεδομένης της ιδιωτικής φύσης της υπό κρίση διαφοράς, και αντίστροφα, τα πολιτικά δικαστήρια κηρύσσουν εαυτοίς αναρμόδια να κρίνουν τη διοικητική διαφορά που τίθεται ενώπιόν τους, επιτείνοντας την πλημμελή λειτουργία του δικαιοδοτικού συστήματος.

Εξάλλου, ο κατακερματισμός των δικαιοδοτικών οργάνων υποχρεωτικής διαιτησίας, όπως προβλέπονται στον αθλητικό νόμο, διαιωνίζει την σύγχυση, καθώς ακόμα και οι μνημένοι στο αθλητικό δίκαιο νομικοί, αρκετές φορές αμφιβάλλουν ή αδυνατούν να προσδιορίσουν ποιο είναι το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο στο οποίο θα πρέπει να απευθυνθούν για την δικαστική επίλυση της διαφοράς του.

Η ίδρυση Αθλητικού Δικαστηρίου, καθώς επίσης και ο συγκεκριμένος προσδιορισμός των διακρίσεων και των αρμοδιοτήτων του πρωτοβάθμιου και δευτεροβάθμιου δικαστηρίου (άρθρα 4 και 5 προτεινόμενων διατάξεων), διασφαλίζει την συγχώνευση όλων των οργάνων που προβλέπονται στο οικείο τμήμα της Αθλητικής Δικαιοσύνης του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου, με στόχο να άρει τα προαναφερθέντα προβλήματα και να θεμελιώσει ένα διαυγές και δομημένο δικαιοδοτικό σύστημα.

Το Αθλητικό Δικαστήριο θα συγκροτείται από ειδικά επί μέρους τμήματα, τα οποία ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αθλητικής δικαιοσύνης. Κατά συνέπεια, για τα δημοφιλέστερα αθλήματα του ποδοσφαίρου και της καλαθοσφαίρισης, από τα οποία εκπορεύεται ο μεγαλύτερος αριθμός αθλητικών διαφορών, οργανώνονται ειδικά τμήματα. Επιπροσθέτως, με άξονα τη φύση των αθλητικών διαφορών που απασχολούν τα δικαιοδοτικά όργανα προτείνεται επίσης η συγκρότηση ειδικών τμημάτων του Αθλητικού Δικαστηρίου (οικονομικές διαφορές, πειθαρχικές διαφορές, ενστάσεις περί του κύρους αγώνα, φαρμακοδιέγερση κ.λπ). Η προσπάθεια προσαρμογής της δομής του Αθλητικού Δικαστηρίου στις ανάγκες του αθλητικού δικαίου, ως αυτές διαπιστώνονται με την καθημερινή πρακτική, στόχο έχει την αποτελεσματικότητα και την ταχύτητα απονομής δικαιοσύνης.

Άρθρο 6

Δικονομικές Διατάξεις ενώπιον του Αθλητικού Δικαστηρίου

1. Η προθεσμία προσφυγής κατά οποιασδήποτε αποφάσεως σωματείου, επαγγελματικού συνδέσμου, ομοσπονδίας, κλπ. είναι δέκα (10) ημέρες από την κοινοποίηση, γνωστοποίηση ή γνώσεως της απόφασης.
2. Οι εφέσεις κατά των πρωτοβάθμιων αποφάσεων του Αθλητικού Δικαστηρίου κατατίθενται εντός δέκα (10) ημερών από την επομένη της ημερομηνίας κοινοποίησης, γνωστοποίησης ή γνώσεως της απόφασεως που εφεσιβάλλεται.
3. Η συζήτηση διεξάγεται εντός δέκα ημερών (10) και η έκδοση της απόφασης εντός τριάντα ημερών το αργότερον (30).
4. Προτάσεις, έγγραφα, αποδεικτικά μέσα κατατίθενται στο ακροατήριο το Αθλητικού Δικαστηρίου και επιτρέπεται προσθήκη – αντίκρουση αυτών εντός τριών (3) ημερών.
5. Η διαδικασία ενώπιον των Αθλητικών Δικαστηρίων προσομοιάζει στο ανακριτικό σύστημα δεδομένου ότι ο Πρόεδρος ή μέλος του Δικαστηρίου δύναται να ενεργεί επιτόπιες έρευνες, αυτοψίες, αναζήτηση εγγράφων κλπ ανακριτικές πράξεις.
6. Οι αποφάσεις εκδίδονται εντός μηνός το αργότερο από τη συζήτηση και από την επομένη άρχονται οι τυχόν προθεσμίες εφέσεως.
7. Οι πρωτόδικες αποφάσεις είναι προσωρινά εκτελεστές εκτός αιτιολογημένης αντίθετης διατάξεως του Αθλητικού Δικαστηρίου κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου.
8. Οι αναφερόμενες προθεσμίες στον παρόντα νόμο αποτελούν **αποκλειστικές προθεσμίες** μη επιτρεπομένης αντιθέτου ερμηνείας.

Αιτιολογία – Ratio των διατάξεων:

Βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα του θεσμού της Διαιτησίας, το οποίο παράλληλα αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της επιτυχίας του, αποτελεί η διασφάλιση όχι μόνο της αμερόληπτης και οικονομικής αλλά και της ταχείας επίλυσης της διαφοράς, έτσι ώστε να παρέχεται στους διαδίκους το κίνητρο της επιλογής ενός «ιδιωτικού δικαιοδοτικού μηχανισμού» προκειμένου να αποφύγουν τις χρονοβόρες διαδικασίες των τακτικών δικαστηρίων.

Εξάλλου, όπως τονίστηκε ανωτέρω³¹⁵, η ταχύτητα στην επίλυση των αθλητικών διαφορών δεν εξυπηρετεί μόνο τις ανάγκες των αντίδικων μερών αλλά αποτελεί προαπαιτούμενο της ομαλής λειτουργίας της αθλητικής δραστηριότητας (π.χ. διεξαγωγή πρωταθλήματος σε εξέλιξη), καθώς η ενδεχόμενη καθυστέρηση επιβολής ποινής είναι δυνατόν να καταστήσει την απόφαση χωρίς τελικό αντίκρισμα (π.χ. επιβολή βαθμολογικής ποινής μετά την ολοκλήρωση του πρωταθλήματος).

Παρά το γεγονός ότι ο Ν. 2725/1999 στις διατάξεις περί αθλητικής δικαιοσύνης, καθιερώνει σύντομες προθεσμίες για την άσκηση και την συζήτηση των ένδικων μέσων και βοηθημάτων ενώπιον των διαιτητικών οργάνων, έχει παρατηρηθεί ότι συχνά η έκδοση τελεσίδικης και δεσμευτικής απόφασης, η οποία θα επιλύσει οριστικά την κρινόμενη διαφορά, όχι μόνο εκφεύγει των στενών χρονικών περιθωρίων που τάσσει ο νόμος, αλλά συχνά πλησιάζει, ή ξεπερνά, το μέσο χρονικό διάστημα που απαιτείται στα πολιτικά δικαστήρια³¹⁶.

Κατά την άποψή μας, βασικός λόγος μη τήρησης των προθεσμιών είναι ο ενδεικτικός τους χαρακτήρας, βάσει του οποίου καταλήγουν να μη λαμβάνονται υπόψη κατά την απονομή δικαιοσύνης από το διαιτητικό όργανο αφού δεν επιφέρουν καμία κύρωση εάν παρέλθουν.

Για τους λόγους αυτούς, ρητώς ορίζουμε στις προτεινόμενες δικονομικές διατάξεις ότι οι προθεσμίες που αφορούν την κατάθεση ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, τη συζήτηση αυτών, καθώς και την έκδοση αποφάσεων από το Αθλητικό Δικαστήριο, είναι αποκλειστικές και συνεπάγονται άμεσες συνέπειες, όχι μόνο δικονομικού αλλά και πειθαρχικού χαρακτήρα.

Επιπροσθέτως, για τους ίδιους ως άνω λόγους διατηρείται το προσωρινώς εκτελεστό των πρωτοβαθμίων αποφάσεων, εκτός αν το ενδιαφερόμενο μέρος επικαλείται σοβαρούς λόγους αναστολής, στοιχείο το οποίο ο Αθλητικός Δικαστής θα πρέπει να εξετάζει, πάντοτε ωστόσο παράλληλα με την ανάγκη της αθλητικής δραστηριότητας για την ταχεία διευθέτηση της αθλητικής διαφοράς.

Άρθρο 7

Κώδικας αθλητικής δικονομικής διαδικασίας

Με ΚΥΑ (Δικαιοσύνης- Αθλητισμού) καταρτίζεται κώδικας αθλητικής δικονομικής διαδικασίας. Στην κατάρτιση των δικονομικών διατάξεων θα πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα για την ταχεία απονομή δικαιοσύνης.

315. Βλ. Κεφάλαιο Α, παρ. 4.1.3.

316. Δέδες, Εμπειρία και προοπτική επίλυσης των διαφορών από το CAS, Αθλητικός Νόμος – Lex sportiva 2008, 280, όπου παρατίθενται παραδείγματα διαφορών η οριστική επίλυση των οποίων ξεπέρασε τα πέντε έτη.

Αιτιολογία – Ratio των διατάξεων:

Η ύπαρξη σαφούς νομοθετικού πλαισίου αναφορικά με την αποσαφήνιση της δικονομικής διαδικασίας αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για τη διασφάλιση της αρχής της δίκαιης δίκης καθώς επίσης για την ομαλή λειτουργία του δικαιοδοτικού μηχανισμού ο οποίος θα πρέπει να δραστηριοποιείται σε στέρεα βάση.

Εντούτοις, η εξέταση των σχετικών διατάξεων στο Ν. 2725/1999 αποκαλύπτει την πλήρη έλλειψη δικονομικών κανόνων καθώς τα πρωτοβάθμια δικαιοδοτικά όργανα ακολουθούν ειδικούς κανονισμούς της αθλητικής ομοσπονδίας της οποίας επιλαμβάνονται δικαιοδοτικά καθήκοντα, ενώ για το ανώτατο δικαιοδοτικό όργανο (Α.Σ.Ε.Α.Δ.) ορίζεται στο άρθρο 127 ότι το εν λόγω ζήτημα θα διευθετηθεί με προεδρικό διάταγμα έπειτα από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού, χωρίς ωστόσο ακόμα, μετά την πάροδο δεκαπέντε ετών από την ψήφισή του, να έχει δρομολογηθεί η έκδοσή του, γεγονός που σαφώς προδίδει την παντελή έλλειψη ενδιαφέροντος και την μετάθεσή του στις «ελληνικές καλένδες».

Με την προτεινόμενη διάταξη, επί της ουσίας, επαναφέρουμε το, κατά τη γνώμη μας, καίριο ζήτημα για την ομαλή λειτουργία του δικαιοδοτικού συστήματος. Το πλεονέκτημα της θέσπισης κώδικα αθλητικής δικονομικής διαδικασίας έγκειται στο ότι αφενός θα επαναφέρουμε τη δικονομική ομοιομορφία, η οποία δεν υφίστατο ,δεδομένου ότι κάθε Ομοσπονδία ή επαγγελματικός σύνδεσμος είχε τη δυνατότητα να προβλέψει δικούς του κανόνες βάσει ειδικού κανονισμού, αφετέρου θα απεμπολήσουμε την σύγχυση που επικρατούσε κατά τη διαδικασία συζήτησης ενώπιον του Α.Σ.Ε.Α.Δ. όπου ,παρά τα οριζόμενα στον αθλητικό νόμο, ουδέποτε διαπιστώθηκε ενδιαφέρον αντιμετώπισης του προβλήματος με την ψήφιση σχετικού προεδρικού διατάγματος.

2. Διεθνής δικαιοδοτική τάξη – Το Διαιτητικό Δικαστήριο Αθλητισμού (CAS)

2.1. Δομή και λειτουργία του Διαιτητικού Δικαστηρίου Αθλητισμού (CAS)

Το Διαιτητικό Δικαστήριο του Αθλητισμού (CAS) σε αντίθεση με τα όσα παρατηρήσαμε για την ανάπτυξη των εθνικών διαιτητικών οργάνων, έχει διασφαλίσει την ταχύτητα της διαδικασίας μέσω της αυστηρής τήρησης των προθεσμιών αλλά και τη στελέχωση του οργάνου με πληθώρα διαιτητών, οι οποίοι όντας παράλληλα εξειδικευμένοι με ζητήματα αθλητικού δικαίου, έχουν τη δυνατότητα να εκδίδουν εμπειριστατικές αποφάσεις εντός στενών χρονικών περιθωρίων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της αποτελεσματικής λειτουργίας του CAS αποτελούν τα ad hoc τμήματα τα οποία κατά τη λειτουργία τους, ενώ διεξάγονται οι περιορισμένης χρονικής διάρκειας

Ολυμπιακοί Αγώνες, επιλύουν αθλητικές διαφορές εκδίδοντας αποφάσεις ακόμα και εντός 24ώρου.

Περαιτέρω, η δικονομική διαδικασία ενώπιον του ΔΔΑ, είναι πλήρως καταγεγραμμένη και κωδικοποιημένη, με τις οικείες διατάξεις να δημοσιοποιούνται καθώς επίσης και να τροποποιούνται ανάλογα με τις ανάγκες του διαρκώς εξελισσόμενου αθλητικού χώρου. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται την πλήρη γνώση και εξοικείωση των συμμετεχόντων σε ένα δικαιοδοτικό μηχανισμό με ενοποιημένο δικονομικό πλαίσιο, στοιχείο το οποίο θεωρείται πρώτιστος παράγοντας για τη ομαλή λειτουργία του διαιτητικού οργάνου.

Παράλληλα, η πρόβλεψη του θεσμού της διαμεσολάβησης ως επιπρόσθετη επιλογή στο πεδίο της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (ADR), προσδίδει μια επιπλέον δυνατότητα στα μέρη να επιλύσουν τη διαφορά τους με ταχύτητα και να διασφαλίσουν άμεσα τίτλο εκτελεστό, όχι μέσω δεσμευτικής απόφασης ενός τρίτου εφαρμοστή του δικαίου, του διαιτητή, αλλά με την αρωγή του διαμεσολαβητή ο οποίος θα επιχειρήσει να συμβάλει στην άμβλυνση των αντιθέσεων μέσα από μια επιτυχημένη «win – win situation».

Εντούτοις, αξιοσημείωτο μειονέκτημα για την απονομή δικαίου στον αθλητικό χώρο είναι η έλλειψη κωδικοποιημένων κανόνων αθλητικού δικαίου και η διαμόρφωση μιας *suí generis* αθλητική έννομη τάξη, δομημένη σε ανεθνικούς κανόνες, χωρίς ωστόσο κανένα απτό σημείο αναφοράς.

2.2. Η νομολογία του CAS

Δεδομένου ότι, ως προαναφέρθηκε, το αθλητικό δίκαιο λειτουργεί σε διεθνές επίπεδο εφαρμόζοντας εθιμικούς κανόνες, υφίσταται η ανάγκη καταγραφής τους και πραγμάτωσής τους προκειμένου να δημιουργηθεί μια βάση αθλητικού δικαίου και να οριοθετηθεί το πεδίο λειτουργίας και αρμοδιότητας του δικαιοδοτικού οργάνου.

Ελλείπει μιας τέτοιου είδους συστηματοποιημένης έκφρασης των αθλητικών κανόνων δικαίου παρατηρούμε ότι το Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο (CAS) εδραιώνει, μέσω των αναλυτικών και εμπειριστατωμένων αποφάσεων, δικαιοκούς άξονες κατά τους οποίους θα πρέπει να κινούνται τα πρόσωπα τα οποία συμμετέχουν στη διεθνή αθλητική δραστηριότητα.

Πιο συγκεκριμένα, ως αναλύθηκε στο Κεφάλαιο Γ της παρούσας μελέτης, το CAS αποτελεί ένα διαιτητικό όργανο με έντονη δραστηριότητα καθώς καλείται να κρίνει με δεσμευτικό, τελικό χαρακτήρα, επί αθλητικών διαφορών προερχόμενων από όλο το φάσμα του αθλητισμού. Το σκεπτικό των αποφάσεων του οργάνου είναι πάντοτε απόλυτα αναλυτικό επαναλαμβάνοντας ορισμούς ή προβαίνοντας σε εκτενή προσδιορισμό

νέων εννοιών, ούτως ώστε να διευρύνει και να αποσαφηνίσει τον τρόπο λειτουργίας και εφαρμογής των διεθνών κανόνων.

Η συνεχής παραπομπή του δε σε προγενέστερες αποφάσεις, ελλείπει διεθνών αθλητικών κανόνων δικαίου, με την επισήμανση και την επανάληψη αποσπασμάτων, αποκαλύπτει το γεγονός ότι το διαιτητικό δικαστήριο υιοθετεί χαρακτηριστικά του αγγλοσαξονικού δικαίου («common law»). Ως αποτέλεσμα, η ορθή και πανοπτική εικόνα της νομολογίας βοηθά τον μελετητή στην εμβάθυνση των γνώσεών του επί της εξελικτικής πορείας της *lex sportiva* καθώς επίσης και στην ορθή διαχείριση αντίστοιχων υποθέσεων κατά την καθημερινή νομική πρακτική.

Ο λόγος αυτός μας οδήγησε εξάλλου στη συστηματική κατηγοριοποίηση της φύσης των υποθέσεων που απασχόλησαν κατά κύριο λόγο το Διαιτητικό Δικαστήριο μέχρι σήμερα και στην αναλυτική παράθεση των αντιτιθέμενων νομολογιακών θέσεων επ' αυτών.

2.3. Η αναγκαστική διαιτησία του CAS – Προτάσεις

Σύμφωνα με τη μελέτη της διεθνούς δικαιοδοτικής τάξης γίνεται αντιληπτό ότι το αθλητικό δίκαιο της διεθνούς αθλητικής κοινότητας, η *lex sportiva*, οφείλει την δύναμη επιβολής της στην κατ' ισχυρό τρόπο οργανωμένη διοίκηση διεθνούς, μονοπωλιακού χαρακτήρα, παρά στην απόλυτα έγκυρη και σταθερή νομική βάση.

Πιο συγκεκριμένα, η καθιέρωση και η θεμελίωση του δικαίου αυτού οφείλεται στο γεγονός ότι ο αθλητισμός προοδευτικά επαγγελματοποιείται, με τεράστια οικονομικά οφέλη για αυτούς που συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία, έτσι ώστε να «αναγκάζονται» σε συμμετοχή αφού δεν είναι δυνατή η δραστηριοποίηση αν δεν ασπασθούν τις δομές του αθλητικού χώρου με τους όρους που θέτει η *lex sportiva*. Επί της ουσίας, η μη συμμόρφωση στους όρους αυτούς σημαίνει ότι ο εμπλεκόμενος με τα αθλητικά πράγματα και τον υψηλό συναγωνισμό μένει εκτός αυτών, αφού δεν υφίσταται άλλη διεθνώς οργανωμένη αθλητική κοινότητα που να εξασφαλίζει το κύρος και τις απολαβές, τις οποίες απολαύουν οι συμμετέχοντες στην ήδη υπάρχουσα αθλητική κοινωνία.

Στο πλαίσιο αυτής της διάρθρωσης του διεθνούς αθλητικού χώρου λειτουργεί το Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο (CAS), την προσφυγή στο οποίο προβλέπουν τα καταστατικά των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών (Ν.Π.Ι.Δ.). Κατ' ακολουθία, την αρμοδιότητα του CAS ασπάζονται τόσο οι εθνικές ομοσπονδίες όσο και τα σωματεία, υπακούοντας αναπόφευκτα στα καταστατικά των διεθνών ομοσπονδιών προκειμένου να παραμείνουν συμμετοχοί στο εγκαθιδρυμένο αυτό πλαίσιο, όπου τα οικονομικά οφέλη είναι διόλου ευκαταφρόνητα. Όσοι όμως επιθυμούν να λάβουν μέρος στον αθλητισμό, σε επίπεδο επαγγελματικό, οι ευρισκόμενοι δηλαδή στη βάση αυτής της πυραμίδας (αθλη-

τές, προπονητές κ.λπ), δεν έχουν άλλη επιλογή παρά να υπαγάγουν την επίλυση της αθλητικής διαφοράς τους στο Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο, καθώς η αντίθετη βούλησή τους αυτόματα τους εξοστρακίζει από το αθλητικό γίγνεσθαι. Χαρακτηριστική δε είναι η υπ' αριθ. 172/2006 απόφαση του Ελβετικού Ακυρωτικού Δικαστηρίου (SFT) η οποία με αξιοσημείωτα έκδηλο τρόπο δέχεται και επιβεβαιώνει τα ανωτέρω, ορίζοντας πως δεδομένου του ιδιωτικού χαρακτήρα του αθλητισμού, οι συμμετέχοντες σε αυτόν είτε θα επιλέξουν να ακολουθήσουν τις θεσπισμένες μεθόδους διαιτητικής επίλυσης των διαφορών είτε θα συμμετέχουν στον αθλητισμό «από τον κήπο τους» παρακολουθώντας τις διοργανώσεις «μέσω του τηλεοπτικού τους δέκτη»³¹⁷.

Παρά ταύτα, με αυστηρά νομικά κριτήρια, φρονούμε ότι οι μέθοδοι επίλυσης διαφορών μέσα στο πλαίσιο των ίδιων των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών δεν συνάδουν με τις έννοιες του δικαίου, καθώς από τη μια μεριά αποκλείουν την προσφυγή των μερών στον φυσικό τους δικαστή που θα μπορούσε να υπάρξει, από την άλλη δεν προσφέρουν τα εχέγγυα για μια ανεξάρτητη, ορθή (fair) και αμερόληπτη δίκη.

Κατά την άποψη του γράφοντος, και στην περίπτωση του CAS θεωρούμε ότι το δικαιοδοτικό πλαίσιο κινείται στον χώρο της αναγκαστικής διαιτησίας αφού η προσφυγή ενώπιον του στηρίζεται στις ρήτρες των καταστατικών των διεθνών ομοσπονδιών και των ομάδων, καταστρατηγώντας, ως συνήθως συμβαίνει, τα δικαιώματα του πλέον αδυνάμου αθλητή, αυτού δηλαδή που βρίσκεται στο τέλος της αλυσίδας, ο οποίος «εξουσιοδοτεί σιωπηρώς» το ιδιωτικό όργανο απονομής δικαιοσύνης, χωρίς να του παρέχεται ωστόσο η δυνατότητα έκφρασης διαφορετικής βούλησης.

317. «*Le sport de compétition se caractérise par une structure très hiérarchisée, aussi bien au niveau international qu'au niveau national. Etablies sur un axe vertical, les relations entre les athlètes et les organisations qui s'occupent des diverses disciplines sportives se distinguent en cela des relations horizontales que nouent les parties à un rapport contractuel). Cettedifférence structurelle entre les deux types de relations n'est pas sans influence sur le processus volitif conduisant à la formation de tout accord. En principe, lorsque deux parties traitent sur un pied d'égalité, chacune d'elles exprime sa volonté sans être assujettie au bon vouloir de l'autre. Il en va généralement ainsi dans le cadre des relations commerciales internationales. La situation est bien différente dans le domaine du sport. Si l'on excepte le cas - assez théorique - où un athlète renommé, du fait de sa notoriété, serait en mesure de dicter ses conditions à la fédération internationale régissant le sport qu'il pratique, l'expérience enseigne que, la plupart du temps, un sportif n'aura pas les coudées franches à l'égard de sa fédération et qu'il devra se plier, bon gré mal gré, aux desiderata de celle-ci. Ainsi l'athlète qui souhaite participer à une compétition organisée sous le contrôle d'une fédération sportive dont la réglementation prévoit le recours à l'arbitrage n'aura-t-il d'autre choix que d'accepter la clause arbitrale, notamment en adhérant aux statuts de la fédération sportive en question dans lesquels ladite clause a été insérée, à plus forte raison s'il s'agit d'un sportif professionnel. Il sera confronté au dilemme suivant: consentir à l'arbitrage ou pratiquer son sport en dilettante. Mis dans l'alternative de se soumettre à une juridiction arbitrale ou de pratiquer son sport "dans son jardin" en regardant les compétitions "à la télévision", l'athlète qui souhaite affronter de véritables concurrents ou qui doit le faire parce que c'est là son unique source de revenus (prix en argent ou en nature, recettes publicitaires, etc.) sera contraint, dans les faits d'opter, nolens volens, pour le premier terme de cette alternative».* Papaloukas, CAS: The Court of Arbitration for Sport, 2013, 221.

Εξάλλου η κωδικοποίηση των κανόνων δικαίου που συνθέτουν τη *lex sportiva* και η αποκρυστάλλωση των γενικών αρχών της, αποτελεί αναγκαιότητα προκειμένου να προσδιορίσουμε με σαφήνεια το αθλητικό δίκαιο, το οποίο για πολλούς αποτελεί «*terra incognita*».

Καθίσταται φανερό ότι το υπάρχον αθλητικό δικαιοδοτικό σύστημα διεθνώς δεν στερεοποιεί πεποίθηση δικαίου για την αξιοποίηση των νόμιμων αξιώσεων και δικαιωμάτων των αθλητών και των εμπλεκομένων στην αθλητική δράση. Παράλληλα, με την υπάρχουσα λειτουργία του δικαιοδοτικού μηχανισμού οι αθλητικοί φορείς, με προεξέχον επιχείρημα το προστατευτικό περίβλημα του αυτοδιοίκητου, δεν ενέχονται σε ευθεία αντιπαράθεση με τα κράτη, εκφεύγουν κάθε ελέγχου και δρουν ελεύθερα καταπατώντας θεμελιώδη δικαιώματα και γενικές αρχές δικαίου.

Εν κατακλείδι, η σύσταση ενός διεθνούς αθλητικού οργανισμού με τη μορφή, ενδεχομένως, Διεθνούς Αθλητικού Δικαστηρίου, πέρα από το CAS, θα αποτελέσει δι-κλείδα ασφαλείας και μέσο διασφάλισης της τήρησης των εγγυήσεων για ορθή δίκη στη διεθνή αθλητική ζωή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Βαλμαντώνη Α.*, Η απασχόληση ποδοσφαιριστή στις αθλητικές διαφορές, ΔΕΝ 1994
- Γιακουμέλος Σ.*, Αθλητισμός και αναθεώρηση του Συντάγματος, Πρακτικά δεύτερου συμποσίου ΕΚΕΑΔ, 1996
- Ο ίδιος*, Προβλήματα στον θεσμό του αθλητικού δικαστή, ΕλλΔνη 1996
- Γραμματικάκη- Αλεξίου Α./ Παπασιώπη – Πασια Ζ./Βασιλακάκης Ε.*, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, 2012
- Δέδες Π.*, Εισηγήσεις Αθλητικού Δικαίου, 2008
- Ο ίδιος*, Η νομολογία του ΣτΕ επί αθλητικών διαφορών (Μεταγραφές αθλητών) και η ανασφάλεια δικαίου, ΕΑΘΛΔ 2007
- Ο ίδιος*, Το Αθλητικό Δικαστήριο της Λωζάννης, 2006
- Διονυσάτος Γ.*, Η νομική φύση του Αθλητικού Δικαστή, Proceedings of the International Congress on Law and Sport, 1993
- Ζαγκλής Α.*, Το Ad Hoc τμήμα του CAS στους Ολυμπιακούς Αγώνες: πρόσφατες νομολογιακές εξελίξεις σε ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου, Αθλητικός Νόμος – Lex Sportiva, 2008
- Ιωάννου Κ. / Περράκης Σ.*, Εισαγωγή στη Διεθνή Δικαιοσύνη, 1984
- Καίση Α.*, Ακύρωση αθλητικών διαφορών, 1989
- Καλαβρός Γ.*, Δίκαιο Διαιτησίας - Εσωτερική Διαιτησία, 2011
- Ο ίδιος*, Δικαιοδοσία πολιτικών δικαστηρίων για αθλητικές διαφορές, 1986
- Κεφαλάς Χ.*, Το πρόβλημα της εφαρμογής των γενικών ρητρών του αστικού κώδικα στις ιδιόμορφες συμβάσεις παροχής αθλητικών υπηρεσιών, Proceedings 1st International Congress on Sports Law, 1992
- Κουκιάδης Ι.*, Δικονομικά ζητήματα που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία εκδικάσεως της προσφυγής επιλύσεως αθλητικών οικονομικών διαφορών, Αρμ 2003
- Κουσουλής Στ.*, Διαιτησία – Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2004
- Ο ίδιος*, Θεμελιώδη προβλήματα της διαιτησίας, 1996
- Κουτρούλης Β.*, Η σύμβαση φιλοξενούσας πόλης για τους Ολυμπιακούς Αγώνες της XXVIII Ολυμπιάδας το έτος 2004, ΕΔΔ 2003
- Λεβέντης Γ. – Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό δίκαιο, 2011
- Λύτρας Σ.*, Το πειθαρχικό φαινόμενο στο σύγχρονο ελληνικό δημόσιο δίκαιο, 1989
- Μαλάτος Α.*, Παραδόσεις Αθλητικού Δικαίου, 2010
- Ο ίδιος*, Επίλυση οικονομικών διαφορών, Αθλητικός Νόμος – Lex Sportiva, 2008

- Ο ίδιος, Η αθλητική δικαιοσύνη ως πεδίο σύγκρουσης της αθλητικής και της κρατικής έννομης τάξης, Επετηρίδα Αθλητικού Δικαίου ΕΚΕΑΔ, 2005
- Μαναράκης Σ., Αθλητική Διαμεσολάβηση – Η διεθνής εμπειρία, Εισήγησης στο πλαίσιο της Ημερίδας «Διαμεσολάβηση και Επιχειρηματικότητα», 2014
- Ο ίδιος, Διαμεσολάβηση στον Αθλητισμό, ΔΕΕ 2012
- Μπέης Κ., Ερμηνεία του Συντάγματος, 2003
- Ο ίδιος, Πολιτική δικονομία, 1994
- Μπερεδήμας Π., Η νομική φύση της Δ.Ο.Ε και των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών και η σχέση τους μπρος τη διεθνή και κρατική έννομη τάξη, Ολυμπιακοί αγώνες και δίκαιο, 2005
- Νίκας Ν., Το κύρος της ρήτηρας υπαγωγής των μεταξύ των αμειβομένων καλαθοσφαιριστών και των σωματείων τους συμβατικών διαφορών στις επιτροπές επιλύσεως οικονομικών διαφορών αμειβομένης καλαθοσφαίρισης (ΕΕΟΔΑΚ), Αρμ 1994
- Παναγιωτόπουλος Δ./ Μουρνιαράκης Ι., Ελληνικό Αθλητικό Δίκαιο: Η πρόσφατη κρίση στις σχέσεις μεταξύ Ε.Π.Ο. και FIFA, Αθλητικό Νόμος – Lex Sportiva Διαφορές – Αδίκηματα – Δίκη, 2008
- Παναγιωτόπουλος Δ., Η διοικητική διαδικασία ενώπιον του ΑΣΕΑΔ, ΔιΔικ 2012
- Ο ίδιος, Αθλητικό Δίκαιο, 2006
- Ο ίδιος, Δίκαιο αθλητικών σχέσεων και θεσμών, 2005
- Ο ίδιος, Αθλητική έννομη τάξη – Αρνητικά φαινόμενα στον αθλητισμό και την αθλητική δεοντολογία, 2003
- Ο ίδιος, Αθλητική έννομη τάξη (εθνική – διεθνής), αθλητική δικαιοδοσία και εφαρμοστέο δίκαιο, Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου 2001
- Ο ίδιος, Δικαστική Αρμοδιότητα στον Αθλητισμό, ΔιΔικ 2001
- Ο ίδιος, Αθλητική δραστηριότητα κατ' επάγγελμα, 1997
- Ο ίδιος Η αναγκαιότητα της ουσιαστικής δικαστικής κρίσεως επί των αθλητικών διαφορών, ΕπΑΔ 1996
- Πανταζόπουλος Στ., Η αθλητική δικαιοσύνη (Μετά τους Ν. 2725/1999, 3057/2002 και 3262/2004), ΕΑΘΛΔ 2007
- Παντελής Α., Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, 2007
- Παπαδάκης Χ., Παρατηρήσεις, φύση, έρεισμα και λειτουργία αποφάσεως δικαιοδοτικού οργάνου, ΕλλΔνη 1984
- Παπαδογιαννάκης Ι., Η φαρμακοδιέγερση ως αξιόποινη πράξη, Proceedings 1st International Congress on Sports Law, 1992
- Παπαλουκάς Μ., Διοίκηση και Αθλητικό δίκαιο, 1996
- Ο ίδιος, Η Διαιτησία στα αθλητικά δικαιοδοτικά όργανα, ΔΕΕ 1998

Σταθόπουλος Μ., Φύση και συνταγματικότητα συμβάσεων και επιτροπών ως προς τις σχέσεις ΤΑΚ και καλαθοσφαιριστών, ΕΑΘΛΔ 1995

Ο ίδιος, Ζητήματα δικονομικού και ουσιαστικού δικαίου από αθλητικές διαφορές, ΝοΒ 1986

Ταμπάκης Γ., Εργασιακά σχέσεις αμειβομένων επαγγελματιών αθλητών - Ποδοσφαιρισταί., ΔΕΝ 2003

Ο ίδιος, Εργασιακά – Αθλητικά Συμβάσεις, ΔΕΝ 1994

Φουστούκος Α., Διαιτησία (Μελέτες, Άρθρα, Παρέμβαση), 2000

Χρονοπούλου, Η επίλυση οικονομικών διαφορών από τις επιτροπές επίλυσης οικονομικών διαφορών και τα όργανα που προβλέπει το καταστατικό της ΕΠΟ, ΕΑΘΛΔ 2007

Χρυσόγονος Κ., Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, 1999

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Auneau, Legal aspects of the financial management of sports activities, Proceedings 4th International Congress on Sports Law, 1997

Beloff M., The CAS Ad hoc division at the games of the XXVIII Olympiad in Athens, ISLR, 2005

Bitting C., « Mandatory, binding arbitration for Olympic athletes: Is the process better or worse for Job Security?, CAS 1984 – 2004

Carro E./Dixon G., The International Construction Law Review, 1990

Davis T., What is Sports Law?, Marquette Sports Law Review, 2001

Di Pietro D., The Ad hoc division of the CAS at the Athens 2004 Olympic Games, ISLJ, 2005

Downie R., Improving the performance of sport's ultimate umpire: Reforming the governance of C.A.S., Melbourne journal of international law 2011

Ekonomou G., Legal Nature and signification of the Olympic Recognition, The Institution of the Olympic games: A Multidisciplinary approach, 1991

Findlay H., Rules of a Sport – Specific Arbitration Process as an instrument of Policy Making, Marquette Sports Law Review, 2005

Gardiner S., Sports Law, 2012²

Godrich M., Arb-med: ideal solution or dangerous heresy?, International Arbitration Law Review, 2012

Greenfield S./Osborn G., Regulating football, 2012

Gutierrez A., A study on mediation tactics in the context of Ancient Greek Mythology, American journal of mediation, 2012

Hayes P., Current Problems in the Resolution of Sporting Disputes in Australia, International Sports Law Review, 2004

- Healey D.*, Sport and the Law, 2005
- Koerchi A.*, Human Rights and Sports, ISLR, 2002
- Leaver P.*, The CAS ad hoc division at the Salt Lake City Winter Olympic Games 2002, ISLR, 2002
- Lefever K.*, New media and sport, 2012
- Lew J.*, Contemporary problems in international arbitration, 1986
- Limbury A.*, Med-Arb: getting the best of both worlds, 2010
- Ο ίδιος*, Hybrid Dispute Resolution Processes – Getting the Best while Avoiding the Worst of Both Worlds?, Institute of Arbitrators Mediation Symposium, 2009
- Masato D.*, Japan Sports Arbitration Agency Disputes in Sports, 2004
- Mbaye K.*, Le tribunal arbitral du sport, Sport, Droit et relations internationales, 1990
- Ο ίδιος*, The Court of Arbitration for Sport (CAS), International organization of sports, 1987
- McLaren R.*, A new order: athletes' rights and the Court of Arbitration for Sport at the Olympic Games, Olympika: the International Journal of Olympic Studies VII, 1998
- Mclean D./Wilson S.*, Compelling mediation in the context of MED – ARB agreement, New York Law Journal 2008
- McNeili I.*, American Arbitration Law, 1992
- Miles K./Brown C.*, Investment treaty Law and Arbitration, 2011
- Nafziger R.*, Arbitration of rights and obligations in the international sports arena, Sports and Fundamental Guarantees – 7th International Congress on Sports Law, 2003
- Ο ίδιος*, Arbitration of Rights and Obligations in the International Sports Arena, Symposium on Dispute Resolution in Sports, 2001
- Ο ίδιος*, Interlocking Rings of International Sports law, Proceedings of the 1st International Congress on Sports Law, 1992
- Ο ίδιος*, International Sports Law as a Process for resolving disputes, I.S.L.R. Pandektis, 1994
- Newman C./Richard H.*, Can a mediated settlement become an enforceable Arbitral award?, Arbitration International, 2000
- Panagiotopoulos D.*, The Institutional Autonomy in Sports and the Limits of the Economy Freedom, International Sports Law review Pandektis, 2002
- Ο ίδιος*, Sports Disputes in Sports Activities, Proceedings 4th International Congress on Sports Law , 1997
- Papaloukas M.*, CAS: The Court of Arbitration for Sport, 2013
- Parrish R.*, Sports Law and Policy in the EU, 2012

- Pinna A.*, The Trials and Tribulations of the Court of Arbitration for Sport, Contribution to the Study of the Arbitration of Disputes concerning Disciplinary Sanctions, International Sports Law Journal, 2005
- Plantey A.*, Independence of the CAS recognized by the Swiss Federal Tribunal decision, CAS 2004
- Polvino A.*, Arbitration as preventive medicine for Olympic ailments: the International Olympic Committee's Court of Arbitration for Sport and the future for the settlement of international sports disputes, CAS 1984-2004
- Procter E.*, Dispute Resolution in Sport: The Role of Sport Resolutions (United Kingdom), I.S.L.R., 2010
- Redfern A./Hunter M.*, Law and practice of International Commercial Arbitration, 1999³
- Οι ίδιοι*, Law and practice of International Commercial Arbitration, 2004⁴
- Rigozzi A.*, L'arbitrage international en matiere de sport, 2005
- Rosoff J.*, Hybrid Efficiency in Arbitration: Waiving Potential Conflicts for Dual Role Arbitrators in Med-Arb and Arb-Med Proceedings, Journal of International Arbitration 2009
- Roth B.*, Med-arb, Arb-med, Binding Mediation, Mediator's Proposal, and other Hybrid Processes, American Arbitration Association Advanced Mediator Training, 2009
- Rovine A.*, Contemporary issues in international arbitration and mediation, 2007
- Sande F./Godberg S.*, Fitting the Forum to the Fuss: A User-Friendly Guide to Selecting an ADR Procedure, Harvard Negotiation Journal 1994
- Schwaar*, Court of Arbitration for Sport, Proceedings of the International Congress on Law and Sport, 1993
- Ο ίδιος*, Tribunal Arbitral du Sport, 1st International Congress on Sports Law, 1992
- Sieckman R.* Introduction to European and International Sports Law, 2012
- Stathopoulos M.*, The science of sports law, National and International Sports – Sports Justice, Proceedings 1st International Congress on Sports Law Congress, 1992
- Stephenson D.*, Arbitration Practice, 1996
- Thornton P.*, Sports Law, 2011
- Vera C.*, Arbitrating Harmony: 'Med-Arb' and the Confluence of Culture and Rule of Law, Resolution of International Commercial Disputes in China, 2004
- Weatherill S.*, European Sports Law, 2014²
- Wong G.*, Essentials of sports law, 2010⁴

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

http://www.adrcenter.com/jamsinternational/civil-justice/Survey_Data_Report.pdf

<http://62.1.43.74/5Ekdosis/UpIPDFs/sylltomos14/563-574%20Fortsakis%202014.pdf>

http://www.justsport.ie/fBank_GetFile.php?fileCode=3859c641fca087229d78f24599cea66f5a749614&forceDownload=0

http://www.justsport.ie/fBank_GetFile.php?fileCode=3859c641fca087229d78f24599cea66f5a749614&forceDownload=0

http://www.justsport.ie/downloads/JSI_Mediation_Rules.pdf

<http://www.justsport.ie>

<http://www.sportstribunal.org.nz/>

<http://www.crdsc-sdrcc.ca/eng/documents/S.C.2003c.2-L.C.2003ch.22014.pdf>

http://www.sportsa.org.au/index.php?option=com_content&view=article&id=21&Itemid=125

http://www.yomiuri.co.jp/adv/wol/dy/opinion/sports_120604.htm

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

(οι αριθμοί με έντονα στοιχεία παραπέμπουν σε αριθμό υποσημείωσης-όπου αυτή υφίσταται).

ΔΕΕ

ΔΕΕ, Αποφ. 13.11.2014, υποθ. C-443/13, *Rebdl*, (αδημ.), 90, **267**

ΔΕΕ, Αποφ. 17.09.2014, υποθ. C-341/13, *Cruz & Companhia Lda*, Συλλ. 2014, I – 223, 90, **267**

ΔΕΕ, Αποφ. 10.09.2014, υποθ. C-491/13, *Ben Alaya*, Συλλ. 2014, I – 2187, 90, **267**

ΔΕΕ, Αποφ. 05.06.2014, υποθ. C-146/14, *Mahdi*, Συλλ. 2014, I – 1320, 90, **267**

ΔΕΕ, Αποφ. 27.05.2014, υποθ. C-129/14, *Spasic*, Συλλ. 2014, I – 586, 90, **267**

ΔΕΕ, Αποφ. 30.04.2014, υποθ. C-390/12, *Pfleger*, Συλλ. 2014, I – 281, 90, **268**

ΔΕΕ, Αποφ. 26.09.2013, υποθ. C-418/11, *Texdata Software*, Συλλ. 2013, I – 588, 90, **268**

ΔΕΕ, Αποφ. 26.02.2013, υποθ. C-617/10, *Åkerberg Fransson*, Συλλ. 2013, I – 105, 90, **268**

ΔΕΕ, Αποφ. 05.06.2012, υποθ. C-489/10, *Bonda*, Συλλ. 2012, I – 319, 90, **268**

ΣΤΕ

ΣΤΕ 443/2004, 48, **141**

ΣΤΕ 351/2003, 48, **141**

ΣΤΕ 1509/2002, 48, **141**

ΣΤΕ 207/2002, 48, **143**

ΣΤΕ 3140/2000, 48, **143**

ΣΤΕ 2457/1998, 48, **143**

ΣΤΕ 2456/1998, 48, **143**

ΣΤΕ 3856/1995, 48, **143**

ΣΤΕ 3835/1995, 48, **143**

ΣΤΕ 3876/1994, 48, **143**

ΣΤΕ 2998/1994, 48, **143**

ΣΤΕ 442/1992, 48, **143**

ΣΤΕ 963/1991, 48, **143**

ΣΤΕ 4914/1988, 48, **143**

ΣΤΕ 3190/1986, 47, **140**

ΣΤΕ 1738/1986, 47, **140**

ΣΤΕ 2491/1986, 48, **143**

ΣΤΕ 2488/1986, 48, **143**

ΣΤΕ 4473/1985, 48, **143**

ΣΤΕ 1451/1985, 48, **143**

ΣΤΕ 1450/1985, 48, **143**

ΣΤΕ 449/1985, 48, **143**

ΣΤΕ 48/1985, 48, **143**

ΣΤΕ 1647/1985, 48, **143**

ΣΤΕ 553/1982, 48, **143**

ΣΤΕ 1995/1981, 48, **143**

ΣΤΕ 2944/1980, 36, **94**

ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

ΑΠ 1383/2010, 42, **116**

ΑΠ 2273/2009, 59, **188**

ΑΠ 2004/2007, 42, **116**

ΑΠ 1143/1999, 43, **121**

ΑΠ 550/1996, 42, **117**

ΑΠ 835/1990, 50, **149**

ΑΠ 1060/1990, 43, **121**

ΑΠ 278/1989, 43, **121**

ΑΠ 1143/1989, 36, **94**

ΕΦΕΤΕΙΟ

ΕφΑθ 29/2010, 59, **188**
ΕφΑθ 1105/2009, 42, **116**
ΕφΑθ 4496/2008, 37, **98**
ΕφΑθ 6029/2003, 34, **84**
ΕφΑθ 1905/1996, 43, **121**
ΕφΑθ 602/1995, 43, **121**
ΕφΑθ 1556/1994, 43, **121**
ΕφΑθ 2813/1991, 43, **121**
ΕφΑθ 5206/1989, 43, **121**
ΕφΑθ 9756/1986, 43, **121**
ΕφΑθ 1348/1974, 43, **121**
ΕφΘεσ 664/1998, 37, **98**
ΕφΘεσ 1162/1990, 43, **121**
ΕφΘεσ 684/1998, 43, **121**
ΕφΠατρ1263/2006, 41, **110**
ΕφΠειρ 30/2012, 59, **188**
ΕφΠειρ 738/2010, 59, **188**

ΑΣΕΑΔ

ΑΣΕΑΔ 142/2009, 30, **67**
ΑΣΕΑΔ 89/2004, 29, **65**
ΑΣΕΑΔ 69/2004, 29, **65**
ΑΣΕΑΔ 37/2004, 29, **65**
ΑΣΕΑΔ 101/2004, 29, **65**
ΑΣΕΑΔ 81/2004, 29, **65**
ΑΣΕΑΔ 82/2004, 29, **65**
ΑΣΕΑΔ 90/2003, 29, **65**
ΑΣΕΑΔ 99/2003, 29, **65**
ΑΣΕΑΔ 100/2003, 29, **65**
ΑΣΕΑΔ 101/2003, 29, **65**
ΑΣΕΑΔ 120/2002, 30, **67**
ΑΣΕΑΔ 71/2002, 30, **67**
ΑΣΕΑΔ 139/1990, 30, **67**

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

ΔΠρΘεσ 1695/2000, 37, **98**

ΠΟΛΥΜΕΛΕΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

ΠΠρΑθ 2437/1980, 41, **110**

ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

ΜΠρΑθ 1506/2001, 43, **119**
ΜΠρΑθ 1710/1993, 43, **121**
ΜΠρΑθ 13611/1991, 43, **121**
ΜΠρΑθ 2928/1973, 43, **121**
ΜΠρΘεσ 17144/2012, 59, **188**
ΜΠρΘηβ 160/2010, 59, **188**
ΜΠρΚιλκ 368/2010, 59, **188**

ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟ

ΕιρΑθ 134/1999, 43, **121**

CAS

- CAS 2013/A/3199, 86, **256**
CAS 2012/A/2756, 86, **256**
CAS 2012/A/2804, 140, 86, **256**
CAS 2012/A/2789, 86, **256**
CAS 2012/A/2779, 102, **290**
CAS 2012/A/3055, 102, **290**
CAS 2012/A/2913, 102, **290**
CAS 2012/A/2912, 102, **290**
CAS 2012/A/2731, 102, **290**
CAS 2011/O/2422, 102, **290**
CAS 2011/A/2658, 102, **290**
CAS 2011/A/2670, 102, **290**
CAS 2011/A/2384, 86, **256**
CAS 2011/A/2433, 86, **256**
CAS 2011/A/2625, 102, **290**
CAS 2011/A/2426, 102, **290**
CAS 2011/A/2425, 102, **290**
CAS 2011/O/2574, 102, **290**
CAS 2010/O/2039, 102, **290**
CAS 2010/A/2069, 105, **297**
CAS 2010/A/2311, 102, **290**
CAS 2010/A/2307, 102, **290**
CAS 2010/A/2090, 102, **290**
CAS 2010/A/2041, 86, **256**
CAS 2010/A/2083, 86, **256**
CAS 2010/A/2071, 92, **273**
CAS 2009/A/1988, 92, **273**
CAS 2009/A/1810, 92, **273**
CAS 2009/A/1996, 92, **273**
CAS 2009/A/1879, 86, **256**
CAS 2009/A/1880, 102, **290**
CAS 2009/A/1926, 87, **258**
CAS 2009/A/2012, 102, **290**
CAS 2009/A/1918, 87, **258**
CAS 2009/A/1956, 86, **256**
CAS 2009/A/2014, 86, **256**
CAS 2009/A/1931, 86, **256**
CAS 2009/A/1918, 86, **256**
CAS 2009/A/1870, 86, **256**
CAS 2009/A/1879, 86, **256**
CAS 2009/A/1909, 102, **290**
CAS 2009/A/1910, 102, **290**
CAS 2009/A/1823, 102, **290**
CAS 2008/A/1583, 102, **290**
CAS 2008/A/1705, 102, **290**
CAS 2008/A/1708, 86, **256**
CAS 2008/O/1455, 86, **256**
CAS 2008/A/1593, 86, **256**
CAS 2008/A/1545, 86, **256**
CAS 2008/A/1521, 86, **256**
CAS 2008/A/1574, 87, **258**
CAS 2008/A/1590, 87, **258**
CAS 2008/A/1564, 87, **258**
CAS 2008/A/1583, 87, **258**
CAS OG 08/002, 92, **273**
CAS 2008/A/1584, 89, **262**
CAS 08/005, 92, **273**
CAS 2008/A/1641, 105, **297**
CAS 2008/A/1461, 107
CAS 2008/A/1462, 99, **288**
CAS 2008/A/1689, 105, **297**
CAS OG 08/004, 105, **297**
CAS 2008/A/1480, 105, **297**
CAS 2008/A/1539, 105, **297**
CAS 2008/A/1540, 105, **297**
CAS OG 08/008, 105, **297**
CAS OG 08/007, 105, **297**
CAS 2007/A/2789, 105, **297**
CAS 2007/A/1298, 102, **290**
CAS 2007/A/1363, 87, **258**

- CAS 2007/A/1252, 87, **258**
CAS 2007//1424, 86, **256**
CAS 2007/A/1396, 89, **261**
CAS2007/A/1252, 87, **258**
CAS 2007/A/1377, 92, **273**
CAS 2007/A/1300, 102, **290**
CAS 2007/A/1370, 102, **290**
CAS 2006/A/1100, 102, **290**
CAS 2006/A/1181, 102, **290**
CAS 2006/A/1180, 102, **290**
CAS 2006/A/1109, 102, **290**
CAS 2006/A/1125 , 86, **256**
CAS OG 06/002, 86, **256**
CAS OG06/006, 86, **256**
CAS 2005/A/830, 88
CAS 2005/A990, 89, **264**
CAS 2005/C/976, 86, **256**
CAS 2005/A/983, 86, **256**
CAS 2005/A/847, 87. **258**
CAS 2005/A/958, 99, **288**
CAS 2005/A/374, 99, **288**
CAS 2005/A/918, 99, **288**
CAS 2005/A/927, 99, **288**
CAS 2005/A/952, 102, **290**
CAS 2005/A/847, 102, **290**
CAS 2004/A/726, 99, **288**
CAS 2004/A/725, 99, **288**
CAS 2004/A/281, 99, **288**
CAS 2004/A/714, 99, **288**
CAS 2004/A/549, 89, **261**
CAS 2004/A/690, 87, **258**
CAS 2004/A/593, 87, **258**
CAS 2004/A/777, 87, **258**
CAS 2004/A/748, 86, **256**
CAS 2004/A/776, 86, **256**
CAS 2004/A/549, 86, **256**
CAS 2004/A/727, 96
CAS 2004/A/593, 89, **261**
CAS 2003/A/507, 86, **256**
CAS 2003/A/461, 86, **256**
CAS 2003/A/452, 99, **288**
CAS 2002/A/370, 99, **288**
CAS 2002/A/374, 99, **288**
CAS 2002/A/332, 99, **288**
CAS 2002/A/385, 99, **288**
CAS 2002/A/400, 102, **290**
CAS 2002/A/432, 89, **261**
CAS 2002/A/399, 99, **288**
CAS 2002/O/373, 102, **290**
CAS 2002/O/410, 102, **290**
CAS 2002/A/378, 89, **261**
CAS 2002/A/376, 89, **261**
CAS 2002/A/389, 102, **290**
CAS 02/002, 102, **290**
CAS 2002/A/423, 105, **297**
CAS OG 02/003, 105, **297**
CAS 2002/O/374, 105, **297**
CAS 2001/A/329 , 105, **297**
CAS 02/001, 102, **290**
CAS 2001/A/357, 92, **273**
CAS 2001/A/337, 87, **258**
CAS 2001/A/318, 86, **256**
CAS 2001/A/330, 86, **256**
CAS 2001/A/340, 89, **261**
CAS OG 00/001, 92, **279**
CAS OG 00/013, 93, **276**
CAS 2000/A/305, 93, **276**
CAS 00/003, 105, **297**
CAS 2000/A/317, 89, **264**
CAS 2000/C/267, 86, **256**
CAS 2000/A/289, 86, **256**
CAS 2000/A/281, 87. **258**
CAS 2000/A/274, 86, **256**
CAS 2000/A/281, 86, **256**

CAS 2000/A/310, 99, **288**
CAS 2000/A/312, 99, **288**
CAS 2000/A/278, 105, **297**
CAS JO 00/004 , 105, **297**
CAS OG 00/015, 99, **288**
CAS 2000/C/255, 99, **288**
CAS 1999/A/230, 89, **262**
CAS 98/200, 99, **288**
CAS98/203, 86, **256**
CAS 98/201, 86, **256**
CAS 98/209, 92, **279**
CAS 98/002, 89, **264**
CAS 98/215, 92, **279**
CAS 98/202, 92, **279**
CAS 98/222, 98

CAS 98/211, 93, **276**
CAS OG 98/002, 99, **288**
CAS 98/208 , 105, **297**
CAS 97/180, 99, **288**
CAS 96/150, 99, **288**
CAS 96/149, 86, **256**
CAS 95/141, 99, **288**
CAS 95/142, 89, **264**
CAS 94/123, 92, **279**
CAS 94/132, 139
CAS 94/129, 89, **264**
CAS 94/128, 86, **256**
CAS 94/122, 99, **288**
CAS 92/80, 105, **297**
CAS 92/86 , 99, **288**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

(Ενδεικτικές αποφάσεις νομολογίας CAS)

CAS 96/149 A.C. v. Fédération Internationale de Natation Amateur –FINA

Σύντομο ιστορικό: Ο A.C, Νεοζηλανδός υδατοσφαιριστής, έπασχε από χρόνια άσθμα για το οποίο λάμβανε εισπνεόμενο φάρμακο το οποίο περιείχε την ουσία «Ventolin». Από το 1991 ο αθλητής είχε λάβει σχετική κάρτα με ισχύ μέχρι την 31.12.1995, από τη FINA, στην οποία υφίστατο η επισήμανση ότι η εν λόγω ουσία εμπίπτει στις επιτρεπόμενες προς λήψη. Παρά ταύτα, λίγες ημέρες πριν τη συμμετοχή του στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα υδατοσφαίρισης, εξεδόθη από τη FINA έντυπο το οποίο υποχρέωνε τους αθλητές που ελάμβαναν το εν λόγω φάρμακο σε επισήμανση πριν το doping – control, χωρίς εντούτοις καμία προς αυτό ενημέρωση. Ως αποτέλεσμα, ο αθλητής λόγω της άγνοιάς του ως προς την τροποποίηση της διατάξεως δεν προέβη στην δήλωση της λήψης της και τιμωρήθηκε.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το CAS δέχτηκε τον ισχυρισμό του αθλητή ότι διεπόταν από δικαιολογημένη άγνοια δεδομένου ότι κατείχε σχετική κάρτα η οποία του επέτρεπε να χρησιμοποιεί την ουσία τουλάχιστον μέχρι το τέλος του 1995 και δεν έλαβε καμία ρητή ενημέρωση ως προς την μεταβολή των δεδομένων. Το διαιτητικό δικαστήριο, επεσήμανε περαιτέρω πως η FINA θα έπρεπε να είναι περισσότερο σαφής και τυπική ως προς την ενημέρωση των αθλητών σχετικά με τις εκάστοτε τροποποιήσεις, ενώ υπογράμμισε το γεγονός ότι δεν διαπιστώθηκε πρόθεση αγωνιστικού πλεονεκτήματος εκ μέρους του. Εφαρμόζοντας δε την γενική αρχή του ποινικού δικαίου η οποία επιτρέπει σε ένα δικαστή να εφαρμόσει *την επιεικέστερη για τον κατηγορούμενο διάταξη*³¹⁸ ακύρωσε την επιβληθείσα κύρωση.

318. «*The doctrine of lex mitior, i.e. that which permits a disciplinary tribunal to apply current sanctions to the case before it, if sanctions are less severe than those which existed at the time of the offence, is applicable in this case. 28. We cite in this context from the advisory opinion pronounced by the CAS and the request of the International Cycling Union and the Italian National Olympic Committee on February 1995 (CAS 94/128): "In the Panel's opinion, the principle whereby a criminal law applies as soon as it comes into force if it is more favourable to the accused (lex mitior) is a fundamental principle of any democratic regime. It is established, for example, by Swiss law (art. 2 para. 2 of the Penal Code) and by Italian law (art. 2 of the Penal Code)*».

CAS 94/132 Puerto Rico Amateur Baseball Federation (PRABF) / USA Baseball (USAB)

Σύντομο Ιστορικό: Η απόφαση αφορά διαφορά μεταξύ της Εθνικής Ομοσπονδίας Baseball του Πουέρτο Ρίκο (PRABF) και της Εθνικής Ομοσπονδίας Baseball των Η.Π.Α. (USAB), σχετικά με τη συμμετοχή στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα παίχτη ο οποίος είχε γεννηθεί στο Πουέρτο Ρίκο, αλλά είχε αμερικανικό διαβατήριο και επέλεξε να ενσωματωθεί στην εθνική ομάδα των Η.Π.Α., οπότε προέκυψαν ζητήματα ιθαγένειας και εθνικότητας του παίχτη.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το διαιτητικό δικαστήριο επέλεξε να εφαρμόσει τον Κώδικα της Δ.Ο.Ε., σύμφωνα με τον οποίο καθορίζονται οι αθλητές που θα συμμετέχουν στους Ολυμπιακούς Αγώνες, και συγκεκριμένα τα άρθρα που έχουν σχέση με την εκλογή από τον αθλητή της ιθαγένειας που επιθυμεί, στην περίπτωση που έχει διπλή ιθαγένεια, σημειώνοντας με έμφαση το δικαίωμα του κάθε κράτους να καθορίζει με τους δικούς του κανόνες κάθε σχετικό με την ιθαγένεια στοιχείο³¹⁹. Ο Κώδικας αυτός, παρά το γεγονός ότι ισχύει για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, εφαρμόστηκε αναλογικά δεδομένου ότι σε αυτόν παραπέμπει η Διεθνής Ομοσπονδία Baseball (IBA), στην οποία τα μέρη απευθύνθηκαν αρχικά για την επίλυση της διαφοράς τους. Κατά συνέπεια, απέρριψε το αίτημα της PRABF. Για τα θέματα της ιθαγένειας ωστόσο, το CAS παρέπεμψε και εφάρμοσε τις ρυθμίσεις του αμερικανικού δικαίου.

CAS 2002/A/432 D.v. Fédération Internationale de Natation (FINA)

Σύντομο ιστορικό: Η υπόθεση αφορά την εύρεση στον οργανισμό της Ελληνίδας αθλήτριας της κολύμβησης υψηλή ποσότητα της απαγορευμένης ουσίας (19 – νορανδροστερόνη). Η αθλήτρια κατά την άρνηση των κατηγοριών που τις αποδίδονταν υποστήριξε: α) την αναξιοπιστία των αποτελεσμάτων ανάλυσης του δείγματος ούρων, β) τη μη βελτίωση της απόδοσής της παρά τον εντοπισμό της ουσίας στο αίμα της, προσκομίζοντας ιατροδικαστικά αποδεικτικά στοιχεία, γ) το ότι η ουσία τοποθετήθηκε από τρίτο πρόσωπο καθώς η τόσο υψηλή συγκέντρωση δεν δικαιολογείται δεδομένου ότι δεν συμβάλει στην καλύτερη επίδοση ενώ θέτει την υγεία του λήπτη σε κίνδυνο.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το εφαρμοστέο δίκαιο κατά το CAS είναι οι κανονισμοί που περιέχονται στο Εγχειρίδιο της FINA («FINA Handbook»). Το Διαιτητικό Δικαστή-

319. «Each country has the right to determine its own rules as to nationality. No other country may dispute such right. The Olympic Charter recognizes that individuals may possess two or more nationalities».

ριο επισημαίνει ότι στις περιπτώσεις φαρμακοδιέγερσης εφαρμόζεται η αρχή της «αυστηρής ευθύνης» κατά την οποία μετατοπίζεται το καθήκον για τον εντοπισμό και την παρουσίαση αποδεικτικών στοιχείων στον αθλητή. Εν προκειμένω, το CAS κάνοντας εν μέρει αποδεκτούς τον δεύτερο και τρίτο ισχυρισμό της αθλήτριας, μετά των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε, μείωσε την επιβληθείσα ποινή από τέσσερα σε δύο έτη.

CAS 2012/A/2804 Dimitar Kutrovsky v. International Tennis Federation (ITF)

Σύντομο ιστορικό: Ο D. Kutrovsky είναι επαγγελματίας παίχτης αντισφαίρισης (τένις) και το έτος 2012 κατηγορήθηκε για παραβίαση των διατάξεων doping λόγω εντοπισμού της απαγορευμένης ουσίας «μεθυλεξεναμίνη». Ο αθλητής, ο οποίος τιμωρήθηκε από την Διεθνή Ομοσπονδία Τένις (ITF) με ποινή 24 μηνών, υποστήριξε ότι το σκεύασμα το οποίο έλαβε δεν ανέγραφε την ουσία αυτή στα συστατικά του, ενώ ουδεμία βελτίωση της απόδοσής του συνεπέφερε η λήψη της.

Σκεπτικό και διατακτικό CAS: Το Διαιτητικό Δικαστήριο αρχικά προσδιόρισε τον κώδικα anti – doping της WADA ως εφαρμοστέο δίκαιο. Το CAS επεσήμανε ότι προκειμένου να πληρωθούν οι όροι μείωσης της επιβληθείσας ποινής στο πλαίσιο της γενικής αρχής της «αυστηρής ευθύνης» σε ζητήματα φαρμακοδιέγερσης, απαιτείται αφενός να προσδιορισθεί από τον εκκαλούντα ο τρόπος κατά τον οποίο βρέθηκε η ουσία στον οργανισμό τους και αφετέρου να αποδειχθεί από τα προσκομιζόμενα αποδεικτικά μέσα ότι η επίδικη απαγορευμένη ουσία δεν βελτίωσε την απόδοση του αθλητή προσδίδοντας αγωνιστικό πλεονέκτημα³²⁰. Εν προκειμένω, για τον προσδιορισμό της υπαιτιότητας του Kutrovsky το CAS έλαβε υπόψη του το γεγονός ότι η λίστα της WADA συμπεριελάμβανε την απαγορευμένη ουσία την οποία έλαβε ο αθλητής με την ένδειξη «MHA» και όχι με τον συνώνυμο όρο «1,3-Dimethylamylamine HCl»³²¹, με το οποίο αναγραφόταν η ουσία στα συστατικά του σκευάσματος το οποίο χρησιμοποίησε ο Kutrovsky. Εντούτοις, υπογράμμισε το γεγονός ότι ο αθλητής δεν επέδειξε τη δέουσα επιμέλεια αν και επαγγελματίας και διατήρησε την ποινή μειώνοντας όμως το χρονικό της εύρος.

320. «According to Art. 10.4 of the World Anti-Doping Code regarding specified substances, two conditions must be satisfied to allow for the possibility of a reduction of the period of ineligibility. The first condition is that the athlete must satisfy whether he/she can establish how the specified substance entered his/her body. The second is that the athlete must establish that the specified substance, at the time of its ingestion, was not intended to enhance his/her sport performance».

321. «It is undisputed that MHA is a Specified Substance and that Jack3d was the source of the MHA. Jack3d was labelled as containing “1,3-Dimethylamylamine HCl” which is another name for MHA, which name does not appear on the WADA Prohibited List».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ CAS		
Γενικές αρχές δικαίου	Ιθαγένεια	Rules of the game
CAS 2011/O/2422	CAS 2010/A/2071	CAS 2008/A/1641
CAS 2011/A/2670	CAS 2009/A/1988	CAS 2008/O/1483
CAS 2011/A/2658	CAS 2009/A/1810	CAS 2004/A/727
CAS 2011/A/2658	CAS 2009/A/1996	CAS 2004/A/593
CAS 2009/A/1870	CAS OG 08/002	CAS 2003/A/461
CAS 2009/A/1879	CAS 08/005	CAS OG 00/013
CAS 2009/A/2019	CAS OG 08/006	CAS 2000/A/305
CAS 2008/A/1583	CAS 2007/A/1377	CAS 2000/C/267
CAS 2008/A/1584	CAS 2001/A/357	CAS 98/200
CAS 2007/A/1363	CAS OG 00/001	
CAS 2007/A/1396	CAS 00/003	
CAS 2004/A/549	CAS 98/215	
CAS 2002/A/378	CAS 98/202	
CAS 2001/A/340	CAS 98/209	
CAS 1999/A/230	CAS 94/123	
CAS 98/203	CAS 94/132	
	CAS 92/80	

Doping	Αυτοδιοίκηση	Δυσμενείς διακρίσεις (discrimination)
CAS 2012/A/2804	CAS 2012/A/2789	CAS 2011/O/2574
CAS 2012/A/2756	CAS 2012/A/2779	CAS 2011/O/2422
CAS 2011/A/2384	CAS 2012/A/3055	CAS 2010/O/2039
CAS 2010/A/2161	CAS 2012/A/2913	CAS 2010/A/2069
CAS 2009/A/1912	CAS 2012/A/2912	CAS 2008/A/1689
CAS 2008/A/1593	CAS 2012/A/2731	CAS OG 08/004
CAS 2008/A/1461	CAS 2011/A/2658	CAS 2008/A/1641
CAS 2008/A/1462	CAS 2011/O/2422	CAS 2008/A/1480
CAS 2007/A/1298	CAS 2011/A/2625	CAS 2008/A/1539
CAS 2005/A/958	CAS 2011/A/2426	CAS 2008/A/1540
CAS 2005/A/374	CAS 2011/A/2425	CAS OG 08/008
CAS 2005/A/830	CAS 2010/A/2311	CAS OG 08/007
CAS 2005/A/990	CAS 2010/A/2307	CAS 2007/A/2789
CAS 2005/A/918	CAS 2010/A/2268	CAS OG 06/002
CAS 2005/A/927	CAS 2010/A/2243	CAS 2004/A/593
CAS 2005/C/976	CAS 2010/A/2083	CAS 2002/A/423
CAS 2004/A/726	CAS 2010/O/2166	CAS OG 02/003
CAS 2004/A/725	CAS 2010/A/2090	CAS 2002/O/374
CAS 2004/A/281	CAS 2009/A/1909	CAS 2001/A/329
CAS 2004/A/714	CAS 2009/A/2012	CAS 2000/A/278
CAS 2004/A/690	CAS 2009/A/1880	CAS OG 00/003
CAS 2004/A/777	CAS 2009/A/1910	CAS 2000/A/274
CAS 2004/A/726	CAS 2009/A/1823	CAS JO 00/004
CAS 2003/A/452	CAS 2008/A/1583	CAS 98/200
CAS 2002/A/399	CAS 2008/A/1708	CAS 98/201
CAS 2002/A/370	CAS 2008/A/1705	CAS 98/208
CAS 2002/A/374	CAS 2007/A/1298	CAS 92/80
CAS 2002/A/332	CAS 2007/A/1300	
CAS 2002/A/376	CAS 2007/A/1370	

CAS 2002/A/385	CAS 2006/A/1100	
CAS 2001/A/337	CAS 2006/A/1181	
CAS 2000/A/281	CAS 2006/A/1180	
CAS 2000/A/310	CAS 2006/A/1109	
CAS 2000/A/317	CAS 2005/A/952	
CAS 2000/A/312	CAS 2005/A/847	
CAS OG 00/011	CAS 2002/A/389	
CAS OG 00/015	CAS 2002/O/373	
CAS OG 00/006	CAS 02/001	
CAS 98/222	CAS 02/002	
CAS 98/211	CAS 2002/A/400	
CAS OG 98/002	CAS 2002/O/410	
CAS 98/208	CAS 2001/A/330	
CAS 97/180	CAS 2000/C/267	
CAS 96/150	CAS 2000/C/255	
CAS 96/149	CAS 00/015	
CAS 95/142	CAS 98/200	
CAS 95/141	CAS 94/132.	
CAS 94/122		
CAS 94/129		
CAS 92/86		

ΑΥΤΟΑΝΑΦΟΡΑ CAS ΣΕ ΠΡΟΓΕΝΕΣΤΕΡΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ				
ΑΝΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ			
TAS 94/126	TAS 91/53	TAS 92/73	TAS 95/147	
CAS 98/208	CAS 95/142	TAS 95/141	CAS 95/150	CAS 96/149
CAS 98/215	TAS 92/80	CAS 94/123	94/132	
CAS2004/A/777	CAS 96/153	CAS 98/200	CAS 2000/C/267	CAS2001/A/345
CAS2004/A/594	CAS 98/201	CAS2003/O/527	CAS2003/O/469	CAS2003/O/506
TAS2004/A/701	CAS2004/A/635			
CAS2004/A/659	CAS2003/O/453			
CAS2006/A/1177	CAS 94/129	CAS 98/211	CAS2003/O/527	CAS2004/A/594
CAS2006/A/1175	CAS 94/129	CAS 98/211	CAS 2000/A/274	CAS 2000/A/281
CAS2007/A/1394	CAS2004/O/649	CAS2004/O/645 CAS 98/184		
CAS2008/A/1574	CAS 96/153	CAS2006/A/1100		

ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

(οι αριθμοί υποδηλώνουν σελίδες)

- Αθλητικά Δικαστήρια: 117
- Αθλητικές διαφορές: 22 επ, 115
- Αθλητική δικαιοδοσία: 17, 31
- Αθλητικός δικαστής: 25, 44, 121
- Ανακριτικό σύστημα: 120
- Ανώτατο Συμβούλιο Επίλυσης Αθλητικών διαφορών (ΑΣΕΑΔ): 29 επ, 26, 46
- Αρμοδιότητα: 14, 53, 57
- Αρχή αναλογικότητας: 87 επ.
- Αρχή καλής πίστης: 64, 89
- Δήλωση συμμετοχής σε αγώνες: 38,41
- Διαδικασία διαιτητική: 36, 41, 52
- Διαδικασία δικαιοδοτική: 23, 53, 112
- Διαιτησία αναγκαστική: 35, 124 επ.
- Διαιτησία υποχρεωτική: 35,113
- Διαιτησία διεθνής: 53 επ, 122
- Διαιτησία Ολυμπιακών Αγώνων: 58
- Διαιτητικό Δικαστήριο Αθλητισμού: 53 επ, 122
- Διαμεσολάβηση, 60 επ., 113.
- Διαμεσολάβηση υποχρεωτική: 83, 89
- Διορισμός: 66
- Δικαιοδοσία: 24 επ, 28, 33 επ, 53επ
- Δικαιοδοσία στο ποδόσφαιρο: 33επ.
- Δικαιοδοσία ΑΣΕΑΔ: 28
- Δικαιοδοσία ΔΑΑ(CAS): 53επ.
- Δικαιοδοσία επί οικονομικών διαφορών: 33
- Δικαστής αθλητικός: 25, 44, 121
- Έδρα ΔΑΑ (CAS): 59
- Εκτελεστότητα: 28, 59, 69επ, 80δπ.
- Ευθύνη: 97επ.
- Έφεση: 55 επ.
- Ιθαγένεια αθλητή: 90
- Ισότητα: 106
- Καλαθοσφαιριστές: 51
- Οικονομικές διαφορές: 23, 33επ
- Ομοσπονδία αθλητική: 14, 25, 31, 51
- Παραολυμπιακοί Αγώνες: 94
- Πειθαρχική διαφορά: 20, 24, 27, 63
- Προθεσμίες: 27, 50, 120
- Ρήτρα διαιτησίας: 19, 36επ.
- Συγκρότηση ΑΣΕΑΔ: 29
- Συγκρότηση ΔΑΑ (CAS): 53
- Συγκρότηση πρωτοβάθμιων δικαιοδοτικών οργάνων: 24
- Σύμβαση προσχωρήσεως: 16, 38
- Συμμετοχή σε αγώνες: 34,48
- Συνταγματικότητα: 36, 41 επ.

Φαρμακοδιέγερση: 64 επ., 80 επ., 97
επ.

Χαρακτηριστικά διαιτησίας: 19

Χαρακτηριστικά διαμεσολάβησης: 60

Doping: 64 επ., 80 επ., 97 επ.

Lex mercatoria: 16

Lex sportiva: 15 επ., 32, 85, 95, 108, 111, 124